

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

ارشد
علیه
اصحاب
السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

بالحمد لله

أعين المتظار

أحمد محمد أحمد

www.takbook.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آیین انتظار

نویسنده:

واحد پژوهش مسجد مقدس جمکران

ناشر چاپی:

مسجد مقدس جمکران

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

فهرست	۵
آیین انتظار	۱۹
مشخصات کتاب	۱۹
اشاره	۱۹
فهرست	۲۳
پیشگفتار	۴۵
بخش اول: شناختن امام زمان علیه السلام واجب است	۴۶
اشاره	۴۶
۱ - دلیل عقلی	۴۶
۲ - دلیل نقلی	۴۸
بخش دوم: اثبات امامت حضرت ولی عصر علیه السلام	۵۰
اشاره	۵۰
فصل اول: قسمتی از احادیث متواتره که به طور خاص بر امامت آن حضرت علیه السلام دلالت دارد	۵۱
فصل دوم: در بیان مقدار کمی از معجزات و کرامات متواتر مولا صاحب الزمان علیه السلام	۵۳
بخش سوم: قسمتی از حقوق و مراحم آن حضرت علیه السلام	۶۰
توضیح	۶۰
اول: حق وجود و هستی	۶۰
دوم: حق بقاء در دنیا	۶۱
سوم: قرابت و خویشاوندی پیامبر صلی الله علیه وآله	۶۲
چهارم و پنجم: حق منعم بر متنعّم و حق واسطه نعمت	۶۲
ششم: حق پدر بر فرزند	۶۳
بخش چهارم: ویژگی ها و جهانی که در امام زمان علیه السلام هست و مایه لزوم دعا برای آن حضرت است	۶۵
اشاره	۶۵
حرف «الف»	۶۵

۶۵	۱ - ایمان به خداوند
۶۶	۲ - اجابت دعای ما به برکت آن حضرت علیه السلام
۶۷	۳ - احسان به ما
۶۷	۴ - اباحه [و اجازه تصرف در] حقوقی که از حضرت در دست ماست
۶۸	۵ - اغاثه [ادارسی] استمدیدگان
۶۸	۶ - ادا کردن قرض مؤمنین
۶۹	۷ - امنیت راه ها و شهرها با ظهور آن حضرت علیه السلام
۶۹	۸ - احیاء و زنده کردن دین خدا
۷۰	۹ - انتقام آن حضرت علیه السلام از دشمنان خدا
۷۰	۱۰ - اقامه و برپا کردن حدود الهی
۷۰	۱۱ - اضطرار و ناچاری آن حضرت علیه السلام
۷۱	حرف «ب»
۷۱	۱ - برکات آن حضرت علیه السلام
۷۱	حرف «ت»
۷۱	۱ - تألیف قلوب
۷۱	۲ - تلطف آن حضرت علیه السلام نسبت به ما
۷۲	۳ - تحمل اذیت
۷۲	۴ - تشییع جنازه مردگان ما
۷۴	۵ - تجدید بنای اسلام پس از کهنه و فرسوده شدن آن
۷۵	۶ - تعلیم و آموختن قرآنی که امیر المؤمنین علیه السلام جمع کرده بود
۷۶	حرف «ث»
۷۶	۱ - ثائر خون امام حسین علیه السلام و شهیدانی که با آن حضرت بوده اند
۷۷	حرف «ج»
۷۷	۱ - جمال و زیبایی آن حضرت علیه السلام
۷۸	۲ - جهاد آن حضرت علیه السلام
۷۹	۳ - جمع کلمه بر توحید و اسلام

۴ - جمع شدن یاران دین از فرشتگان و جَنیان و سایر مؤمنان	۸۰
۵ - جمع عقول	۸۰
حرف «ح»	۸۱
۱ - حمایت آن حضرت علیه السلام از اسلام	۸۱
۲ - حرب (جنگ) آن حضرت علیه السلام با مخالفین	۸۱
۳ - حج آن حضرت علیه السلام	۸۲
۴ - حیات و زندگی زمین به ظهور آن حضرت علیه السلام	۸۲
۵ - حلم آن حضرت علیه السلام	۸۳
۶ - حَبّ (دوستی) آن حضرت علیه السلام نسبت به ما	۸۳
۷ - حکم آن حضرت علیه السلام به حقّ و باطن	۸۳
۸ - حکومت آن حضرت علیه السلام	۸۴
حرف «خ»	۸۵
۱ - خُلُق آن حضرت علیه السلام	۸۵
۲ - خوف (بیم) آن حضرت علیه السلام	۸۵
۳ - خلافت آن حضرت علیه السلام بر مسلمانان	۸۶
۴ - ختم علوم به آن حضرت علیه السلام	۸۶
حرف «د»	۸۷
۱ - دعای آن حضرت علیه السلام برای مؤمنین	۸۷
۲ - دعوت آن حضرت علیه السلام به سوی حقّ	۸۸
۳ - دفع بلا از ما به برکت وجود آن حضرت علیه السلام	۸۸
۴ - دفع بلا و عقاب از مردم به برکت شیعیان آن حضرت علیه السلام	۸۹
۵ - دفع دشمنان از مؤمنان در غیبت و ظهور آن حضرت علیه السلام	۸۹
حرف «ذ»	۹۰
۱ - ذلّت دشمنان به دست آن حضرت علیه السلام بعد از ظهور	۹۰
حرف «ر»	۹۰
۱ - راحتی خلایق در دولت آن حضرت علیه السلام	۹۰

حرف «ز» ۹۱

۱ - زحمت آن حضرت علیه السلام در راه دین خدا ۹۱

۲ - زهد آن حضرت علیه السلام ۹۱

۳ - زیارت آن حضرت علیه السلام از قبر حضرت ابی عبد الله الحسین و سایر معصومین علیهم السلام ۹۲

حرف «س» ۹۲

۱ - سیره و روش آن حضرت علیه السلام ۹۲

۲ - سخاوت آن حضرت علیه السلام ۹۳

حرف «ش» ۹۳

۱ - شجاعت آن حضرت علیه السلام ۹۳

۲ - شفاعت آن حضرت علیه السلام ۹۳

۳ - شهادت آن حضرت علیه السلام برای ما ۹۴

۴ - شرافت آن حضرت علیه السلام ۹۴

حرف «ص» ۹۵

۱ - صبر آن حضرت علیه السلام ۹۵

حرف «ض» ۹۵

۱ - ضیافت (مهمانی) آن حضرت علیه السلام ۹۵

حرف «ط» ۹۶

۱ - طهارت زمین از ستم به وسیله آن حضرت علیه السلام ۹۶

۲ - طلب حقوق ائمه علیهم السلام و طلب خون آنها ۹۶

حرف «ظ» ۹۷

۱ - ظفر و پیروزی آن حضرت علیه السلام بر معاندین ۹۷

۲ - ظلم دشمنان بر آن حضرت علیه السلام ۹۸

۳ - ظهور کمالات ائمه علیهم السلام به ظهور آن حضرت علیه السلام ۹۸

حرف «ع» ۹۸

۱ - علم آن حضرت علیه السلام ۹۸

۲ - عزّت اولیا با ظهور آن حضرت علیه السلام ۹۹

۳ - عذاب دشمنان آن حضرت علیه السلام	۹۹
۴ - عدالت آن حضرت علیه السلام	۱۰۰
۵ - عطف [و پیرو ساختن] هوای نفس بر هدایت	۱۰۰
۶ - عزلت و گوشه گیری آن حضرت علیه السلام از مردم	۱۰۰
۷ - عبادت آن حضرت علیه السلام	۱۰۱
حرف «غ»	۱۰۱
۱ - غیبت آن حضرت علیه السلام	۱۰۱
۲ - غربت آن حضرت علیه السلام	۱۰۵
۳ - غلبه و پیروزی مسلمین با ظهور آن حضرت علیه السلام	۱۰۵
۴ - غنا و بی نیازی مؤمنین به برکت ظهور آن حضرت علیه السلام	۱۰۶
حرف «ف»	۱۰۶
۱ - فصل و جداسازی آن حضرت علیه السلام بین حق و باطل	۱۰۶
۲ - فرج مؤمنین به دست آن حضرت علیه السلام	۱۰۶
۳ - فتح شهرها و کشورهای کافرین	۱۰۷
حرف «ق»	۱۰۷
۱ - قتل کافرین به شمشیر آن حضرت علیه السلام	۱۰۷
۲ - قتل شیطان رجیم	۱۰۹
۳ - قوت یافتن ابدان و دل های مؤمنین هنگام ظهور	۱۰۹
۴ - قضای حوائج مؤمنین	۱۰۹
۵ - قرابت و خویشاوندی آن حضرت با پیغمبر صلی الله علیه و آله	۱۱۱
۶ - قسط (< دادگری) آن حضرت علیه السلام	۱۱۱
۷ - قتل دجال - که رئیس گمراهان است - به دست آن حضرت علیه السلام	۱۱۱
حرف «ک»	۱۱۲
۱ - کشف علوم برای مؤمنین	۱۱۲
۲ - کشف و برطرف کردن ناراحتی ها از مؤمنین	۱۱۳
۳ - کمالات آن حضرت علیه السلام	۱۱۳

فصل اوّل: شباهت آن حضرت عليه السلام به پیغمبران	۱۱۴
شباهت به آدم عليه السلام	۱۱۴
شباهت به نوح عليه السلام	۱۱۶
شباهت به ادریس عليه السلام	۱۱۷
شباهت به هود عليه السلام	۱۱۹
شباهت به ابراهیم عليه السلام	۱۱۹
شباهت به اسماعیل عليه السلام	۱۲۰
شباهت به لوط عليه السلام	۱۲۱
شباهت به یعقوب عليه السلام	۱۲۱
شباهت به یوسف عليه السلام	۱۲۱
شباهت به خضر عليه السلام	۱۲۲
شباهت به الیاس عليه السلام	۱۲۳
شباهت به شعیب عليه السلام	۱۲۴
شباهت به موسیٰ عليه السلام	۱۲۴
شباهت به داود عليه السلام	۱۲۷
شباهت به سلیمان عليه السلام	۱۲۸
شباهت به ایوب عليه السلام	۱۲۸
شباهت به یحییٰ عليه السلام	۱۲۹
شباهت به عیسیٰ عليه السلام	۱۲۹
شباهت به خاتم النبیین صلی الله علیه و آله	۱۲۹

فصل دوم: شباهت به ائمه معصومین

اشاره	۱۳۰
شباهت به امیر المومنین عليه السلام	۱۳۰
شباهت به امام حسن عليه السلام	۱۳۰
شباهت به امام حسین عليه السلام	۱۳۰
شباهت به امام سجاد عليه السلام	۱۳۱

۱۳۱	شباهت به امام باقر علیه السلام
۱۳۲	شباهت به امام صادق علیه السلام
۱۳۲	شباهت به امام کاظم علیه السلام
۱۳۲	شباهت به امام رضا علیه السلام
۱۳۳	شباهت به امام جواد علیه السلام
۱۳۳	شباهت به امام هادی علیه السلام
۱۳۳	شباهت به امام حسن عسکری علیه السلام
۱۳۴	فصل سوم: شباهت به حضرت سید الشهداء علیه السلام
۱۳۶	حرف «ل»
۱۳۶	۱ - لولای آن حضرت علیه السلام
۱۳۶	حرف «م»
۱۳۶	۱ - معجزات آن حضرت علیه السلام
۱۳۷	۲ - محنت آن حضرت علیه السلام
۱۳۷	۳ - مصایب آن حضرت علیه السلام
۱۳۷	۴ - محبت متقابل آن حضرت علیه السلام
۱۳۸	حرف «ن»
۱۳۸	۱ - نفع آن حضرت علیه السلام
۱۴۰	۲ - نور آن حضرت علیه السلام
۱۴۰	نور آن حضرت علیه السلام
۱۴۳	درخشندگی نور آن حضرت علیه السلام در دنیا
۱۴۷	و اما اشراق نور آن حضرت علیه السلام در آخرت
۱۴۸	۳ - نعمت های آن حضرت علیه السلام
۱۴۸	۴ - نصرت اسلام و نهی از منکر و امر به معروف آن حضرت علیه السلام
۱۴۹	۵ - نصیحت آن حضرت علیه السلام برای خدا و رسول و برای مؤمنین
۱۵۰	حرف «و»
۱۵۰	۱ - ولایت آن حضرت علیه السلام

- ۲ - وصال آن حضرت علیه السلام ۱۵۱
- حرف «ه» ۱۵۲
- ۱ - هم آن حضرت علیه السلام ۱۵۲
- ۲ - هدم بناهای کفر و شقاق و نفاق ۱۵۲
- ۳ - هدایت بندگان ۱۵۳
- ۴ - هجران آن حضرت علیه السلام ۱۵۳
- حرف «ی» ۱۵۳
- ۱ - یمن آن حضرت علیه السلام ۱۵۳
- بخش پنجم: نتایج دعا برای فرج ۱۵۴
- نتایج دعا برای فرج ۱۵۴
- ۱ - عمل به فرموده امام علیه السلام در توقیع ۱۵۵
- ۲ - زیاد شدن نعمت ۱۵۶
- ۳ - اظهار محبت قلبی ۱۶۰
- ۴ - نشانه انتظار ۱۶۱
- ۵ - زنده کردن امر ائمه اطهار علیهم السلام ۱۶۱
- ۶ - رنجش و وحشت شیطان ۱۶۱
- ۷ - نجات از فتنه های آخر الزمان و ایمنی از دام های شیطان ۱۶۲
- ۸ - ادا کردن بعضی از حقوق آن حضرت علیه السلام ۱۶۲
- ۹ - دعا کردن امام علیه السلام در حق او ۱۶۳
- ۱۰ - رستگاری به شفاعت آن حضرت علیه السلام در قیامت ۱۶۵
- ۱۱ - رستگاری به شفاعت پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله ۱۶۶
- ۱۲ - وسیله به سوی خداوند متعال ۱۶۷
- ۱۳ - مستجاب شدن دعا ۱۶۸
- ۱۴ - ادای اجر رسالت پیغمبر صلی الله علیه وآله ۱۶۸
- ۱۵ و ۱۶ - دفع بلا و وسعت روزی ۱۶۹
- ۱۷ - آمرزش گناهان ۱۶۹

- ۱۸ - مبتدل شدن سیئات به حسنات ۱۷۰
- ۱۹ - تشرف به دیدار آن حضرت علیه السلام در بیداری یا خواب ۱۷۰
- ۲۰ - بازگشت به دنیا در زمان ظهور ۱۷۰
- ۲۱ - برادری پیغمبر اکرم صلی الله علیه وآله ۱۷۱
- ۲۲ - تعجیل در امر فرج صاحب الزمان علیه السلام ۱۷۱
- ۲۳ - پیروی از پیغمبران و امامان علیهم السلام ۱۷۲
- ۲۴ - وفا به عهد الهی ۱۷۳
- ۲۵ - آثار نیکی به والدین برای دعا کننده ۱۷۴
- ۲۶ - رعایت و اداء امانت ۱۷۵
- ۲۷ - اشراق نور امام علیه السلام در دل دعا کننده ۱۷۵
- ۲۸ - مایه طول عمر ۱۷۶
- ۲۹ - تعاون در نیکی ها و تقوی ۱۷۷
- ۳۰ - یاری خداوند متعال ۱۷۷
- ۳۱ - هدایت به نور قرآن مجید ۱۷۸
- ۳۲ - شناخته شدن نزد اصحاب اعراف ۱۷۸
- ۳۳ - ایمنی از عقوبت های اخروی ۱۷۹
- ۳۴ - بشارت و مدارا هنگام مرگ ۱۸۰
- ۳۵ - قرار گرفتن در درجه امیر المؤمنین علیه السلام ۱۸۰
- ۳۶ - محبوب ترین خلائق نزد خداوند ۱۸۰
- ۳۷ - گرامی ترین خلائق نزد رسول خدا صلی الله علیه وآله ۱۸۱
- ۳۸ - داخل شدن به بهشت به ضمانت رسول خدا صلی الله علیه وآله ۱۸۱
- ۳۹ - مشمول دعای رسول خدا صلی الله علیه وآله ۱۸۲
- ۴۰ - مشمول تأیید خداوند در عبادت ۱۸۲
- ۴۱ - دفع عقوبت از اهل زمین ۱۸۳
- ۴۲ - ثواب کمک و یاری مظلوم ۱۸۴
- ۴۳ - آثار تواضع و تجلیل بزرگتر ۱۸۴

- ۴۴ - ثواب خونخواهی امام حسین علیه السلام ۱۸۶
- ۴۵ - درخشندگی نور او در قیامت ۱۸۸
- ۴۶ - شفاعت او درباره هفتاد هزار تن از گناه کاران ۱۹۰
- ۴۷ - بی حساب داخل بهشت شدن ۱۹۰
- ۴۸ - در امان بودن از تشنگی قیامت ۱۹۱
- ۴۹ - خراش صورت ابلیس ۱۹۲
- ۵۰ - تحفه و هدیه ویژه در قیامت ۱۹۲
- ۵۱ - خدمتگزاران بهشتی ۱۹۲
- ۵۲ - سایه گسترده خداوند ۱۹۳
- ۵۳ - ثواب خیرخواهی مؤمن ۱۹۳
- ۵۴ - حضور فرشتگان ۱۹۳
- ۵۵ - مباحثات خداوند متعال ۱۹۴
- ۵۶ - اطاعت اولی الامر ۱۹۵
- ۵۷ - خرسندی خداوند متعال و رسول او ۱۹۵
- ۵۸ - محبوب ترین اعمال ۱۹۵
- ۵۹ - حکومت در بهشت ۱۹۶
- ۶۰ - به آسانی به حساب او رسیدگی می شود ۱۹۶
- ۶۱ - دعا در عصر غیبت بهتر از زمان ظهور امام علیه السلام است ۱۹۷
- ۶۲ - دعای فرشتگان در حقّ او ۱۹۷
- ۶۳ - دعای حضرت سجاد علیه السلام برای دعا کنندگان ۱۹۸
- ۶۴ - تمسک به ثقلین ۱۹۸
- ۶۵ - چنگ زدن به ربسمان الهی ۱۹۹
- ۶۶ - کمال ایمان ۱۹۹
- ۶۷ - ثواب عبادت کنندگان ۲۰۰
- ۶۸ - ثواب شهادت در رکاب رسول خدا صلی الله علیه وآله و زیر پرچم قائم علیه السلام ۲۰۱
- ۶۹ - ثواب گرمی داشت و ادای حقّ عالم ۲۰۱

- ۷۰ - محشور شدن در زمره امامان علیهم السلام ۲۰۱
- ۷۱ - بالا رفتن درجات در بهشت ۲۰۱
- ۷۲ - ایمنی از سختی حساب قیامت ۲۰۲
- ۷۳ - رستگاری به عالی ترین درجات شهدا ۲۰۲
- ۷۴ - رستگاری به شفاعت صدیقه کبری علیها السلام ۲۰۳
- ۷۵ - ثواب احسان به مولا صاحب الزمان علیه السلام ۲۰۳
- بخش ششم: اوقات و حالات تأکید شده برای دعا ۲۰۷
- اوقات و حالات تأکید شده برای دعا ۲۰۷
- اشاره ۲۰۷
- ۱ - بعد از هر نماز واجب ۲۰۷
- ۲ - بعد از نماز ظهر ۲۰۸
- ۳ - بعد از نماز عصر ۲۱۰
- ۴ - بعد از نماز صبح ۲۱۱
- ۵ - در قنوت نمازها ۲۱۱
- ۶ - در حال سجده ۲۱۳
- ۷ - هر صبح و شام ۲۱۳
- ۸ - آخرین ساعت از هر روز ۲۱۳
- ۹ - روز پنج شنبه ۲۱۴
- ۱۰ - شب جمعه ۲۱۴
- ۱۱ - روز جمعه ۲۱۵
- ۱۲ - روز نوروز ۲۱۵
- ۱۳ - روز عرفة ۲۱۶
- ۱۴ - روز عید فطر و عید قربان ۲۱۶
- ۱۵ - روز غدیر ۲۱۶
- ۱۶ - روز دحو الارض (گسترده شدن زمین) ۲۱۷
- ۱۷ - شب و روز نیمه شعبان ۲۱۷

- ۱۸ - تمام ماه رمضان ۲۱۷
- ۱۹ - پس از گریستن از ترس خدای تعالی ۲۱۸
- ۲۰ - چهل روز مداومت به دعا برای فرج ۲۱۹
- مکان هایی که دعا در آنها بیشتر تأکید شده ۲۱۹
- اشاره ۲۱۹
- ۱ - مسجد الحرام ۲۱۹
- ۲ - عرفات ۲۲۰
- ۳ - سرداب ۲۲۰
- ۴ - حرم حضرت سید الشهداء علیه السلام ۲۲۰
- ۵ - حرم مولایمان حضرت رضاعلیه السلام ۲۲۱
- ۶ - حرم عسکریین علیهما السلام ۲۲۱
- ۷ - جاهای منسوب به آن حضرت علیه السلام ۲۲۱
- بخش هفتم: چگونگی دعا برای تعجیل فرج امام عصر علیه السلام ۲۲۲
- بخش هشتم: تکالیف بندگان نسبت به آن حضرت علیه السلام ۲۲۷
- ۱ - تحصیل شناخت صفات و آداب و ویژگی های آن جناب ۲۲۷
- ۲ - رعایت ادب نسبت به یاد او ۲۲۸
- ۳ - محبت او به طور خاص ۲۲۸
- ۴ - محبوب نمودن او در میان مردم ۲۳۱
- ۵ - انتظار فرج و ظهور آن حضرت علیه السلام ۲۳۱
- ۶ - اظهار اشتیاق به دیدار آن بزرگوار ۲۳۳
- ۷ - ذکر مناقب و فضایل آن حضرت علیه السلام ۲۳۴
- ۸ - تشکیل مجالس فضایل و مناقب آن حضرت علیه السلام ۲۳۴
- ۹ - اندوهگین بودن مؤمن از فراق آن حضرت علیه السلام ۲۳۵
- ۱۰ - سرودن و خواندن شعر در فضایل آن حضرت علیه السلام ۲۳۶
- ۱۱ - قیام، هنگام یاد شدن نام یا القاب آن حضرت علیه السلام ۲۳۶
- ۱۲ - گریستن و گریانیدن و خود را به گریه کنندگان شبیه نمودن بر فراق آن حضرت علیه السلام ۲۳۶

- ۱۳ - درخواست معرفت امام عصر - ارواحنا له الفداء - از خداوند ۲۳۷
- ۱۴ - مداومت به خواندن دعای غریق ۲۳۷
- ۱۵ - شناختن علامت های ظهور آن حضرت علیه السلام ۲۳۸
- ۱۶ - تسلیم بودن و عجله نکردن ۲۴۰
- ۱۷ - صدقه دادن به نیابت از آن حضرت علیه السلام ۲۴۱
- ۱۸ - حج رفتن به نیابت از آن حضرت یا فرستادن نایب که از طرف آن جناب حج کند ۲۴۱
- ۱۹ - زیارت مشاهد رسول خدا و ائمه معصومین علیهم السلام به نیابت از آن حضرت علیه السلام ۲۴۲
- ۲۰ - سعی در خدمت کردن به آن حضرت علیه السلام ۲۴۲
- ۲۱ - اهتمام ورزیدن به یاری آن جناب علیه السلام ۲۴۴
- ۲۲ - تصمیم قلبی بر یاری آن جناب در زمان حضور و ظهور ۲۴۵
- ۲۳ - تجدید بیعت با حضرت بعد از فرایض همه روزه و هر جمعه ۲۴۶
- ۲۴ - صله آن حضرت علیه السلام به وسیله مال ۲۴۷
- ۲۵ - خیر خواهی برای آن حضرت علیه السلام ۲۴۹
- ۲۶ - زیارت کردن آن حضرت علیه السلام ۲۴۹
- ۲۷ - درود فرستادن بر آن حضرت علیه السلام ۲۴۹
- ۲۸ - هدیه کردن ثواب نماز به آن جناب علیه السلام ۲۵۰
- ۲۹ - اهدای قرائت قرآن به آن حضرت علیه السلام ۲۵۰
- ۳۰ - توسل و طلب شفاعت و عرض حاجت بر آن حضرت علیه السلام ۲۵۱
- ۳۱ - دعوت کردن مردم به آن حضرت علیه السلام ۲۵۲
- ۳۲ - رعایت حقوق آن حضرت علیه السلام و مواظبت بر ادای آنها ۲۵۴
- ۳۳ - عالم باید علمش را آشکار سازد ۲۵۴
- ۳۴ - تهذیب نفس ۲۵۴
- ۳۵ - پیوسته به یاد آن حضرت بودن و به آدابش عمل کردن ۲۵۵
- ۳۶ - مقدم داشتن خواسته آن حضرت بر خواسته خود ۲۵۶
- ۳۷ - احترام کردن نزدیکان و منسوبین به آن حضرت علیه السلام ۲۵۶
- ۳۸ - بزرگداشت اماکنی که به قدم آن حضرت علیه السلام زینت یافته اند ۲۵۶

- ۳۹ - وقت ظهور را تعیین نکردن و تکذیب وقت گذاران ۲۵۷
- ۴۰ - تکذیب مدعیان نیابت خاصه در زمان غیبت کبری ۲۵۹
- ۴۱ - درخواست دیدار آن حضرت با عاقبت و ایمان ۲۶۰
- ۴۲ - اقتدا و تأسی جستن به اخلاق و اعمال آن حضرت علیه السلام ۲۶۲
- ۴۳ - حفظ زبان از غیر یاد خداوند و مانند آن ۲۶۳
- ۴۴ - نماز آن حضرت علیه السلام ۲۶۳
- ۴۵ - گریستن در مصیبت حضرت ابی عبد الله الحسین علیه السلام ۲۶۴
- ۴۶ - زیارت قبر مولایمان امام حسین علیه السلام ۲۶۴
- ۴۷ - بسیار لعنت کردن بر بنی امیه در آشکار و پنهان ۲۶۴
- ۴۸ - مهتیا کردن سلاح در انتظار ظهور آن جناب ۲۶۵
- فهرست منشورات مسجد مقدس جمکران ۲۶۶
- درباره مرکز ۲۷۴

عنوان قراردادی : مکیال المکارم فی فواید الدعاء القائم . فارسی . برگزیده

عنوان و نام پدیدآور : آیین انتظار: خلاصه مکیال المکارم تالیف واحد پژوهش انتشارات مسجد مقدس جمکران؛ تلخیص واحد پژوهش انتشارات مسجد مقدس جمکران.

مشخصات نشر : قم مسجد مقدس جمکران ۱۳۸۳.

مشخصات ظاهری : ۲۴۰ ص.

شابک : ۱۰۰۰۰ ریال ۹۶۴-۸۴۸-۴۱۶-۳؛ ۱۵۰۰۰ ریال چاپ چهارم : ۹۷۸-۹۶۴-۸۴۸۴-۱۶-۸

یادداشت : چاپ دوم: تابستان ۱۳۸۴.

یادداشت : چاپ چهارم: پاییز ۱۳۸۶.

یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس

عنوان دیگر : خلاصه مکیال المکارم

موضوع : محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم ۲۵۵ق -

موضوع : مهدویت-- انتظار

موضوع : دعاها

شناسه افزوده : مسجد جمکران (قم)

رده بندی کنگره : BP۲۲۴/الف م ۴۲۱۶ ۱۳۸۳۷۰

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۴۶۲

شماره کتابشناسی ملی : م ۸۳-۴۸۰۱

ص: ۱

آئين انتظار: خلاصه مكيال المكارم

تاليف واحد پژوهش انتشارات مسجد مقدس جمكران

تلخيص واحد پژوهش انتشارات مسجد مقدس جمكران

ص: ۲

فهرست مطالب

پیشگفتار	۱۵
بخش اول: شناختن امام زمان علیه السلام واجب است	۱۷
۱ - دلیل عقلی	۱۷
۲ - دلیل نقلی	۱۹
بخش دوم: اثبات امامت حضرت ولی عصر ارواحنا له الغداء	۲۱
فصل اول: قسمتی از احادیث متواتره که به طور خاص بر امامت آن حضرت	
دلالت دارد	۲۲
فصل دوم: در بیان معجزات و کرامات متواتر مولا صاحب الزمان علیه السلام ...	۲۴
بخش سوم: قسمتی از حقوق و مراحم آن حضرت	۳۱
اول: حق وجود و هستی	۳۱
دوم: حق بقاء در دنیا	۳۲
سوم: قرابت و خویشاوندی پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم	۳۳
چهارم و پنجم: حق منعم بر متنعم و حق واسطه نعمت	۳۳
ششم: حق پدر بر فرزندان	۳۴
هفتم: حق آقا و ارباب بر بنده	۳۴
هشتم: حق عالم بر متعلم	۳۴
بخش چهارم: ویژگی‌ها و جهاتی که در امام زمان علیه السلام هست و مایه لزوم دعا برای	
آن حضرت است	۳۶
حرف «الف»	۳۶
۱ - ایمان به خداوند	۳۶
۲ - اجابت دعای ما به برکت آن حضرت	۳۷
۳ - احسان به ما	۳۸
۴ - اباحه [و اجازه تصرف در] حقوقی که از حضرت در دست ماست	۳۸
۵ - اغاثه [دادرسی] ستم‌دیدگان	۳۹
۶ - ادا کردن قرض مؤمنین	۳۹
۷ - امنیت راه‌ها و شهرها با ظهور آن حضرت	۴۰

- ۸ - احیاء و زنده کردن دین خدا ۴۰
- ۹ - انتقام آن حضرت از دشمنان خدا ۴۱
- ۱۰ - اقامه و برپا کردن حدود الهی ۴۱
- ۱۱ - اضطرار و ناچاری آن حضرت ۴۱
- حرف «ب»** ۴۲
- ۱ - برکات آن حضرت ۴۲
- حرف «ت»** ۴۲
- ۱ - تألیف قلوب ۴۲
- ۲ - تلطف آن حضرت نسبت به ما ۴۲
- ۳ - تحمل اذیت ۴۳
- ۴ - تشییع جنازه مردگان ما ۴۳
- ۵ - تجدید بنای اسلام پس از کهنه و فرسوده شدن آن ۴۵
- ۶ - تعلیم و آموختن قرآنی که امیرالمؤمنین علیه السلام جمع کرده بود ۴۶
- حرف «ث»** ۴۷
- ۱ - ثائر خون امام حسین علیه السلام و شهیدانی که با آن حضرت بوده‌اند ۴۷
- حرف «ج»** ۴۸
- ۱ - جمال و زیبایی آن حضرت ۴۸
- ۲ - جهاد آن حضرت ۴۹
- ۳ - جمع کلمه بر توحید و اسلام ۵۰
- ۴ - جمع شدن یاران دین از فرشتگان و جنیان و سایر مؤمنان ۵۱
- ۵ - جمع عقول ۵۱
- حرف «ح»** ۵۲
- ۱ - حمایت آن حضرت از اسلام ۵۲
- ۲ - حرب (جنگ) آن حضرت با مخالفین ۵۲
- ۳ - حج آن حضرت ۵۳
- ۴ - حیات و زندگی زمین به ظهور آن حضرت ۵۳
- ۵ - حلم آن حضرت ۵۴
- ۶ - حبّ (دوستی) آن حضرت نسبت به ما ۵۴
- ۷ - حکم آن حضرت به حق و باطن ۵۴
- ۸ - حکومت آن حضرت ۵۵
- حرف «خ»** ۵۶
- ۱ - خُلق آن حضرت ۵۶

فهرست مطالب	۷
۲ - خوف (بیم) آن حضرت.....	۵۶
۳ - خلافت آن حضرت بر مسلمانان.....	۵۷
۴ - ختم علوم به آن حضرت.....	۵۷
حرف «د»	۵۸
۱ - دعای آن حضرت برای مؤمنین.....	۵۸
۲ - دعوت آن حضرت به سوی حق.....	۵۹
۳ - دفع بلا از ما به برکت وجود آن حضرت.....	۵۹
۴ - دفع بلا و عقاب از مردم به برکت شیعیان آن حضرت.....	۶۰
۵ - دفع دشمنان از مؤمنان در غیبت و ظهور آن حضرت.....	۶۰
حرف «ذ»	۶۱
۱ - ذلت دشمنان به دست آن حضرت بعد از ظهور.....	۶۱
حرف «ر»	۶۱
۱ - راحتی خلایق در دولت آن حضرت.....	۶۱
حرف «ز»	۶۲
۱ - زحمت آن حضرت در راه دین خدا.....	۶۲
۲ - زهد آن حضرت.....	۶۲
۳ - زیارت آن حضرت از قبر حضرت ابی عبدالله الحسین و سایر معصومین علیهم السلام...	۶۳
حرف «س»	۶۳
۱ - سیره و روش آن حضرت.....	۶۳
۲ - سخاوت آن حضرت.....	۶۴
حرف «ش»	۶۴
۱ - شجاعت آن حضرت.....	۶۴
۲ - شفاعت آن حضرت.....	۶۴
۳ - شهادت آن حضرت برای ما.....	۶۵
۴ - شرافت آن حضرت.....	۶۵
حرف «ص»	۶۶
۱ - صبر آن حضرت.....	۶۶
حرف «ض»	۶۶
۱ - ضیافت (مهمانی) آن حضرت.....	۶۶
حرف «ط»	۶۷
۱ - طهارت زمین از ستم به وسیله آن حضرت.....	۶۷

- ۶۷ ۲ - طلب حقوق ائمه علیهم السلام و طلب خون آنها.
- ۶۸ **حرف «ظ»**
- ۶۸ ۱ - ظفر و پیروزی آن حضرت بر معاندین.
- ۶۹ ۲ - ظلم دشمنان بر آن حضرت.
- ۶۹ ۳ - ظهور کمالات ائمه علیهم السلام به ظهور آن حضرت.
- ۶۹ **حرف «ع»**
- ۶۹ ۱ - علم آن حضرت.
- ۷۰ ۲ - عزّت اولیا با ظهور آن حضرت.
- ۷۰ ۳ - عذاب دشمنان آن حضرت.
- ۷۱ ۴ - عدالت آن حضرت.
- ۷۱ ۵ - عطف [و پیرو ساختن] هوای نفس بر هدایت.
- ۷۱ ۶ - عزلت و گوشه گیری آن حضرت از مردم.
- ۷۲ ۷ - عبادت آن حضرت.
- ۷۲ **حرف «غ»**
- ۷۲ ۱ - غیبت آن حضرت.
- ۷۶ ۲ - غربت آن حضرت.
- ۷۶ ۳ - غلبه و پیروزی مسلمین با ظهور آن حضرت.
- ۷۷ ۴ - غنا و بی نیازی مؤمنین به برکت ظهور آن حضرت.
- ۷۷ **حرف «ف»**
- ۷۷ ۱ - فصل و جداسازی آن حضرت بین حقّ و باطل.
- ۷۷ ۲ - فرج مؤمنین به دست آن حضرت.
- ۷۸ ۳ - فتح شهرها و کشورهای کافرین.
- ۷۸ **حرف «ق»**
- ۷۸ ۱ - قتل کافرین به شمشیر آن حضرت.
- ۸۰ ۲ - قتل شیطان رجیم.
- ۸۰ ۳ - قوّت یافتن ابدان و دل های مؤمنین هنگام ظهور.
- ۸۰ ۴ - قضای حوائج مؤمنین.
- ۸۲ ۵ - قربت و خویشاوندی آن حضرت با پیغمبر صلی الله علیه وآله وسلم.
- ۸۲ ۶ - قسط (= دادگری) آن حضرت.
- ۸۲ ۷ - قتل دجال - که رئیس گمراهان است - به دست آن حضرت.
- ۸۳ **حرف «ک»**
- ۸۳ ۱ - کشف علوم برای مؤمنین.

۸۴	۲ - کشف و برطرف کردن ناراحتی ها از مؤمنین
۸۴	۳ - کمالات آن حضرت
۸۵	فصل اول: شباهت آن حضرت به پیغمبران علیهم السلام
۸۵	شباهت به آدم علیه السلام
۸۷	شباهت به نوح علیه السلام
۸۸	شباهت به ادریس علیه السلام
۹۰	شباهت به هود علیه السلام
۹۰	شباهت به ابراهیم علیه السلام
۹۱	شباهت به اسماعیل علیه السلام
۹۲	شباهت به لوط علیه السلام
۹۲	شباهت به یعقوب علیه السلام
۹۲	شباهت به یوسف علیه السلام
۹۳	شباهت به خضر علیه السلام
۹۴	شباهت به الیاس علیه السلام
۹۵	شباهت به شعیب علیه السلام
۹۵	شباهت به موسی علیه السلام
۹۸	شباهت به داود علیه السلام
۹۹	شباهت به سلیمان علیه السلام
۹۹	شباهت به ایوب علیه السلام
۱۰۰	شباهت به یحیی علیه السلام
۱۰۰	شباهت به عیسی علیه السلام
۱۰۰	شباهت به خاتم النبیین صلی الله علیه وآله وسلم
۱۰۱	فصل دوم: شباهت به ائمه معصومین علیهم السلام
۱۰۱	شباهت به امیر المؤمنین علیه السلام
۱۰۱	شباهت به امام حسن علیه السلام
۱۰۱	شباهت به امام حسین علیه السلام
۱۰۲	شباهت به امام سجاد علیه السلام
۱۰۲	شباهت به امام باقر علیه السلام
۱۰۳	شباهت به امام صادق علیه السلام
۱۰۳	شباهت به امام کاظم علیه السلام
۱۰۳	شباهت به امام رضا علیه السلام
۱۰۴	شباهت به امام جواد علیه السلام
۱۰۴	شباهت به امام هادی علیه السلام

۱۰۴	 شباهت به امام حسن عسکری علیه السلام
۱۰۵	 فصل سوم: شباهت به حضرت سید الشهداء علیه السلام
۱۰۷	 حرف «ل»
۱۰۷	 ۱- لوای آن حضرت
۱۰۷	 حرف «م»
۱۰۷	 ۱- معجزات آن حضرت
۱۰۸	 ۲- محنت آن حضرت
۱۰۸	 ۳- مصایب آن حضرت
۱۰۸	 ۴- محبت متقابل آن حضرت
۱۰۹	 حرف «ن»
۱۰۹	 ۱- نفع آن حضرت
۱۱۱	 ۲- نور آن حضرت
۱۱۴	 درخشندگی نور آن حضرت در دنیا
۱۱۸	 و اما اشراق نور آن حضرت در آخرت
۱۱۹	 ۳- نعمت‌های آن حضرت
۱۱۹	 ۴- نصرت اسلام و نهی از منکر و امر به معروف آن حضرت
۱۲۰	 ۵- نصیحت آن حضرت برای خدا و رسول و برای مؤمنین
۱۲۱	 حرف «و»
۱۲۱	 ۱- ولایت آن حضرت
۱۲۲	 ۲- وصال آن حضرت
۱۲۳	 حرف «ه»
۱۲۳	 ۱- هم آن حضرت
۱۲۳	 ۲- هدم بناهای کفر و شقاق و نفاق
۱۲۴	 ۳- هدایت بندگان
۱۲۴	 ۴- هجران آن حضرت
۱۲۴	 حرف «ی»
۱۲۴	 ۱- یمن آن حضرت
۱۲۵	 بخش پنجم: نتایج دعا برای فرج
۱۲۶	 ۱- عمل به فرموده امام علیه السلام در توقیع
۱۲۷	 ۲- زیاد شدن نعمت
۱۳۱	 ۳- اظهار محبت قلبی

۴ - نشانه انتظار	۱۳۲
۵ - زنده کردن امر ائمه اطهار علیهم السلام	۱۳۲
۶ - رنجش و وحشت شیطان	۱۳۲
۷ - نجات از فتنه‌های آخر الزمان و ایمنی از دام‌های شیطان	۱۳۳
۸ - ادا کردن بعضی از حقوق آن حضرت	۱۳۳
۹ - دعا کردن امام علیه السلام در حق او	۱۳۴
۱۰ - رستگاری به شفاعت آن حضرت در قیامت	۱۳۶
۱۱ - رستگاری به شفاعت پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم	۱۳۷
۱۲ - وسیله به سوی خداوند متعال	۱۳۸
۱۳ - مستجاب شدن دعا	۱۳۹
۱۴ - ادای اجر رسالت پیغمبر صلی الله علیه وآله وسلم	۱۳۹
۱۵ و ۱۶ - دفع بلا و وسعت روزی	۱۴۰
۱۷ - آمرزش گناهان	۱۴۰
۱۸ - مبدل شدن سیئات به حسنات	۱۴۱
۱۹ - تشرّف به دیدار آن حضرت در بیداری یا خواب	۱۴۱
۲۰ - بازگشت به دنیا در زمان ظهور	۱۴۱
۲۱ - برادری پیغمبر اکرم صلی الله علیه وآله وسلم	۱۴۲
۲۲ - تعجیل در امر فرج صاحب الزمان علیه السلام	۱۴۲
۲۳ - پیروی از پیغمبران و امامان علیهم السلام	۱۴۳
۲۴ - وفا به عهد الهی	۱۴۴
۲۵ - آثار نیکی به والدین برای دعا کننده	۱۴۵
۲۶ - رعایت و اداء امانت	۱۴۶
۲۷ - اشراق نور امام در دل دعا کننده	۱۴۶
۲۸ - مایه طول عمر	۱۴۷
۲۹ - تعاون در نیکی‌ها و تقوی	۱۴۸
۳۰ - یاری خداوند متعال	۱۴۸
۳۱ - هدایت به نور قرآن مجید	۱۴۹
۳۲ - شناخته شدن نزد اصحاب اعراف	۱۴۹
۳۳ - ایمنی از عقوبت‌های اخروی	۱۵۰
۳۴ - بشارت و مدارا هنگام مرگ	۱۵۱
۳۵ - قرار گرفتن در درجه امیر المؤمنین علیه السلام	۱۵۱
۳۶ - محبوب‌ترین خلایق نزد خداوند	۱۵۱
۳۷ - گرامی‌ترین خلایق نزد رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم	۱۵۲
۳۸ - داخل شدن به بهشت به ضمانت رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم	۱۵۲

- ۳۹ - مشمول دعای رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم ۱۵۳
- ۴۰ - مشمول تأیید خداوند در عبادت ۱۵۳
- ۴۱ - دفع عقوبت از اهل زمین ۱۵۴
- ۴۲ - ثواب کمک و یاری مظلوم ۱۵۵
- ۴۳ - آثار تواضع و تجلیل بزرگتر ۱۵۵
- ۴۴ - ثواب خونخواهی امام حسین علیه السلام ۱۵۷
- ۴۵ - درخشندگی نور او در قیامت ۱۵۹
- ۴۶ - شفاعت او درباره هفتاد هزار تن از گناه کاران ۱۶۱
- ۴۷ - بی حساب داخل بهشت شدن ۱۶۱
- ۴۸ - در امان بودن از تشنگی قیامت ۱۶۲
- ۴۹ - خراش صورت ابلیس ۱۶۳
- ۵۰ - تحفه و هدیه ویژه در قیامت ۱۶۳
- ۵۱ - خدمتگزاران بهشتی ۱۶۳
- ۵۲ - سایه گسترده خداوند ۱۶۴
- ۵۳ - ثواب خیرخواهی مؤمن ۱۶۴
- ۵۴ - حضور فرشتگان ۱۶۴
- ۵۵ - مباحات خداوند متعال ۱۶۵
- ۵۶ - اطاعت اولی الامر ۱۶۶
- ۵۷ - خرسندی خداوند متعال و رسول او ۱۶۶
- ۵۸ - محبوب ترین اعمال ۱۶۶
- ۵۹ - حکومت در بهشت ۱۶۷
- ۶۰ - به آسانی به حساب او رسیدگی می شود ۱۶۷
- ۶۱ - دعا در عصر غیبت بهتر از زمان ظهور امام است ۱۶۸
- ۶۲ - دعای فرشتگان در حق او ۱۶۸
- ۶۳ - دعای حضرت سجاد علیه السلام برای دعا کنندگان ۱۶۹
- ۶۴ - تمسک به ثقلین ۱۶۹
- ۶۵ - چنگ زدن به ریسمان الهی ۱۷۰
- ۶۶ - کمال ایمان ۱۷۰
- ۶۷ - ثواب عبادت کنندگان ۱۷۱
- ۶۸ - ثواب شهادت در رکاب رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم و زیر پرچم قائم علیه السلام ... ۱۷۲
- ۶۹ - ثواب گرامی داشت و ادای حق عالم ۱۷۲
- ۷۰ - محشور شدن در زمرة امامان علیهم السلام ۱۷۲
- ۷۱ - بالا رفتن درجات در بهشت ۱۷۲
- ۷۲ - ایمنی از سختی حساب قیامت ۱۷۳

۱۷۳	۷۳- رستگاری به عالی‌ترین درجات شهدا
۱۷۴	۷۴- رستگاری به شفاعت صدیقه کبری علیها السلام
۱۷۴	۷۵- ثواب احسان به مولا صاحب الزمان علیه السلام
۱۷۸	بخش ششم: اوقات و حالات تأکید شده برای دعا
۱۷۸	۱- بعد از هر نماز واجب
۱۷۹	۲- بعد از نماز ظهر
۱۸۱	۳- بعد از نماز عصر
۱۸۲	۴- بعد از نماز صبح
۱۸۲	۵- در قنوت نمازها
۱۸۴	۶- در حال سجده
۱۸۴	۷- هر صبح و شام
۱۸۴	۸- آخرین ساعت از هر روز
۱۸۵	۹- روز پنج‌شنبه
۱۸۵	۱۰- شب جمعه
۱۸۶	۱۱- روز جمعه
۱۸۶	۱۲- روز نوروز
۱۸۷	۱۳- روز عرفة
۱۸۷	۱۴- روز عید فطر و عید قربان
۱۸۷	۱۵- روز غدیر
۱۸۸	۱۶- روز دحو الارض (گسترده شدن زمین)
۱۸۸	۱۷- شب و روز نیمه شعبان
۱۸۸	۱۸- تمام ماه رمضان
۱۸۹	۱۹- پس از گریستن از ترس خدای تعالی
۱۹۰	۲۰- چهل روز مداومت به دعا برای فرج
۱۹۰	مکان‌هایی که دعا در آنها بیشتر تأکید شده
۱۹۰	۱- مسجد الحرام
۱۹۱	۲- عرفات
۱۹۱	۳- سرداب
۱۹۱	۴- حرم حضرت سید الشهداء علیه السلام
۱۹۲	۵- حرم مولایمان حضرت رضا علیه السلام
۱۹۲	۶- حرم عسکریین علیهما السلام
۱۹۲	۷- جاهای منسوب به آن حضرت

- بخش هفتم: چگونگی دعا برای تعجیل فرج امام عصر** ارواحنا له الغداء ۱۹۳
- مقصد اول: در یادآوری مطالب مهم ۱۹۳
- مقصد دوم: در چگونگی دعا برای تعجیل فرج و ظهور آن حضرت ۱۹۵
- مقصد سوم: در ذکر بعضی از دعا‌های روایت شده از امامان علیهم السلام ۱۹۵
- بخش هشتم: تکالیف بندگان نسبت به آن حضرت** ۱۹۸
- ۱ - تحصیل شناخت صفات و آداب و ویژگی‌های آن جناب ۱۹۸
 - ۲ - رعایت ادب نسبت به یاد او ۱۹۹
 - ۳ - محبت او به طور خاص ۱۹۹
 - ۴ - محبوب نمودن او در میان مردم ۲۰۲
 - ۵ - انتظار فرج و ظهور آن حضرت ۲۰۲
 - ۶ - اظهار اشتیاق به دیدار آن بزرگوار ۲۰۴
 - ۷ - ذکر مناقب و فضایل آن حضرت ۲۰۵
 - ۸ - تشکیل مجالس فضایل و مناقب آن حضرت ۲۰۵
 - ۹ - اندوهگین بودن مؤمن از فراق آن حضرت ۲۰۶
 - ۱۰ - سرودن و خواندن شعر در فضایل آن حضرت ۲۰۷
 - ۱۱ - قیام، هنگام یاد شدن نام یا القاب آن حضرت ۲۰۷
 - ۱۲ - گریستن و گریانیدن و خود را به گریه کنندگان شبیه نمودن بر فراق آن حضرت ۲۰۷
 - ۱۳ - درخواست معرفت امام عصر علیه السلام از خداوند ۲۰۸
 - ۱۴ - مداومت به خواندن دعای غریق ۲۰۸
 - ۱۵ - شناختن علامت‌های ظهور آن حضرت ۲۰۹
 - ۱۶ - تسلیم بودن و عجله نکردن ۲۱۱
 - ۱۷ - صدقه دادن به نیابت از آن حضرت ۲۱۲
 - ۱۸ - حج رفتن به نیابت از آن حضرت یا فرستادن نایب که از طرف آن جناب حج کند ۲۱۲
 - ۱۹ - زیارت مشاهد رسول خدا و ائمه معصومین علیهم السلام به نیابت از آن حضرت ۲۱۳
 - ۲۰ - سعی در خدمت کردن به آن حضرت ۲۱۳
 - ۲۱ - اهتمام ورزیدن به یاری آن جناب ۲۱۵
 - ۲۲ - تصمیم قلبی بر یاری آن جناب در زمان حضور و ظهور ۲۱۶
 - ۲۳ - تجدید بیعت با حضرت بعد از فرایض همه روزه و هر جمعه ۲۱۷
 - ۲۴ - صلۀ آن حضرت به وسیله مال ۲۱۸
 - ۲۵ - خیر خواهی برای آن حضرت ۲۲۰
 - ۲۶ - زیارت کردن آن حضرت ۲۲۰
 - ۲۷ - درود فرستادن بر آن حضرت ۲۲۰
 - ۲۸ - هدیه کردن ثواب نماز به آن جناب ۲۲۱

۲۲۱	۲۹ - اهداء قرائت قرآن به آن حضرت
۲۲۲	۳۰ - توسل و طلب شفاعت و عرض حاجت بر آن حضرت
۲۲۳	۳۱ - دعوت کرن مردم به آن حضرت
۲۲۵	۳۲ - رعایت حقوق آن حضرت و مواظبت بر ادای آنها
۲۲۵	۳۳ - عالم باید علمش را آشکار سازد
۲۲۵	۳۴ - تهذیب نفس
۲۲۶	۳۵ - پیوسته به یاد آن حضرت بودن و به آدابش عمل کردن
۲۲۷	۳۶ - مقدم داشتن خواسته آن حضرت بر خواسته خود
۲۲۷	۳۷ - احترام کردن نزدیکان و منسوبین به آن حضرت
۲۲۷	۳۸ - بزرگداشت اماکنی که به قدوم آن حضرت زینت یافته‌اند
۲۲۸	۳۹ - وقت ظهور را تعیین نکردن و تکذیب وقت‌گذاران
۲۳۰	۴۰ - تکذیب مدعیان نیابت خاصه در زمان غیبت کبری
۲۳۱	۴۱ - درخواست دیدار آن حضرت با عافیت و ایمان
۲۳۳	۴۲ - اقتدا و تأسی جستن به اخلاق و اعمال آن حضرت
۲۳۴	۴۳ - حفظ زبان از غیر یاد خداوند و مانند آن
۲۳۴	۴۴ - نماز آن حضرت
۲۳۵	۴۵ - گریستن در مصیبت حضرت ابی عبدالله الحسین علیه السلام
۲۳۵	۴۶ - زیارت قبر مولا یمان امام حسین علیه السلام
۲۳۵	۴۷ - بسیار لعنت کردن بر بنی امیه در آشکار و پنهان
۲۳۶	۴۸ - مهیا کردن سلاح در انتظار ظهور آن جناب

السلام علی القائم المنتظر و العدل المشتهر

کتاب گران قدر «مکیال المکارم فی فوائد الدعاء للقائم علیه السلام» نوشته دانشمند بزرگوار و عالم پرهیزکار حاج سید محمد تقی موسوی اصفهانی قدس سره توسط حجه الاسلام والمسلمین حاج سید مهدی حائری قزوینی - دام توفیقاته - به فارسی ترجمه شده است.

آنچه در پیش رو دارید، خلاصه ای است از این کتاب، که مشتمل بر علل و فوائد و نتایج دعا برای حضرت ولی عصر - ارواحنا له الفداء - و نیز وظایف دیگر ما نسبت به آن حضرت می باشد. با توجه به اینکه کتاب مکیال المکارم تقریباً استدلالی است، سعی شده تمام دلایل عقلی و نقلی مربوط به بحث ذکر شود، و اینکه در بعضی موارد دعاها طولانی در آن آمده است و این باعث حجیم شدن آن گشته بود، لذا برای اینکه کلیه عاشقان حضرت بتوانند از مطالب نفیس این کتاب استفاده نموده و از جواهرات آن توشه بگیرند، این کتاب را تلخیص نمودیم.

قابل ذکر است که در این کتاب، سعی شده مطالب به همان صورت اصلی حفظ شود و فقط مقداری از حالت استدلالی خارج گردد، به همین منظور در مطالب مورد بحث، معمولاً به آوردن چند روایت اکتفا و از آوردن دعاها طولانی خودداری کرده و فقط به ذکر منابع آن بسنده نمودیم.

امید است این اثر مقبول در گاه خداوند متعال و حضرت ولی عصر - ارواحنا له الفداء - قرار گیرد، و برکات معنوی آن به روح پرفتوح بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران حضرت امام خمینی قدس سره و شهدای والامقام انقلاب اسلامی اهدا می گردد.

واحد پژوهش

انتشارات مسجد مقدس جمکران

ص: ۱۶

تحقق ایمان بدون شناخت امام زمان علیه السلام ممکن نیست؛ بر این مطلب، هم دلیل عقلی وجود دارد و هم دلیل نقلی.

۱- دلیل عقلی

همه علّت ها و فلسفه هایی که برای ضرورت و لزوم وجود پیامبر گفته اند، برای ضرورت وجود جانشین و وصی پیغمبر نیز صادق است. بنابراین پس از وفات آن حضرت لازم است تا مردم به جانشین پیغمبر در شؤون مختلف زندگی خود مراجعه کنند، همان گونه که به پیغمبر مراجعه می کردند. پس بر خداوند لازم است که او را نصب فرماید و بر مردم نیز واجب است آن امام را بشناسند؛ زیرا که پیروی کردن بدون معرفت و شناخت امکان ندارد.

سؤال: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله از جانب خداوند قواعد و احکامی را که مردم در امور معاش و شؤون زندگی مادی و جنبه های اخروی و امور مربوط به معاد نیاز داشتند برای مردم بیان نمود، دیگر چه نیازی به وجود امام علیه السلام است؟

جواب: پیغمبر صلی الله علیه و آله قواعد را به طور «کلی» بیان فرموده و دستورات دین را به مقدار مورد نیاز عموم در «آن زمان» تشریح کرده است، و این مطلب با مراجعه به احادیث پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله روشن می گردد. بنابراین احتیاج مردم با

ص: ۱۷

آن مقدار از بیان برطرف نشده، بلکه پاره ای از مسائل حتی بر علما و دانشمندان بزرگ پوشیده می ماند - تا چه رسد به دیگران - پس افراد بشر از وجود امام و پیشوای معصوم بی نیاز نبوده و ناگزیر هستند تا به او مراجعه کنند و مطالب مورد نیاز خویش را از او بیاموزند.

تردیدی نیست که پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله تمام احکام و علوم را به وصی خود سپرده که پس از ایشان، رهبری مردم را - از طرف خداوند - به عهده داشته باشند، و هر امامی به امام بعد از خودش سپرده تا اینکه نوبت به امام زمان ما - عجل الله فرجه الشریف - رسیده است.

علاوه بر این، اگر فرض کنیم تمام علما و دانشمندان به تمام احکام عمل کنند، باز هم وجود ایشان ما را از وجود امام بی نیاز نمی سازد، زیرا که آنان از سهو و اشتباه معصوم نیستند. پس در هر زمان به وجود شخص معصومی که از خطا و اشتباه محفوظ باشد نیاز هست، تا مرجع و پناه مردم بوده، حقایق احکام را برایشان بیان فرماید. و آن شخص معصوم هیچ کس جز امام نیست.

سؤال: نبودن امام با بودنش در حالی که از دیدگان مردم پنهان و غایب باشد چه فرق می کند؟

جواب: اولاً: مانع ظهور و آشکار بودن امام علیه السلام، ناشی از خود مردم است، و غیبت آن حضرت دلیل نمی شود بر اینکه احتیاجی به وجود آن حضرت نیست، بلکه بر مردم واجب است که موانع ظهور را برطرف سازند تا از نور مقدّسش بهره مند شوند و از انواع علوم و معارفش استفاده کنند.

ثانیاً: غیبت آن حضرت در همه زمان ها و از همه انسان های مؤمن نیست، بلکه برای بسیاری از بزرگان مؤمنین اتفاق افتاده است که به خدمت حضرتش

شرفیاب شده و به محضر مقدّسش راه یافته اند. جریانات آنان در کتاب های علمای بزرگوار ما ضبط است، و بیان آنها فعلاً از بحث ما خارج است.

ثالثاً: منافع وجود مبارک آن حضرت منحصر در بیان علوم نیست، بلکه همه آنچه از مبدأ و سرچشمه فیض الهی به مخلوقات می رسد، از برکات وجود او می باشد که در بخش سوم کتاب این موضوع را بیان خواهیم کرد،

۲- دلیل نقلی

روایات بسیاری - که در حدّ تواتر (۱) است - در این باره وارد شده که ما به خاطر رعایت اختصار به ذکر قسمتی از آنها اکتفا می کنیم:

۱ - امام صادق علیه السلام درباره آیه مبارکه «وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا» (۲)؛ و برای خداوند نیکوترین نام ها است، پس او را با آنها بخوانید. فرمود: «به خدا قسم، ما آن اسماء حسنی (نیکوترین نام ها) هستیم که خداوند هیچ عملی را از بندگان نمی پذیرد، مگر با شناخت و معرفت ما». (۳)

۲ - امام باقر علیه السلام فرمود: «قلّه و بلندی مقام و کلید آن و راه اشیاء و رضایت پروردگار اطاعت از امام است. اگر شخصی شب ها به عبادت برخیزد و روزها را روزه بدارد و تمام مالش را صدقه دهد و همه سال های عمرش حجّ خانه کعبه را انجام دهد، امّا ولایت ولیّ خدا را نشناسد تا از او پیروی کند و تمام اعمالش با راهنمایی او انجام پذیرد، برای او حقّ ثواب نزد خداوند نیست و او از اهل ایمان نمی باشد». (۴)

ص: ۱۹

۱- خبر متواتر خبری است که افراد زیادی آنرا نقل کرده اند بطوری که توافق آنها بر دروغ گفتن در این خبر عقلاً محال باشد، که موجب یقین به مضمون خبر است. (ملخص)

۲- سوره اعراف، آیه ۱۸۰.

۳- اصول کافی: ۲/۲۴۹.

۴- اصول کافی: ۱/۱۸۵.

۳ - حارث بن مغیره گوید: از امام صادق علیه السلام پرسیدم: آیا پیامبر صلی الله علیه وآله فرموده: «هرکس بمیرد و امام زمانش را شناسد به مرگ جاهلیت مرده است؟!».

فرمود: آری. عرضه داشتم: این کدام جاهلیت است، آیا جاهلیت مطلق یا جاهلیت کسی که امامش را نشناخته؟ فرمود: «جاهلیت کفر و نفاق و ضلال». (۱)

۴ - امام صادق علیه السلام از پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله روایت کرده که فرمود: «هرکس منکر قائم از فرزندانم شود، مرا انکار کرده است». (۲)

البته اخبار بسیار دیگری از ائمه اطهار علیهم السلام در این باب آمده است.

اما منظور از معرفت و شناخت:

اولاً: شناختن شخص امام با اسم و نسب او است.

ثانیاً: شناخت صفات و خصوصیات او که با آنها از دیگران امتیاز می یابد. که ان شاء الله در اول باب هشتم خواهد آمد.

ص: ۲۰

۱- اصول کافی: ۳۷۷/۲.

۲- کمال الدین: ۴۱۲/۲.

از جمله شرایط امام، عصمت است چون اگر امام معصوم نباشد، هدف از نصب او تحقق نمی یابد و به اصطلاح نقض غرض لازم می آید.

عصمت، حالتی است نفسانی و مرتبه ای است که از نظر مردم پوشیده است و کسی آن را نمی داند مگر خداوند و کسانی که خداوند علم آن را به آنها الهام فرموده باشد. در این رابطه بر خداوند است که امام معصوم را از دو راه به مردم معرفی کند:

۱ - به وسیله پیغمبر صلی الله علیه و آله و یا امام قبلی.

۲ - به وسیله معجزه ای که به دست او انجام شود.

و چون امام برای مردم معین شده، بر آنها واجب است که به او مراجعه کنند و اعتماد نمایند که: «وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا»^(۱)؛ و برای هیچ مرد و زن مؤمنی این حق نیست که هرگاه خدا و رسول او کاری را لازم کنند، ایشان در کارشان اختیار [و گزینشی] داشته باشند. و هرآنکه خدا و رسول او را نافرمانی نماید، حقاً که در گمراهی آشکاری افتاده است.

ص: ۲۱

شایان ذکر است که امامت مولی و سید ما حجه بن الحسن العسکری صاحب الزمان - عجل الله فرجه الشریف - به هر دو راه (نص و معجزه) به وسیله روایات متواتره ثابت است که در دو فصل قسمتی از آنها را می آوریم تا این کتاب از دلیل خالی نباشد.

فصل اول: قسمتی از احادیث متواتره که به طور خاص بر امامت آن حضرت علیه السلام دلالت دارد

۱ - یونس بن عبد الرحمن گوید: به محضر امام موسی بن جعفر علیهما السلام مشرف شدم و عرضه داشتم: یا بن رسول الله! آیا تو قائم به حق هستی؟

فرمود: «من نیز قائم به حق هستم، ولی آن قائم که زمین را از دشمنان خدای عزوجل پاک کند و آن را پر از عدالت نماید همچنان که از جور و ستم پر شده باشد، پنجمین فرزند من است که غیبتی طولانی دارد، زیرا که بر جان خود می ترسد، در این مدت [که او از نظر غایب است] عده ای از حق برگشته و عده ای دیگر ثابت قدم می مانند».

سپس فرمود: «خوشا به حال شیعیان ما که در غیبت قائم ما به رشته ولایت ما چسبیده و به دوستی ما ثابت و استوار مانده و از دشمنان ما بیزار بوده باشند، آنان از ما هستند و ما از آنان هستیم که البته ما را به امامت پسندیده اند و ما هم ایشان را به شیعه بودن پسندیده ایم. خوشا به حالشان! بازهم خوشا به حالشان! به خدا که ایشان روز قیامت در درجات ما خواهند بود».(۱)

۲ - محمد بن مسلم گوید: خدمت امام صادق علیه السلام شرفیاب بودم، معلی بن خنیس گریه کنان وارد شد، حضرت فرمود: چرا گریه می کنی؟ گفت: بیرون

ص: ۲۲

خانه شما کسانی هستند که می پندارند شما را بر ما فضیلتی نیست و شما و آنها یکسان هستید. امام صادق علیه السلام کمی ساکت ماند، سپس دستور داد طبقی خرما بیاورند، آن گاه یک دانه خرما برگرفت و آن را دو نیم کرد، سپس آن خرما را تناول فرمود و هسته اش را در زمین کاشت، پس آهسته رشد کرد و خرمای نارس داد، حضرت از آن برگرفت و تناول کرد، آن گاه پوست نوشته ای از آن برآورد و به معلی داد و فرمود: بخوان! در آن نوشته شده بود: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ، عَلِيُّ الْمُزْتَضَى وَالْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ وَعَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ وَ...» نام یک به یک امامان تا امام حسن عسکری و فرزندش (مهدی) علیهم السلام در آن بود». (۱)

۲- ریان بن الصلت گوید: به امام رضا علیه السلام عرضه داشتم: شما صاحب امر هستید؟ فرمود: «من نیز صاحب امر [امامت] هستم، ولی نه آن صاحب امری که زمین را از عدل پر کند، همان طور که پر شده باشد از جور و ستم. و چگونه او باشم و حال آنکه می بینی بدنم ضعیف است! اما قائم علیه السلام آن است که وقتی ظهور نماید، سنّ پیران و سیمای جوانان دارد، به قدری بدنش نیرومند است که اگر به بزرگ ترین درخت دست اندازد، آن را از جای برکند و اگر در میان کوه ها فریاد برآورد، سنگ های آنها فرو ریزد، عصای موسی و انگشتری سلیمان با اوست، او چهارمین فرزند من است که خداوند او را هر قدر که مشیتش تعلق گیرد در پشت پرده غیب مستور می سازد، سپس او را آشکار می گرداند تا زمین را از عدل و داد پر کند، چنان که از ستم و بیداد پر شده باشد». (۲)

شیخ علی بن محمد بن علی الخزاز قمی رحمه الله در کتاب «کفایه الاثر فی النصّ

ص: ۲۳

۱- الخرائج، راوندی: ۹۸.

۲- کمال الدین: ۳۷۶/۲.

علی الأئمة الاثنی عشر» یکصد و هفتاد حدیث از طریق شیعه و سنی روایت کرده که همه آنها به امامت حضرت قائم منتظر علیه السلام تصریح دارد. ما نیز بعضی از آنها را در سایر ابواب کتاب خواهیم آورد. إن شاء الله.

فصل دوم: در بیان مقدار کمی از معجزات و کرامات متواتر مولا صاحب الزمان علیه السلام

۱ - سعد بن عبد الله اشعری گوید: به یک نفر ناصبی که از همه ناصبی ها در مجادله قوی تر بود، دچار شدم. روزی هنگام مناظره به من گفت: مرگ بر تو و هم مسلکانت باد. شما رافضی ها، مهاجرین و انصار را مورد طعن قرار می دهید و محبت پیامبر صلی الله علیه و آله را نسبت به آنان انکار می کنید، و حال آنکه صدیق [ابوبکر] بالاترین افراد اصحاب است که به اسلام سبقت جسته، مگر نمی دانید که رسول خدا صلی الله علیه و آله او را شب هجرت از ترس بر جان او، با خود به غار برد. برای اینکه می دانست که او خلیفه و جانشین آن حضرت خواهد شد، لذا خواست که جان او را مانند جان خود حفظ کند تا مبادا وضع دین بعد از خودش مختل شود، در همان حال علی را در رختخواب خود قرار داد، چون می دانست که اگر او کشته شود، وضع اسلام مختل نمی گردد؛ زیرا کسانی از اصحاب بودند که جای او را بگیرند، لذا خیلی به کشته شدنش اهمیت نمی داد.

سعد می گوید: من جوابش را دادم، ولی جواب ها دندان شکن نبود.

سپس گفت: شما رافضیان می گوئید: اولی و دومی منافق بوده اند و به ماجرای لیله العقبه استدلال می کنید. آن گاه گفت: بگو بینم آیا مسلمان شدن آنها از روی خواست و رغبت بود، یا اکراه و اجباری در کار بود؟

ص: ۲۴

من در اینجا از جواب خودداری کردم، چون با خود اندیشیدم که اگر بگویم از روی اجبار و اکراه مسلمان شدند که در آن هنگام اسلام نیرومند نشده بود تا این احتمال داده شود، و اگر بگویم از روی خواست و رغبت اسلام آوردند که ایمان آنها از روی نفاق نخواهد بود.

از این مناظره با دلی پُر درد باز گشتم. چهل و چند مسأله ای که حلّ آنها برایم دشوار بود، نوشتم و نامه را به نماینده امام عسکری علیه السلام (احمد بن اسحاق) که ساکن قم بود، تسلیم کردم و جریان مناظره را نیز با او در میان گذاشتم. احمد بن اسحاق به من گفت: بیا با هم به سامراء برویم تا از مولایمان حسن بن علی علیهما السلام در این باره سؤال کنیم. پس با او به آنجا رفتیم تا به درب خانه مولایمان رسیدیم و اجازه ورود خواستیم، اجازه داده شد، داخل خانه شدیم.

چون چشممان به جمال حضرت ابومحمد حسن بن علی علیهما السلام افتاد، دیدیم صورتش مانند ماه شب چهارده می درخشد و بر روی رانش کودکی نشسته که در حسن و جمال مانند ستاره مشتری است. پس احمد بن اسحاق کوله باری را که صد و شصت کیسه از پول های طلا و نقره در آن قرار داشت و بر هر یک از آنها مُهر صاحبش بود، نزد امام حسن عسکری علیه السلام گشود، پس از آن، حضرت نظری به کودک افکند و گفت: مُهر از هدایای شیعیان و دوستانت بر گیر. [کودک] عرضه داشت: ای مولای من! آیا جایز است دست پاک به سوی هدایای نجس و اموال پلید دراز شود؟

آن حضرت به احمد بن اسحاق فرمودند: آنچه در کوله بار هست بیرون آور تا حرام و حلال از هم جدا شود. پس او کیسه ای را بیرون آورد، کودک گفت: این مربوط به فلان بن فلان از فلان محله قم است که شصت و دو دینار دارد،

از پول منزلی که فروخته و ارث از پدرش بوده چهل و پنج دینار است و از پول هفت پیراهن چهارده دینار و اجرت سه دکان سه دینار.

مولای ما فرمود: راست گفتی فرزندانم، حرام از آن را بیان کن. کودک گفت: در این کیسه دیناری است که در فلان سال در ری سکه خورده، نیمی از نقشش رفته و سه قطعه مقراض شده که وزن آنها یک دانق و نیم است، حرام در این اموال همین مقدار است که صاحب این کیسه در فلان سال، فلان ماه نزد نساجی که همسایه اش بود، یک من و ربع پشم ریسیده شده داشت که مدت زیادی بر آن گذشته بود، پس آن را سارقی دزدید، نساج به او ابلاغ کرد، ولی او سخن نساج را نپذیرفت و به جای آن به مقدار یک من و نیم پشم نرم تر از مال خودش که به سرقت رفته بود، تاوان گرفت و سپس سفارش داد برایش پیراهنی از آن بافتند، این دینار و آن مقراض شده ها از پول آن پیراهن است.

احمد بن اسحاق گره از کیسه گشود، دینار و مقراض شده ها را همان طور که خبر داده بود، در آن دید. سپس کیسه دیگری بیرون آورد. آن کودک فرمود: این مال فلان بن فلان است از فلان محله قم، پنجاه دینار در آن هست، شایسته نیست برای ما که به آنها دست بزنیم. احمد بن اسحاق گفت: چرا؟ فرمود: به خاطر اینکه این دینارها از پول گندمی است که صاحب این پول با کشاورزانش قرارداد داشت، ولی قسمت خودش را با پیمان کامل برداشت و قسمت آنها را با پیمان ناقص داد.

امام عسکری علیه السلام فرمود: راست گفتی فرزندانم. سپس گفت: ای پسر اسحاق! این کیسه را بردار و به صاحبانش گوشزد کن و آنها را سفارش نما که به صاحبان اصلی (< کشاورزان) برسانند که ما به آن نیاز نداریم.

سپس مولایمان به من نظر افکند و فرمود: چه عجب اینجا آمدی؟! عرضه داشتیم: احمد بن اسحاق مرا تشویق کرد که به دیدار شما بیایم. فرمود: پس سؤالاتی که داشتی چه شد؟ عرضه داشتیم: به همان حال است ای مولای من! فرمود: از نور چشمم هر چه می خواهی بپرس. - و به کودک اشاره کرد - سؤالاتم را عرضه داشتیم (۱) و پاسخ آنها را دریافت کردم.

سپس فرمود: «ای سعد! خصم تو ادعا می کند پیامبر صلی الله علیه و آله برگزیده این امت را با خود به غار برد، چون بر جان او می ترسید همان طور که بر جان خود می ترسید؛ زیرا می دانست خلیفه بر امت بعد از خودش اوست. چون لازمه مخفی شدن جز این نبود که او را با خود ببرد، ایا علی علیه السلام را در جای خود خوابانید، چون می دانست خللی که با کشته شدن ابوبکر وارد می شود، با کشته شدن علی علیه السلام نیست؛ چون افرادی هستند که بتوانند جای او را پر کنند.

چنین پاسخ بده: مگر نه شما معتقدید که پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: بعد از من خلافت سی سال است و خلافت را بر مدت این چهار تن ابوبکر و عمر و عثمان و علی علیه السلام مخصوص گردانید. خصم به ناچار جواب دهد: آری. به او بگو: اگر این مطلب درست است، پس چرا با یک خلیفه - فقط ابوبکر - به غار رفت و آن سه نفر دیگر را نبرد؟! با این حساب معلوم می شود که پیامبر صلی الله علیه و آله آنان را سبک شمرده؛ چون لازم بود که با ایشان همان طور رفتار می کرد که با ابوبکر. پس چون این کار را نکرد در حقوق آنان سهل انگاری نموده و مهربانی از آنان دریغ داشته با اینکه واجب بود به ترتیب خلافتشان با ایشان هم مثل ابوبکر رفتار می کرد.

ص: ۲۷

۱- برخی از این سؤالات همراه پاسخ آنها در اصل حدیث ذکر شده که ما جهت اختصار از ذکر خودداری کردیم. (ملخص)

و اما اینکه خصم به تو گفت: آن دو نفر آیا از روی خواست و رغبت مسلمان شدند یا از روی اکراه؟ چرا نگفتی: بلکه از روی طمع اسلام آوردند؛ زیرا آنان با یهود معاشرت داشتند و از برآمدن و پیروزی محمدصلی الله علیه و آله بر عرب باخبر بودند، یهود از روی کتاب های گذشته و تورات و ملاحم، آنان را از نشانه های جریان حضرت محمدصلی الله علیه و آله آگاه می کردند و به ایشان می گفتند که تسلط او بر عرب نظیر تسلط بخت النصر است بر بنی اسرائیل، با این فرق که او ادعای پیغمبری نیز می کند، ولی پیغمبر نیست.

پس هنگامی که امر رسول خداصلی الله علیه و آله ظاهر گشت، به او کمک کردند بر شهادت «لا إله إلا الله و محمد رسول الله» به طمع اینکه وقتی اوضاع خوب شد و امور منظم گردید، فرمانداری و ولایت جایی هم به آنها برسد و چون از رسیدن به ریاست به دست آن حضرت مأیوس شدند، با بعضی از همفکران خود همراه شدند تا در شب عقبه شتر پیغمبرصلی الله علیه و آله را رم بدهند و شتر در آن گردنه هولناک، حضرت صلی الله علیه و آله را بیفکند و کشته شود و صورتشان را پوشانند مثل دیگران. ولی خداوند پیغمبرش را از نیرنگ آنان ایمن قرار داد و حفظ کرد و نتوانستند آسیبی برسانند. آن دو نفر حالشان نظیر طلحه و زبیر است که آمدند و با علی علیه السلام بیعت کردند به طمع اینکه هر کدامشان فرماندار یک استان بشوند، اما وقتی مأیوس شدند بیعت را شکستند و علیه آن حضرت قیام کردند، تا اینکه عاقبت کارشان بدانجا کشید که عاقبت کار افرادی است که بیعت را بشکنند.

سخن که به این جا رسید، مولایمان امام حسن بن علی علیهما السلام برای نماز برخاست، قائم علیه السلام نیز با او برخاست و من از خدمتشان باز گشتم. (۱)

ص: ۲۸

۲ - محمد بن عثمان عَمَری می گوید: وقتی حضرت مهدی علیه السلام متولد شد، نوری از بالای سرش تا فراز آسمان درخشید، سپس روی بر زمین نهاد و برای پروردگارش به سجده افتاد و بعد سر برداشت در حالی که می گفت: «شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ» (۱)؛ خداوند به یکتایی خود شهادت دهد، و فرشتگان و دانشمندان نیز به یکتایی او گواهند.

۳ - روایت شده: وقتی آن حضرت متولد شد، پرندگان سفیدی از آسمان فرود آمدند و بال های خود را بر سر و صورت و سایر اعضای بدنش کشیدند، سپس به آسمان پرواز کردند، آن گاه امام حسن عسکری علیه السلام فرمود: «آنها فرشتگان بودند که برای تبرک به این نوزاد فرود آمدند و هرگاه این فرزند ظهور کند، آنها یاران اویند» (۲).

۴ - محمد بن شاذان بن نعیم می گوید: مقدار پانصد درهم بیست درهم کم از مال حضرت قائم - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - نزد من جمع شد که خوش نداشتم آن را ناقص بفرستم، لذا بیست درهم کسری را از مال خودم تکمیل کردم و پانصد درهم را نزد محمد بن جعفر فرستادم، ولی ننوشتم که بیست درهم از من است. پس محمد بن جعفر قبض آن را از ناحیه مقدسه حضرت قائم - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - برایم فرستاد که در آن نوشته شده بود: پانصد درهم که بیست درهمش از خودت بود رسید. (۳)

۵ - علی بن محمد سیمری به محضر مقدس قائم - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - نامه نوشت و درخواست کفن کرد. جواب آمد: در سال هشتاد یا هشتاد و یکم به

ص: ۲۹

۱- کمال الدین: ۴۳۳/۲؛ و آیه ای که امام مهدی علیه السلام تلاوت کرد. (سوره آل عمران، آیه ۱۸).

۲- کمال الدین: ۴۳۱/۲.

۳- کمال الدین: ۴۸۵/۲؛ و اصول کافی: ۵۲۳/۱.

آن نیازمند خواهی شد. پس در همان وقتی که آن حضرت برایش تعیین کرده بود، وفات یافت و یک ماه پیش از فوتش کفن برایش فرستاده شد. (۱)

خوانندگان عزیز! اگر بخواهید بیشتر بر معجزات آن حضرت مطلع شوید، به کتاب هایی که برای این منظور نوشته شده، از جمله کتاب های: کمال الدین، خرایج، بحار الانوار و نجم الثاقب مراجعه فرمایید.

ص: ۳۰

۱- کمال الدین: ۵۰۱/۲.

توضیح

حقوق آن بزرگوار بر ما بسیار و الطاف و مراحمش بیرون از شمار است، بلکه همچون دریای خروشان و مؤاجی است که غواصی در آن نتوانیم کرد، ولی به مقدار کف دستی از آن بر می گیریم و در پی تقرب به درگاهش ره می پوییم.

اول: حق وجود و هستی

خداوند به برکت وجود آن حضرت علیه السلام، ما و هر موجودی را آفرید و اگر او نبود هیچ کس نبود، بلکه اگر او نبود نه زمین وجود می یافت و نه فلک، شاهد این گفتار روایاتی است که اشاره می شود.

از توقیعات شریفه آن حضرت است که فرمود: «نَحْنُ صَنِيعُ رَبِّنَا وَالْخَلْقُ بَعْدُ صَنِيعُنَا...»^(۱)؛ همانا ما ساخته شده پروردگارمان هستیم و مردم برای ما ساخته شده اند.

البته معنی این سخن بر دو وجه وارد است: وجه اول اینکه: امام زمان و پدران بزرگوارش علیهم السلام واسطه رساندن فیض های الهی به سایر مخلوقات هستند و به همین معنی در دعای ندبه اشاره شده: «أَيُّنَ السَّبَبُ الْمُتَّصِلُ بَيْنَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاءِ؟» کجاست آن وسیله ای که فیوضات آسمان را به اهل زمین می رساند؟

ص: ۳۱

وجه دوم اینکه: مقصود از آفرینش تمام آنچه خداوند متعال آفریده، آن حضرت و پدران طاهرینش می باشند، یعنی اینها علت غایی و هدف اصلی آفرینش هستند و آنچه هست به خاطر اینها آفریده شده است.

مؤید این وجه روایتی است که از امیر المؤمنین علی علیه السلام آمده: «فَإِنَّا صَنَّ آئِجَ رَبَّنَا وَالنَّاسُ بَعْدَ صَنِّ آئِجَ لَنَا»^(۱)؛ همانا ما ساخته شده پروردگارمان هستیم و مردم برای ما ساخته شده اند.

و احادیث فراوانی بر این معنی دلالت دارد.

دوم: حق بقاء در دنیا

دلیل بر این معنی روایاتی است که به برخی اشاره می شود.

۱ - حسن بن علی الوشاء گوید: از حضرت رضا علیه السلام پرسیدم: آیا زمین به غیر امام باقی می ماند؟ فرمود: نه. گفتم: این طور روایت کرده اند که در حالی زمین [بدون امام] باقی بماند که خداوند بر بندگان خشم گرفته باشد؟ فرمود: خیر، باقی نماند، در این صورت درهم فرو ریزد.^(۲)

۲ - امام صادق علیه السلام فرمود: «اگر زمین بدون امام بماند، از هم می پاشد».^(۳)

۳ - امام صادق علیه السلام از امیر مؤمنان علی علیه السلام نقل می کند که فرمود: «و بدانید زمین از حجت الهی خالی نمی ماند و لیکن خداوند چشم باطن بندگان را از شناختن امام به خاطر ظلم و ستم و اسراف آنان بر خودشان کور می کند و اگر زمین یک ساعت از حجت الهی خالی بماند اهلش را فرو می برد».^(۴)

و اخبار در این باره بسیار زیاد است.

ص: ۳۲

۱- نهج البلاغه، نامه ۲۸.

۲- اصول کافی: ۱/۱۷۹.

۳- اصول کافی: ۱/۱۷۹.

۴- الغیبه، نعمانی: ۱۴۱.

سوم: قرابت و خویشاوندی پیامبر صلی الله علیه و آله

در سوره مبارکه شوری آمده: «قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى» (۱)؛ بگو: من از شما بر تبلیغ رسالت توقع مزدی ندارم جز اینکه در مورد خویشاوندانم مودت ورزید.

از امام باقر علیه السلام روایت شده که منظور از (القربی) در این آیه امامان هستند. (۲)

و در حدیث ندای حضرت قائم - عجل الله فرجه الشریف - هنگام ظهورش آمده: «و از شما می خواهم شما را به خدا و حق رسول خدا و حق خودم بر شما، که مرا بر شما حق قرابت و خویشاوندی پیغمبر هست...» (۳)

چهارم و پنجم: حق منعم بر منتعم و حق واسطه نعمت

تمام بهره ها و استفاده هایی که به مردم می رسد به برکت وجود امام آن زمان است. در زیارت جامعه درباره امامان علیهم السلام می خوانیم: «وَأُولَى آءِ النَّعَمِ».

امام صادق علیه السلام فرمود: «به برکت ما درخت ها بارور گردیده و میوه ها رسیده و نهرها جاری شده و باران از آسمان باریده و گیاه از زمین رویده است و به عبادت ما خداوند عبادت شده، و اگر ما نبودیم خداوند پرستش نمی شد.» (۴)

و در حدیث دیگری آمده است: «دنیا و هر چه در آن هست از خدای تبارک و تعالی و رسول او و ما است، پس هر که بر چیزی از آن دست یافت، تقوی پیشه کند و حق خداوند (خمس و زکات و...) را ادا نماید و به برادران ایمانی خود احسان کند، و اگر چنین نکند خدا و رسول او و ما (خاندان پیغمبر) از او بیزاریم.» (۵)

ص: ۳۳

۱- سوره شوری: آیه ۲۳.

۲- تفسیر برهان: ۱۲۱/۲.

۳- الغیبه، نعمانی: ۱۴۹.

۴- اصول کافی: ۱۴۴/۱.

۵- اصول کافی: ۴۰۸/۱.

همان طوری که فرزند از پدر به وجود می آید، شیعیان هم از باقیمانده گِل خاندان وحی آفریده شده اند. امام باقر علیه السلام فرمود: «به تحقیق خداوند ما را از اعلی علّین خلق فرموده و دل های شیعیان ما را از خمیر مایه خلقت ما و نشان را از پایین تر از آن آفرید، پس دل هایشان در هوای ما است؛ زیرا از آنچه ما آفریده شدیم آنها نیز آفریده شده اند». (۱)

و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «من و علی دو پدر این امت هستیم». (۲)

و از امام رضا علیه السلام روایت شده که فرمود: «الإمام: الْأَنْبِيُّ الرَّفِيقُ وَالْوَالِدُ الشَّفِيقُ» (۳)؛ امام همدم همراه و پدر مهربان است.

هفتم: حق آقا و ارباب بر بنده

معنی سیادت آن بزرگواران این است که: ایشان از خود ما در تمام امور اولی و شایسته تر هستند، چنان که خداوند متعال فرموده: «الْأَنْبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ...» (۴)؛ پیامبر نسبت به مؤمنان از خودشان سزاوارتر است.

و در زیارت جامعه آمده است: «وَالسَّادَةُ الْوُلَاةُ»؛ و سروران سرپرست.

و از رسول اکرم صلی الله علیه و آله از طریق اهل سنت وارد شده: «ما فرزندان عبد المطلب سروران اهل بهشت هستیم؛ من و علی و جعفر و حسن و حسین و مهدی علیهم السلام».

هشتم: حق عالم بر متعلم

در چند روایت از امام صادق علیه السلام آمده، که امام زمان و پدران طاهرینش

ص: ۳۴

۱- اصول کافی: ۳۹۰/۱.

۲- بحار الانوار: ۱۱/۳۶.

۳- اصول کافی: ۲۰۰/۱.

۴- سوره احزاب، آیه ۶.

راسخین در علم هستند، و نیز خداوند متعال دستور فرموده تا مردم هر چه می خواهند از خاندان وحی بپرسند که ایشان (اهل الذکر) اند: «فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ» (۱)؛ پس از اهل ذکر سؤال کنید، اگر نمی دانید.

ص: ۳۵

۱- سوره انبیاء، آیه ۷.

اشاره

در اینجا اموری بیان می شود که اگر یکی از آنها در شخصی یافت گردد، به حکم عقل یا شرع یا فطرت انسانی بر ما واجب و لازم است که برای او دعا کنیم. در صورتی که تمام این امور در وجود مقدّس امام زمان - عَجَلُ اللّٰهِ فرجه الشریف - جمع است. که قسمتی از این امور به ترتیب حروف الفبا ذکر می شود.

حرف «الف»

۱ - ایمان به خداوند

شایسته است که مؤمن برای مؤمنینی که هم کیش و هم عقیده او هستند دعا کند. و این مطلب به حکم عقل و شرع ثابت است. [پس دعا کردن برای آن بزرگوار که سالار مؤمنین است بر ما لازم می باشد].

امام صادق علیه السلام می فرماید: رسول خداصلی الله علیه وآله فرمود: «هر مؤمنی برای مرد یا زن مؤمنی که از اوّل روزگار تا روز قیامت آمده یا خواهد آمد، دعا کند، خداوند متعال آنچه که او برای آنها خواسته است، مانند آن را به سوی او برگرداند. و چه بسا روز قیامت بنده مؤمنی را دستور دهند تا به آتش افکنده شود و او را می کشند تا به دوزخ ببرند، ولی مؤمنین و مؤمنات عرضه می دارند: پروردگارا! این همان شخصی است

ص: ۳۶

که برای ما دعا می کرد، شفاعت ما را درباره او بپذیر. پس خداوند شفاعت آنها را درباره او قبول می فرماید و او نجات می یابد».(۱)

و از عیسی بن ابی منصور روایت است که گفت: من و ابن ابی یعفور و عبد الله بن طلحه خدمت امام صادق علیه السلام بودیم که آن حضرت چنین فرمود: ای پسر ابی یعفور! رسول خدا صلی الله علیه و آله فرموده: شش خصلت است که در هر کس باشد، در نزد خداوند و طرف راست [عرش] او خواهد بود.

ابن ابی یعفور عرضه داشت: فدایت شوم، آنها چیست؟ فرمود: «فرد مسلمان برای برادردینی خود بخواهد آنچه برای عزیزترین خاندانش می خواهد، و بد بدارد آنچه برای عزیزترین خاندانش بد می دارد، و با پاکی و خلوص با او دوستی کند».

سپس امام صادق علیه السلام فرمود: «سه تا مربوط به شماست [همان که گذشت] و سه تا مربوط به ماست: اینکه فضیلت ما را بشناسید و دنبال ما گام بردارید و منتظر عاقبت امر و برنامه [حکومت] ما باشید، هر کس چنین بود، در پیشگاه خدای - تعالی - خواهد بود و کسانی که در مراتب پایین تر هستند، از نور ایشان استفاده می کنند».(۲)

۲ - اجابت دعای ما به برکت آن حضرت علیه السلام

از جمله نعمت های بزرگ خداوند متعال بر ما این است که به ما اجازه داده تا او را بخوانیم و دعا کنیم. چون تمام نعمت های الهی به برکت وجود امام زمانمان به ما می رسد و پُر واضح است که اجابت دعا از بهترین نعمت هاست، زیرا به وسیله این نعمت به نعمت های دیگر دست می یابیم، اهمیت حقّ مولایمان امام زمان علیه السلام بر ما روشن می شود، پس بر ما واجب است که با دعا و یا کارهای دیگر جبران این لطف را بنماییم.

ص: ۳۷

۱- اصول کافی: ۵۰۷/۲.

۲- اصول کافی: ۱۷۲/۲.

امام باقر علیه السلام فرموده که رسول خدا صلی الله علیه وآله به امیر المؤمنین علیه السلام فرمود: آنچه بر تو دیکته می کنم بنویس. علی علیه السلام عرضه داشت: ای پیامبر خدا! آیا می ترسی فراموش کنم؟ فرمود: نمی ترسم فراموش کنی، من از خداوند خواسته ام که تو را حفظ کند و فراموشت ننماید، ولی برای شریکانت بنویس. عرضه داشت: شرکای من کیانند؟ فرمود: «امامان از فرزندان تو که خداوند به سبب آنان بر ائمت من باران می فرستد و به سبب آنان دعای ایشان را مستجاب می کند و به سبب آنان بلا را از آنها دور می سازد و به سبب آنان رحمت از آسمان نازل می شود و این نخستین آنان است - به امام حسن علیه السلام اشاره کرد - سپس به امام حسین علیه السلام اشاره کرد و فرمود: امامان از فرزندان تواند». (۱)

۳ - احسان به ما

احسان امام زمان - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - به ما نحوه های گوناگون دارد. و از جمله آنها دعا کردن آن حضرت در حق ما و دفع شر دشمنان و برطرف ساختن محنت ها و... می باشد. خداوند متعال می فرماید: «هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ» (۲)؛ آیا پاداش احسان جز احسان است.

۴ - اباحه [و اجازه تصرف در] حقوقی که از حضرت در دست ماست

مسمع از امام صادق علیه السلام نقل کرده که فرمود: «ای ابویسار! به تحقیق تمام زمین برای ما است و هر چه خداوند از آن برآرد، همه از برای ما است».

ابویسار می گوید: به آن حضرت عرض کردم: پس همه مال را برای شما بیاورم؟ فرمود: «ای ابویسار! البته ما آن را بر تو حلال کردیم و مباح گردانیدیم،

ص: ۳۸

۱- بصائر الدرجات: ۱۶۷.

۲- سوره الرحمن، آیه ۶۰.

پس مال خودت را بگیر و هر آنچه از زمین در دست شیعیان ما هست بر آنها حلال است تا هنگامی که قائم ما بپاخیزد و مالیات آن را از آنان بگیرد و زمین را در دست ایشان واگذارد. اما آنچه در دست غیر شیعیان است هر سودی که از آن ببرند بر آنها حرام است و هنگامی که قائم ما بپاخیزد زمین را از دستشان بگیرد و آنها را به خواری از آن بیرون راند» (۱).

۵ - اغاثه [دادرسی] ستمدیدگان

در توقیع آن حضرت علیه السلام به شیخ مفید رحمه الله آمده: «ما نظر خود را از شما بر نمی گیریم [که به حال خود وا بمانید] و فراموشتان نمی کنیم، اگر چنین بود گرفتاری ها شما را از پای می انداخت و دشمنان، شما را از بین می بردند» (۲).

نمونه های فریادرسی و گره گشایی از کار شیعیان به دست آن حضرت علیه السلام به قدری مشهور است که نیاز به ذکر نیست و طالب آن می تواند به کتاب هایی که در این باره نوشته شده، مراجعه نماید.

۶ - ادا کردن قرض مؤمنین

امام باقر علیه السلام در حدیثی طولانی فرمود: «... سپس به سوی کوفه می آید، منزلش در آنجا خواهد بود. پس هیچ برده مسلمانی را نخواهد گذاشت مگر اینکه او را بخرد و آزاد سازد، و هیچ قرض داری نماند مگر اینکه قرضش را ادا کند، و هیچ حق ضایع شده از کسی را وانگذازد تا اینکه به صاحبش برگرداند و هیچ شخصی کشته نشود مگر اینکه قرضش را ادا نماید» (۳).

ص: ۳۹

۱- اصول کافی: ۴۰۷/۱.

۲- الاحتجاج: ۳۲۳/۲.

۳- بحار الانوار: ۲۲۴/۵۲.

و امام صادق علیه السلام فرمود: «اَوَّلین کاری که مهدی علیه السلام انجام می دهد، این است که در همه جای عالم ندا می کند: توجّه کنید! هر کس بر عهده یکی از شیعیان ما قرضی داشته باشد آن را بگوید. تا اینکه دانه سیر و خردل را هم به صاحبان آنها برساند، چه رسد به طلاها و نقره ها و املاک زیاد که همه را ادا می کند».^(۱)

۷- امنیت راه ها و شهرها با ظهور آن حضرت علیه السلام

امام صادق علیه السلام فرمود: «هرگاه حضرت قائم - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - قیام کند، به عدالت حکم می کند و در زمان او ظلم و ستمگری برچیده می شود، به وسیله آن حضرت امنیت در راه ها برقرار می گردد و زمین برکاتش را برمی آورد و هر حقی به حق دار می رسد».

۸- احیاء و زنده کردن دین خدا

در دعای ندبه می خوانیم: «أَيْنَ مُخَيِّ مَعَالِمِ الدِّينِ وَأَهْلِهِ»؛ کجاست آنکه نشانه ها و آثار دین و اهل دین را زنده کند؟

و در تفسیر آیه: «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ»^(۲)؛ تا او را بر همه [مجموعه های] دین پیروز گردانند. آمده است: با ظهور حضرت قائم علیه السلام این کار انجام خواهد شد.^(۳)

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «نهمین آنها قائم خاندان من و مهدی امت من است، بعد از غیبتی طولانی ظاهر خواهد شد و دین خدا را آشکار خواهد کرد و با کمک الهی تأیید و حمایت و به وسیله فرشتگان خداوند یاری خواهد شد. پس زمین را از عدل و داد پر کند، چنان که از ستم و بیداد پر شده باشد».^(۴)

ص: ۴۰

۱- بحار الانوار: ۳۴/۵۳.

۲- سوره فتح، آیه ۳۸.

۳- الکافی: ۴۳۲/۱.

۴- بحار الانوار: ۳۷۹/۵۲.

۹ - انتقام آن حضرت علیه السلام از دشمنان خدا

از جمله القاب امام زمان - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - «المنتقم» است.

امام صادق علیه السلام فرمود: «هرگاه قائم ما بپاخیزد، برای خدا و رسول او و همه ما خاندان پیغمبر انتقام خواهد گرفت».(۱)

۱۰ - اقامه و برپا کردن حدود الهی

در دعایی که از آن حضرت روایت شده، چنین آمده: «وَأَقِمَّ بِهِ الْحُدُودَ الْمُعْطَلَةَ وَالْأَحْكَامَ الْمُهْمَلَةَ»؛ و به وسیله او حدود تعطیل شده و احکام کنار مانده را برپا کن.

امام صادق علیه السلام ضمن تشریح زمان ظهور آن حضرت فرمود: «و در آن زمان حدود الهی برپا می شود».(۲)

۱۱ - اضطرار و ناچاری آن حضرت علیه السلام

در دعای ندبه آمده است: «أَيْنَ الْمُضْطَرُّ الَّذِي يُجَابُ إِذَا دَعَا»؛ کجاست آن مضطرّ که هرگاه دعا کند به اجابت می رسد؟

و امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه مبارکه: «أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ»(۳)؛ آیا [جز خدا] کیست که دعای مضطرّ [ناچار] را به اجابت رساند و شما را جانشینان زمین قرار دهد؟! فرمود: «این آیه درباره قائم آل محمد علیهم السلام نازل شده است، آن مضطرّی که هرگاه در مقام [ابراهیم] دو رکعت نماز بگذارد و خداوند را بخواند و دعا کند، خداوند دعای او را اجابت فرماید و او را خلیفه در زمین قرار دهد».(۴)

ص: ۴۱

۱- بحار الانوار: ۳۷۶/۵۲.

۲- کمال الدین: ۶۴۷/۲.

۳- سوره نمل، آیه ۶۲.

۴- تفسیر القمی: ۴۹۷.

۱ - برکات آن حضرت علیه السلام

در بخش سوم گفتیم: تمام نعمت های ظاهری و باطنی، آشکار و نهان که در زمان آن حضرت به بندگان می رسد، از برکات وجود اوست، احادیث در این باره بیش از حد تواتر است. و در توقیع آن حضرت علیه السلام آمده است: «و اما نحوه بهره وری از من به هنگام غیبتم همانند استفاده از خورشید است موقعی که ابر آن را از دیده ها پنهان کند».(۱)

۱ - تألیف قلوب

امام صادق علیه السلام فرمود: «خداوند به وسیله آن حضرت بین دل های پراکنده و مخالف یکدیگر ائتلاف می بخشد».(۲)
در دعای امیر المؤمنین علی علیه السلام درباره آن حضرت آمده: «و پراکندگی امت را با او جمع فرمای».(۳)

۲ - تلطف آن حضرت علیه السلام نسبت به ما

زید شحام گوید: بر امام صادق علیه السلام وارد شدم، به من فرمود: «ای زید! تو از شیعیان ما هستی، صراط و میزان و حساب شیعیان ما مربوط به ما است و البته که ما به شما از خودتان مهربان تریم».(۴)

و نیز آن حضرت فرمود: «هرگاه روز قیامت شود، خداوند حساب شیعیان ما را برعهده ما قرار می دهد، پس آنچه از گناهان بین آنها و بین خدا باشد، محمدصلی الله علیه وآله از

ص: ۴۲

۱- الاحتجاج: ۲۸۴.

۲- الکافی: ۳۳۲/۱.

۳- بحار الانوار: ۱۱۵/۵۱.

۴- بصائر الدرجات: ۲۵۶.

درگاه الهی برایشان طلب بخشش می کند و آنچه بین آنها و بین مردم بوده باشد از مظالم، محمدصلی الله علیه و آله آن را از طرف ایشان ادا خواهد ساخت و آنچه بین آنها با ما باشد، ما به آنها می بخشیم تا بدون حساب وارد بهشت شوند».(۱)

۳- تحمل اذیت

در توقیعی از آن حضرت روایت است که: «جاهلان شیعه و احمق های آنان و کسانی که دینشان [مانند] بال پشه ای هست، همانا ما را اذیت کرده اند».(۲)

۴- تشییع جنازه مردگان ما

در بحار نقل شده است که: «شیعیان نیشابور - در زمان امامت حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام - جمع شدند، و شخصی به نام محمد بن علی نیشابوری را انتخاب کردند تا به مدینه برود و حقوق شرعی و هدایای شیعیان را به خدمت امام زمانشان ببرد، در این میان [یکی از بانوان باایمان به نام] شطیطه یک درهم و یک تکه پارچه پیش آورد و گفت: خداوند از حقّ خجالت نمی کشد (یعنی حقوق امام علیه السلام را گرچه کم باشد، باید پرداخت).

آن گاه آن جمعیت جزوه ای آوردند و سؤالاتی نوشتند تا جواب زیر آن نوشته شود. و آن را مهر زدند و گفتند: این جزوه را شب هنگام به خدمت امام علیه السلام ببر و فردای آن باز گیر. مهرها را نگاه کن، اگر شکسته بود پنج تا از آنها را بشکن و ببین آیا جواب سؤال ها را داده است یا نه، که اگر بدون شکسته شدن مهرها جواب داده بود، او همان امام است و مستحقّ این اموال و گر نه اموال را به ما بازگردان.

ص: ۴۳

۱- بحار الانوار: ۲۷۴/۷.

۲- الاحتجاج: ۲۸۹/۲.

محمد بن علی نیشابوری به مدینه مشرف شد و نزد عبد الله افطح رفت، او را امتحان کرد و دانست که او شایستگی مقام امامت را ندارد، از خانه او بیرون رفت، در حالی که می گفت: «رَبِّ اهْدِنِي إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ»؛ خدایا مرا به راه راست هدایت فرما. همان طور که در حیرت ایستاده بود، کودکی آمد و گفت: کسی را که می خواهی اجابت کن. و او را به خانه حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام برد، تا چشم حضرت بر او افتاد، فرمود: «ای ابوجعفر! چرا ناامید می شوی و چرا به سوی یهود و نصاری پناه میبری؟! به من روی کن که حجت و ولی خدا هستم. سؤال هایی که در جزوه بود، دیروز جواب دادم. آنها را نزد من بیاور و درهم شطیطه را هم که در کیسه است و وزن درهمش یک درهم و دو دینق می باشد، برایم بیاور. و آن کیسه چهارصد درهم می باشد که از آن وی است و پارچه او با جامه دو برادر بلخی یک جا بسته شده».

می گوید: از سخنان آن حضرت عظم حیران شد، رفتم و آنچه امر فرموده بود، آوردم و در پیشگاهش قرار دادم، درهم و پارچه شطیطه را برگرفتم و رو به من کرد و فرمود: «إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ». ای ابوجعفر! سلام مرا به شطیطه برسان و این کیسه پول را - در آن کیسه چهل درهم بود - به او بده».

آن گاه فرمود: «قطعه ای از کفن هایم را نیز به او هدیه کردم، پنبه این کفن از روستای ما صیدا است، قریه فاطمه علیها السلام که خواهرم حلیمه آن را رشته است. به شطیطه بگو: تو از هنگام رسیدن ابوجعفر و پول و قطعه کفن، تا نوزده روز بیشتر زنده نمی مانی. پس شانزده درهم از این پول را برای خودت خرج کن و بیست و چهار درهم آن را صدقه و لوازم تجهیز برای خودت قرار بده و من بر جنازه تو نماز خواهم خواند. ای ابوجعفر هر گاه [در آن وقت] مرا دیدی، مطلب را مخفی بدار که برای حفظ جانت بهتر است».

سپس فرمود: «این اموال را به صاحبانشان برگردان و مهر از این جزوه بگشای و بین آیا جواب سؤال ها را پیش از آنکه جزوه را بیاوری، داده ایم یا نه؟»

می گوید: به مهرها نگاه کردم، دیدم دست نخورده است، یکی از مهرها را از وسطشان شکستم، دیدم حضرت جواب آن را نوشته. مهر دومی را گشودم دیدم جواب آن را هم نوشته اند. سومین مهر را گشودم دیدم جواب نوشته اند، تا پنجمین مهر.

هنگامی که ابوجعفر محمد بن علی نیشابوری به خراسان بازگشت، دید کسانی که آن حضرت اموالشان را رد کرده به مذهب فَطَحِیه وارد شده اند، ولی شطیطه بر همان مذهب حقّ باقی مانده، سلام حضرت کاظم علیه السلام را به او رساند و کیسه پول و قطعه کفن را به او داد. پس همان طور که حضرت فرموده بود، به مدت نوزده روز شطیطه زنده ماند و چون از دنیا رفت، امام علیه السلام سوار بر شتری آمد. پس از پایان مراسم او بر شتر خود سوار شد و راه بیابان پیش گرفت و فرمود: «به اصحاب خودت مطلب را در میان بگذار و سلام مرا به آنها برسان و به ایشان بگو: من و امامان نظیر من باید که پای جنازه های شما حاضر شویم در هر جا که از دنیا بروید، پس تقوای خدا را در خود حفظ کنید».(۱)

۵- تجدید بنای اسلام پس از کهنه و فرسوده شدن آن

امام صادق علیه السلام فرمود: «هنگامی که قائم بپاخیزد مردم را بار دیگر به اسلام دعوت کند و آنها را به امری که از بین رفته و عموم مردم از آن جدا گشته و به گمراهی افتاده اند، هدایت فرماید. برای این جهت حضرت قائم علیه السلام را مهدی نامیده اند که به امری که از آن وامانده اند، هدایت می کند».(۲)

ص: ۴۵

۱- بحار الانوار: ۷۳/۴۸؛

۲- بحار الانوار: ۳۰/۵۱.

و نیز آن حضرت علیه السلام در پاسخ به سؤال کسی که از شیوه و شگرد حضرت مهدی - عَجَلُ الله فرجه الشریف - پرسید، فرمود: «همان برنامه ای که پیامبر صلی الله علیه و آله پیش گرفت، حضرت قائم علیه السلام انجام می دهد. بنیادهای پیشین را منهدم و ویران می سازد، چنان که رسول خدا صلی الله علیه و آله نظام جاهلیت را ریشه کن کرد و اسلام را از نو آغاز نمود».(۱)

۶- تعلیم و آموختن قرآنی که امیر المؤمنین علیه السلام جمع کرده بود

از امام باقر علیه السلام روایت است که فرمود: «چون قائم - عَجَلُ الله فرجه الشریف - بپاخیزد، خیمه هایی نصب می شود برای کسانی، تا قرآن را همان گونه که خداوند - جلّ جلاله - آن را نازل فرموده، به مردم بیاموزند. پس دشوارترین کار برای کسانی است که آن را حفظ کرده اند، زیرا با این تألیف اختلاف دارد».(۲)

و در احتجاج آمده: هنگامی که رسول خدا صلی الله علیه و آله وفات یافت، علی علیه السلام قرآن را جمع کرد و آن را نزد مهاجرین و انصار برد و بر آنان عرضه کرد، زیرا پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله او را به این کار وصیت فرموده بود. پس چون ابوبکر آن را گشود، در اولین صفحه ای که باز کرد، رسوایی های قوم آشکار شد. عمر برآشفته و گفت: ای علی! آن را بازگردان که ما را به آن نیازی نیست. پس حضرت امیر علیه السلام آن را گرفت و رفت.

آن گاه زید بن ثابت را که قاری قرآن بود، احضار کردند. عمر به او گفت: علی قرآن را نوشته بود، آورد، ولی در آن رسوایی های مهاجرین و انصار بود و ما نظرم بر این است که قرآن را جمع کنیم و فضیحت های مهاجرین و انصار را از آن بپندازیم. زید رأی موافق داد، ولی گفت: اگر من قرآن را آن طور که شما می خواهید جمع کردم و بعد از آن علی قرآن خودش را آشکار کرد،

ص: ۴۶

۱- غیبت نعمانی: ۱۲۱.

۲- بحار الانوار: ۳۳۹/۵۲؛

آیا زحمت های شما هدر نمی رود؟ عمر گفت: چاره ای جز این نیست که او را بکشیم و از او راحت شویم. پس حيله ای به کار بردند تا به دست خالد بن ولید آن حضرت را بکشند ولی نتوانستند.

چون عمر به خلافت رسید، از علی علیه السلام خواست آن قرآن را بیاورد تا میان خودشان آن را تحریف کنند. به آن حضرت گفت: یا اباالحسن! خوب بود قرآنی که نزد ابی بکر آوردی، حالا بیاوری تا بر آن اجتماع کنیم.

علی علیه السلام فرمود: «هیئات! هیچ راهی به سوی آن نیست، من در آن موقع آن را آوردم تا حجت بر شما تمام کرده، روز قیامت نگوئید ما از این قرآن غافل بودیم، یا به من نگوئید که تو آن را نیاوردی. البته قرآنی که نزد من است جز پاکیزگان و اوصیا از فرزندان من هیچ کس به آن دست نمی یابد».

عمر گفت: آیا وقت معینی برای آشکار ساختن این قرآن هست؟ فرمود: «آری؛ هنگامی که قائم از فرزندان ما قیام کند، آن را ظاهر نماید و مردم را بر آن وای دارد، پس سنت بر آن جاری می گردد».(۱)

حرف «ث»

۱ - نائر خون امام حسین علیه السلام و شهیدانی که با آن حضرت بوده اند

نائر، کسی است که به هیچ وجه قرار و آرام نمی گیرد تا اینکه خون بهای خویش را بگیرد.(۲) امام باقر علیه السلام در تفسیر آیه: «وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُوماً فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا فَلَا يُسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُوراً»(۳)؛ و هر که مظلوم کشته شود، البته ما برای ولی او تسلط و حکومت قرار داده ایم، پس در کشتن اسراف نکند که او یاری شده است.

ص: ۴۷

۱- الاحتجاج: ۲۲۵/۱.

۲- مجمع البحرین: ۲۳۴/۳ و ۲۳۵.

۳- سوره اسراء، آیه ۳۳.

فرمود: «او حسین بن علی علیهما السلام است که مظلوم کشته شده و ما اولیای او هستیم، هنگامی که قائم ما بپاخیزد به خونخواهی حسین علیه السلام می پردازد، پس آن قدر می کشد تا جایی که گفته می شود: در کشتن اسراف کرد».(۱)

امام باقر علیه السلام فرمود: «هنگامی که جدم حسین علیه السلام کشته شد، فرشتگان به درگاه خداوند - عزوجل - صدا به گریه و ناله بلند کردند و عرضه داشتند: بار الها! صاحب اختیار! آیا غفلت می ورزی از کسی که برگزیده تو و فرزند برگزیده ات و بهترین خلق را به قتل رسانیده است؟ پس خداوند - عزوجل - به آنها وحی فرمود: ای ملائکه من! آرام باشید، به عزت و جلالم سوگند! که حتماً از آنها انتقام خواهم گرفت، هرچند پس از مدت ها باشد. سپس خداوند - عزوجل - برای فرشتگان از روی امامان از فرزندان حسین پرده برداشت، ملائکه خوشحال شدند و متوجه شدند که یکی از آنها ایستاده نماز می خواند، خداوند فرمود: به این قائم، از آنها انتقام می گیرم».(۲)

حرف «ج»

۱ - جمال و زیبایی آن حضرت علیه السلام

مولای ما صاحب الزمان علیه السلام زیباترین و خوش صورت ترین مردم است.

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمود: «مهدی طاووس اهل بهشت است».(۳)

و نیز فرمود: «مهدی، مردی از فرزندان من است، رنگ او رنگ مردم عرب و بدن او بدن بنی اسرائیل (قوی و درشت استخوان)، بر گونه راستش خالی است که مثل ستاره درخشنده است».(۴)

امام صادق علیه السلام از رسول خدا صلی الله علیه وآله روایت کرده که فرمود: «مهدی از فرزندان

ص: ۴۸

۱- تفسیر العیاشی: ۲/۲۹۰.

۲- علل الشرایع: ۱۶۰.

۳- بحار الانوار: ۹۱/۵۱.

۴- بحار الانوار: ۹۵/۵۱.

من است، نام او نام من و کنیه اش کنیه من است، از نظر خَلق و خُلُق شبیه ترین مردم به من است».(۱)

و رسول خداصلی الله علیه وآله زیباترین و خوش صورت ترین مردم بوده است.

امام باقر علیه السلام فرمود: «پیامبر خداصلی الله علیه وآله رخسارش سپید آمیخته به سرخی و چشمانش سیاه و درشت و ابروانش به هم پیوسته، و کف دست و پایش پُرگوشت و درشت بود، بدان سان که گویی طلا- بر انگشتانش ریخته باشد. استخوان دو شانه اش بزرگ بود، چون به کسی روی می کرد به خاطر مهربانی شدیدی که داشت با همه بدن به جانب او توجه می نمود. یک رشته موی از گودی گلو تا نافش روییده، انگار که میانه صفحه نقره خالص خطی کشیده شده باشد، و گردن و شانه هایش بسان گلاب پاش سیمین بود. بینی کشیده ای داشت که هنگام آشامیدن آب، نزدیک بود به آب برسد، هنگام راه رفتن محکم قدم برمی داشت که گویا به سرازیری فرود می آید. باری، نه قبل و نه بعد از پیغمبر خدا کسی مثل او دیده نشده است».(۲)

۲ - جهاد آن حضرت علیه السلام

امام باقر علیه السلام فرمود: «او خونخواه است، با تأسف و غضبناک خروج می کند به خاطر غضب خداوند بر این خلق، پیراهنی که رسول خداصلی الله علیه وآله روز احد پوشیده بود بر اندام اوست، و عمامه سحاب و زره سابغه و شمشیر ذوالفقار پیغمبر با اوست، شمشیر بر شانه می گذارد و تا شش ماه از کشته پشته می سازد».(۳)

بشیر نبال گوید: به امام باقر علیه السلام عرض کردم: آنها می گویند: «هرگاه مهدی علیه السلام قیام کند، خود به خود امور برایش درست می شود و به قدر یک

ص: ۴۹

۱- کمال الدین: ۲۸۶/۱.

۲- کافی: ۴۴۳/۱.

۳- بحار الانوار: ۳۶۱/۵۲.

حجامت هم خون نمی ریزد؟ فرمود: «نه، سوگند به آنکه جانم به دست اوست! اگر برای کسی امور خود به خود درست می شد برای پیغمبر صلی الله علیه و آله این امر واقع می گشت که دندان هایش خون آلود و پیشانی اش شکسته شد، نه؛ سوگند به آنکه جانم در دست اوست [کار به جایی رسد که] ما و شما عرق و علق (< خون بسته شده) را از چهره پاک کنیم، و دستی به پیشانی کشید».(۱)

علق یعنی: خون، و پاک کردن عرق و خون کنایه از محنت ها و رنج ها است که باعث می شود انسان عرق کند، و یا جراحت هایی که خون ها را جاری می سازد.

۳ - جمع کلمه بر توحید و اسلام

در دعای ندبه آمده است: «أَيْنَ جَامِعِ الْكَلِمَةِ عَلَى التَّقْوَى»؛ کجاست آنکه سخنان را به تقوا جمع می نماید.

امیر مؤمنان علی علیه السلام درباره آیه: «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ»(۲)؛ برای آنکه او را بر همه دین برتری بخشد، فرمود: «تا جایی که هیچ آبادی نماند مگر اینکه هر صبح و شام بانگ شهادت لا إله إلا الله و محمد رسول الله در آن بلند شود».(۳)

و امام صادق علیه السلام درباره آیه: «وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا»(۴)؛ و هر آنکه در آسمان ها و زمین است خواه و ناخواه برای او تسلیم است. فرمود: «هنگامی که قائم - عجل الله فرجه الشریف - قیام کند هیچ زمینی باقی نمی ماند مگر اینکه در آن، شهادت لا اله الا الله و محمد رسول الله اعلام می شود».(۵)

ص: ۵۰

۱- بحار الانوار: ۵۷/۵۲.

۲- سوره فتح، آیه ۲۸.

۳- المحجّه: ۸۶.

۴- سوره آل عمران، آیه ۸۳.

۵- المحجّه: ۵۰.

۴ - جمع شدن یاران دین از فرشتگان و جَنیان و سایر مؤمنان

حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام فرمود: «به خدا قسم وقتی قائم ما بپاخیزد، خداوند از همه شهرها و بلاد، شیعیان ما را به سوی او جمع می نماید».(۱)

و امام صادق علیه السلام فرمود: «بر او سی هزار فرشته و ۳۱۳ فرشته فرود می آیند».

ابان بن تغلب عرضه داشت: تمام این فرشتگان؟ فرمود: «آری فرشتگانی که با نوح در کشتی بودند و فرشتگانی که با ابراهیم بودند هنگامی که به آتش افکنده شد، و آنهایی که با موسی بودند هنگامی که دریا را برای بنی اسرائیل شکافت، و آنهایی که با عیسی بودند هنگامی که خداوند وی را به سوی خود بالا برد، و چهار هزار فرشته نشاندار که با پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله بودند، و هزار فرشته ای که پی در پی فرود آمدند و سیصد و سیزده فرشته ای که در بدر بودند و چهار هزار ملائکه که فرود آمدند تا به همراه حسین بن علی علیهما السلام با دشمنان نبرد کنند، ولی به آنها اجازه داده نشد، آنها کنار قبر آن حضرت پریشان و غبارآلود و گریان هستند تا روز قیامت. رئیس آنان فرشته ای است که منصور خوانده می شود، هیچ کس آن حضرت را زیارت نکند مگر اینکه اینها به استقبال او می روند و یا هنگام وداع او را مشایعت می کنند، و هیچ بیماری نیست مگر اینکه به عیادتش می روند، و هیچ کس از دنیا نرود مگر آنکه بر بدنش نماز می گزارند و پس از مرگ برای او طلب مغفرت می کنند. و همه اینها در زمین منتظر قیام قائم - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - هستند تا هنگام ظهورش فرا رسد».(۲)

۵ - جمع عقول

امام باقر علیه السلام فرمود: «إِذَا قَامَ قِ آئِمُّنَا وَضَعَ اللَّهُ يَدَهُ عَلَى رُؤُوسِ الْعِبَادِ فَجُمَعَ بِهَا

ص: ۵۱

۱- البرهان: ۱/۱۶۴.

۲- بحار الانوار: ۳۲۸/۵۲.

عُقُولُهُمْ وَكَمَلَتْ بِهِ أَخْلَاقُهُمْ» (۱)؛ هرگاه قائم ما قیام کند، خداوند دستش را بر سر بندگان قرار دهد، پس عقل هایشان جمع و بردباریشان کامل گردد.

حرف «ح»

۱ - حمایت آن حضرت علیه السلام از اسلام

امام باقر علیه السلام فرمود: «گویا می بینم دین شما پیوسته رو به ضعف و از بین رفتن خواهد نهاد و در خون خود دست و پا خواهد زد و کسی آن را به شما باز نمی گرداند مگر مردی از ما اهل البیت». (۲)

۲ - حرب (جنگ) آن حضرت علیه السلام با مخالفین

امام صادق علیه السلام فرمود: «سیزده شهر و طایفه است که قائم علیه السلام با آنها جنگ می کند، و آنها هم با آن حضرت می ستیزند: اهل مکه، اهل مدینه، اهل شام، بنی امیه، اهل بصره، اهل دمیسان، کردها، اعراب، ضبّه، غنی، باهله، آزد و اهل ری». (۳)

و امام باقر علیه السلام فرمود: «در صاحب این امر شیوه و سنتی از موسی و سنتی از عیسی و سنتی از یوسف و سنتی از محمدصلی الله علیه و آله هست: اما سنت از موسی، اینکه ترسان و برحذر است. و اما از عیسی، اینکه درباره اش گفته می شود آنچه درباره عیسی گفته شد. و اما از یوسف، زندان و غیبت است. و اما از محمدصلی الله علیه و آله قیام با شمشیر و روش آن حضرت را پیروی می کند، و آثارش آشکار گردد، آن گاه شمشیر خود را تا هشت ماه با دست راست و بر شانه حمایل می نماید و پیوسته دشمنان را خواهد کشت تا خداوند - عزوجل - راضی گردد». (۴)

ص: ۵۲

۱- کافی: ۲۵/۱.

۲- بحار الانوار: ۳۵۲/۵۲؛ غیبت نعمانی: ۱۲۵.

۳- بحار الانوار: ۳۶۳/۵۲.

۴- کمال الدین: ۳۲۹/۱.

اخبار در این باره بسیار است که بعضی از آنها در بحث «قتل کافرین» خواهد آمد، ان شاء الله تعالی.

۳ - حج آن حضرت علیه السلام

از محمد بن عثمان عُمَری روایت شده که گفت: «صاحب این امر هر سال در مراسم حج حاضر می شود، پس مردم را می بیند، آنها را می شناسد و آنها او را می بینند، ولی نمی شناسند».(۱)

از جمله روایاتی که دلالت بر استحباب دعا کردن برای حُجَّاج دارد، حدیثی است از امام صادق علیه السلام که فرمود: «هنگامی که شامگاه عرفه شود، خداوند متعال دو فرشته را می فرستد که چهره های مردم را جستجو کند، پس هرگاه کسی که خودش را به حج عادت داده بود نیابد، یکی از آن دو فرشته به دیگری می گوید: فلان شخص در چه حال است؟ جواب می دهد: خدا بهتر می داند. پس می گوید: پروردگارا! اگر فقر مانع از آمدنش شده او را غنی گردان و اگر قرض دارد از او ادا فرمای و اگر بیماری سبب نیامدنش شده او را شفا بخش و اگر از دنیا رفته پس او را بیمارز و رحمتش فرمای».(۲) این حدیث دلالت می کند بر استحباب دعا کردن برای کسی که خودش را به حج عادت داده باشد.

۴ - حیات و زندگی زمین به ظهور آن حضرت علیه السلام

حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام درباره آیه «يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا»؛ فرمود: «نه به وسیله باران، بلکه خداوند - عز و جل - مردانی برمی انگیزاند، پس زمین به خاطر برپایی و زنده شدن عدالت، احیا می شود».(۳)

ص: ۵۳

۱- کمال الدین: ۴۴۰/۲.

۲- من لا يحضره الفقيه: ۱۲/۲.

۳- المحجّه: ۲۲۲.

و امام صادق علیه السلام درباره فرموده خداوند متعال: «اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا» فرمود: «یعنی به وسیله عدالت پس از جور و ستم».(۱)

۵ - حلم آن حضرت علیه السلام

در ضمن بیان خلق و خوی آن حضرت خواهد آمد، ان شاء الله تعالی.

۶ - حُبّ (دوستی) آن حضرت علیه السلام نسبت به ما

از بحثی که درباره لطف آن حضرت نسبت به ما در حرف «تاء» گذشت، دوستی آن حضرت نیز واضح می شود، زیرا لطف، میوه محبت است. همچنین در بخش سوم، حق پدر بر فرزند و تشییع مردگان ما، در این زمینه مطالبی گذشت.

به هر حال همه احسان آن حضرت در حق ما ثمره و نتیجه محبتش نسبت به ما است ان شاء الله تعالی. ولی نباید غافل بود که محبت او در حق ما جز از جهت ایمان و اطاعت ما نسبت به خداوند - عزوجل - نیست.

از امام باقر علیه السلام روایت شده که به جابر جعفی فرمود: «بنده جز با اطاعت، به خداوند - تبارک و تعالی - نزدیک نمی شود، دوری از آتش با ما نیست، آنکه مطیع و فرمانبردار خدا باشد، دوست و ولی ماست. و هر که خداوند را معصیت کند، دشمن ماست. و ولایت ما جز با عمل و دوری از گناه به دست نمی آید».(۲)

۷ - حکم آن حضرت علیه السلام به حق و باطن

آن حضرت علیه السلام به مقتضای علمش، حکم به باطن می کند. از امام صادق علیه السلام روایت است که فرمود: «چون قائم آل محمد علیهم السلام قیام کند، در میان مردم به حکم

ص: ۵۴

۱- المحجّه: ۲۲۲.

۲- دار السلام: ۲۳۹/۳.

حضرت داوود علیه السلام حکم می فرماید، نیازی به شاهد و بینه ندارد، خدای تعالی او را الهام می کند؛ پس به علم خود داوری فرماید و هر قومی را به آنچه در باطن مخفی داشته اند، خبر می دهد و دوست خود را از دشمن، به نشانه تشخیص می دهد». (۱)

امام صادق علیه السلام فرمود: «در مسجد شما - یعنی مسجد مکه - سیصد و سیزده مرد خواهد آمد که اهل مکه می دانند آنها از پدران و اجدادشان نیستند، ... پس خداوند - تبارک و تعالی - بادی می فرستد که به هر وادی ندا می کند: این مهدی است که به قضاوت داوود و سلیمان علیهما السلام قضاوت می کند و بر آن بینه و شاهد نمی طلبد». (۲)

و از امام ابو جعفر باقر علیه السلام منقول است که فرمود: «در قضایایی حضرت قائم علیه السلام قضاوت می کند، بعضی از کسانی که در خدمتش شمشیر زده اند، آن را رد و انکار می نمایند و آن قضاوت آدم است. پس دستور می دهد آنها را بیاورند و گردنشان را می زنند. سپس دوباره قضاوتی می کند که قضاوت داوود است و عده ای از کسانی که همراه آن حضرت شمشیر زده اند، اعتراض و انکار می کنند که آنها را پیش می آورد و گردنشان را می زند. سپس بار سوم قضاوتی می کند و آن قضاوت ابراهیم علیه السلام است، گروه دیگری از کسانی که در پیشاپیش آن حضرت شمشیر زده اند، اشکال و رد می کنند. پس آنها را جلو می آورد و گردنشان را می زند. آن گاه مرتبه چهارم قضاوتی می کند که قضاوت محمد صلی الله علیه و آله می باشد، پس هیچ کس علیه او انکار نمی نماید». (۳)

۸ - حکومت آن حضرت علیه السلام

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «قیامت بپا نشود تا اینکه مردی از خاندان من حکومت

ص: ۵۵

۱- بحار الانوار: ۳۳۹/۵۲.

۲- کمال الدین: ۶۷۱/۲.

۳- بحار الانوار: ۳۸۹/۵۲.

کند، قسطنطنیه و جبل الدیلیم را فتح نماید. اگر از عمر دنیا جز یک روز باقی نماند، خداوند متعال آن روز را آن قدر طولانی کند تا آن را فتح فرماید».(۱)

و امام باقر علیه السلام فرمود: «قائم سیصد و نه سال حکومت می کند، همان مقدار که اهل کهف در غار ماندند، زمین را پر می کند از عدل و قسط، چنان که از ظلم و ستم پر شده باشد. پس خداوند برای او شرق و غرب زمین را می گشاید و مردم را می کشد تا اینکه جز دین محمد صلی الله علیه و آله باقی نماند. به شیوه سلیمان بن داوود سلوک نماید، آفتاب و ماه را صدا می کند، او را جواب می دهند، و زمین برای او نوردیده شود و به او وحی می رسد، پس به امر الهی به وحی عمل می کند».(۲)

حرف «خ»

۱ - خُلق آن حضرت علیه السلام

همانطور که در بخش جمال و زیبایی آن حضرت گفته شد، خُلق آن حضرت مانند خُلق پیامبر صلی الله علیه و آله است و شباهت آن حضرت به پیامبر صلی الله علیه و آله در عموم صفات و خواهی پسندیده است، و خداوند متعال درباره اخلاق پیامبر می فرماید: «وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ»(۳)؛ و تو در حقیقت بر نیک خلقی عظیمی آراسته ای. بنابراین اخلاق آن حضرت مانند جدّشان بهترین اخلاق ها است.

۲ - خوف (بیم) آن حضرت علیه السلام

امام صادق علیه السلام فرمود: «برای آن جوان پیش از قیامش غیبتی خواهد بود». گفتم: چرا؟ فرمود: «می ترسد - و به شکمش اشاره کرد - یعنی از کشته شدن می ترسد».

ص: ۵۶

۱- غایه المرام: ۶۹۵.

۲- بحار الانوار: ۲۹۰/۵۲.

۳- سوره قلم، آیه ۴.

و نیز حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام فرمود: «او پنجمین فرزند من است، او را غیبتی است طولانی به خاطر ترس بر خودش».

و نیز امام صادق علیه السلام فرمود: «هرگاه قائم علیه السلام بپاخیزد خواهد گفت: «فَفَرَرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُزْسِلِينَ»^(۱)؛ پس آن هنگام از شما فرار کردم وقتی که از شما ترسیدم، پس خداوند به من حکمت آموخت و مرا از فرستادگان قرار داد.».

۳ - خلافت آن حضرت علیه السلام بر مسلمانان

از طریق عامّه از پیغمبر اکرم صلی الله علیه وآله نقل شده که فرمود: «خلفای بعد از من دوازده نفرند، نه تن آنان از نسل حسین هستند، نهمین ایشان قائم و مهدی آنان است، پس خوشا به حال دوستان و وای به حال دشمنانشان!»^(۲).

و نیز از طریق عامّه از آن حضرت صلی الله علیه وآله نقل شده که فرمود: «مهدی علیه السلام خروج می کند در حالی که بر سرش ابری هست که در آن منادی ندا می کند: این مهدی خلیفه الله است از او پیروی کنید»^(۳).

۴ - ختم علوم به آن حضرت علیه السلام

امیر المؤمنین علی علیه السلام فرمود: «يَا كَمِيلُ! مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَأَنَا أَفْتَحُهُ، وَمَا مِنْ سِرٍّ إِلَّا وَالْآقِئُ يَخْتِمُهُ»^(۴)؛ ای کمیل! هیچ علمی نیست مگر اینکه من افتتاح کننده آنم و هیچ سری نیست مگر اینکه قائم، آن را به پایان می رساند و خاتمه می دهد.

منظور از «سرّ» در این روایت، یا علم است به قرینه اوّل حدیث و یا تمام

ص: ۵۷

۱- سوره شعراء، آیه ۲۱.

۲- کفایه الاثر: ۲۹۲.

۳- بحار الانوار: ۸۱/۵۱.

۴- بحار الانوار: ۲۶۹/۷۷.

کمالات و اخلاق نیک و علوم و معارف حقّه است که سایر امامان علیهم السلام بعضی از آنها را به مقتضای صلاح زمان خودشان آشکار کرده اند.

حرف «د»

۱ - دعای آن حضرت علیه السلام برای مؤمنین

سید اجل علی بن طاووس می گوید: من در سامرا بودم، پس سحرگاهان دعای آن بزرگوار را شنیدم، این مقدار از آن، که راجع به زندگان و مردگانی است که از آنها یادی به میان آورد، حفظ کردم: «وَأَبْقِهِمْ - أَوْ قَالَ - وَأَخِيهِمْ فِي عِزِّنا وَمُلْكِنَا وَسُلْطَانِنَا وَدَوْلَتِنَا»؛ و آنان را باقی بدار - یا فرمود - زنده بدار در (روزگار) عزّت ما و ملک ما و حکومت ما و دولت ما.

امام رضا علیه السلام به موسی بن سّیّار فرمود: «ای موسی بن سّیّار! مگر نمی دانی که بر ما امامان، اعمال شیعیانمان هر صبح و شام عرضه می شود، پس هر تقصیری که در اعمال آنها باشد، از خداوند متعال گذشت از آن را خواهیم خواست، و هر کار خوب و پیشرفت در برنامه های دینی باشد، از خداوند پاداش برای صاحب آن عمل خواهیم خواست».(۱)

و نیز امیر المؤمنین علیه السلام به زمیله فرمود: «ای زمیله! هیچ مؤمنی نیست که بیمار شود مگر اینکه به مرض او مریض می شویم و اندوهگین نشود مؤمنی مگر اینکه به خاطر اندوه او اندوهگین گردیم و دعایی نکند مگر اینکه برای او آمین گوئیم و ساکت نماند مگر اینکه برایش دعا کنیم».(۲)

ص: ۵۸

۱- بحار الانوار: ۹۸/۴۹؛ از مناقب ابن شهر آشوب: ۳۴۱/۴.

۲- مشارق الانوار: ۴۵۲.

در زیارت آن حضرت آمده: «سلام بر تو ای دعوت گر الهی! و ای مظهر و آئینه صفات ربّانی!». (۱)

امام رضا علیه السلام فرمود: «امام، امین خداوند در خلق او است و حجت او است بر بندگانش و خلیفه او در بلادش، و دعوت گر به سوی او و مدافع از حقوق او است». (۲)

و از امام باقر علیه السلام در خبر طولانی آمده: «... سپس می رود مردم را به کتاب خدا و سنت پیغمبر صلی الله علیه و آله و ولایت علی علیه السلام و بیزاری از دشمنان دعوت می کند». (۳)

۳ - دفع بلا از ما به برکت وجود آن حضرت علیه السلام

نصر خادم گوید: بر صاحب الزمان علیه السلام وارد شدم در حالی که در گهواره بود، پس به من فرمود: آیا مرا می شناسی؟ عرضه داشتم: آری، تو آقای من و فرزند سرورم هستی. فرمود: از این نپرسیدم. گفتم: برایم تفسیر فرمای. فرمود: «من خاتم اوصیا هستم و تنها به وسیله من بلا از خانواده و شیعیانم دفع می شود». (۴)

و امام حسین علیه السلام از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت نموده که فرمود: «آگاه باشید که اهل بیت من امان هستند برای شما، پس آنها را به خاطر دوستی من دوست بدارید و به آنان متمسک شوید که هیچ گاه گمراه نخواهید گشت». (۵)

و از سید العابدین علیه السلام روایت شده که فرمود: «ما امامان مسلمین و حجت های الهی بر عالمیان و سادات و آقایان مؤمنین و امیر روسفیدان و نیکویان جهان و سرور اهل ایمان و مایه ایمنی اهل زمین هستیم، چنان که ستارگان برای اهل آسمان ها امان

ص: ۵۹

۱- احتجاج: ۲/۲۷۷.

۲- کافی: ۱/۲۰۱؛ کمال الدین: ۲/۶۷۸.

۳- بحار الانوار: ۵۲/۳۴۲.

۴- الخرائج: ۶۷.

۵- کفایه الاثر: ۳۱۰.

هستند. خداوند به واسطه ما آسمان را نگه داشته تا بر زمین نیفتد مگر به اذن او، به سبب ما زمین را نگه داشته تا اهلش را نلرزاند مگر به اذن او، به خاطر ما باران فرو می فرستد و به واسطه ما رحمت را منتشر می سازد و برکات زمین را بیرون می آورد، و اگر در زمین حجت ما نباشد زمین اهلش را فرو می برد».

سپس فرمود: «از روزی که خداوند آدم را آفریده زمین از حجت الهی خالی نبوده که یا ظاهر است و مشهود و یا غایب است و [در پرده] مستور، و تا روز قیامت نیز از حجت الهی خالی نخواهد ماند و گرنه خداوند پرستش نمی شود».(۱)

۴ - دفع بلا و عقاب از مردم به برکت شیعیان آن حضرت علیه السلام

از امام باقر علیه السلام روایت شده که فرمود: «زمانی بر مردم فرا می رسد که امام آنها از نظرشان غایب می شود. خوشا به حال آن کسانی که در آن زمان بر امر ما ثابت بمانند، کمترین چیزی که از ثواب به آنها می رسد اینکه خداوند جلّ جلاله آنان را ندا می کند و می فرماید: ای بندگان و کنیزان من! به سرّ من ایمان آوردید و غیب مرا باور داشتید، پس بشارت باد شما را به نیکی و ثواب از من که شما به حقّ، بندگان و کنیزان من هستید، از شما می پذیرم و شما را عفو می کنم، و گناهانتان را می آمرزم، و به سبب شما باران به بندگانم می رسانم، و بلا را از ایشان دفع می کنم، اگر شما نبودید عذاب خود را بر آنان نازل می کردم».(۲)

۵ - دفع دشمنان از مؤمنان در غیبت و ظهور آن حضرت علیه السلام

این کار در زمان غیبت آن حضرت به دعای آن حضرت خواهد بود، چنان که گذشت. و اما در حضور آن بزرگوار، در بحث جهاد و جنگ آن حضرت با دشمنان بیان گردید. و در بحث ذلت دشمنان بیشتر اشاره می شود.

ص: ۶۰

۱- کمال الدین: ۲۰۷/۱؛

۲- کمال الدین: ۳۳۰/۱.

۱ - ذلت دشمنان به دست آن حضرت علیه السلام بعد از ظهور

امام باقر علیه السلام فرمود: «هرگاه قائم بپاخیزد، ایمان را بر هر ناصبی عرضه می کند، پس اگر به طور حقیقی آن را پذیرفت (که هیچ) و گرنه گردنش را می زند، یا باید جزیه بدهد؛ چنان که امروزه اهل ذمه جزیه می دهند و همیان بر کمر می بندد و آنها را از شهرها به سوی شهرهای بزرگ می راند».(۱)

و امام صادق علیه السلام فرمود: «حق را دولتی و باطل را دولتی است و هر کدام از آنها در دولت دیگری ذلیل و خوار است».(۲)

و امام باقر علیه السلام درباره آیه «تَزْهَقُهُمْ ذَلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ»(۳)؛ ذلت آنان را فرا گیرد، این همان روزی است که [رسولان حق] به آنان وعده می دادند. فرمود: «یعنی روز خروج قائم علیه السلام».(۴)

۱ - راحتی خلائق در دولت آن حضرت علیه السلام

از امیر المؤمنین علی علیه السلام روایت شده که فرمود: «اگر قائم ما بپاخیزد، آسمان، بارانش را فرو می ریزد و زمین، گیاهانش را بیرون می دهد، و کینه ها و کدورت ها از دل های بندگان زایل می گردد، و درندگان و بهائم با هم سازگار می شوند تا به حدی که یک زن، راه عراق و شام را طی می کند در حالی که جز بر سبزه و گیاه پا نگذارد و زینت های خود را بر سر دارد و هیچ درنده ای او را به وحشت نمی اندازد».(۵)

ص: ۶۱

۱- روضه کافی: ۲۲۷/۸.

۲- غیبت نعمانی: ۳۱۹.

۳- سوره معارج، آیه ۴۴.

۴- بحار الانوار: ۶۱/۵۱.

۵- بحار الانوار: ۳۱۶/۵۲.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «... ساکنین زمین و آسمان از حکومت او راضی خواهند بود و اموال را به طور صحاح میان مردم تقسیم می کند». مردی پرسید: صحاح یعنی چه؟ فرمود: «یعنی به طور مساوی».(۱)

حرف «ز»

۱ - زحمت آن حضرت علیه السلام در راه دین خدا

از مطالبی که درباره جهاد و جنگ آن حضرت با دشمنان و کافرین گذشت، این معنی به دست می آید.

۲ - زهد آن حضرت علیه السلام

حمّاد بن عثمان گوید: در محضر امام صادق علیه السلام بودم، مردی به آن حضرت عرضه داشت: أصلحك الله! یاد کرده ای علی علیه السلام لباس خشن و زبر می پوشید، لباس چهار درهمی به تن می کرد و امثال اینها ... و حال آنکه لباس نو در بر تو می بینم؟ فرمود: «علی علیه السلام در زمانی آن طور لباس می پوشید که انگشت نما و مورد انکار مردم نبود، ولی اگر امروز مثل آن لباس پوشیده شود انگشت نما می شود. پس بهترین لباس هر زمان لباس همان زمان است، مگر اینکه وقتی قائم ما اهل البیت علیهم السلام بپاخیزد لباس های علی علیه السلام را دربر می کند و روش او را پیش می گیرد».(۲)

و حضرت رضا علیه السلام فرمود: «شما امروزه راحتی بیشتری دارید از آن هنگام». راوی عرضه داشت: چطور؟ فرمود: «اگر قائم علیه السلام بپاخیزد، جز خون و عرق و رنج چیزی نیست. مردم سوار بر اسب ها هر سوی خواهند تاخت. لباس قائم علیه السلام زبر و غذایش سخت خواهد بود».(۳)

ص: ۶۲

۱- بحار الانوار: ۸۱/۵۱.

۲- کافی: ۴۱۱/۱.

۳- بحار الانوار: ۳۵۸/۵۲.

۳ - زیارت آن حضرت علیه السلام از قبر حضرت ابی عبد الله الحسین و سایر معصومین علیهم السلام

در واقعه جزیره خضراء آمده: سید شمس الدین در پاسخ راوی که پرسید: آیا امام - عجل الله فرجه الشریف - حج انجام می دهد؟ فرمود: «آری! او هر ساله حج بجا می آورد و پدرانیش را در مدینه و عراق و طوس زیارت می کند».(۱)

اما رجحان دعا برای زوار قبور ائمه معصومین علیهم السلام؛

معاویه بن وهب گوید: امام صادق علیه السلام برای زائرین حسین علیه السلام با دعایی طولانی دعا کرد، و برای آنان ثواب جزیل از درگاه خداوند درخواست نمود. آن گاه فرمود: «ای معاویه! کسانی که در آسمان برای زائرین آن حضرت دعا می کنند، از کسانی که در زمین برای ایشان دعا می کنند بیشترند».(۲)

حرف «س»

۱ - سیره و روش آن حضرت علیه السلام

از آنچه درباره زهد آن حضرت گذشت، شیوه او نیز معلوم می شود. اضافه بر آن، از امام باقر علیه السلام در وصف امام قائم علیه السلام آمده که: «هرگاه قیام کند، شیوه پیغمبر صلی الله علیه و آله را پیش خواهد گرفت».(۳)

و از عبد الله بن عطا روایت شده که گفت: از امام باقر علیه السلام پرسیدم: هرگاه قائم علیه السلام بپاخیزد، با چه شیوه ای در میان مردم عمل خواهد کرد؟ فرمود: «اساس پیش از خود را ویران می سازد، همان طور که رسول خدا صلی الله علیه و آله انجام داد و اسلام را از نو شروع می کند».(۴)

ص: ۶۳

۱- بحار الانوار: ۱۷۴/۵۲.

۲- کامل الزیارات: ۱۱۶.

۳- بحار الانوار: ۳۴۷/۵۲.

۴- بحار الانوار: ۳۵۴/۵۲.

۲ - سخاوت آن حضرت علیه السلام

امام باقر علیه السلام فرمود: «گویا می بینم که این دین شما از شما روی گردان و در خون خود غوطه ور است، و هیچ کس نتواند آن را به شما بازگرداند مگر مردی از اهل البیت علیهم السلام که هر سال دو بار بر شما بخشش خواهد کرد و هر ماه دو نوع روزی به شما خواهد داد».

و در حدیث دیگری از آن حضرت علیه السلام آمده که: «تمام اموال دنیا از ظاهر و باطن زمین به نزد آن حضرت جمع می گردد و به مردم گفته می شود: بیایید این چیزی است که شما به خاطر آن خویشاوندیتان را قطع کردید و خون های به ناحق ریختید و در راه به دست آوردن آن، حرام ها مرتکب شدید. پس آن حضرت ثروتی به آنها می بخشد که هیچ کس پیش از او چنین نبخشیده باشد».(۱)

و از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله منقول است که فرمود: «مردی نزد مهدی می آید و می گوید: به من عطایی فرمای. پس به مقداری که آن شخص بتواند حمل نماید، لباسش را پر می کند».(۲)

حرف «ش»

۱ - شجاعت آن حضرت علیه السلام

از آنچه در بحث جنگ و جهاد آن حضرت آوردیم، و نیز در بحث قتل کافرین به دست آن حضرت بیان خواهیم داشت، این مطلب واضح می گردد.

۲ - شفاعت آن حضرت علیه السلام

از طریق اهل سنت از امیر المؤمنین علیه السلام روایت شده که رسول خدا صلی الله علیه و آله

ص: ۶۴

۱- بحار الانوار: ۳۹۰/۵۲.

۲- بحار الانوار: ۸۸/۵۱.

فرمود: «من آورنده [و رساننده] شما به حوض [کوثر] هستم و تو ای علی! ساقی هستی و حسن حمایت کننده، و حسین فرمان دهنده، و علی بن الحسین تقسیم کننده، و محمد بن علی نشر دهنده، و جعفر بن محمد بسیج کننده، و موسی بن جعفر شمارنده محبان و مبغضان و بازدارنده منافقان، و علی بن موسی زینت بخش مؤمنان، و محمد بن علی فرود آورنده اهل بهشت به منزلگاه هایشان و درجانشان، و علی بن محمد خطیب و سخنور شیعیانش و تزویج کننده آنها با حور العین، و حسن بن علی چراغ اهل بهشت است که از آن روشنی می گیرند، و مهدی شفاعت کننده آنها است روز قیامت، روزی که خداوند اجازه نمی دهد شفاعت را جز به کسی که شفاعت او را بخواهد و به او راضی باشد» (۱).

۳ - شهادت آن حضرت علیه السلام برای ما

امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه شریفه: «فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيداً» (۲)؛ پس چگونه است حال، آن گاه که از هر طایفه ای گواهی آریم و تو را برایشان گواه آوریم. فرمود: «تنها درباره امت محمدصلی الله علیه و آله نازل شده، در هر قرنی امامی از ما بر این امت شاهد و ناظر است و محمدصلی الله علیه و آله گواه بر ما است» (۳).

و نیز آن حضرت علیه السلام فرمود: «ما شاهدان بر مردم هستیم، پس هر آنکه ما را تصدیق کند روز قیامت تصدیقش نماییم و هر آنکه ما را تکذیب کند روز قیامت تکذیبش نماییم» (۴).

۴ - شرافت آن حضرت علیه السلام

از امام صادق علیه السلام سؤال شد: آیا قائم علیه السلام متولد شده است؟ فرمود: «خیر،

ص: ۶۵

۱- غایه المرام: ۶۹۲.

۲- سوره نساء، آیه ۴۱.

۳- کافی: ۱/۱۹۰.

۴- کافی: ۱/۱۹۰.

البته اگر زمان او را درک می کردم در طول زندگی همراهی اش می نمودم» (۱).

خواننده عزیز! در این فرمایش دقت کن و با این تأدیب تربیت شو تا مبدا - خدای ناکرده - به جای خدمت و همراهی در طول زندگی، آن حضرت علیه السلام را با کردارهای ناپسند و گفتارهای شمشیر مانند، اذیت کنی و آزار دهی.

حرف «ص»

۱ - صبر آن حضرت علیه السلام

در حدیث لوح، در وصف حضرت قائم - عجل الله فرجه الشریف - آمده: کمال موسی، و درخشندگی عیسی، و صبر ایوب، در وجود اوست. و در بحث تحمل اذیت آن حضرت علیه السلام مطالبی در این زمینه گذشت و چه خوش گفته اند:

فَحُزِنِي مَا يَعْقُوبُ بَثَّ أَقْلَهُ

وَكُلُّ بَلَاءِ أَيُّوبَ بَعْضُ بِلَّتِي

اندوهی که من دارم کم ترین مقدارش را یعقوب نداشت، و همه بلای ایوب قسمتی از ابتلای من است.

زیرا که انواع بلا بر آن حضرت جمع شده و طولانی شدن آن موجب شدت مصیبت و ابتلا می باشد. ساعتی بیندیشید، حقیقت مطلب برایتان روشن می شود. پس بر شما باد که برای دل پر خون آن حضرت دعا کنید و فرجش را از خداوند متعال بخواهید.

حرف «ض»

۱ - ضیافت (مهمانی) آن حضرت علیه السلام

در دارالسلام نقل کرده که ابراهیم علیه السلام را ابوالضیفان کنیه داده بودند، او

ص: ۶۶

۱- بحار الانوار: ۱۴۸/۵۱.

چنان بود که ناهار و شام جز با مهمان نمی خورد، و چه بسا یک فرسنگ یا دو فرسنگ و یا بیشتر راه می رفت تا مهمانی بیابد، و ضیافت او تا روز قیامت برپا است و همین شجره مبارکه ای که خداوند تعالی می فرماید: «يُوقَدُ مِنْ شَجَرِهِ مُبَارَكَةٌ» (۱)؛ از درخت مبارکی روشنی می یابد.

البته این ضیافت و مهمانی، ضیافت به وسیله علوم و سنت ها است (۲) که به وجود پیغمبر و امام تا روز قیامت برپا است. در زیارت روز جمعه چنین می خوانیم: «وَأَنَا يَا مَوْلَايَ فِيهِ ضَيْفُكَ وَجَارُكَ»؛ و من، ای آقایم! در این روز مهمان تو و در پناه تو هستم. و در بخش سوم آنچه مناسب این معنی بود گذشت.

حرف «ط»

۱ - طهارت زمین از ستم به وسیله آن حضرت علیه السلام

امام صادق علیه السلام فرمود: «خداوند - تبارک و تعالی - چهارده نور را، چهارده هزار سال پیش از خلقت خلق آفرید که آنها ارواح ما هستند».

عرض شد: یابن رسول الله! چهارده نور کیانند؟ فرمود: «محمّد، علی، فاطمه، حسن، حسین، و امامان از فرزندان حسین و آخرین آنها قائم است که پس از غیبت پیامی خیزد، آن گاه دجال را می کشد و زمین را از هر گونه ستم و ظلمی پاک می کند» (۳).

۲ - طلب حقوق ائمه علیهم السلام و طلب خون آنها

امیر المؤمنین علیه السلام فرمود: «قسم به خدا که البته من و این دو فرزندم کشته

ص: ۶۷

۱- سوره نور، آیه ۳۵.

۲- شاید هم ضیافت مادی و هم ضیافت معنوی باشد که هرچه به ما می رسد به فیض وجود آن حضرت است. (مترجم)

۳- کمال الدین: ۳۳۵/۲.

می شویم و حتماً خداوند مردی از فرزندانم را در آخر الزمان برمی انگیزد که خون های ما را مطالبه می کند».(۱)

امام باقر علیه السلام درباره آیه شریفه: «وَلَمَنِ انْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ»(۲)؛ و هر آنکه پس از ظلمی که بر او رفته انتقام جویی کند. فرمود: «یعنی قائم و اصحاب آن حضرت، زیرا آنهایند که هیچ راهی علیه ایشان نیست، و هرگاه قائم علیه السلام بپایزد، از بنی امیه و تکذیب کنندگان و ناصبیان - او و اصحابش - انتقام خواهند گرفت».(۳)

امام صادق علیه السلام درباره آیه شریفه: «أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتِلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ»(۴)؛ به کسانی که در معرض جنگ قرار گرفته اند، اذن جهاد عطا شده است چون که مورد ستم واقع هستند و خداوند بر یاری شان توانا است. فرمود: «این آیه درباره ... قائم علیه السلام است که چون خروج کند برای حسین علیه السلام خونخواهی نماید، و این است [معنی] فرمایش او که: ما اولیای خون و طالبان دیه هستیم».(۵)

حرف «ظ»

۱ - ظفر و پیروزی آن حضرت علیه السلام بر معاندین

امام صادق علیه السلام فرمود: «به درستی که از ما امام پیروز مخفی هست که هرگاه خداوند - عزوجل - بخواهد امرش را آشکار سازد».(۶)

و درباره آیه: «لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ»(۷)؛ چرا تا مهلتی نزدیک این امر را به تأخیر نینداختی. فرمود: «تا زمان ظهور قائم که نصرت و پیروزی با اوست».(۸)

ص: ۶۸

۱- بحار الانوار: ۱۱۲/۲.

۲- سوره شوری، آیه ۴۱.

۳- تفسیر القمی: ۶۰۴.

۴- سوره حج، آیه ۳۹.

۵- تفسیر القمی: ۹۳/۳.

۶- کافی: ۳۴۳/۱.

۷- سوره نساء، آیه ۷۷.

۸- المحجّه: ۶۰.

۲ - ظلم دشمنان بر آن حضرت علیه السلام

امام باقر علیه السلام فرمود: «قائم علیه السلام هنگامی که ظهور می کند، به بیت الله الحرام به پشت تکیه می زند و در حالی که پناهنده به آن شده باشد، ندا می کند: ... تا آنجا که می گوید: و شما را به حق خدا و به حق رسول او و حق من که حق قرابت و خویشاوندی با رسول خدا صلی الله علیه و آله است سوگند می دهم که ما را کمک کنید و کسانی را که به ما ستم نمایند از ما دور سازید، زیرا ما ترسانیده شدیم و به ما ستم نمودند و از شهر و فرزندانمان دربدر شدیم و مورد سرکشی قرار گرفته ایم».(۱)

و امام حسین علیه السلام فرمود: «قائم این امت، نهمین نسل از فرزندان من است، و اوست صاحب غیبت و اوست در حالی که زنده باشد، میراثش تقسیم می گردد».(۲)

۳ - ظهور کمالات ائمه علیهم السلام به ظهور آن حضرت علیه السلام

از رسول اکرم صلی الله علیه و آله در وصف حضرت قائم علیه السلام است که فرمود: «نهمین آنان قائمشان می باشد و اوست ظاهر آنها و اوست باطن آنها»(۳) و معنی آن - والله العالم - این است که: آن حضرت آشکار کننده علوم ظاهر و باطن است که خداوند متعال به پیغمبر و امامان علیهم السلام عطا فرموده و مظهر تمام کمالات و شؤون آنان است».

حرف «ع»

۱ - علم آن حضرت علیه السلام

امام باقر علیه السلام فرمود: «علم به کتاب خدای - عزوجل - و سنت رسول او، در قلب مهدی ما رشد می کند، همچنان که گیاه به بهترین وجه می روید. پس هر کدام از شما

ص: ۶۹

۱- بحار الانوار: ۲۳۸/۵۲.

۲- کمال الدین: ۳۱۷/۱.

۳- کمال الدین، ۱ / ۲۸۱.

باقی بماند تا او را دیدار نماید، هنگام دیدنش عرضه بدارد: سلام بر شما ای اهل خانه رحمت و نبوت و کانون علم و جایگاه رسالت!». (۱)

۲ - عزت اولیا با ظهور آن حضرت علیه السلام

در دعای ندبه می خوانیم: «أَيْنَ مُعِزِّ الْأَوْلِيَاءِ وَمُذِلِّ الْأَعْدَاءِ؛ كجاست عزیز کننده اولیا و خوار سازنده دشمنان».

امام باقر علیه السلام فرمود: «گویی یاران قائم علیه السلام را می بینم سراسر شرق و غرب عالم را پر کرده باشند، همه چیز حتی حیوانات درنده و پرندگان وحشی از آنان اطاعت خواهند کرد، و در هر چیزی رضایت ایشان را می جویند تا آنجا که سرزمینی بر سرزمین دیگر فخر می فروشد و می گوید: امروز یکی از یاران قائم بر من گذشت». (۲)

۳ - عذاب دشمنان آن حضرت علیه السلام

امام صادق علیه السلام درباره آیه: «وَلَيُنْ أَخْرُنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَى أُمِّهِ مَعْدُودَةٍ» (۳)؛ و چنانچه عذاب را از آنان به تأخیر اندازیم تا به دست گروه معدود. فرمود: «عذاب، خروج قائم؛ و امت معدوده، اهل بدر و اصحاب آن حضرت علیه السلام می باشند».

امام باقر علیه السلام در مورد آیه: «سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ» (۴)؛ سؤال کننده ای از عذاب حتمی الوقوع پرسید. فرمود: «آتشی است که از سوی مغرب برمی آید، ... پس خانه ای برای بنی امیه باقی نمی گذارد مگر اینکه آن را و اهل آن را می سوزاند، و خانه ای که در آن خونی از آل محمد علیهم السلام [ستمگری نسبت به آل محمد] باشد، رها نمی کند مگر اینکه آن را می سوزاند و او مهدی علیه السلام است». (۵)

ص: ۷۰

۱- کمال الدین: ۶۵۳/۲.

۲- کمال الدین: ۶۷۳/۲.

۳- سوره هود، آیه ۸.

۴- سوره معارج، آیه ۱.

۵- تفسیر القمی: ۳۸۵/۲.

بارزترین صفات نیکویش «عدالت» است، لذا به «عدل» ملقب گردیده، چنان که در دعای افتتاح که از خود آن حضرت روایت شده، آمده است: «اللَّهُمَّ وَصِّلْ عَلَى وَلِيِّ أَمْرِكَ الْآقِئِ الْمُؤَمِّلِ وَالْعَدْلِ الْمُتَنَتِّظِ؛ پروردگارا و درود بفرست بر ولی امرت که قیام کننده است و امید مردم و عدل منتظر است».

و از رسول اکرم صلی الله علیه و آله در وصف امام قائم علیه السلام آمده: «أَوَّلُ الْعَدْلِ وَآخِرُهُ...؛ اوّل و آخر عدل است...». و کم تر حدیثی درباره آن حضرت آمده که عدلش در آن یادآوری نشده باشد.

۵ - عطف [و پیرو ساختن] هوای نفس بر هدایت

در سخنان امیر المؤمنین علی علیه السلام در وصف امام قائم علیه السلام آمده: «هرگاه مردم هدایت را معطوف هوی و هوس نمایند، او هوای نفس را مطیع و تابع هدایت می کند».^(۱)

۶ - عزلت و گوشه گیری آن حضرت علیه السلام از مردم

امام صادق علیه السلام فرمود: «به ناچار صاحب این امر را غیبتی خواهد بود، در هنگام غیبت، ناچار از عزلت و گوشه گیری است».^(۲)

و در قضیه علی بن مهزیار از آن حضرت آمده که فرمود: «پدرم از من پیمان گرفته که جز در سرزمین های پنهان و دور منزل نگیرم، تا مخفی بمانم و جایگاهم از نیرنگ های اهل ضلالت و سرکشان امت های تازه به دوران رسیده مصون باشد».^(۳)

ص: ۷۱

۱- بحار الانوار: ۱۳۰/۵۱.

۲- بحار الانوار: ۱۵۷/۵۲.

۳- کمال الدین: ۴۴۷/۲.

امام موسی کاظم علیه السلام در وصف آن حضرت فرمود: «بر رنگ گندم گونش، از بیداری شب ها زردی نیز عارض می شود ... پدرم فدای آنکه شبش را با مراقبت ستارگان و در حال رکوع و سجود می گذراند».(۱)

مؤلف گوید: معنی فرمایش پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله که در وصفش فرمود: «وَجْهُهُ كَالْدِينَارِ»(۲) چهره اش مانند طلا است». یعنی از بیداری شب.

حرف «غ»

۱ - غیبت آن حضرت علیه السلام

این غیبت از دیدگان، به حکم پروردگار واقع شده و پیغمبر اکرم و ائمه اطهار علیهم السلام از وقوع این غیبت خبر داده اند. پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «مهدی از فرزندان من است... او را غیبت و حیرتی است که در آن امت ها گمراه می شوند».(۳)

و امام صادق علیه السلام فرمود: «از برای قائم ما غیبتی است که مدتش طولانی خواهد بود...».

سپس فرمود: «هنگامی که قائم ما بپاخیزد برای هیچ کس در گردن او بیعتی نیست، لذا ولادتش مخفی و خودش غایب می گردد».(۴)

و از حضرت علی بن الحسین علیهما السلام روایت شده که فرمود: «برای قائم ما دو غیبت است که یکی از دیگری طولانی تر است».(۵)

ص: ۷۲

۱- فلاح السائل، ۲۰۰ و بحار الانوار، ۸۶ / ۸۱.

۲- بحار الانوار، ۵۱ / ۷۷.

۳- کمال الدین: ۲۸۶/۱.

۴- کمال الدین: ۳۰۳/۱.

۵- کمال الدین، ۱ / ۳۲۳.

اخبار ائمه اطهار علیهم السلام درباره غیبت آن حضرت علیه السلام جداً زیاد است. در اینجا شایسته است چند نکته را ذکر کنیم:

نکته اول

سبب غیبت آن حضرت علیه السلام، که دو قسم است:

قسم اول: آن است که برای ما بیان نشده و پس از ظهور برای ما فاش خواهد شد. از عبد الله بن الفضل هاشمی روایت شده که گفت: شنیدم امام صادق علیه السلام فرمود: «به تحقیق صاحب این امر را غیبتی طولانی است و گریزی از آن نیست که در زمان غیبت هر فرد باطل جویی به تردید می افتد».

عرض کردم: چرا؟ فدایت شوم! فرمود: «به خاطر امری که فاش کردن آن به ما اذن داده نشده است».^(۱)

قسم دوم: آنکه ائمه معصومین علیهم السلام برای ما بیان کرده اند که چند وجه است:

۱ - ترس از کشته شدن: چنان که در بحث خوف و ترس آن حضرت گذشت. و این از علل خروج آن حضرت و قیام با شمشیر نیز هست، همان طور که در حدیث امیر المؤمنین علی علیه السلام آمده که فرمود: «اگر خروج نکند، گردنش را می زنند».

۲ - هیچ کدام از طاغوت ها بر گردن آن حضرت بیعتی نداشته باشند: که این وجه در توقیع آن حضرت و در حدیث امام صادق علیه السلام ذکر گردیده است.

۳ - امتحان و آزمایش بندگان: چنان که از حضرت رضاعلیه السلام مروی است که فرمود: «سوگند به خدا! آنچه چشم بدان دوخته اید نخواهد شد تا اینکه آزمایش شوید و مؤمن و منافق از هم جدا گردید، و تا اینکه از شما باقی نماند مگر نادرترین پس نادرترین».

ص: ۷۳

۴ - سنن پیغمبران الهی را در آن حضرت جاری گرداند: امام صادق علیه السلام فرمود: «قائم ما را غیبتی است که مدّت آن به طول می انجامد». عرضه داشتیم: چرا یابن رسول الله؟! فرمود: «زیرا خداوند - عزّوجلّ - می خواهد سنّت های پیغمبران را در غیبت هایشان بر او نیز جاری سازد». (۱)

۵ - ودایع خداوند ضایع نشود: یعنی مؤمنانی که از پشت کافران متولد می شوند، چنان که امام صادق علیه السلام در جواب شخصی که پرسید: چرا علی علیه السلام با مخالفین خود در ابتدای امر جنگ نکرد؟ فرمود: «به خاطر آیه ای که در کتاب خدای - عزّوجلّ - آمده: «لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَاباً أَلِيماً» (۲)؛ چنانچه [کافران از مؤمنان] جدا می شدند، به راستی که کافران از آنان را عذابی دردناک می نمودیم. عرضه داشتیم: منظور از (تزیل < پاک شدن) چیست؟ فرمود: «مؤمنانی که به امانت در اصلاّب و پشت های کافران بودند. و همین طور قائم علیه السلام ظهور نمی کند تا اینکه ودایع خداوند - عزّوجلّ - از پشت کافرین بیرون آیند که چون خارج گردند بر دشمنان خداوند - عزّوجلّ - چیره خواهد شد و آنها را می کشد». (۳)

۶ - قبايح و زشتی های اعمال ما: چنان که در توقیع حضرت حجّت - عجل الله فرجه الشریف - به شیخ مفید چنین آمده: «و اگر شیعیان ما - که خداوند در اطاعتش آنان را یاری دهد - در وفای پیمانی که از ایشان گرفته شده، مصمم و جدّی باشند، نعمت لقای ما از آنان به تأخیر نمی افتد و سعادت دیدار ما با معرفت کامل و راستین نسبت به ما تعجیل می گشت، پس تنها چیزی که ما را از آنان پوشیده می دارد، همانا چیزهای ناخوشایندی است که از ایشان به ما می رسد و از آنان انتظار نمی رود». (۴)

ص: ۷۴

۱- بحار الانوار، ۵۱ / ۱۴۲.

۲- سوره فتح، آیه ۲۵.

۳- علل الشرایع: ۱۴۷.

۴- احتجاج: ۳۲۵/۲.

برای غیبت کبری وقت و انتهای معینی نیست، بلکه فرمان و حکم ظهور آن حضرت - عَجَّلَ اللَّهُ فَرَجَهُ الشَّرِيف - به دست خداوند است. اخبار زیادی بر این معنی دلالت دارد.

فضیل گوید: از امام باقر علیه السلام پرسیدم: آیا برای این امر وقتی هست؟ فرمود: «كَذِبَ الْوَقَاتُونَ، كَذِبَ الْوَقَاتُونَ، كَذِبَ الْوَقَاتُونَ»؛ کسانی که وقت آن را تعیین می کنند دروغ گفتند، دروغ گفتند، دروغ گفتند».

نکته سوم: اینکه غیبت آن حضرت علیه السلام با لطف الهی که موجب آشکار کردن امام است، منافات ندارد. البته نسبت به مجرمین به خاطر اینکه خودشان سبب مخفی شدنش هستند. و اما نسبت به صالحان برای دو وجه:

۱ - اینکه خداوند متعال آن قدر عقل و فهم به آنان عطا فرموده که غیبت برای ایشان مانند مشاهده و دیدار است.

امام صادق علیه السلام فرمود: «و البته خداوند می دانست که اولیایش به تردید نمی افتند و اگر می دانست که به تردید می افتند حجت خود را از آنان یک چشم برهم زدنی مخفی نمی داشت».(۲)

۲ - اینکه دیدار آن حضرت علیه السلام برای بعضی از صالحان ممنوع نیست، چنان که فرمایش خود آن حضرت در توقیعی که در وجه ششم از علل غیبت آوردیم، این معنی را می رساند. اضافه بر این، مسلم است که جمعی از گذشتگان صالح ما به فیض دیدار آن حضرت علیه السلام نایل شده اند، که بیان آن قضایا از محدوده بحث ما خارج است. و طالب آن می تواند به کتاب های «نجم الثاقب» و «جَنَّةُ الْمَأْوَى» مراجعه کند.

ص: ۷۵

۱- غیبت شیخ طوسی: ۲۶۲.

۲- کمال الدین: ۳۳۹.

بدان که غربت دو معنی دارد:

یکی، دوری از خاندان و وطن و شهر و دیار و دیگری، کمی یاران و اعوان.

و آن حضرت - روحی فداه - به هر دو معنی غریب است. پس ای بندگان خدا! یاری اش نمایید، و او را کمک کنید.

مطالبی که در عزلت آن حضرت علیه السلام آوردیم بر معنی نخستین غربت نیز دلالت می کند و آنچه امام جواد علیه السلام فرمود: «هرگاه سیصد و سیزده نفر از اهل اخلاص برایش جمع شدند، خداوند امر او را ظاهر می سازد» (۱) بر معنی دوم غربت دلالت می کند. پس ای انسان خردمند! کمی تأمل کن و ببین که چگونه سال ها و قرن ها گذشته و این تعداد برای آن حضرت میسر و جمع نشده است که این قوی ترین شاهد بر غربت اوست.

و فرمایش امیر المؤمنین علی علیه السلام بر هر دو معنی غربت دلالت می کند که فرمود: «صاحب این امر همان رانده شده فراری یگانه و تنهاست» (۲).

۳ - غلبه و پیروزی مسلمین با ظهور آن حضرت علیه السلام

امام باقر علیه السلام راجع به آیه: «وَيَكُونُ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ» (۳)؛ و تمام دین برای خداوند باشد. فرمود: «هنوز تأویل این آیه نرسیده است، و هرگاه قائم ما بپاخیزد، آنکه زمان او را دریابد آنچه از پی تأویل این آیه خواهد بود درک می کند و دین محمد صلی الله علیه و آله تا هر کجا که شب سایه افکند خواهد رسید، تا جایی که هیچ گونه شرکی بر روی زمین نخواهد ماند، همچنان که خداوند فرموده است».

ص: ۷۶

۱- کمال الدین: ۳۷۷/۲.

۲- کمال الدین: ۳۰۳/۱.

۳- سوره انفال، آیه ۳۹.

۴ - غنا و بی نیازی مؤمنین به برکت ظهور آن حضرت علیه السلام

از امام صادق علیه السلام در حدیثی آمده: «... و یک مرد از شما در جستجوی کسی خواهد شد که از مال خودش به او احسان کند و از زکات مالش به او بدهد، احدی را نخواهد یافت که از او بپذیرد. مردم به آنچه خداوند از راه تفضل به آنان روزی فرموده بی نیاز می شوند...».

حرف «ف»

۱ - فصل و جداسازی آن حضرت علیه السلام بین حق و باطل

امام صادق علیه السلام فرمود: «روزها و شب ها به پایان نمی رسد تا اینکه منادی از جانب آسمان ندا می کند: ای اهل حق! جدا شوید. ای اهل باطل! جدا شوید. پس هر کدام از دیگری جدا می شوند».

راوی می گوید: عرض کردم: أصلحك الله! آیا پس از این ندا باز هم اینها به هم مخلوط خواهند شد؟ فرمود: «خیر، خداوند در کتاب خود می فرماید: «مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ» (۱)؛ چنین نیست که خداوند مؤمنان را بر این حال که هستید واگذارد تا پلید را از پاکیزه جدا سازد. (۲)

۲ - فرج مؤمنین به دست آن حضرت علیه السلام

در توقیع شریف آمده که: «وَأَكْثَرُوا الدُّعَاءَ بِتَعْجِيلِ الْفَرَجِ، فَإِنَّ ذَلِكَ فَرَجُكُمْ» (۳)؛ و بسیار دعا کنید برای تعجیل فرج، زیرا که آن فرج شماست».

و در زیارت روز جمعه می خوانیم: «وَهَذَا يَوْمُ الْجُمُعَةِ وَهُوَ يَوْمُكَ الْمُتَوَقَّعُ فِيهِ

ص: ۷۷

۱- سوره آل عمران، آیه ۱۷۹.

۲- بحار الانوار: ۲۲۲/۵۲؛

۳- احتجاج: ۲۸۴/۲.

ظُهُورُكَ وَالْفَرْجُ فِيهِ لِلْمُؤْمِنِينَ عَلَى يَدَيْكَ وَقَتْلُ الْكَافِرِينَ بِسَيْفِكَ؛ و امروز روز جمعه است که آن روز توست، و ظهور تو و فرج مؤمنان بر دست تو و کشته شدن کافران به شمشیر تو در این روز انتظار می رود».

ابراهیم کرخی گوید: امام صادق علیه السلام فرمود: «... ای ابراهیم او (حضرت ولی عصر - عجل الله فرجه الشریف -) پس از سختی بسیار و آزمایش های طولانی و هراس و ترس، غم ها را از شیعیانش برطرف می سازد. پس خوشا به حال آنکه آن زمان را درک نماید».(۱)

۳ - فتح شهرها و کشورهای کافرین

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «امامان بعد از من دوازده نفرند، اولشان تو هستی یا علی و آخرینشان قائم است که خداوند - عزوجل - به دست او شرق و غرب زمین را فتح می کند».(۲)

و نیز فرمود: «مهدی از فرزندان من است در چهره چهل سالگی، گویی صورتش ستاره درخشان است، در گونه راستش خال سیاهی است ... گنجینه ها را بیرون می آورد و کشورهای شرک را می گشاید».(۳)

حرف «ق»

۱ - قتل کافرین به شمشیر آن حضرت علیه السلام

روایات بسیار زیادی در این باره آمده، که به برخی اشاره می شود.

امام صادق علیه السلام به معاویه دهنی درباره آیه «يُعْرِفُ الْمُجْرِمُونَ بِسَيِّمَاهُمُ فَيُؤْخَذُ بِالْأَوَاصِي وَالْأَقْدَامِ»(۴)؛ مجرمان از چهره هایشان شناخته می شوند که از موهای پیشانی و

ص: ۷۸

۱- کمال الدین: ۳۳۴/۱.

۲- کمال الدین: ۲۸۲/۱.

۳- غایه المرام: ۶۹۳.

۴- سوره الرحمن، آیه ۴۱.

پاهای آنان گرفته می شوند [و به دوزخ افکنده شوند]. فرمود: ای معاویه! در این باره چه می گویند؟ گفتم: می پندارند خداوند در قیامت مجرمین را به چهره هایشان می شناسد، پس امر می کند از پیشانی و پاهایشان آنان را می گیرند و به آتش می افکنند. فرمود: چگونه خداوند به شناختن خلائقی که آنها را آفریده، نیاز دارد؟ گفتم: فدایت شوم پس [معنی] این [آیه] چیست؟ فرمود: «هرگاه قائم ما بپایخیزد، خداوند شناخت چهره ها را به آن حضرت عطا فرماید. آن گاه امر می کند کافران را با پیشانی هایشان و قدم هایشان بگیرند. سپس از دم شمشیر می گذراند».(۱)

و حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام در تفسیر آیه: «وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا»(۲)؛ و هر آن کس که در آسمان ها و زمین است، خواه و ناخواه فرمانبردار اویند. فرمود: «درباره قائم علیه السلام نازل شده، هنگامی که علیه یهود و نصاری و صابئین و زنداقه و اهل ارتداد و کفر که در شرق و غرب زمین هستند قیام می کند، و اسلام را به آنها پیشنهاد می نماید. هر کس با طوع و رغبت مسلمان شود، او را دستور می دهد که نماز بخواند و زکات پردازد و آنچه بر هر مسلمان واجب است، انجام دهد و هر کس مسلمان نشد گردنش را می زند تا اینکه در مشارق و مغارب زمین یک نفر غیر موحد باقی نماند».(۳)

و امام صادق علیه السلام درباره فرموده خداوند - عزوجل - : «وَلَنَذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَذْنَى دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ»(۴)؛ و به آنان از عذاب نزدیک تر پیش از عذاب بزرگ می چشانیم. فرمود: «عذاب ادنی (نزدیک تر) عذاب سقر است، و عذاب اکبر قیام مهدی علیه السلام با شمشیر است».(۵)

ص: ۷۹

۱- بحار الانوار: ۳۲۰/۵۲.

۲- سوره آل عمران، آیه ۸۳.

۳- تفسیر العیاشی: ۱/۱۸۳.

۴- سوره سجده، آیه ۲۱.

۵- تفسیر البرهان: ۲۸۸/۳.

۲ - قتل شیطان رجیم

اسحاق بن عمار گوید: از امام صادق علیه السلام پرسیدم: اینکه خداوند به شیطان تا وقت معلوم مهلت داد و در کتاب خود فرموده: «فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ»^(۱)؛ البته تو از مهلت یافتگانی تا روز هنگام معین. چه وقت است؟ فرمود: «وقت معلوم روز قیام قائم آل محمد علیهم السلام است، هرگاه خداوند او را برانگیزد در مسجد کوفه باشد که ابلیس با خواری و زبونی می آید و می گوید: ای وای از این روزگار! آن گاه از پیشانی اش گرفته و گردنش زده می شود. آن هنگام روز وقت معلوم است که مهلت او به پایان می رسد»^(۲).

۳ - قوت یافتن ابدان و دل های مؤمنین هنگام ظهور

حضرت سید الساجدین علیه السلام فرمود: «هنگامی که قائم ما - عَجَّلَ اللَّهُ فَرَجَهُ الشَّرِيف - بپاخیزد، خداوند - عَزَّوَجَلَّ - از شیعیان ما آفات را دور می سازد و دل هایشان را مانند قطعه ای از آهن قرار می دهد و نیروی هر یک از مردانشان را به مقدار چهل مرد می گرداند و آنها حکام و سران زمین خواهند بود»^(۳).

و امام باقر علیه السلام فرمود: «هرگاه امر ما واقع شود و مهدی ما بیاید، هر مردی از شیعیان ما از شیر قوی تر و از نیزه برنده تر خواهد بود. دشمنان ما را با پاهای خود لگد می کند و آنها را با دست خود می زند. در این هنگام است نزول رحمت و فرج خداوند بر بندگان»^(۴).

۴ - قضای حوائج مؤمنین

مطالبی که بر این معنی دلالت داشت، گذشت. در اینجا به بیان واقعه ای که

ص: ۸۰

۱- سوره حجر، آیه ۳۷؛

۲- بحار الانوار: ۳۷۶/۵۲.

۳- بحار الانوار: ۳۱۶/۵۲.

۴- بصائر الدرجات: ۲۴.

برای مؤلف کتاب واقع شده اکتفا می کنم: «سه سال پیش از تألیف کتاب، قرض های زیادی بر عهده ام جمع شد، پس در یکی از شب های ماه رمضان به آن حضرت و پدرانیش علیهم السلام متوسل شدم و حاجتم را ذکر کردم، بعد از طلوع آفتاب که از مسجد مراجعت نمودم و خوابیدم، آن حضرت در خواب به من فرمود: قدری باید صبر کنی تا از مال دوستان خاص خود بگیریم و به تو برسانیم. خوشحال و مسرور از خواب بیدار شدم و شکر خدای را به جای آوردم و چون مدت کوتاهی گذشت، یکی از برادران که او را به صلاح و خوبی می شناختم و از وی نسیم دل انگیز می شنیدم به نزد من آمد و مبلغی داد و گفت: این از سهم امام علیه السلام است. پس خیلی مسرور گشتم و با خود گفتم: «هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلِ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا»^(۱)؛ این تعبیر خواب پیشین من است که خداوند آن را به حقیقت رسانید.

ای برادران دینی! شما را سفارش می کنم که: حوائج خودتان را بر آن حضرت عرضه کنید، هرچند که هیچ امری بر وی پوشیده نیست. چنان که امام صادق علیه السلام فرمود: «امام در شکم مادر می شنود و چون متولد شود بین دو شانه اش نوشته شده: «وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدَّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ»^(۲)؛ و سخن [وعدده] پروردگارت به درستی و عدل به انجام رسیده است، کلمات او را دگرگون کننده ای نیست و او شنوای داناست. و هنگامی که امر [امامت] به او واگذار می شود خداوند عمودی از نور برای او قرار می دهد که به وسیله آن، آنچه اهل هر شهر انجام می دهند، ببیند»^(۳).

ص: ۸۱

۱- سوره یوسف، آیه ۱۰۰.

۲- سوره انعام، آیه ۱۱۵.

۳- کافی: ۲۸۷/۱.

۵ - قرابت و خویشاوندی آن حضرت با پیغمبر صلی الله علیه و آله

دعا از اقسام مودّت است و خداوند متعال فرموده: «قُلْ لَا أَشْتَكُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى» (۱)؛ بگو: برای رسالت از شما مزدی نمی طلبم مگر دوست داری در حقّ نزدیکان [اهل بیتم].

و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «من چهار نفر [و گروه] را روز قیامت شفاعت می کنم، هرچند که به گناهان اهل زمین به نزد من بیایند: کمک کننده به اهل بیت من و برآورنده حوائج آنها هنگامی که به آن ناچار باشند، و دوست دارنده آنها به دست و زبانش، و کسی که با دستش رنجی را از آنان دفع کرده باشد» (۲).

۶ - قسط (< دادگری) آن حضرت علیه السلام

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «بشارت می دهم شما را به مهدی که ... زمین را پر می کند از قسط و عدل، چنان که از جور و ظلم پر شده باشد. بنابراین ساکنان آسمان و زمین از او راضی می شوند».

۷ - قتل دجال - که رئیس گمراهان است - به دست آن حضرت علیه السلام

امام صادق علیه السلام فرمود: «خداوند - تبارک و تعالی - چهارده نور را چهارده هزار سال پیش از آفرینش خلق آفرید که آنها ارواح ما بودند: محمد و علی و فاطمه و حسن و حسین و امامانی از ذریه حسین که آخرین آنها قائم - علیهم السلام - است که پس از غیبتی بپاخیزد و دجال را بکشد و زمین را از هرگونه جور و ظلمی پاک گرداند» (۳).

در اینجا چند فایده را شایسته است تذکر دهیم:

ص: ۸۲

۱- سوره شوری، آیه ۲۳.

۲- الخصال: ۱/۱۹۶.

۳- کمال الدین: ۲/۳۳۵.

۱ - دَجَّال - علیه اللعنه - ساحر خواهد بود، و دلیل بر آن، فرمایش آن حضرت است که: [مردم خیال می کنند نان است] و اینکه می فرماید: زمین زیر پایش نوردیده می شود، به خاطر عظمت الاغ (مرکب) اوست! و این کنایه از سرعت سیر است.

۲ - از اینکه در حدیث دَجَّال آمده: چشم راستش مسخ شده...، وجه نامیده شدنش به مسیخ معلوم می شود.

۳ - در بعضی از اخبار آمده که از اصفهان خروج می کند و در اخبار بسیاری آمده که او از سیستان خروج می نماید. و می شود این اخبار را به این صورت جمع کرد که مکرر خروج خواهد داشت، چنان که احوال مختلفی دارد. (۱)

۴ - از رسول اکرم صلی الله علیه و آله روایت شده که فرمود: «هرکس ده آیه از سوره کهف را از حفظ بخواند، فتنه دَجَّال به او ضرری نخواهد رساند و هرکس تمام سوره را بخواند، داخل بهشت می شود». (۲)

حرف «ک»

۱ - کشف علوم برای مؤمنین

این کشف و پرده برداری بی سابقه از علوم معارف جز در زمان ظهور نخواهد بود. امام صادق علیه السلام فرمود: «علم بیست و هفت حرف است، تمام آنچه پیغمبران آورده اند دو حرف است که مردم تا به امروز جز دو حرف ندانسته اند و چون قائم ما بپاخیزد، بیست و پنج حرف دیگر را برآورد؛ و به ضمیمه آن دو حرف دیگر در میان افراد بشر آشکار و پراکنده سازد». (۳)

ص: ۸۳

۱- الانوار النعمانیة: ۱۱۰/۲.

۲- مجمع البیان: ۴۴۷/۶.

۳- بحار الانوار: ۳۳۶/۵۲.

و امام باقر علیه السلام فرمود: «... در زمان او به شما حکمت عطا می شود، به حدی که زن در خانه خودش نشسته و از روی کتاب خدا و سنت پیغمبر صلی الله علیه و آله حکم می نماید».

۲ - کشف و برطرف کردن ناراحتی ها از مؤمنین

امام عصر - ارواحنا له الفداء - با دعا کردن برای مؤمنین به طور عموم از آنها بدی ها و ناراحتی ها را دور می سازد.

۳ - کمالات آن حضرت علیه السلام

اگر بشنوی مردی که کمال یا کمالاتی دارد، به ناراحتی یا ناراحتی هایی دچار شده، عقل تو را وامی دارد که به یاری اش برخیزی و برای خلاصی او اقدام کنی. و اگر نتوانی این کار را انجام دهی، مبادرت به دعا می نمایی که برای او فرج و خلاصی حاصل آید، حال بدان که مولای ما حضرت صاحب الزمان علیه السلام تمام مرزهای کمال را احاطه کرده و به برترین مراتب جمال و جلال دست یافته است، با این همه او مبتلا به اهل ضلالت و گمراهی است و دور مانده از اهل و عیال و خانه و وطن، و عظمت مصیبت آن حضرت علیه السلام به مقدار عظمت خود اوست. و اما کمالاتش، زبان از بیان آن الکن و اندیشه ها از پرواز به قله های رفیع آن ناتوان می باشد. آن حضرت مجموعه ای از کمالات پیامبران و امامان و مظهر آنان است.

امام صادق علیه السلام فرمود: «هیچ معجزه ای از معجزات انبیا و اوصیا نیست مگر اینکه خداوند - تبارک و تعالی - مثل آن را به دست قائم علیه السلام ظاهر می گرداند تا بر دشمنان اتمام حجت کند».(۱)

ص: ۸۴

و چه خوش گفته اند: «آنچه خوبان همه دارند تو تنها داری».

و نیز آن حضرت علیه السلام فرمود: «و در آن هنگام آقای ما قائم علیه السلام پشت خود را به خانه خدا تکیه زده، می گوید: ای مردم! هر کس می خواهد آدم و شیث را ببیند، بداند که من آدم و شیث هستم، و هر کس می خواهد نوح و فرزندش سام را ببیند، بداند که من همان نوح و سامم. و هر کس مایل است ابراهیم و اسماعیل را ببیند، بداند که من همان ابراهیم و اسماعیل می باشم. و هر کس می خواهد موسی و یوشع را ببیند، من همان موسی و یوشع هستم. و هر کس می خواهد عیسی و شمعون را ببیند، من همان عیسی و شمعون هستم. و هر کس می خواهد محمد و امیر المؤمنین علی را ببیند، بداند که من همان محمد و علی هستم. و هر کس می خواهد حسن و حسین را ببیند، بداند که من همان حسن و حسین هستم. و هر کس می خواهد امامان از ذریه حسین را ببیند، بداند که من همان ائمه اطهار هستم [صلوات الله علیهم أجمعین]. دعوتم را بپذیرید و به نزد جمع شوید که هر چه گفته اند و هر چه نگفته اند را به شما خبر می دهم».(۱)

این حدیث دلالت دارد بر اینکه تمام صفات انبیای عظام و مکارم ائمه اطهار علیهم السلام در وجود امام زمان ما - ارواحنا له الفداء - جمع است و از آن حضرت آشکار می گردد. بنابراین خوب است این مطلب را در سه فصل بیان نماییم:

فصل اول: شباهت آن حضرت علیه السلام به پیغمبران

شباهت به آدم علیه السلام

شباهت اول: خداوند آدم را خلیفه خود در تمام زمین قرار داد و او را وارث آن ساخت و فرمود: «إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً»(۲)؛ همانا من در زمین

ص: ۸۵

۱- بحار الانوار: ۹/۵۳.

۲- سوره بقره، آیه ۳۰.

جانشینی قرار می دهیم. و خداوند حضرت حَبَّت علیه السلام را نیز وارث زمین و خلیفه خود در زمین قرار خواهد داد، چنان که امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه: «وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ» (۱)؛ خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده اند و کارهای شایسته انجام داده اند، وعده داده که آنان را در زمین خلافت بخشد. فرمود: «او قائم و اصحابش می باشند».

شباهت دوم: پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «آدم علیه السلام آن قدر بر فراق بهشت گریست تا اینکه اشک از دو گونه اش مانند آبراه جاری شد» (۲).

حضرت قائم علیه السلام نیز - مانند آدم - گریه بسیار دارد، چنان که در زیارت ناحیه از آن حضرت است که - خطاب به جدش حسین علیه السلام - می گوید: «شب و روز برایت ندبه می کنم و به جای اشک بر تو خون می گریم».

شباهت سوم: خداوند تمام اسم ها را به آدم تعلیم فرمود (۳) و امّا قائم - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف -؛ خداوند آنچه به آدم آموخت به او نیز آموخته و اضافه بر آن هم مطالب دیگری آموخته است، چه اینکه آدم علیه السلام بیست و پنج حرف از اسم اعظم را آموخته بود - چنان که در حدیث آمده - و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله هفتاد و دو حرف از آن را آموخت، و تمام اموری که خداوند متعال به پیامبرش داده، به اوصیای آن حضرت نیز داده شده است.

شباهت چهارم: آدم علیه السلام زمین را پس از آنکه جَنّیان با کفر و طغیانشان میرانده بودند با عبادت خدا زنده کرد. قائم علیه السلام نیز زمین را با دین خدا و عبادت و عدالت و برپایی حدودش زنده خواهد کرد، بعد از مردن آن به کفر و

ص: ۸۶

۱- سوره نور، آیه ۵۵.

۲- بحار الانوار: ۲۰۴/۱۱.

۳- سوره بقره، آیه ۳۱.

معصیت اهل زمین. چنان که امام باقر علیه السلام درباره آیه: «يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا»^(۱)؛ زمین را پس از مرگ آن زنده می سازد. فرمود: «خداوند - عزوجل - به وسیله قائم علیه السلام زمین را بعد از مرگش زنده گرداند و منظور از مرگ آن، کفر اهل آن می باشد که کافر در حقیقت مرده است»^(۲). با این همه تا چند، آدم و قائم را با هم مقایسه کنم، در حالی که آدم به خاطر قائم خلق شد.

شباهت به نوح علیه السلام

شباهت اول: نوح، شیخ الانبیاء است. از امام صادق و امام هادی علیهما السلام روایت است که حضرت نوح علیه السلام دو هزار و پانصد سال عمر کرد. و حضرت قائم علیه السلام شیخ الأوصیاء است؛ در نیمه شعبان سال ۲۵۵ هجری متولد شد^(۳) و تاکنون زنده است.

و امام زین العابدین علیه السلام فرمود: «در قائم علیه السلام، روشی از آدم و نوح است و آن طول عمر می باشد»^(۴).

شباهت دوم: نوح علیه السلام زمین را با سخن خود از کافرین پاک کرد و گفت: پروردگارا! بر روی زمین احدی از کافران برجای مگذار. ^(۵) قائم - عجل الله فرجه الشریف - نیز زمین را با شمشیر از لوث وجود کافرین پاک می گرداند تا جایی که هیچ اثری از آنها باقی نماند.

شباهت سوم: نوح علیه السلام ۹۵۰ سال صبر کرد، قائم - عجل الله فرجه الشریف - نیز از اول امامتش تاکنون صبر کرده و نمی دانم تا کی صبر خواهد کرد.

ص: ۸۷

۱- سوره روم، آیه ۱۹.

۲- بحار الانوار: ۵۴/۵۱.

۳- اصول کافی: ۵۱۴/۱.

۴- کمال الدین: ۳۲۲/۱.

۵- سوره نوح، آیه ۲۶.

شباهت چهارم: هر که از نوح علیه السلام تخلف جست، هلاک شد. هر که از قائم - عجل الله فرجه الشریف - تخلف جوید، نیز هلاک می شود.

شباهت پنجم: خداوند آن قدر فرج نوح علیه السلام و اصحابش را به تأخیر انداخت تا اینکه بیشتر معتقدین به آن حضرت از او برگشتند. فرج قائم - عجل الله فرجه الشریف - را نیز خداوند آن قدر به تأخیر می اندازد که بیشتر معتقدین به آن حضرت از او بر می گردند. (۱)

شباهت ششم: ادریس علیه السلام به ظهور نوح علیه السلام بشارت داد، و خداوند تعالی به ظهور قائم علیه السلام فرشتگان را بشارت داد و پیغمبر و امامان علیهم السلام بلکه پیغمبران گذشته ظهورش را بشارت دادند.

شباهت هفتم: ندهای نوح علیه السلام به شرق و غرب عالم می رسید و این یکی از معجزات آن حضرت علیه السلام بود - چنان که در کتاب زبدہ التصانیف آمده - . قائم علیه السلام نیز هنگام ظهور، بین رکن و مقام می ایستد و فریادی بر می آورد و صدای آن حضرت به انصارش می رسد در حالی که در محراب ها و بر فرش ها و رختخواب هایشان باشند. (۲)

شباهت به ادریس علیه السلام

شباهت اول: خداوند ادریس علیه السلام را بر بال فرشته ای نشانید که در فضای آسمان او را به پرواز درآورد، چنان که علی بن ابراهیم قمی از امام صادق علیه السلام نقل کرده که فرمود: «خداوند - تبارک و تعالی - بر فرشته ای از فرشتگان غضب کرد و بال هایش را بُرید، و او را در یکی از جزیره های دریا افکند؛ پس زمانی طولانی در آن دریا ماند. چون خداوند ادریس علیه السلام را به رسالت برانگیخت، آن فرشته نزد وی

ص: ۸۸

۱- چکمال الدین: ۳۸۵/۲.

۲- بحار الانوار: ۷/۵۳.

آمد و گفت: ای پیغمبر خدا! دعا کن خداوند از من راضی شود و بال هایم را برگرداند. ادریس فرمود: آری، [چنین خواهم کرد]. آن گاه از پروردگار درخواست نمود، و خداوند بال های آن فرشته را بازگرداند و از او راضی شد، سپس آن فرشته به ادریس گفت: آیا حاجتی داری؟ فرمود: آری. دوست دارم مرا به آسمان بالا ببری تا به ملک الموت نگاه کنم، چون با یاد او زندگی ندارم. پس فرشته او را برگرفت و بر بال های خود به آسمان ها برد تا به آسمان چهارم رسید که ناگهان دید ملک الموت سر خود را از روی تعجب حرکت می دهد. ادریس بر ملک الموت سلام کرد و به او گفت: چرا سرت را تکان می دهی؟ گفت: چون خداوند به من امر فرمود که تو را بین آسمان چهارم و پنجم قبض روح کنم. گفتم: پروردگارا! چگونه این کار را انجام دهم و حال آنکه غلظت آسمان چهارم به مقدار پانصد سال راه است و از آسمان چهارم تا آسمان سوم مقدار پانصد سال راه است و هر آسمان از مابین آن به همین ترتیب است، این چگونه شدنی است؟ سپس او را بین آسمان چهارم و پنجم قبض روح نمود. و همین است که خداوند می فرماید: «وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا» (۱)؛ و ما او را به جایگاه بلندی رسانیدیم».

قائم علیه السلام را هم روح القدس بر بال خود گرفت و به آسمان ها برد. در حدیثی آمده است: «... پس امام حسن عسکری علیه السلام فرزندش را گرفت، در حالی که کبوترها بالای سرش پرواز می کردند، آن گاه امام به یکی از کبوترها بانگ زد: او را بردار و حفظ کن و هر چهل روز به ما برگردان. آن کبوتر او را برگرفت و به سوی آسمان پرواز کرد؛ بقیه کبوترها نیز پیروی کردند...». حکیمه گوید: عرض کردم: این پرنده چیست؟ فرمود: این روح القدس است. (۲)

ص: ۸۹

۱- مریم، ۵۷.

۲- کمال الدین: ۴۲۸/۲.

شبهات دوم: هنگامی که خواستند ادریس علیه السلام را بکشند، از قومش غایب شد، قائم علیه السلام نیز هنگامی که دشمنان می خواستند او را بکشند، غایب شد.

شبهات سوم: غیبت ادریس علیه السلام به طول انجامید به حدّی که شیعیان و پیروان او در سختی و شدّت و فشار واقع شدند. قائم علیه السلام نیز غیبتش طولانی است تا جایی که شیعیانش به مُنتهای سختی و فشار و مشقّت واقع شوند.

شبهات به هود علیه السلام

شبهات اوّل: نوح علیه السلام ظهورش را بشارت داد. (۱) قائم علیه السلام، پدران بزرگوارش نیز ظهورش را با تمام خصوصیات مژده داده اند.

شبهات دوم: خداوند - عزّوجلّ - کافرین را هنگام ظهور هود با باد هلاک کرد. (۲) قائم علیه السلام نیز چنان است که خداوند متعال به وجود او جمعی از کافرین را به وسیله باد سیاهی نابود می کند.

شبهات به ابراهیم علیه السلام

شبهات اوّل: ابراهیم علیه السلام دوران حمل و ولادتش مخفیانه بود. قائم علیه السلام نیز حمل و ولادتش مخفی بود.

شبهات دوم: ابراهیم علیه السلام در یک روز به قدری رشد می کرد که دیگران در یک هفته رشد می کنند، و در یک هفته آن قدر رشد داشت که دیگران در یک ماه رشد می نمایند، و در یک ماه به مقداری که دیگران در یک سال رشد دارند. (۳) قائم علیه السلام نیز چنین بود. (۴)

ص: ۹۰

۱- کمال الدین: ۱/۱۴۵.

۲- سوره ذاریات، آیه ۴۱ و ۴۲.

۳- بحار الانوار: ۱۲/۱۹.

۴- بحار الانوار: ۵۱/۲۷.

شبهات سوم: ابراهیم علیه السلام از مردم عزلت گزید. (۱) قائم علیه السلام نیز از مردم اعتزال جسته است.

شبهات چهارم: ابراهیم علیه السلام دو غیبت داشته، قائم علیه السلام نیز دو غیبت دارد.

شبهات پنجم: ابراهیم علیه السلام هنگامی که در آتش افکنده شد، جبرئیل برایش جامه ای از بهشت آورد. قائم - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - نیز همان جامه را هنگامی که قیام کند، خواهد پوشید. (۲)

شبهات ششم: ابراهیم علیه السلام خانه کعبه را بنا کرد و حجر الأسود را در جایش نصب فرمود. (۳). (۴) قائم علیه السلام نیز مانند آن را دارد. (۵)

شبهات هفتم: ابراهیم علیه السلام را خداوند از آتش نجات داد. (۶) قائم علیه السلام نیز به همین ترتیب خواهد شد، چنان که از امام صادق علیه السلام منقول است که فرمود: «وقتی قائم علیه السلام خروج می کند، شخصی نزد آن حضرت می آید، و معجزه حضرت ابراهیم خلیل علیه السلام را تقاضا می کند. پس آن حضرت دستور می دهد آتش عظیمی برافروزند ... سپس داخل آتش می شود و آن گاه به سلامت از آن بیرون می آید».

شبهات به اسماعیل علیه السلام

شبهات اول: اسماعیل علیه السلام چشمه زمزم از زمین برایش جوشید. قائم علیه السلام نیز آب از سنگ سخت برایش خواهد جوشید - چنان که در بحث شبهات آن حضرت به موسی علیه السلام خواهد آمد - و چندین بار نیز آب از زمین برای آن بزرگوار جوشیده است. (۷)

ص: ۹۱

۱- سوره مریم، آیه ۴۸.

۲- کمال الدین: ۱/۱۴۲.

۳- البرهان: ۱/۱۵۳.

۴- سوره بقره، آیه ۱۲۷.

۵- بحار الانوار: ۵۲/۶۳۸.

۶- سوره انبیاء، آیه ۶۹.

۷- بحار الانوار: ۵۲/۵۵.

شبهات دوم: اسماعیل علیه السلام گوسفند چرانی می کرد. قائم علیه السلام نیز این برنامه را خواهد داشت. (۱)

شبهات به لوط علیه السلام

شبهات اول: فرشتگان برای یاری اش نازل شدند. (۲) قائم علیه السلام نیز، فرشتگان برای یاری اش فرود خواهند آمد. (۳)

شبهات دوم: لوط علیه السلام از بلاد فاسقین بیرون رفت، قائم علیه السلام نیز، از بلاد فاسقین بیرون رفته است.

شبهات به یعقوب علیه السلام

یعقوب علیه السلام برای یوسف آن قدر گریست تا اینکه چشمانش از اندوه سفید شد در حالی که خشم خود را فرو می برد. (۴) قائم علیه السلام نیز برای جدش حسین علیه السلام گریسته [و می گرید] و در زیارت ناحیه فرموده است: «وَلَا بُكَيْنَ عَلَيْكَ بَدَلَ الدَّمُوعِ دَمًا» (۵)؛ به جای اشک بر تو خون می گریم.

شبهات به یوسف علیه السلام

شبهات اول: یوسف علیه السلام زیباترین اهل زمان خود بود. قائم علیه السلام نیز زیباترین اهل زمان خود می باشد.

شبهات دوم: یوسف علیه السلام مدتی طولانی غایب شد تا اینکه برادران بر او داخل شدند پس آنان را شناخت در حالی که آنها او را نشناختند. (۶) قائم علیه السلام نیز

ص: ۹۲

۱- بحار الانوار: ۶/۵۳.

۲- سوره هود، آیه ۸۱.

۳- کمال الدین: ۴۳۱/۲.

۴- سوره یوسف، آیه ۸۴.

۵- بحار الانوار: ۳۲۰/۱۰۱.

۶- کمال الدین: ۳۲۹/۱.

از خلق غایب شده، در عین حالی که در میان آنها راه می رود و آنان را می شناسد، ولی آنها او را نمی شناسند.

شباهت سوم: خداوند امر یوسف را یک شبه اصلاح فرمود، که پادشاه مصر آن خواب را دید. قائم علیه السلام نیز امرش را خداوند متعال در یک شب اصلاح می فرماید. (۱)

شباهت چهارم: یوسف علیه السلام دچار زندان شد. و در حدیثی از امام باقر علیه السلام آمده که فرمود: «در صاحب این امر سنتی از موسی و سنتی از عیسی و سنتی از یوسف و سنتی از محمد - صلوات الله علیهم أجمعین - هست - تا آنجا که فرمود - : ... و اما سنت از یوسف، زندان و غیبت است». (۲)

ای دوست خاندان عصمت! در این روایت دقت کن و در عظمت مصیبت و محنت مولایت اندیشه کن که دنیا با همه فراخی و زمین با همه پهناوری اش برای او زندان شده، به طوری که از ستم معاندین و مخالفانشان ایمن نیست. از درگاه خداوند متعال می خواهیم که فرجش را تعجیل و خروجش را سهل و آسان گرداند.

شباهت به خضر علیه السلام

شباهت اول: خداوند عمر ایشان را طولانی نموده. قائم علیه السلام نیز، خداوند عمرش را طولانی قرار داده، بلکه از بعضی روایات استفاده می شود که حکمت اینکه عمر حضرت خضر علیه السلام طولانی شده این است که دلیل بر طول عمر قائم علیه السلام باشد. (۳)

ص: ۹۳

۱- بحار الانوار: ۲۸۰/۵۲.

۲- کمال الدین: ۳۲۹/۱.

۳- کمال الدین: ۳۵۷/۲ و ۳۹۰.

شباهت دوم: خداوند متعال به او قدرت و نیرویی عنایت فرموده که به هر شکل که بخواهد، در می آید. چنان که از امام صادق علیه السلام روایت شده (۱)، خداوند به قائم علیه السلام نیز همین قدرت را عنایت فرموده، روایات و حکایاتی که بر این معنی دلالت می کند، بسیار است.

شباهت سوم: خضر علیه السلام مأمور به علم باطن بود، چنان که به موسی علیه السلام گفت: «إِنَّكَ لَنْ تَسِيَّطِعَ مَعِيَ صَبْرًا وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَى مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا» (۲)؛ قائم علیه السلام نیز مأمور به علم باطن است، چنان که در علم و حکم آن حضرت گذشت.

شباهت چهارم: خضر علیه السلام هر سال در مراسم حج شرکت می کند و تمام مناسک را انجام می دهد. قائم علیه السلام نیز، هر سال در مراسم حج شرکت می کند.

شباهت به الیاس علیه السلام

شباهت اول: خداوند عمر آن حضرت را همچون خضر علیه السلام طولانی کرد.

شباهت دوم: هر سال به حج می رود.

شباهت سوم: هفت سال غایب شد.

شباهت چهارم: الیاس علیه السلام به اذن خدای تعالی برایش از آسمان مائده آمده. (۳) قائم علیه السلام نیز برایش مائده از آسمان نازل شد. (۴)

شباهت پنجم: خداوند متعال به دعایش حضرت یونس علیه السلام را در حالی که کودک بود، بعد از چهارده روز از فوتش زنده کرد - چنان که در حدیث آمده - . قائم علیه السلام نیز، خداوند متعال به برکتش و به دعایش مردگان بسیاری را پس از گذشت سال ها از مرگشان زنده خواهد کرد، از جمله اصحاب کهف، و بیست

ص: ۹۴

۱- تفسیر القمی: ۴۰۴.

۲- سوره کهف، آیه ۶۷ و ۶۸.

۳- البرهان: ۳۳/۴.

۴- بحار الانوار: ۶۸/۵۲.

و پنج نفر از قوم موسی، و یوشع بن نون وصی حضرت موسی علیه السلام، و مؤمن آل فرعون و سلمان فارسی و ابودجانه انصاری و مالک اشتر، که در بحار و غیر آن از امام صادق علیه السلام روایت شده است. (۱)

شبهات به شعیب علیه السلام

شعیب علیه السلام قوم خود را به سوی خدا دعوت کرد تا اینکه عمرش طولانی و استخوان هایش کوفته شد، سپس از نظرشان غایب گشت و دوباره به صورت جوانی به آنها بازگشت. (۲) قائم علیه السلام نیز با وجود طول عمر به صورت جوانی ظاهر می شود که کمتر از چهل سال دارد. (۳)

شبهات به موسی علیه السلام

شبهات اول: موسی علیه السلام دوران حملش مخفی بود، قائم علیه السلام نیز همین طور.

شبهات دوم: موسی علیه السلام ولادتش مخفیانه بود، قائم علیه السلام نیز همین طور.

شبهات سوم: موسی علیه السلام از قومش دو غیبت داشت که یکی از دیگری طولانی تر بود، غیبت اول از مصر بود و غیبت دوم هنگامی که به سوی میقات پروردگارش رفت.

شبهات چهارم: خداوند تعالی با او سخن گفت، قائم علیه السلام نیز همین طور. (۴)

شبهات پنجم: موسی علیه السلام از قوم خود از ترس دشمنانش غایب شد. (۵) قائم علیه السلام نیز همین طور.

ص: ۹۵

۱- بحار الانوار: ۹۰/۵۳.

۲- بحار الانوار: ۳۸۵/۱۲.

۳- بحار الانوار: ۳۱۹/۵۲.

۴- بحار الانوار: ۲۷/۵۱.

۵- سوره قصص، آیه ۲۱.

شبهات ششم: موسی علیه السلام وقتی غایب شد، قومش در محنت ها و فشار و مشقت و ذلت واقع شدند. قائم علیه السلام نیز شیعیان و دوستانش در زمان غیبتش در مُنتهای سختی و فشار و ذلت می افتند. (۱)

شبهات هفتم: خداوند متعال درباره اش می فرماید: «وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ» (۲)؛ ما به موسی کتاب را دادیم پس در آن اختلاف شد. یعنی در صحت کتابی که بر او فرود آمد. (۳) قائم علیه السلام نیز همین طور. در کتابی که با او است - یعنی قرآنی که امیر المؤمنین علیه السلام جمع کرد - اختلاف می شود. (۴)

شبهات هشتم: امام صادق علیه السلام فرمود: «اصحاب موسی به نهري آزمایش شدند که خداوند تعالی می فرماید: «إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ» (۵)؛ همانا خداوند شما را به نهر آبی خواهد آزمود. اصحاب قائم علیه السلام نیز به مانند آن مبتلا خواهند شد. (۶)

شبهات نهم: موسی علیه السلام، خداوند دشمنش - قارون - را به زمین فرو برد. (۷) قائم علیه السلام نیز، لشکر سفیانی را به زمین فرو خواهد برد.

شبهات دهم: موسی علیه السلام، از سنگ برایش دوازده چشمه جوشید. قائم علیه السلام نیز، از سنگ برایش آب و غذا بیرون می آید. (۸)

شبهات یازدهم: خداوند متعال به منظور امتحان قومش، ظهور آن حضرت را تأخیر انداخت. تا آنان که گوساله پرستیدند از خداپرستان جدا شوند. در مورد قائم علیه السلام نیز، خداوند به همین منظور ظهورش را به تأخیر انداخته است.

ص: ۹۶

۱- سوره آل عمران، آیه ۱۴۱.

۲- سوره هود، آیه ۱۱۰.

۳- مجمع البیان: ۱۹۸/۵.

۴- روضه کافی: ۲۸۷.

۵- سوره بقره، آیه ۲۴۹.

۶- بحار الانوار: ۳۳۲/۵۲.

۷- سوره قصص، آیه ۸۱.

۸- بحار الانوار: ۳۵۱/۵۲؛ و غیبت نعمانی: ۲۳۸.

شبهات دوازدهم: خداوند متعال به موسی علیه السلام عصایی عنایت فرمود، و آن را معجزه آن حضرت قرار داد. قائم علیه السلام، به همان عصا اختصاص یافته است. (۱)

چنین گفته اند: عصای موسی دو سر داشت که بیخ هر یک از آنها کثری داشت و نیزه آهنینی در انتهایش بود، پس هرگاه موسی علیه السلام شب هنگام به بیابانی وارد می شد و مهتاب نبود، دو سر عصا تا آنجا که چشم کار می کرد روشنایی می داد، هرگاه با کمبود آب مواجه می شد، آن را در چاه وارد می کرد که تا ژرفای چاه امتداد می یافت، و سر آن مانند دلو می شد، و هر وقت به غذا نیاز داشت، با عصای خود به زمین می کوفت خوردنی ها از آن بیرون می آمد و چنان بود که هرگاه میوه ای اشتها می کرد آن را در زمین می نشاند، پس غنچه های همان درختی که موسی اشتها کرده بود در آن ظاهر می شد و همان موقع میوه می داد.

و گفته می شود: عصای موسی از چوب بادام بود، هرگاه گرسنه می شد آن را در زمین می نشاند برگ و میوه می داد و از آن بادام می خورد، و هرگاه با دشمن خود مقاتله می کرد بر دو شاخه عصا دو مار آشکار می شد که با هم نبرد می کردند، عصا را بر کوه سخت ناهموار و نیز به درخت ها و خارها و گیاه ها می زد راه باز می شد، و هر وقت می خواست از رودی بدون کشتی عبور کند عصا را بر آن می زد، راه وسیعی برایش باز می شد که در آن می رفت.

آن حضرت علیه السلام گاهی از یک شاخه عصا شیر می نوشید و از دیگرش غسل، و چون در راه خسته می شد بر آن می نشست و به هرجا می خواست بدون دویدن و پا زدن او را می رساند، و نیز راه را نشانش می داد و با دشمنانش

ص: ۹۷

۱- کمال الدین: ۶۷۳/۲. و بحار الانوار: ۳۱۸/۵۲. و کافی: ۲۳۱/۱.

مقابله می کرد. هنگامی که موسی علیه السلام به بوی خوش نیازمند می شد، از آن عصا بوی خوشی بیرون می زد تا جایی که لباس های او را خوشبو می کرد، اگر در راهی بود که دزدانی داشت که مردم از آنها ترس داشتند، عصا با او تکلم می کرد و به او می گفت: به فلان سمت راحت را تغییر ده. به وسیله آن برگ های درختان را بر گوسفندان خود فرو می ریخت، با آن درندگان و مارها و حشرات را از خود دفع می کرد. چون به سفر می رفت آن را بر گرده می نهاد و وسائل و لباس و غذا و آب و... را به آن می آویخت. (۱)

شباهت به داود علیه السلام

شباهت اول: خداوند آهن را برایش نرم کرد. (۲) قائم علیه السلام نیز، خداوند آهن را برایش نرم کرده، چنان که امام صادق علیه السلام فرمود: «مردی به خدمت صاحب الزمان علیه السلام می آید و عرض می کند: آهن برای داود علیه السلام نرم شد اگر تو هم مانند او [معجزه] بیاوری تصدیقت می کنیم. پس آن حضرت معجزه داود علیه السلام را به او نشان می دهد، ولی آن شخص منکر می شود، پس قائم علیه السلام عمود آهنینی به گردن او می اندازد که هلاک می شود و می فرماید: این سزای کسی است که آیات خدا را دروغ انگارد».

شباهت دوم: سنگ با او سخن گفت و صدا زد: ای داود! مرا بگیر و جالوت را با من به قتل برسان. قائم علیه السلام نیز، علم و شمشیرش او را صدا می کنند و می گویند: ای ولی خدا! خروج کن و دشمنان خدا را به قتل برسان. (۳)

شباهت سوم: داود علیه السلام به الهام در میان مردم حکم می کرد. قائم علیه السلام به حکم داود قضاوت خواهد کرد و از بینه و شاهد نمی پرسد و نیازی به آن ندارد.

ص: ۹۸

۱- بحار الانوار: ۶۰/۱۳.

۲- سوره سبأ، آیه ۱۰.

۳- کمال الدین

شبهات اول: حضرت داود علیه السلام، سلیمان را جانشین خود قرار داد در حالی که هنوز به سنّ بلوغ نرسیده بود. (۱) قائم علیه السلام را خداوند - عزّوجلّ - خلیفه خود قرار داد و حال آنکه کودک تقریباً پنج ساله بود.

شبهات دوم: خداوند به سلیمان علیه السلام ملکی عنایت کرد که برای هیچ کس بعد از او از نظر کیفیت نبود. چه اینکه سلاطین جهان حکومتشان آمیخته به جور و فساد است، ولی سلیمان می خواست حکومتش آن طور نباشد، و نیز سلطنت و حکومت پادشاهان و امرای زمین تنها بر انسان ها است، ولی حکومت سلیمان بر جنّ و انس و پرندگان بود. (۲) همچنین خداوند متعال مُلک و حکومتی به قائم علیه السلام عنایت خواهد فرمود که برای احدی از اولین و آخرین - از نظر کمّیت و کیفیت - مانندش نبوده. امّا کمّیت: برای اینکه آن حضرت مابین شرق و غرب را می گیرد. و امّا کیفیت: برای اینکه محض عدالت است.

شبهات به ایوب علیه السلام

شبهات اول: ایوب علیه السلام هفت سال بر بلا صبر کرد. (۳) قائم علیه السلام نیز، از هنگام وفات پدرش تاکنون صبر کرده و نمی دانم تا کی این صبر ادامه خواهد داشت!

شبهات دوم: ایوب علیه السلام یک یا دو چشمه از زمین برایش جوشید. (۴) قائم علیه السلام نیز، برایش چشمه از زمین جوشیده است. (۵)

شبهات سوم: خداوند - عزّوجلّ - مردگانی را برایش زنده کرد. (۶) قائم علیه السلام نیز، خداوند مردگانی را برایش زنده می کند.

ص: ۹۹

۱- کمال الدین: ۱۵۶/۱.

۲- سوره نمل، آیه ۱۷.

۳- بحار الانوار: ۳۴۷/۱۲.

۴- سوره ص، آیه ۴۴.

۵- الخرائج: ۷۰.

۶- سوره انبیاء، آیه ۸۴.

شباهت به یحیی علیه السلام

شباهت اول: یحیی علیه السلام، پیش از ولادت به آمدنش بشارت و مژده داده شده بود. قائم علیه السلام نیز چنین بود.

شباهت دوم: یحیی علیه السلام در شکم مادر سخن گفت. (۱) قائم علیه السلام نیز، در شکم مادر سخن گفت و سوره قدر را قرائت کرد. (۲)

شباهت به عیسی علیه السلام

شباهت اول: عیسی علیه السلام، فرزند بهترین زنان زمانش می باشد. قائم علیه السلام نیز، فرزند بهترین زنان زمانش می باشد.

شباهت دوم: عیسی علیه السلام در شکم مادر تکلم کرده. قائم علیه السلام نیز همین طور.

شباهت سوم: عیسی علیه السلام در گهواره سخن گفت. قائم علیه السلام نیز همین طور. (۳)

شباهت چهارم: عیسی علیه السلام، خداوند حکمت و ویژگی های نبوت را در کودکی به او عنایت فرمود. قائم علیه السلام نیز، خداوند حکمت و ویژگی های امامت را در کودکی به حضرت عنایت کرد.

شباهت پنجم: عیسی علیه السلام، خداوند متعال او را به سوی خود بالا برد. قائم علیه السلام نیز، خداوند او را به سوی خود بالا برد.

شباهت ششم: عیسی علیه السلام به اذن خداوند متعال مرده زنده می کرد. (۴) قائم علیه السلام نیز، مردگانی را زنده خواهد کرد. چنان که گذشت.

شباهت به خاتم النبیین صلی الله علیه و آله

سخن جامع در این باب فرمایش رسول اکرم صلی الله علیه و آله می باشد که فرمود: «مهدی

ص: ۱۰۰

۱- بحار الانوار: ۱۸۷/۱۴.

۲- کمال الدین: ۴۲۸/۲.

۳- کمال الدین: ۴۲۵/۲.

۴- سوره آل عمران، آیه ۴۹.

از فرزندان من است، اسم او اسم من، و کنیه اش کنیه من، از نظر خَلْق و خُلُق شبیه ترین مردم به من است...» (۱).

فصل دوم: شباهت به ائمه معصومین

اشاره

نظر به اینکه بیان کردن هر یک از این ویژگی ها و صفات و احوال و معجزات پدران پاک آن حضرت و تطبیق آنها با صفات و حالات و معجزات آن حضرت، شرحی طولانی و میدان وسیعی می خواهد، به ناچار در ذکر هر یک از امامان علیهم السلام به آشکارترین و مشهورترین اوصاف اکتفا می کنیم:

شباهت به امیر المومنین علیه السلام

اظهر صفاتش علم و زهد و شجاعت می باشد، و تمام آنها در حضرت قائم علیه السلام نمودار است، که گذشت.

شباهت به امام حسن علیه السلام

بارزترین صفاتش حلم و بردباری است، و از جمله آثار این صفت: سکون و آرامش داشتن و سبکسری نکردن در مواقعی است که شخص از دیگران نارواها ببیند.

و اگر در ناراحتی ها و ابتلاهای شدید مولا حضرت حجت - صلوات الله علیه - از دست رعیتش تأمل کنی، حلم و بردباری آن بزرگوار برای روشن می شود، به طوری که از احدی به این کیفیت، این صفت ظاهر نگردیده است.

شباهت به امام حسین علیه السلام

شباهت به آن حضرت در فصل آینده خواهد آمد، ان شاء الله تعالی.

ص: ۱۰۱

بارزترین صفاتش عبادت می باشد که به زین العابدین و سید العابدین و ذو الثنات نامیده شد، وجه نامیده شدنش به ذو الثنات، این بود که بینی آن حضرت ساییده، و پیشانی و زانوهای و کف دست هایش از اثر عبادت مداوم، برآمدگی پیدا کرده بود، چنان که از فاطمه بنت علی بن ابی طالب علیهما السلام آمده که از یکی از کنیزان امام سجّاد علیه السلام راجع به حالات آن حضرت پرسید، در جواب گفت: مختصر کنم یا مفصل بگویم؟ گفت: مختصر کن. گفت: هیچ گاه در روز برایش غذا نبرده و در شب رختخواب نگستردم. (۱)

و مولای ما حضرت حجت - عجل الله فرجه الشریف - از جدّ بزرگوارش سید العابدین علیه السلام الگوی خوبی دارد، که حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام در وصف حضرت قائم علیه السلام فرمود: «با آن چهره گندمگون، زردی بی خوابی شب نیز آمیخته است، پدرم فدای آن کس که شبش را در حال سجود و رکوع و ستاره شماری (کنایه از بیداری) خواهد گذراند...». (۲)

بارزترین صفاتش، شباهت به رسول خدا صلی الله علیه و آله بود. لذا جابر انصاری هنگامی که نگاهش به آن حضرت افتاد گفت: به پروردگار کعبه قسم! شمایل پیغمبر صلی الله علیه و آله است. (۳) با اینکه جابر پیش از امام باقر، حسن و حسین و علی بن الحسین - علیهم السلام - را دیده، ولی چنین سخنی درباره آنها نگفته بود. مولای ما حضرت صاحب الزمان علیه السلام نیز شبیه به پیغمبر است، بلکه شباهتش به پیغمبر بیشتر و کامل تر می باشد.

ص: ۱۰۲

۱- بحار الانوار: ۶۲/۴۶.

۲- بحار الانوار: ۸۱/۸۶.

۳- بحار الانوار: ۲۲۳/۴۶.

بارزترین صفاتش، کشف علوم و بیان احکام برای مردم بود به طوری که برای امامان پیش از آن حضرت این امر میسر نشد. یکی از اهل حدیث گفته: چهار هزار نفر از افراد مورد اعتماد از آن حضرت روایت کرده اند.^(۱) با این حال تمام علومی که نزد آن حضرت بود، کشف نشده و برای ظهور قائم علیه السلام به تأخیر افتاده که آن حضرت تمام احکام را بیان خواهد ساخت و آنچه گذشتگان از امامان و پیغمبران، اهلیت و شایستگی آن را در مردم ندیدند فاش خواهد کرد. امیر المومنین علیه السلام گاهی به سینه خود اشاره می کرد و می فرمود: «إِنَّ هِيْهُنَا لَعِلْمًا جَمًّا لَوْ أَصِيبَتْ لَهُ حَمَلَةٌ...»؛ در اینجا علم بسیاری هست اگر برای آن حاملانی بیابم....

شبهات به امام کاظم علیه السلام

آن حضرت علیه السلام دچار تقیه و شدت ترس از دشمنان بود - بیش از آنچه پدران گرامی اش بدان دچار بودند - و این مطلب برای کسی که در احوال زندگی آن حضرت دقت کند، واضح است. مولای ما حضرت قائم علیه السلام نیز همین طور است، - چنان که به آن اشاره شد -.

شبهات به امام رضا علیه السلام

خداوند ریاست و مقام ظاهری را برای آن حضرت قرار داد، به طوری که برای پدران طاهرینش واقع نشده بود، و تقیه و ترس در زمان آن حضرت تا حدودی برداشته شد، قائم علیه السلام نیز خداوند متعال ترسش را به امنیت بدل

ص: ۱۰۳

خواهد ساخت و او را در زمین اقتدار و تسلطی خواهد داد که برای احدی از پیشینیان میسر نشده است، و غلبه آن حضرت بر تمام جهان مانند غلبه سلطان روز است بر سلطان شب تار.

از امام باقر علیه السلام درباره آیه: «وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى» (۱)؛ سوگند به روز آن گاه که تجلی نماید. آمده که فرمود: «روز، همان قائم ما اهل البیت است که هر گاه بپاخیزد، بر دولت باطل پیروز می شود...» (۲).

شباهت به امام جواد علیه السلام

وقتی امامت به آن حضرت رسید که به سنّ مردان نرسیده و عمرش از هشت بهار نگذشته بود، حضرت حجت علیه السلام نیز همین طور بود، که در سنین طفولیت لوای امامت را به دست گرفت.

شباهت به امام هادی علیه السلام

هیبتی داشته که نظیر آن را احدی نداشته، به طوری که دشمنان آن حضرت احترام ها و تعظیم هایی برای آن حضرت انجام می دادند که برای هیچ کس آن احترام ها را انجام نمی دادند، که این امر بر اثر هیبت آن حضرت بود، نه از روی محبت و علاقه به آن بزرگوار، قائم علیه السلام نیز همین طور است که - به ویژه در دل دشمنان - هیبت و رعب خاصی دارد.

شباهت به امام حسن عسکری علیه السلام

آن حضرت علیه السلام نیز، همین صفت را داشته است که بجاست این بحث را با بیان روایت شریفی که در بحار آمده به پایان بریم.

ص: ۱۰۴

۱- سوره لیل، آیه ۴.

۲- تفسیر القمی: ۴۲۵/۲.

مرحوم مجلسی رحمه الله آورده: عباسیان و صالح بن علی و گروهی از منحرفین از مسیر اهل بیت علیهم السلام بر صالح بن وصیف - هنگامی که امام حسن عسکری علیه السلام نزد او زندانی بود - بر او وارد شدند و به او گفتند: بر آن حضرت سخت بگیر و در وضع او رفاه و آسایشی فراهم مکن. در جواب گفت: با او چه کار کنم در حالی که از بدترین افرادی که توانسته ام بر او گماشته ام، ولی آنان در نماز و عبادت به جایگاه بلندی رسیده اند. سپس آن دو نفر گماشته را احضار کرد و به آنها گفت: وای بر شما! درباره این شخص چه فکر می کنید؟ گفتند: چه بگوییم درباره مردی که روزش را روزه دار و شبش به عبادت می گذرد، نه سخن می گوید و نه غیر عبادت به کاری مشغول می شود. هرگاه به ما نظری بیفکند، لرزه بر اندام ما افتد، و به طوری هیبت او در دلمان واقع شود که خودداری نتوانیم کرد. هنگامی که عباسیان این گفتار را شنیدند با خواری و سرافکنندگی رفتند. (۱)

فصل سوم: شباهت به حضرت سید الشهداء علیه السلام

در امور بسیاری این شباهت وجود دارد، از جمله:

شباهت اول

شدت اهتمام در یاد شدن آنها در قرآن کریم و سنت پیغمبران و کتاب های آسمانی.

شباهت دوم

اهتمام پیغمبران گذشته به گریستن برای امام حسین علیه السلام و برپا نمودن مجالس سوگواری و مرثیه پیش از شهادت آن حضرت، نظیر اهتمام امامان گذشته است در دعا کردن برای فرج مولی حجه بن الحسن - عجل الله فرجه الشریف - و طلب ظهور آن بزرگوار پیش از وقوع غیبت.

ص: ۱۰۵

شبهات سوم

شدت اهتمام هر دو (امام حسین و امام عصر علیهما السلام) در امر به معروف و نهی از منکر.

شبهات چهارم

نبودن بیعت طاغوت زمان بر آن دو، که در اوصاف امام حسین علیه السلام آمده که روز عاشورا به آن حضرت عرض شد: به حکم و حکومت عموزادگانت سر فرود آور. فرمود: «به خدا قسم! هرگز دستم را از روی خواری و ذلت به شما ندهم و مانند بردگان فرار نمی کنم». در بحث علل غیبت حضرت حجت علیه السلام مطالبی که دلالت بر مقصود داشت، گذشت.

شبهات پنجم

فرشتگان هر دو بزرگوار (امام حسین و حضرت قائم علیهما السلام) را به اذن خداوند متعال به آسمان بالا بردند.

شبهات ششم

آرزو و تصمیم به یاری کردن امام حسین علیه السلام در روز عاشورا، ثواب شهید شدن با آن حضرت را دارد. آرزوی بودن با امام قائم علیه السلام در زمان ظهور و قصد یاری کردن آن حضرت و جهاد با دشمنانش در رکابش نیز ثواب شهادت را دارد، چنان که درباره هر دو روایت آمده است که ان شاء الله تعالی خواهد آمد.

شبهات هفتم

امام حسین علیه السلام ترسان از مدینه بیرون رفت و در مکه نزول کرد، سپس به سوی کوفه حرکت فرمود. حضرت حجت علیه السلام نیز نظیر همین برایش اتفاق می افتد. (۱)

شبهات هشتم

مصیبت آن دو بزرگوار سخت ترین مصیبت هاست. اما مصیبت امام حسین علیه السلام، در گفتگوی آدم و جبرئیل آمده که گفت: ای آدم این فرزند تو به مصیبتی دچار می گردد که مصیبت ها در کنار آن کوچک خواهد بود. (۲) و اما قائم علیه السلام از این جهت که مصیبتش طولانی و محتش شدید است.

ص: ۱۰۶

۱- بحار الانوار: ۲۳۸/۵۲.

۲- بحار الانوار: ۲۴۵/۴۴.

۱ - لوای آن حضرت علیه السلام

از جمله امور مهم، دعا کردن برای برافراشته شدن پرچم و لوای آن حضرت است که به خاطر آن، دل ها مسرور و تمام غصّه ها دور می گردد، چنان که از حضرت امیر المومنین علیه السلام آمده که فرمود: «مردی از فرزندانم در آخر الزمان ظهور می کند ... نام مخفی اش احمد و نام آشکارش محمد است، هرگاه پرچم خود را به اهتزاز درآورد شرق و غرب را روشن سازد، دست بر سر بندگان خدا کشد، پس هیچ مؤمنی باقی نماند مگر اینکه دلش از کوه آهنین هم محکم تر گردد و خداوند متعال قوّت چهل مرد به او بدهد، و هیچ میتی نماند مگر آنکه در قبر اثری از خوشحالی ظهور به او برسد که مؤمنین در قبر از هم دیدن کنند و به ظهور قائم علیه السلام یکدیگر را مژده دهند».(۱)

۱ - معجزات آن حضرت علیه السلام

شدّت اهتمام و کوشش آن حضرت در ترویج دین خدا و هدایت بندگان الهی باعث ابراز معجزات می شود. دعا کردن برای چنین کسی که در ترویج دین و ارشاد بندگان کوشش و سعی بلیغ دارد، عقلاً و نقلاً ممدوح و مطلوب است.

و اما معجزات آن حضرت علیه السلام؛ امام صادق علیه السلام فرمود: «هیچ معجزه ای از معجزات پیغمبران و اوصیا نیست مگر اینکه خداوند متعال مثل آن را بر دست قائم ما آشکار خواهد کرد، برای اتمام حجّت بر دشمنان».(۲)

ص: ۱۰۷

۱- کمال الدین: ۶۵۳/۲.

۲- اثبات الهداه: ۳۵۷/۷.

۲ - محنت آن حضرت علیه السلام

فضیل گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که فرمود: «به درستی که وقتی قائم ما - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - بپاخیزد، بیشتر از آنچه پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله از مردم جاهلیت دید به ناراحتی ها برخورد می کند». گفتم: چطور؟ فرمود: «پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله به سوی مردم مبعوث شد در حالی که سنگ و چوب و تخته ای به صورت بت می تراشیدند و پرستش می کردند، ولی قائم ما - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - در حالی بپاخیزد و به سوی مردمی آید، که همگی آنها علیه او کتاب الله را تأویل نموده و احتجاج می کنند».(۱)

و در روایت دیگری از همان حضرت آمده: «پس علیه آن حضرت، کتاب الله را تأویل و بر مبنای آن با آن حضرت مقاتله می کنند».(۲)

۳ - مصایب آن حضرت علیه السلام

مصایب آن حضرت بسیار است، مانند مصایب پدران و اجداد بزرگوارش - به ویژه حضرت سید الشهداء علیه السلام - بر او نیز وارد است، که ولی خون آنها است - چنان که در تفسیر آمده - . دعا کردن برای مصیبت دیده مستحب است، چنان که در اخبار و احادیثی که از ائمه اطهار علیهم السلام وارد شده منقول است.

۴ - محبت متقابل آن حضرت علیه السلام

محبت آن حضرت علیه السلام به مؤمنان و محبت مؤمنان به آن حضرت از مهم ترین انگیزه های دعا کردن برای آن حضرت و درخواست تعجیل فرج آن حضرت از پروردگار متعال است. و اما محبت آن حضرت علیه السلام نسبت به مؤمنین: دسته های مختلفی از اخبار بر آن دلالت دارد، از جمله:

ص: ۱۰۸

۱- بحار الانوار: ۳۶۲/۵۲.

۲- بحار الانوار: ۳۶۳/۵۲.

۱. احادیثی که دلالت می کند امام نسبت به مؤمنین به منزله والد مهربان و پدر شفیع، بلکه برای آنها از پدر هم مهربان تر است.

۲. روایاتی آمده که امام به خاطر حزن شیعیانش محزون و در مصایب آنها متأثر و در بیماری آنها متألم می گردد.

۳. احادیثی که دلالت می کند امام علیه السلام برای شیعیانش دعا می کند.

۴. اخباری دلالت می کند که امام علیه السلام برای دوستانش دادرسی می کند.

۵. آنچه دلالت می کند که امام علیه السلام در تشییع جنازه مؤمن حاضر می شود.

۶. احادیثی که حاکی از گریستن امامان علیهم السلام هنگام گرفتاری دوستانشان و هنگام وفاتشان و غیر اینها می باشد.

حرف «ن»

۱ - نفع آن حضرت علیه السلام

بدان که منافع وجود مبارک آن حضرت بر چند گونه است:

قسم اول: منافع آن حضرت - چه غایب و چه ظاهر -، و آن بر دو نوع است:

نوع اول: تمام خلایق در آن شریک هستند، مانند: زندگی و بقای در جهان و... که همه اش از برکات و فیوضات وجود شریف آن حضرت است.

نوع دوم: افاضات علمی و عنایات ربّانی که به مؤمنین اختصاص دارد، مانند: واضح نمودن وقت نمازهای یومیه و مانند آن است. (۱)

قسم دوم: منافع زمان غیبت آن حضرت علیه السلام که آن هم بر دو نوع است:

نوع اول: مخصوص به مؤمنین است و آن بسیار است، از جمله: ثواب های بسیاری که بر انتظار زمان ظهور آن حضرت مترتب است و نیز آنچه از

ص: ۱۰۹

ثواب ها بر صبر و شکیبایی آنان در عصر غیبت مترتب است که در بخش هشتم خواهیم آورد، و نیز دو برابر شدن ثواب کارهای نیک آنها در چنین زمانی، چنان که از امام صادق علیه السلام روایت شده. (۱)

نوع دوم: مخصوص کافرین و منافقین است، و آن مهلت دادن و تأخیر عذاب آنها است، چنان که در تفسیر آیه شریفه: «فَمَهِّلِ الْكَافِرِينَ أَمْهَلُهُمْ رُوَيْدًا» (۲)؛ آمده است. (۳)

قسم سوم: منافع زمان ظهور او و آن بر دو نوع است:

نوع اول: شامل تمام خلائق و موجودات می شود، مثل انتشار نور، ظهور عدل، امنیت راه های بلاد، ظهور برکات زمین، صلح و آشتی درندگان و چارپایان، آزار نرساندن هیچ نیش داری به کسی، برکات فراوان و منافع بی کران دیگر... (۴)

نوع دوم: مخصوص مؤمنین است و آن بر دو گونه است:

گونه اول: برای زندگان آنها، و آن انتفاع و بهره وری از شرف حضور آن حضرت و استفاده از نور آن جناب و فراگرفتن از علوم آن بزرگوار و برطرف شدن بیماری ها و گرفتاری ها و بلاها از بدن های ایشان است. (۵)

گونه دوم: برای مردگان ایشان، از جمله: خوشحالی و فرح ظهور آن حضرت به قبرهایشان داخل می شود. امام صادق علیه السلام در ذیل آیه شریفه: «وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ بِنَصْرِ اللَّهِ» (۶) فرمود: «در قبرهایشان به ظهور قائم علیه السلام». (۷)

ص: ۱۱۰

۱- کافی: ۳۳۳/۱.

۲- سوره طارق، آیه ۱۷.

۳- تفسیر القمی: ۴۱۶/۲.

۴- بحار الانوار: ۸۵/۵۳.

۵- بحار الانوار: ۵۲/۵.

۶- سوره روم، آیه ۴.

۷- المحجّه: ۱۷۲.

و از جمله منافع زمان ظهور آن حضرت برای اموات مؤمنین، زنده شدن آنها است بعد از مرگشان. (۱)

۲- نور آن حضرت علیه السلام

نور آن حضرت علیه السلام

از مهم ترین اموری که انگیزه دعا کردن برای آن حضرت می شود، نور اوست، دلیل بر آن عقل است. به این بیان که: اگر در شب تاریکی در راه پر پیچ و خمی بودید و در آن راه، لغزندگی های هولناک و خلاصی از آن جز به وسیله چراغی که راه را روشن کند، میسر نبود. آن گاه کسی برای شما چراغی آورد که به وسیله آن خلاص شدید و از گمراهی رهایی یافتید، عقل بلکه - طبع و فطرت - شما را برمی انگیزد که برای او دعا کنید، چون کار او سبب خلاصی و هدایت شما شد.

«نور» اسم است برای چیزی که خودش ظاهر است و اشیاء غیر خودش را ظاهر می کند. امام علیه السلام نور است. و هر دو خصوصیت نور را دارد. زیرا امام علیه السلام به حسب کمالات و دلالاتی که دارد آشکارترین و ظاهرترین مخلوقات است. البته شخص امام گاهی ممکن است از گروهی غایب شود، ولی او در عین حال که غایب است در منتهای ظهور و آشکاری است، همان طور که امام صادق علیه السلام به مفضل بن عمر - هنگامی که از آن حضرت شنید که پرچم های مشته در زمان غیبت افراشته می گردد گریه کرد - فرمود: «این آفتاب را می بینی؟ عرض کرد: آری. فرمود: «والله! امر ما از این آفتاب روشن تر است».

و اما دلیل بر ظهور موجودات دیگر به وجود امام علیه السلام، روایتی است از امام صادق علیه السلام که فرمود: «محمد و علی - صلوات الله علیهما - از دو هزار سال پیش از

ص: ۱۱۱

آفرینش خلق، در پیشگاه خداوند - عزوجل - نور بودند، هنگامی که فرشتگان آن نور را دیدند، ریشه و شاخه درخشنده ای برایش مشاهده کردند، پس گفتند: ای پروردگار و خدای ما! این نور چیست؟ خداوند - عزوجل - به وحی فرمود که: این نوری از نور من است، اصل آن نبوت و شاخه آن امامت است، نبوت برای محمد صلی الله علیه و آله بنده و پیغمبر من، و امامت برای علی علیه السلام، حجت و ولی من خواهد بود، و اگر این دو نبودند، آفریدگانم را خلق نمی کردم». (۱)

روایات صریحی نیز در این باره هست که بعضی از آنها را می آوریم:

۱ - ابوخالد گوید: از امام باقر علیه السلام درباره آیه شریفه: «فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا» (۲)؛ پس به خداوند و پیامبرش و نوری که ما نازل کردیم، ایمان آورید. پرسیدم، فرمود: «ای ابوخالد! این نور، به خدا قسم! نور امامان از آل محمد علیهم السلام است تا روز قیامت، آنان - به خدا سوگند! - نوری هستند که نزول یافته، به خدا قسم که نور خدا در آسمان ها و زمین آنها هستند». (۳)

۲ - همچنین امام صادق علیه السلام راجع به فرموده خداوند متعال «وَاتَّبِعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ» (۴)؛ و از نوری که با او نزول یافت، پیروی کردند، آنان رستگارند. فرمود: «نور در اینجا امیر المؤمنین و امامان علیهم السلام هستند». (۵)

البته امامان علیهم السلام به طور عموم نور هستند، ولی در برخی موارد بر وجود حضرت بقیه الله - ارواحنا فداه - به طور خصوص نور اطلاق شده است. که به آن اشاره می شود:

ص: ۱۱۲

۱- بحار الانوار: ۱۱/۱۵.

۲- سوره تغابن، آیه ۸.

۳- کافی ۱ / ۱۹۴.

۴- سوره اعراف، آیه ۱۵۷.

۵- کافی: ۱۹۵/۱.

۱ - در زیارت روز جمعه آن حضرت آمده: سلام بر تو ای نور خداوند که هدایت جویان به وسیله او هدایت می شوند. (۱)

۲ - جابر انصاری گوید: داخل مسجد کوفه شدم دیدم امیر المومنین علیه السلام با انگشت چیزی می نویسد و تبسم می کند. عرض کردم: یا امیر المؤمنین! چه چیز موجب خنده شما شده؟ فرمود: «در شگفتم از کسی که این آیه را می خواند، ولی به معنی آن به طوری که شایسته است، معرفت ندارد». عرض کردم: کدام آیه یا امیر المؤمنین؟! فرمود: «اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ كَمِشْكُوهٍ - مشكوه محمد صلی الله علیه و آله است - فِيهَا مِصْبَاحٌ - مصباح من هستم (امیر المؤمنین) - فِي زُجَاجٍ - حسن و حسین علیهما السلام می باشند - كَأَنَّهُ كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ - علی بن الحسین علیهما السلام است - يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ - محمد بن علی علیهما السلام است - زَيْتُونَةٍ - جعفر بن محمد علیهما السلام است - لَا شَرْقِيَّةٍ - موسی بن جعفر علیهما السلام است - وَلَا غَرْبِيَّةٍ - علی بن موسی علیهما السلام است - يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ - محمد بن علی علیهما السلام است - وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ - علی بن محمد علیهما السلام است - نُورٌ عَلَى نُورٍ - حسن بن علی علیهما السلام است - يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ - قائم مهدی علیه السلام است - وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ». (۲)

نکته جالب اینکه: همان گونه که وجود آن حضرت نور است و او از نور است و به نور هدایت می کند و پیروانش در نور هستند، تاریخ ولادتش هم از نظر عدد حروف به حساب ابجد مطابق کلمه نور است. (۳)

اکنون که نور بودن حضرت ولی عصر - عجل الله فرجه الشریف - مشخص شد، به اشراقات ظاهری و باطنی نور آن حضرت علیه السلام می پردازیم.

ص: ۱۱۳

۱- بحار الانوار: ۲/۱۰۵/۲۱۵.

۲- تفسیر البرهان: ۳/۱۳۶؛ ذیل سوره نور، آیه ۳۵.

۳- در حساب ابجد: عدد (ن) پنجاه، و عدد (و) شش، و عدد (ر) دویست می باشد. (مترجم)

اما اشراقات نور آن حضرت علیه السلام به دو گونه است: یکی نور آن حضرت در دنیا و دیگری نور آن حضرت در آخرت. که هر کدام را جداگانه ذکر می کنیم.

درخشندگی نور آن حضرت علیه السلام در دنیا

درخشندگی نور شریف آن حضرت در دنیا چند قسم است:

اول: قبل از ولادت

دوم: هنگام ولادت

سوم: قبل از غیبت

چهارم: زمان غیبت

پنجم: زمان حضور

قسم اول: قبل از ولادت

در عالم ملکوت اشراق نور آن حضرت برای ابراهیم علیه السلام آشکار گردید، هنگامی که ملکوت آسمان ها برای ابراهیم علیه السلام کشف شد. و نیز نور آن حضرت برای فرشتگان آشکار شد، هنگامی که امام حسین علیه السلام به شهادت رسید. همچنین شب معراج برای حضرت خاتم الانبیاء صلی الله علیه وآله آشکار شد. (۱)

قسم دوم: هنگام ولادت

نور آن حضرت علیه السلام هنگام ولادت به طوری بود که تا آسمان رسید. چنان که از محمد بن عثمان عَمری قدس سره روایت شده که گفت: هنگامی که حضرت مهدی علیه السلام متولد شد، نوری از بالای سرش تا بر فراز آسمان ساطع گشت، سپس به رو به سجده افتاد و برای پروردگار متعال سجده به جا آورد. (۲)

ص: ۱۱۴

۱- غایه المرام: ۱۹۴.

۲- کمال الدین: ۴۳۳/۲.

و در روایت دیگری از کنیز امام حسن عسکری علیه السلام روایت شده: وقتی سیدعلیه السلام متولد شد، نوری از آن حضرت دید که تا افق آسمان ساطع است، و پرندگان سفیدی نیز دید که از آسمان فرود می آیند و بال های خود را بر سر و صورت و سایر قسمت های بدنش می کشند، سپس پرواز می کنند. وقتی به جناب ابومحمد این مطلب را خبر دادیم، خندید و فرمود: «آنها ملائکه بودند، به خاطر تبرک به این نوزاد فرود آمدند، و هنگامی که خروج نماید یاران او هستند».

قسم سوم: قبل از غیبت

جمعی از مؤمنین که تشرف دیدار آن حضرت قبل از غیبت نصیبتان شده، درخشندگی نور آن حضرت را مشاهده نموده اند. از جمله آنان ابراهیم بن محمد نیشابوری است که می گوید: هنگامی که عمرو بن عوف قصد کشتن مرا کرد، ترس شدیدی بر من عارض گردید، می خواستم فرار کنم، به خانه امام عسکری علیه السلام رفتم، وقتی بر آن حضرت وارد شدم نوجوانی دیدم در کنارش نشسته بود، چهره اش مانند ماه شب چهارده می درخشید، از آن نور و روشنایی تعجب کردم، و نزدیک بود وضع و حال خودم را هم فراموش نمایم که به من فرمود: ای ابراهیم! فرار مکن که خداوند شرّ او را از تو دور خواهد ساخت. بر حیرتم افزود، به ابومحمد علیه السلام عرض کردم: ای فرزند پیغمبر! مولای من! این کیست که از باطن من خبر داد؟ فرمود: او پسر و خلیفه من است. (۱)

قسم چهارم: اشراق نور آن حضرت در زمان غیبت

بر دو قسم است: باطنی و ظاهری.

اشراق باطنی: اشراق باطنی در دل مؤمنین است که امام خود را با حقایق

ص: ۱۱۵

ایمان مشاهده می کنند. چنان که از امام باقر علیه السلام روایت شده که فرمود: «واللّٰه، نور امام در دل های مؤمنین از خورشید تابان در روز نورانی تر است، و آنان (< امامان) به خدا سوگند دل های مؤمنین را نورانی می کنند، و خداوند - عزوجل - نور ایشان را از هر که بخواهد منع می کند که دلشان تاریک گردد» (۱).

اشراق ظاهری: اشراق ظاهری نور آن حضرت برای بعضی از اخیار اتفاق افتاده که ما به ذکر جریانی بسنده می کنیم:

در کتاب جنه المأوی - به نقل از شخصی که خدمت حضرت رسیده - آمده:

شنیده بودم هر کس چهل شب چهارشنبه متوالی در مسجد سهله به نیت دیدن حضرت قائم علیه السلام بماند، این توفیق برایش حاصل می شود، من هم به این امر اشتیاق یافتم و نیت کردم که هر شب چهارشنبه این عمل را انجام دهم تا اینکه نزدیک به یک سال از مداومت من گذشت.

عصر روز سه شنبه ای بود که بر حسب عادت پیاده راه افتادم، ایام زمستان بود و هوا خیلی تاریک، ابرهای تیره آسمان را پوشانده بود و باران نم نم می بارید. من با اطمینان به اینکه مردم به عادت همیشگی خواهند آمد، حرکت کردم، ولی هنگامی که به در مسجد رسیدم، آفتاب غروب کرده و هوا تاریک شده و رعد و برق شدت یافته بود. ترس زیادی مرا گرفت، چون اصلاً هیچ کس نبود، حتی خادمی که هر شب چهارشنبه می آمد، هم نبود. خیلی وحشت کردم، ولی بعد با خود گفتم: لازم است نماز مغرب را بخوانم و مراسم مخصوص را بجای آورم و زودتر به مسجد کوفه بروم. برای نماز مغرب برخاستم، پس از نماز مغرب شروع به انجام مراسم مخصوص نمودم.

ص: ۱۱۶

۱- کافی: ۱/۱۹۴.

در اثنای نماز به مقام شریف معروف به مقام صاحب الزمان علیه السلام ملتفت شدم، روشنایی کاملی در آن دیدم و قرائت نمازگزاری را شنیدم، دلم خوش و خاطرم کاملاً آسوده و مطمئن گشت، پس برنامه ام را با کمال اطمینان به پایان رساندم. سپس به سوی مقام شریف رفتم، هنگامی که داخل شدم روشنایی عظیمی دیدم ولی هیچ چراغی به چشمم نخورد، اما از اندیشیدن در این باره غفلت داشتم، سیدی جلیل با هیبتی در لباس اهل علم دیدم که ایستاده نماز می خواند، دلم به وجود او آسایش یافت. به زیارت مولی حضرت حجت علیه السلام مشغول شدم و نماز زیارت را خواندم. وقتی فراغت یافتم، چهره گرمی اش را با رأفت و تبسم به سویم گرداند و به من فرمود: دوست داری به مسجد کوفه بروی؟ عرض کردم: آری سرورم! عادت ما اهل نجف این است.

برخاست و فرمود: برخیز برویم، با او بیرون رفتم. در روشنایی و هوای خوش و زمین خشک راه می رفتیم، و من از وضع باران و تاریکی که پیش تر دیده بودم غفلت داشتم، تا اینکه به آن مسجد رسیدیم و آن حضرت - روحی فداه - با من بود و من در نهایت خوشحالی و ایمنی در خدمتش نه تاریکی دیدم نه باران.

در خروجی مسجد را - که قفل بود - کوبیدم. خادم گفت: کیست کوبنده در؟ گفتم: در را باز کن. گفت: در این تاریکی و باران شدید از کجا آمدی؟ گفتم: از مسجد سهله، وقتی خادم در را گشود به سوی آن سید جلیل ملتفت شدم، ولی او را ندیدم و ناگهان همه جا تاریکی شدید بود و باران خوردم، شروع کردم صدا کردن: آقای ما! مولانا! بفرمایید در باز شد، و به پشت سر، در جستجوی او برگشتم و صدا می زدم، ولی اصلاً کسی را ندیدم و در همان مقدار کم هوای

سرد و باران ناراحت‌کننده شد. داخل مسجد شدم، آن وقت از غفلت بیرون آمدم، گویی خواب بودم و بیدار شدم، از امور عجیب که از آن سید دیدم برایم یقین شد که او حضرت حجت صاحب الزمان علیه السلام است که از فضل الهی تمنا داشتم به دیدارش مشرف شوم پس شکر خداوند متعال را بر این توفیق بزرگ بجای آوردم، والحمد لله. (۱)

قسم پنجم: اشراق نور آن حضرت علیه السلام در زمان ظهور

امام صادق علیه السلام درباره آیه شریفه: «وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا» (۲)؛ و زمین به نور پروردگارش روشنی یافت. فرمود: رَبُّ الْأَرْضِ یعنی امام الأرض؛ پروردگار [مربی] زمین یعنی امام زمین. راوی عرض کرد: هرگاه ظهور کند چه می شود؟ فرمود: «آن هنگام مردم از نور آفتاب و نور ماه بی نیاز می شوند و به نور امام اکتفا می کنند». (۳)

و آن حضرت فرمود: «وقتی قائم علیه السلام بپاخیزد، زمین به نور پروردگار درخشان می شود و بندگان از نور خورشید بی نیاز می گردند و شب و روز یکی می شود». (۴)

و اما اشراق نور آن حضرت علیه السلام در آخرت

امام صادق علیه السلام درباره آیه شریفه: «يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ» (۵)؛ نور آنان پیشاپیش و در سمت راستشان در حرکت است. فرمود: «ائمه معصومین علیهم السلام روز قیامت پیشاپیش و سمت راست مؤمنین می روند تا به منازل اهل بهشت آنان را منزل دهند». (۶)

ص: ۱۱۸

۱- جَنَّةُ الْمَأْوَى: ۳۰۹.

۲- سوره زمر، آیه ۶۹.

۳- تفسیر القمی: ۲/۲۵۳.

۴- المحجّه: ۱۸۴.

۵- سوره حدید، آیه ۱۲.

۶- کافی: ۱/۱۹۵.

در بخش سوم معلوم شد، آنچه از نعمت ها که بندگان در آن غوطه ورنند از نعمت های ظاهری و باطنی همه به برکت وجود شریف حضرت حجت علیه السلام است، و این امر از عظیم ترین چیزهایی است که موجب دعا کردن برای آن حضرت است.

امام صادق علیه السلام درباره آیه مبارکه: «ثُمَّ لَتَسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ»؛ آن گاه در آن روز از آن نعمت [ویژه] بازپرسی می شوید. فرمود: «این امت، از نعمت هایی که خدا به واسطه پیامبر و اهل بیتش به ایشان ارزانی داشته، بازخواست می شود».(۱)

و نیز درباره همین آیه فرمود: «آن نعیم (< نعمت / نعمت خاص) ما هستیم».(۲)

البته نعمت های آن حضرت علیه السلام در زمان ظهورش ویژگی خاصی دارد، چنان که اخباری در این باره وارد شده است، از جمله از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله منقول است که فرمود: «امت من در زمان مهدی علیه السلام به نعمتی متنعم خواهند شد که هیچ گاه به مثل آن متنعم نگشته اند، آسمان باران رحمتش را بر آنها می بارد و زمین هیچ گیاهی را رها نمی کند مگر اینکه آن را برآورد».(۳)

۴ - نصرت اسلام و نهی از منکر و امر به معروف آن حضرت علیه السلام

هرکدام از این امور به حکم عقل و شرع موجب دعا کردن برای انجام دهنده آنها می باشد، چون آمران به معروف و ناهیان از منکر پاسداران دین و دژهای مسلمین هستند، و آیات و روایات در انگیزش به امر به معروف و نهی از منکر بسیار است.

ص: ۱۱۹

۱- تفسیر البرهان ، ۴ / ۵۰۲ .

۲- تفسیر البرهان: ۴ / ۵۰۳ .

۳- بحار الانوار: ۸۳ / ۵۱ .

امام باقر علیه السلام ضمن حدیثی طولانی فرمود: «امر به معروف و نهی از منکر راه انبیا و روش صلحا است، فریضه مهمی است که به وسیله آن فرائض برپا، گرایش ها ایمن و کسب ها حلال می شود، مظالم دفع می گردد و زمین آباد می گردد، از دشمنان - به طریق انصاف - انتقام گرفته می شود و امر دین استقامت می یابد، پس با دل های تان انکار کنید و به زبان آورید و به روی اهل گناه بزنید و در راه خدا از ملامت و سرزنش کسی نترسید».(۱)

و پوشیده نیست که سعی و کوشش آن حضرت در امر به معروف و نهی از منکر، آن چنان است که هیچ کس مانندش نیست، زیرا امام عصر علیه السلام از جانب خداوند متعال مأمور است که تمام منکرات را از همه جای دنیا بردارد، به طوری که دیگر احدی باقی نماند که برای فعل منکر خود پناهی داشته باشد.

در تفسیر آیه شریفه: «الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ...»(۲)؛ کسانی که هرگاه در زمین، آنان را توانایی دهیم، نماز را بپادارند، و زکات [به مستحق] برسانند، و امر به معروف و نهی از منکر نمایند، از امام باقر علیه السلام نقل شده که فرمود: «این برای آل محمد علیهم السلام است، خدای متعال مشارق و مغارب زمین را به تصرف مهدی و اصحابش درآورد، و دین را آشکار سازد و خدای متعال به وسیله او و یارانش بدعت ها و باطل را از بین می برد ... تا جایی که اثری از ظلم دیده نشود و امر به معروف و نهی از منکر خواهند نمود».

۵ - نصیحت آن حضرت علیه السلام برای خدا و رسول و برای مؤمنین

در زیارت آن حضرت آمده که: «السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْوَلِيُّ النَّاصِحُ»؛ سلام بر تو ای سرپرست خیرخواه.

ص: ۱۲۰

۱- فروع کافی: ۵/۵۶.

۲- سوره حج، آیه ۴۱.

و در یکی از توقیعات شریف آن حضرت چنین است: «تقوای خدا را پیشه کنید و به ما تسلیم شوید... تمایل به راست و انحراف به چپ نداشته باشید، و ما را مقصد خود سازید با دوستی بر مبنای سنت روشن، که من شما را نصیحت و خیرخواهی کردم و خداوند بر من و شما شاهد و گواه است».(۱)

حرف «و»

۱- ولایت آن حضرت علیه السلام

ولایت آن حضرت برای خداوند و ولای ما نسبت به آن حضرت و نیز ولایت آن حضرت بر ما، از مهم ترین اموری است که به دلیل عقلی و شرعی موجب و انگیزه دعا برای آن حضرت است. در اینجا سه موضوع بحث می شود:

موضوع اول، ولایت آن حضرت علیه السلام نسبت به خداوند: ولایت در اینجا - به فتح واو - به معنی محبت است، پس هر که خداوند او را دوست می دارد، ولی خداست، بنابراین همه مؤمنین شایسته و صالح، اولیای خداوند - عزوجل - می باشند به دلیل این آیه که می فرماید: «أَلَا إِنَّ أَوْلَىٰ آءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ»(۲)؛ آگاه باشید که اولیای خدا نه ترسی بر آنان هست و نه اندوهگین شوند، آنان که ایمان آورده و تقوی پیشه ساختند.

موضوع دوم: ولایت ما نسبت به آن حضرت علیه السلام: دوستی ما مقتضی این است که در دعا کردن برای آن حضرت کوشش و جدیت داشته باشیم. چون دعا کردن برای محبوب در نهاد افراد بشر نهفته و با سرشت آنان آمیخته است، و این امر کاملاً واضح است. حتی لازم است دعا برای آن حضرت را بر

ص: ۱۲۱

۱- احتجاج: ۲/۲۷۹.

۲- سوره یونس، آیه ۶۲ و ۶۳.

هر دعایی مقدم بداریم. زیرا تمام منافع و بهره ها به برکت وجود آن حضرت به خلائق می رسد، اضافه بر منافع و آثار مخصوصی که متوقف بر ظهور آن حضرت است، و هر که معرفتش نسبت به خیرات وجود شریف آن حضرت بیشتر باشد، دعا کردن در نظر او مهم تر است، زیرا اهتمام و کوشش در دعا از کمال محبت و دوستی سرچشمه می گیرد، و کمال محبت از کمال معرفت حاصل می شود و این یکی از وجوه شدت اهتمام ائمه علیهم السلام در دعا کردن برای آن حضرت و درخواست تعجیل فرجش از درگاه خداوند می باشد.

نتیجه اینکه: دوستی و محبت و ولای ما نسبت به آن حضرت موجب اهتمام و کوشش ما در دعا برای فرجش می باشد، که بیشتر و پیش تر از دعا کردن برای خودمان و آنچه مربوط به ما است، لازم است برای آن حضرت دعا کنیم ان شاء الله تعالی.

موضوع سوم: ولایت آن حضرت علیه السلام بر ما: ولایت در این جا - به کسر واو - به معنی سلطه و استیلاء و سرپرستی است، و منظور از ولایت آن حضرت بر ما همان است که در آیه شریفه: «الْأُولَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ»؛ پیامبر صلی الله علیه و آله نسبت به مؤمنان از آنان نسبت به خودشان سزاوارتر است. به آن تصریح شده، و هرگاه یقین و باور داشته باشیم که آن حضرت در تمام آنچه متعلق به ما است، از خود ما شایسته تر و اولی است، بر خود لازم خواهیم دانست که در همه چیزهایی که مورد علاقه ما است، از جمله دعا کردن که کلید هر خیر و صلاح است، آن حضرت را اولی و شایسته تر بدانیم و مقدم بداریم.

۲ - وصال آن حضرت علیه السلام

وصال اہم حوائج دوستان و آخرین آرزوی مشتاقان، و نهایت خواسته

ص: ۱۲۲

عارفان است، که بیشترین دعا‌های آنان و مهم ترین حوائج ایشان پیرامون مسأله تعجیل در وصال امام زمان حجه بن الحسن - عَجَّلَ اللَّهُ فرجه الشریف - دور می زند، چه خوش گفته اند:

فَوَادِي وَطَرَفِي يَا سِفَانِ عَلَيَّكُمْ

وَعِنْدَكُمْ رُوحِي وَذِكْرُكُمْ عِنْدِي

وَلَسْتُ أَلَدُّ الْعَيْشَ حَتَّى أَرَاكُمْ

وَلَوْ كُنْتُ فِي الْفِرْدَوْسِ أَوْ جَنَّةِ الْخُلْدِ

دل و دیده ام بر شما اسف بار است، و جان و دلم پیش شما و یاد شما نزد من است.

من از زندگی لذت نمی برم تا اینکه شما را ببینم، هرچند که در فردوس یا بهشت جاودان باشم.

حرف «ه»

۱ - هَمْ آن حضرت علیه السلام

هَمْ و اندوه آن حضرت به خاطر ضعف و ناتوانی اهل اسلام و به تردید افتادن دل های مردم و گناهانی که مرتکب می شویم و اصراری که بر معاصی داریم می باشد، چنان که این امر از بعضی توقیعات آن حضرت معلوم می شود. پس بر ما باد که برای برطرف شدن اندوه آن بزرگوار دعا کنیم.

۲ - هدم بناهای کفر و شقاق و نفاق

از جمله موجبات دعا کردن برای آن حضرت می باشد، زیرا از لوازم بغض دشمنان است. در دعای ندبه - که از امام صادق علیه السلام مروی است - آمده: «کجاست ویران کننده بناهای شرک و نفاق».

و نیز آن حضرت علیه السلام فرمود: «قائم علیه السلام پس از آنکه شرق و غرب زمین را زیر پا می گذارد، به کوفه و مسجد آن می آید و مسجدی که یزید بن معاویه - لعنه الله علیه - پس

ص: ۱۲۳

از کشتن حسین بن علی علیهما السلام بنا کرده، ویران می سازد. و نیز مسجدی که برای خدا نیست، هر که آن را بسازد ملعون است ملعون» (۱).

۳ - هدایت بندگان

هدایت و راهنمایی بندگان خدا به راه صحیح و روش استوار، از عظیم ترین حقوقی است که موجب دعا برای آن حضرت علیه السلام می باشد، زیرا این امر از مهم ترین انواع احیا و زنده کردن بندگان است، چنان که در حدیثی که از امام باقر علیه السلام روایت شده به این معنی تصریح گشته است (۲).

۴ - هجران آن حضرت علیه السلام

هجران، از شدیدترین انواع شکنجه و فشار برای دوستان مخلص آن حضرت است، از همین روی برای صبر و تحمل این فشار در زمان غیبت، پاداش بسیار وعده فرموده اند. البته تردیدی نیست که جدّیت و اهتمام در دعا برای برطرف شدن عذاب و ناراحتی، فطری خردمندان است. و در بعضی از احادیث است که: «دل مؤمن از آنچه در زمان غیبت می بیند، آب می شود».

حرف «ی»

۱ - یمن آن حضرت علیه السلام

میمنت وجود امام عصر علیه السلام از آنچه در این کتاب آوردیم، معلوم می گردد.

ص: ۱۲۴

۱- بحار الانوار: ۳۴/۵۳.

۲- بحار الانوار: ۲۰/۲.

نتایج دعا برای فرج

هدف اصلی در این بخش این است که هرچه خوبی و ثمره و فایده مهم بر مسأله تعجیل فرج مولی صاحب الزمان - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - مترتب است، اینجا بیاوریم، البته نمی توان گفت که فواید این دعا منحصر در همین مطالبی است که می آوریم، بلکه چه بسا اضافه بر آنچه آورده ایم، مطالبی یافته شود.

اما قبل از اینکه به ذکر این نتایج پردازم، لازم می دانم شبهه ای که ممکن است به نظر بعضی افراد برسد، را جواب بدهم.

ممکن است برای بعضی توهم شود که چون امام زمان علیه السلام وسیله رسیدن برکات به مخلوقات است، بنابراین از مردم بی نیاز و مستغنی است، بنابراین چه نیازی به دعای مردم هست؟

به این توهم به چند وجه پاسخ می دهیم:

الف) اینکه دعای ما برای آن حضرت از باب هدیه شخص حقیر فقیری به رادمرد بزرگواری است، و تردیدی نیست که این نشانه نیاز این فقیر به بخشش آن بزرگ است و این شیوه بندگان نسبت به ارباب می باشد.

چه خوش گفته اند:

به عیدی مورچه ران جرادی

نمودی هدیه از بهر سلیمان

چه خوش گفتا که قدر خویش هرکس

نماید هدیه ای تقدیم سلطان

ص: ۱۲۵

ب) چون تأخیر ظهور مولای ما صاحب الزمان علیه السلام به سبب موانعی است که از ناحیه خود ما سرچشمه گرفته، بر ما است که از خداوند متعال برطرف کردن آن موانع را بخواهیم. پس دعا کردن برای تعجیل فرج امام عصر علیه السلام در حقیقت دعا برای خودمان و سودمند به حالمان می باشد. خود آن حضرت هم به این معنی اشاره فرموده. در توقیعی از آن حضرت آمده است: «و بسیار دعا کنید برای تعجیل فرج که آن فرج شما است»^(۱) و این اشاره به بی نیازی آن حضرت علیه السلام از ما می باشد.

ج) تردیدی نیست که امامان علیهم السلام - به مقتضای وضع انسانی خود - به بیماری ها و غم ها و اندوه ها دچار می شوند که برای رفع آنها وسایلی است که برخی از آن وسایل از اهل ایمان ساخته است، و از مهم ترین وسایل دفع بلا و گرفتاری، جدّیت و اهتمام در دعا کردن و از خدا خواستن است.

اکنون به بیان آثار و فواید و ویژگی هایی که بر دعا کردن برای تعجیل فرج مترتب است، می پردازیم:

۱ - عمل به فرموده امام علیه السلام در توقیع

در توقیع شریفی که از آن حضرت روایت شده، چنین آمده است: «و بسیار دعا کنید برای تعجیل فرج که آن فرج شما است»^(۲).

قبل این گفتار چنین است: و اَمَّا عَلَتْ آنچه از غیبت واقع شده، پس خداوند - عَزَّوَجَلَّ - می فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَ آءِ إِنَّ تُبَدَّ لَكُمْ تَسْؤُهُمْ»^(۳)؛ ای کسانی که ایمان آورده اید سؤال نکنید از چیزهایی که اگر برایتان افشا

ص: ۱۲۶

۱- کمال الدین: ۴۸۵/۲؛ و احتجاج: ۲۸۴/۲؛ و بحار الانوار: ۱۸۱/۵۳.

۲- کمال الدین: ۴۸۵/۲؛

۳- سوره مائده، آیه ۱۰۱.

شود، به ضرر شما است. به درستی که هیچ یک از پدرانم نبودند مگر اینکه بیعتی از طاغوت زمانش بر گردنشان قرار داشت، و حال آنکه من هنگامی که خروج می کنم، هیچ کدام از طاغوت ها بر گردنم بیعتی ندارند. و اما نحوه بهره وری از من در دوران غیبتم همانند بهره وری از خورشید است هنگامی که ابر آن را از دیدگان پوشانده باشد. و من البته مایه ایمنی اهل زمین هستم همچنان که ستارگان مایه ایمنی اهل آسمانند، پس از آنچه برای شما فایده ای ندارد بپرسید، و برای آگاه شدن از آنچه تکلیف ندارید خود را به زحمت میندازید، و بسیار دعا کنید برای تعجیل فرج که آن فرج شماست، و سلام بر تو ای اسحاق بن یعقوب و بر هر که پیرو راه حق باشد» (۱).

۲- زیاد شدن نعمت

سخن در این باره در چند فصل بیان می گردد:

الف) اینکه وجود آن حضرت علیه السلام نعمت است.

ب) شکر نعمت واجب است.

ج) شکر نعمت مایه فزونی آن است.

د) اقسام شکر و اینکه دعا کردن از اقسام شکر است.

الف) وجود آن حضرت علیه السلام نعمت است.

تردیدی نیست که مهم ترین و ارزنده ترین نعمت ها آن است که مایه رستگاری به شناختن معارف ربّانی و علوم سودمند، و رسیدن به درجات والا و نعمت های جاودانه اخروی می شود، و این نعمت همان امام است که به واسطه او خداوند شناخته می شود و عبادت می گردد، و بندگان به سبب او به آنچه بخواهند از مقامات عالیه و عنایات خاصّه نایل می آیند.

ص: ۱۲۷

لذا حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام درباره آیه: «وَأَشْبِغْ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً»^(۱)؛ و خداوند نعمت های ظاهر و باطن خویش را بر شما عنایت کرد. فرمود: «نعمت ظاهر امام ظاهر و نعمت باطن امام غایب است».

ب) شکر نعمت واجب است.

گذشته از اینکه عقل سلیم به وجوب شکر نعمت حکم می کند، آیاتی از قرآن نیز بر این معنی دلالت دارد از جمله: «فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ»^(۲)؛ پس مرا یاد کنید تا شما را یاد کنم و برای من شکر گزارید و [نعمت های مرا] کفران نکنید.

«وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ»^(۳)؛ و شکر خدای را به جای آورید، اگر او را عبادت می کنید.

و آیات بسیار دیگر... .

ج) شکر نعمت مایه فزونی آن است.

علاوه بر آیه شریفه: «لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ»^(۴) روایات بسیار بر این معنی دلالت می کند. از جمله اینکه از امام صادق علیه السلام آمده که فرمود: «در تورات نوشته شده: هر که تو را نعمتی داد، سپاسگزاری کن و به هر که تو را سپاس گفت، انعام بنمای. که اگر نعمت ها شکرگزاری شوند، از بین نمی روند و اگر ناسپاسی گردند، پایدار نمانند، شکر مایه فزونی نعمت ها و ایمنی از دگرگونی ها است»^(۵).

ص: ۱۲۸

۱- سوره لقمان، آیه ۲۰.

۲- سوره بقره، آیه ۱۵۲.

۳- سوره ابراهیم، آیه ۷.

۴- سوره بقره، آیه ۱۷۲.

۵- کافی: ۹۴/۲.

د) اقسام شکر و اینکه دعا کردن از اقسام شکر است.

پُر واضح است که شکر احسان، احسان است، و احسان انواع و اقسام مختلفی دارد، و ریشه آنها، شکر قلبی و شکر زبانی و شکر با اعضای بدن است. شکر قلبی با شناختن نعمت و دانستن اینکه از سوی خداوند است تحقق می پذیرد، چنان که امام صادق علیه السلام فرمود: «هر که خداوند نعمتی به او داد، پس به قلب و دل خود آن را شناخت، شکرش را ادا کرده است».^(۱)

البته از آثار این شناخت، در صدد تعظیم آن نعمت بودن، و آشکار نمودن مقصود به زبان و بدن - که دو قسم دیگر از اقسام شکرند - می باشد، و از آثار شکر به زبان، حمد و ثنا گفتن و بازگو نمودن نعمت و دعا کردن برای پایداری آن است. و از آثار شکر بدنی، جدّیت و اهتمام به اطاعت و عبادت می باشد. چنان که امام صادق علیه السلام فرمود: «شکرانه نعمت، دوری از محرمات است و تمام شکر آن است که کسی بگوید: «الحمد لله رب العالمین»».

از ظاهر این حدیث چنین بر می آید که اصل شکر با دوری از محرمات حاصل می شود و حمد به زبان آن را کامل می کند.

حال که وجوب شکر نعمت و اقسام شکر معلوم شد، بدان که وجود مولای ما حضرت حجّت علیه السلام از مهم ترین نعمت های الهی بر ماست، و معرفت داشتن ما نسبت به این نعمت خود نعمت بزرگی است، بلکه نعمتی است که هیچ نعمتی با آن مقایسه نمی شود، زیرا جزء تکمیل کننده ایمان و علّت تأمّه آن می باشد، و بیان کردیم که تمام نعمت های ظاهری و باطنی از شاخه های این نعمت بزرگ - یعنی وجود امام علیه السلام - است، پس بر ما واجب است که بیشترین

ص: ۱۲۹

۱- کافی: ۹۶/۲.

کوشش و اهتمام را در اداء شکر این نعمت به کار بندیم، تا به نعمت های بزرگ دیگر هم نایل شویم، زیرا خداوند - عزّوجلّ - وعده داده که هر کس شکر نعمت به جای آورد نعمتش افزون کند، و وعده الهی تخلف ناپذیر است.

البته ادا کردن تمام حقوق این بزرگ نعمت الهی برای ما مقدور نیست؛ ولی آنچه از دست ما ساخته است باید انجام دهیم که به چند امر حاصل می شود:

۱ - شناخت قلبی و معرفت این نعمت والای الهی

۲ - بیان کردن فضایل و نشر دلایل آن بزرگوار

۳ - صدقه دادن برای سلامتی وجود آن حضرت

۴ - روی آوردن به سوی او، با انجام دادن کارهایی که مورد پسند و مایه نزدیک شدن به درگاهش می باشد.

۵ - درخواست معرفت او از خداوند تا از اهل شکر و اقبال به سوی او گردیم.

۶ - اهتمام به دعا های خالصانه برای تعجیل فرج آن حضرت و برجیده شدن پرده ابتلای غیبت. و این یکی از اقسام شکر نعمت است.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: «هر کس به شما نیکی کرد، به او پاداش دهید، اگر پاداشی نداشتید، در حقّ او دعا کنید تا از خود بداند که نیکی او را پاداش داده اید».(۱)

و از امام سجّاد علیه السلام در رساله الحقوق آمده است که فرمود: «و اما حقّ کسی که درباره ات نیکی نماید آن است که او را سپاس گویی و کار نیکش را بازگو نمایی و جایگاهش را والا شماری و با اخلاص بین خود و خدایت در حقّش دعا کنی، پس اگر این کار را کردی شکر او را در سرّ و علن به جای آورده ای، و اگر روزی توانستی پاداشش را بده».(۲)

ص: ۱۳۰

۱- وسائل الشیعه: ۵۳۷/۱۱.

۲- امالی صدوق: ۳۰۴، چاپ بیروت.

بدان که محبت، گرچه امری پوشیده و مخفی است، ولی آثار بسیار دارد که بعضی از آثار آن در زبان، و بعضی در اعضا و جوارح انسان آشکار می گردد و همان طور که نمی توان درخت را از بروز دادن گل هایش منع کرد، نشاید که صاحب محبت را از اظهار آثار آن منع نمود.

گویند که در سینه غم عشق نهان ساز

در پنبه چسان آتش سوزنده بپوشم؟!

از آثار محبت در چشم، بی خوابی و اشکباری است. و از نشانه های محبت در زبان، یاد کردن محبوب است همیشه و همه جا و نیز یادآوری خوبی ها و زیبایی های محبوب - به هر گونه که خوشایند باشد - از همین روی روایات متعددی در فضیلت شعر گفتن در مدح ائمه اطهار علیهم السلام وارد شده است.

همچنین از دلایل فضیلت اظهار محبت به زبان، روایاتی است که در آداب معاشرت با برادران دینی وارد شده است. امام صادق علیه السلام به هشام بن سالم فرمود: «اگر کسی را دوست داشتی او را از این امر مطلع ساز که دوستی بین شما را محکم تر می گرداند».(۱)

و مخفی نیست که اهتمام ورزیدن به دعا برای تعجیل فرج امام علیه السلام اظهار محبت نسبت به آن حضرت است و سبب می شود که آن حضرت نیز نسبت به دعا کننده دوستی بیشتری پیدا کند بلکه موجب محبت پدران بزرگوارش هم می شود. چون دعا کردن برای امام عصر - ارواحنا له الفداء - ابراز دوستی نسبت به تمام این خاندان است.

ص: ۱۳۱

۴ - نشانه انتظار

دعا کردن برای تعجیل فرج نشانه انتظار است که در بسیاری از روایات به آن دستور داده شده است.

۵ - زنده کردن امر ائمه اطهار علیهم السلام

این دعا زنده کردن امر امامان معصوم علیهم السلام است، حضرت رضا علیه السلام فرمود: «هر کس در مجلسی که امر ما در آن احیا می شود بنشیند، روزی که دل ها می میرد دل او نخواهد مرد».(۱)

۶ - رنجش و وحشت شیطان

دعا کردن برای تعجیل فرج، مایه فرج و ناراحتی شیطان لعین و دوری او از دعا کننده می شود. چون این عمل شریف عبادت ارزنده ای است که موجب کمال و تقرب به درگاه پروردگار سبحان می باشد، و پُر واضح است که هر چه مؤمن به درگاه خداوند نزدیک تر شود، شیطان از او دورتر و بیزارتر می گردد.

امام صادق علیه السلام می فرماید: پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله به اصحاب خود فرمود: «آیا خبر دهم شما را به چیزی که اگر آن را انجام دهید شیطان از شما دور می شود، دوری مشرق از مغرب؟» گفتند: آری. فرمود: «روزه رویش را سیاه می کند و صدقه کمرش را می شکند و دوستی کردن در راه خدا و همکاری در راه نیک، دنباله اش را قطع می نماید و استغفار رگ حیاتش را می بُرد».(۲)

و تردید نیست که دعا برای آن حضرت علیه السلام دوستی در راه خداست.

ص: ۱۳۲

۱- بحار الانوار: ۲۷۸/۴۴.

۲- امالی صدوق، مجلس ۱۵، ح ۱ - چاپ بیروت.

۷- نجات از فتنه های آخر الزمان و ایمنی از دام های شیطان

احمد بن اسحاق می گوید: امام حسن عسکری علیه السلام فرمود: «ای احمد بن اسحاق! او در این اَمّت بسان خضر و بسان ذوالقرنین است، به خدا قسم! غایب می شود غایب شدنی که در آن زمان از هلاکت نجات نمی یابد مگر کسی که خداوند - عزوجل - او را بر اعتقاد به امامتش ثابت بدارد و در دعا کردن برای تعجیل فرجش توفیق دهد».

۸- ادا کردن بعضی از حقوق آن حضرت علیه السلام

به حکم عقل، ادای حقوق کسانی که حق بر گردن انسان دارند، از مهم ترین امور است و این واضح است. و به حکم شرع نیز، ادای حقوق از مهم ترین امور می باشد و روایات متعددی بر آن دلالت دارد، از جمله: امام صادق علیه السلام فرمود: «خداوند به چیزی بهتر از ادای حقّ مؤمن عبادت نشده است».(۱)

و از جمله حقوق مؤمن بر مؤمن دیگر دعا کردن برای او است. امام رضا علیه السلام فرمود: «بدان! خداوند تو را رحمت کند، حق برادران واجب و فرض است. - تا اینکه فرمود: - و توجه به سوی خدا به وسیله دعا کردن برای آنها...».(۲)

و نیز از معلی بن خنّس روایت شده که: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: حقّ مسلمان بر مسلمان چیست؟ فرمود: «هفت حقّ واجب دارد، هیچ کدام غیر واجب نیست. اگر از این حقوق چیزی را ضایع کند از ولایت و طاعت خداوند خارج شده است و خدای را در او قسمتی نخواهد بود».

گوید: عرض کردم: فدایت شوم! این حقوق چیست؟ فرمود: «ای معلی! من به تو مهربانم، می ترسم آنها را تضییع نموده و رعایت نکنی، بدانی و عمل نمایی».

ص: ۱۳۳

۱- کافی: ۱۷۰/۲.

۲- بحار الانوار: ۲۲۶/۷۴.

عرض کردم: لا- قوّه إلاّ- بالله! به خواست و قوه الهی عمل خواهم کرد. فرمود: «آسان ترین حق آن است که آنچه برای خود دوست می داری برای برادرت دوست بداری و آنچه برای خود بد می دانی برای او هم نپسندی.

حقّ دوم: از خشمگین ساختن او اجتناب ورزی و موجبات خرسندی اش را فراهم آوری و امرش را اطاعت نمایی.

حقّ سوم: او را با جان و مال و زبان و دست و پایت کمک نمایی.

حقّ چهارم: چشم او و راهنما و آینه او باشی.

حقّ پنجم: سیر نشوی در حالی که او گرسنه بماند و سیراب نگردی در حالی که او تشنه باشد و نپوشی در حالی که او برهنه و نپوشیده باشد.

حقّ ششم: اگر خدمت گذاری داشتی و برادرت نداشت، واجب است خدمت را بفرستی که لباس هایش را بشوید و غذا برایش فراهم سازد و جایش را آماده سازد.

حقّ هفتم: سوگندش را باور کنی، دعوتش را اجابت نمایی، در بیماری به عیادتش روی، در تشییع جنازه اش حاضر شوی، اگر بدانی حاجتی دارد به انجام آن مبادرت ورزی پیش از آنکه ناچار شود از تو درخواست کند، بلکه پیش از آنکه به تو اظهار نماید به انجامش سرعت کنی. اگر این کارها را انجام دهی، ولایت به ولایت او، و نیز ولای او به ولایت تو متصل گردیده است» (۱).

بدون تردید این حقوق برای مولای ما صاحب الزمان علیه السلام بر تمام اهل ایمان ثابت است. و دعا کردن برای آن حضرت از مصادیق یاری با زبان است.

۹- دعا کردن امام علیه السلام در حقّ او

بدون شک دعا برای آن حضرت و برای تعجیل فرجش، تبعیت و نصرت

ص: ۱۳۴

است، چون یکی از اقسام نصرت صاحب الزمان علیه السلام، یاری کردن به زبان است، و اگر مؤمن برای مولای خود خالصانه دعا کند مولایش هم برای او خالصانه دعا می نماید، و دعای آن حضرت کلید هر خیر و داس هر شرّ است.

در کتاب خرایج آمده است: شخصی به نام عبد الرحمن مقیم اصفهان شیعه بود. از او پرسیدند: چرا به امامت حضرت علی النقی علیه السلام معتقد شدی؟ گفت: چیزی دیدم که موجب شد من این چنین معتقد شوم، من مردی فقیر ولی زبان دار و پُرجرات بودم، در یکی از سال ها اهل اصفهان مرا با جمعی دیگر برای شکایت به دربار متوکل بردند، در حالی که در آن دربار بودیم دستوری از سوی او بیرون آمد که علی بن محمد بن الرضا - علیهم السلام - احضار شود. به یکی از حاضران گفتم: این مرد کیست که دستور احضارش داده شده؟ گفت: او مردی علوی است که رافضیان معتقد به امامتش هستند. سپس گفت: چنین می دانم که متوکل او را برای کشتن احضار می کند. گفتم: از اینجا نمی روم تا این مرد را بینم چگونه شخصی است؟ گوید: آن گاه او سوار بر اسب آمد و مردم از سمت راست و چپ راه، در دو صف ایستاده به او نگاه می کردند. هنگامی که او را دیدم، محبتش در دلم افتاد، بنا کردم در دل برای او دعا کردن که خداوند شرّ متوکل را از او دفع نماید، او در بین مردم پیش می آمد و به کاکل اسبش نگاه می کرد، و به چپ و راست نظر نمی افکند. من در دل پیوسته برایش دعا می کردم. هنگامی که کنارم رسید صورتش را به سویم گردانید، آن گاه فرمود: «خداوند دعایت را مستجاب کند، عمرت را طولانی و مال و فرزندات را زیاد سازد». از هیبت او به خود لرزیدم و در میان رفقایم افتادم، پرسیدند: چه شد؟ گفتم: خیر است و به هیچ مخلوقی نگفتم. پس از این ماجرا به

ص: ۱۳۵

اصفهان بازگشتیم، خداوند به برکت دعای او راه هایی از مال بر من گشود، به طوری که امروز من تنها هزار هزار درهم ثروت در خانه دارم غیر از مالی که خارج از خانه ملک من است، و ده فرزند دارا شدم، و هفتاد و چند سال از عمرم می گذرد، من به امامت این شخص قائلم که آنچه در دلم بود دانست و خداوند دعایش را درباره ام مستجاب کرد. (۱)

ای خردمند! نگاه کن چگونه امام هادی علیه السلام دعای این مرد را پاداش داد به اینکه در حق او دعا کرد به آنچه دانستی. با اینکه در آن هنگام او از اهل ایمان نبود، حال چگونه درباره حضرت صاحب الزمان علیه السلام فکر می کنی؟

۱۰ - رستگاری به شفاعت آن حضرت علیه السلام در قیامت

برای رستگاری به شفاعت شافعان روز قیامت لازم است رابطه ای میان شفاعت کننده و مشفوع له در دنیا بوده باشد، مثل اینکه خدمت یا کمک یا برآوردن حاجت یا دعا کردن یا اظهار محبت خالصانه یا دفع اذیت نسبت به وی انجام گردد.

امیر المؤمنین علیه السلام فرمود: «خداوند نسبت به بندگانش مهربان است، از جمله مهربانی هایی که در حق آنها دارد اینکه صد رحمت خلق کرده و یک رحمت را در میان تمامی خلایق قرار داده که به سبب آن مردم بر یکدیگر رحم آرند و به واسطه آن، مادر فرزندش را رحم کند و حیوانات بر فرزندانسان مهر ورزند، پس چون روز قیامت شود این رحمت را به نود و نه رحمت دیگر بیفزاید و با آن، امت محمدصلی الله علیه وآله را رحم کند و به آنها در حق هر کس که بخواهند - از اهل آیین اسلام - شفاعت

ص: ۱۳۶

۱- الخرائج: باب حادی عشر فی معجزات الامام علی بن محمد الهادی علیه السلام.

دهد، تا جایی که یک نفر نزد مؤمن شیعه می آید و می گوید: برای من شفاعت کن. می پرسد: چه حقی بر من داری؟ می گوید: یک روز به تو آب نوشاندم پس یادش می آید و درباره اش شفاعت می کند. و یکی دیگر و می آید می گوید: در یک روز گرم ساعتی از سایه دیوار من استفاده کردی. پس برایش شفاعت می نماید، و پیوسته شفاعت می کند تا اینکه درباره همسایگان و دوستان و آشنایانش شفاعت می نماید. مؤمن از آنچه شما گمان می کنید نزد خدا گرامی تر است» (۱).

امام صادق علیه السلام فرمود: «به درستی که مؤمن از شما روز قیامت، مردی را که در دنیا با او آشنا بوده از کنارش می گذرانند، در حالی که امر شده به سوی آتش ببرند، فرشته او را می برد، او به این مؤمن می گوید: به فریادم برس که در دنیا به تو نیکی می کردم و در حوائجی که به من رجوع می کردی یاری ات می نمودم، آیا امروز پاداشی برای من داری؟ پس مؤمن به فرشته گماشته او می گوید: او را رها کن».

امام صادق علیه السلام فرمود: «پس خداوند سخن مؤمن را می شنود، به آن فرشته امر می کند که فرمان مؤمن را بپذیرد، و آن شخص را آزاد می سازد» (۲).

وقتی وضع مؤمن با کسی که رابطه جزئی با او دارد چنین باشد، بدون تردید مولای ما صاحب الزمان علیه السلام در حق کسی که پیوسته برای آن حضرت دعا نماید، شفاعت می کند و او را روز قیامت در عذاب رها نمی سازد.

۱۱ - رستگاری به شفاعت پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله

رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمود: «من برای چهار گروه شفاعت می کنم، هرچند با گناهان اهل دنیا بیایند: مردی که ذریه ام را یاری کرده باشد، مردی که مال خودش را هنگام

ص: ۱۳۷

۱- بحار الانوار: ۴۴/۸.

۲- بحار الانوار: ۴۱/۸.

سختی به ذریه ام بذل نماید، مردی که ذریه مرا با زبان و دل دوست بدارد، مردی که در نیازهای ذریه ام اهتمام ورزد هنگامی که رانده و فراری شوند» (۱).

پُر واضح است که سه عنوان از اینها بر دعا برای تعجیل فرج مولی صاحب الأمر - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - صدق می کند، زیرا دعا نوعی یاری کردن، محبت زبانی و برآوردن حاجت است.

۱۲ - وسیله به سوی خداوند متعال

خدای - عزوجل - فرموده: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ» (۲)؛ ای کسانی که ایمان آورده اید، تقوای الهی پیشه کنید و به سوی او وسیله بگیرید و در راه او جهاد کنید، باشد که رستگار شوید.

در این آیه سه چیز سبب رستگاری و نجات معرفی شده که هر سه در دعا برای حضرت صاحب الزمان - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - جمع است، زیرا اولین مراتب تقوی ایمان است و بدون تردید دعا برای آن حضرت نشانه ایمان و سبب کمال آن است، و نیز از اقسام جهاد با زبان است، همچنین وسیله به سوی پروردگار رحمان می باشد، زیرا منظور از وسیله - در آیه شریفه - همان امام علیه السلام است، چنان که امیر مؤمنان علی علیه السلام در مورد این آیه فرمود: «من وسیله او هستم» (۳).

و نیز آن حضرت علیه السلام فرمود: «امامان از آل محمد علیهم السلام وسیله به سوی خداوند و رشته اتصال به عفو و گذشت او هستند» (۴).

ص: ۱۳۸

۱- المنتهی: ۵۴۴/۱.

۲- سوره مائده، آیه ۳۵.

۳- البرهان: ۴۶۹/۱.

۴- مرآه الانوار: ۳۳۱.

هرگاه دعا کننده دعایش را با دعا برای مولی صاحب الزمان علیه السلام مقرون گرداند، به سبب دعا برای آن حضرت، دعای خودش نیز مستجاب می شود. چون بدون شک دعای بنده برای مولایش صاحب الزمان - عَجَّلَ اللَّهُ فَرَجَهُ الشَّرِيف - مستجاب است، زیرا مقتضای موجود و مانع مفقود می باشد، پس اگر شخص آغاز و فرجام دعایش را به حضرت صاحب الامر علیه السلام اختصاص دهد، مقتضای کرم خداوند اکرم الأکرمین آن است که ما بین آنها را نیز به هدف اجابت برساند.

امام صادق علیه السلام فرمود: «هرکس به درگاه خداوند حاجتی داشته باشد، باید اوّل با درود بر محمد و آل او آغاز کند، سپس حاجت خود را بطلبد و آن گاه با درود بر محمد و آل او دعایش را پایان برد، که خداوند گرامی تر از آن است که دو طرف را بپذیرد و وسط آن را رها کند، زیرا از استجابت صلوات و درود بر محمد و آل او هیچ مانعی نیست» (۱).

علامه بر این، از فواید دعا برای امام زمان علیه السلام آن است که آن حضرت در حقّ دعا کننده دعا می نمایند، و بدون تردید دعای آن حضرت برای برآورده شدن حاجت های آن دعا کننده، مقتضای استجابت هر دعایی است که او از درگاه الهی مسألت نموده است.

۱۴ - ادای اجر رسالت پیغمبر صلی الله علیه و آله

خداوند در سوره شوری می فرماید: «قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي

ص: ۱۳۹

الْقُرْبَى» (۱) [ای پیامبر! بگو من از شما بر انجام آن [رسالت چیزی درخواست نمی کنم مگر مودّت و دوستی خاندانم.

تردیدی نیست که نزدیک ترین ذی القربی در زمان ما کسی جز حضرت صاحب الزمان علیه السلام نیست. پس مودّت آن حضرت بر همگان واجب است و منظور از مودّت همان محبّت قلبی است، که از آثار آن، دوستی به زبان است و دعا کردن یکی از اقسام دوستی با زبان است.

۱۵ و ۱۶ – دفع بلا و وسعت روزی

امام صادق علیه السلام فرمود: «دعای مرد برای برادرش در غیاب او، روزی را فراوان و ناگواری ها را دور می سازد» (۲).

و نیز فرمود: «دعا برای برادرت در غیاب او، روزی را به سوی دعا کننده سوق می دهد و بلا را از او برمی گرداند و فرشته به او می گوید: مثل همین برای تو است» (۳).

۱۷ – آمرزش گناهان

در تفسیر امام عسکری علیه السلام، از رسول خدا صلی الله علیه وآله آمده که فرمود: «سوگند به آن که مرا به حق، به پیامبری برانگیخت که مردی از پیروان ما گناهان و خطاهایی دارد که از کوه های احد و از زمین و آسمان چندین برابر بزرگ تر است، به مجرّد اینکه توبه می کند و بر خودش ولایت ما را تجدید می نماید، گناهانش به زمین زده می شود، شدیدتر از کوبیدن عمّار، این صخره را بر زمین است» (۴).

ص: ۱۴۰

۱- سوره شوری، آیه ۲۳.

۲- کافی: ۵۰۷/۲.

۳- وسائل الشیعه: ۱۱۴۸/۴.

۴- تفسیر امام عسکری: ۵۱۸؛ و حکایت صخره (< سنگ بزرگی که عمّار یاسر به پیشنهاد یهود و به اعجاز پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله آن را برداشت و محکم بر زمین زد) به تفصیل در آن آمده است. (مترجم)

ظاهراً منظور از تجدید ولایت اظهار اموری است که بر التزام انسان به ولایت ائمه معصومین علیهم السلام و توجه او نسبت به آنان دلالت کند و این امر با دعا برای فرج مولی صاحب الزمان - عَجَّلَ اللَّهُ فرجه الشریف - حاصل می شود.

۱۸ - مبدل شدن سیئات به حسنات

رسول اکرم صلی الله علیه وآله فرمود: «هیچ قومی به ذکر خدای - عزّو جلّ - ننشینند مگر اینکه فرشته ای از آسمان، آنان را آواز دهد که: برخیزید! به تحقیق که سیئات شما مبدل به حسنات شد و همگی تان آمرزیده شدید». (۱)

و دعا برای مولایمان صاحب الزمان علیه السلام از اقسام ذکر خداوند است. امام باقر علیه السلام فرمود: «ذکر ما از [اقسام] ذکر خدا است، و یاد دشمنان ما از [مصادیق] یاد شیطان می باشد». (۲)

۱۹ - تشرّف به دیدار آن حضرت علیه السلام در بیداری یا خواب

امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس بعد از هر نماز واجب این دعا را بخواند: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اللَّهُمَّ بَلِّغْ مَوْلَايَ صَاحِبَ الزَّمَانِ...، امام م ح م د بن الحسن - علیه وعلی آبائه السلام - را در خواب یا بیداری خواهد دید». (۳)

۲۰ - بازگشت به دنیا در زمان ظهور

در کتاب حدیقه الشیعه روایتی از امام صادق علیه السلام آورده که مضمون آن چنین است: «هر مؤمنی آرزوی خدمتش را داشته باشد و برای تعجیل فرجش دعا کند، کسی بر قبر او می آید و او را به نامش صدا می زند که: فلانی! مولایت صاحب

ص: ۱۴۱

۱- عدّه الداعی: ۲۳۸.

۲- وسائل الشیعه: ۱۱۸۰/۴؛ و کافی: ۴۹۶/۲.

۳- این دعا را شیخ عباس قمی در مفاتیح الجنان بعد از دعای ندبه آورده است. (ملخص)

الزمان علیه السلام ظهور کرده، اگر می خواهی بپاخیز و به خدمت امام شرفیاب شو، و اگر می خواهی تا روز قیامت بیارام. پس عده بسیاری به دنیا باز می گردند و فرزندانی از آنها متولد می شود».

۲۱- برادری پیغمبر اکرم صلی الله علیه وآله

امام باقر علیه السلام فرمود: «روزی رسول خدا صلی الله علیه وآله در حالی که جمعی از اصحابش در خدمتش بودند، دو بار گفت: خدایا! برادرانم را به من بنمایان. اصحابی که دور و برش بودند عرض کردند: ما برادران تو نیستیم یا رسول الله؟ فرمودند: نه، شما اصحاب من هستید و برادرانم قومی در آخر الزمان می باشند که به من ایمان آورند در حالی که مرا ندیده باشند، خداوند نام های آنان و نام های پدرانشان را به من شناسانده پیش از آنکه آنان را از پشت پدران و رَحِم مادرانشان بیرون آورده باشد. نگهداری هریک از آنان از دین خود بیشتر و شدیدتر از دست کشیدن بر بوته خار در شب تاریک و یا به دست گرفتن آتش فروزان می باشد، آنان چراغ هایی در تاریکی هستند، خداوند آنان را از هر فتنه و آشوب تیره ظلمانی نجات می دهد».(۱)

رسول اکرم صلی الله علیه وآله در این حدیث برادری را شاخه و فرع کمال ایمان معرفی کرده است و قبلاً ذکر کردیم که دعا برای حضرت صاحب الزمان علیه السلام نشانه ایمان و مایه کمال ایمان در انسان است.

۲۲- تعجیل در امر فرج صاحب الزمان علیه السلام

اهتمام و مداومت در دعا برای تعجیل فرج مولای ما صاحب الزمان علیه السلام با شرایط آن به قدر امکان، سبب می شود که این امر زودتر واقع گردد و ظهور سریع تر تحقق یابد.

ص: ۱۴۲

زیرا ظهور حضرت صاحب الزمان - عَجَّلَ اللَّهُ فرجه الشریف - از اموری است که قابل تقدیم و تأخیر است که به سبب بعضی از علل و جهات، زودتر یا دیرتر واقع می شود. و از جمله اسبابی که زمینه جلو افتادنش را فراهم می سازد؛ اهتمام مؤمنین در دعا برای تعجیل ظهور و فرج است.

امام صادق علیه السلام فرمودند: پس هنگامی که فشارها و شکنجه ها بر بنی اسرائیل طول کشید، چهل روز به درگاه خداوند ضجّه و ناله کردند. خداوند به موسی و هارون وحی فرمود که آنها را از فرعون خلاص نمایند پس صد و هفتاد سال را از آنها برداشت. سپس امام صادق علیه السلام فرمودند: «هَكَذَا أَنْتُمْ لَوْ فَعَلْتُمْ لَفَرَّجَ اللَّهُ عَنَّا فَأَمَّا إِذْ لَمْ تَكُونُوا فَإِنَّ الْأَمْرَ يَنْتَهِي إِلَى مُنْتَهَاهُ»؛ همچنین شما، اگر انجام دهید هرآینه خداوند بر ما فرج خواهد داد ولی اگر چنین نباشید البته این امر تا آخرین مرحله را طی خواهد کرد. (۱)

۲۳ - پیروی از پیغمبران و امامان علیهم السلام

دعا برای تعجیل فرج مولای غایب ما حضرت ولی عصر - ارواحنا له الفداء - تأسیی جستن به پیغمبر اکرم و امامان - صلوات الله علیهم اجمعین - می باشد.

امام صادق علیه السلام فرمود: چون شب جمعه شود پروردگار متعال فرشته ای را به آسمان دنیا می فرستد، وقتی فجر طالع گشت آن فرشته روی عرش بر فراز بیت المعمور می نشیند، و برای محمد و علی و حسن و حسین علیهم السلام منبرهایی از نور نصب می شود که بر آنها بالا می روند، و فرشتگان و پیامبران و مؤمنین برای آنها جمع می گردند، و درهای آسمان گشوده می شود، هنگامی که خورشید به وقت زوال می رسد رسول خدا صلی الله علیه و آله می گوید: پروردگارا! وعده ات

ص: ۱۴۳

را که در کتاب خود آن را آورده ای وفا کن و آن این آیه است: «وَعِدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسِّرَ تَخْلِفَهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا» (۱)؛ خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و عمل صالح انجام داده باشند، وعده کرده که در زمین خلافت دهد، همچنان که به کسانی که پیش از شما بوده اند خلافت بخشید و دینشان را که پسندیده، تمکین و تسلط خواهد داد و ترسشان را به امنیت مبدل خواهد ساخت.

فرشتگان و پیغمبران هم همین را می گویند. سپس محمد و علی و حسن و حسین علیهم السلام به سجده می افتند و می گویند: پروردگارا! غضب کن که به تحقیق حرمت درهم شکسته و برگزیدگان کشته شده و بندگان صالحت خوار گردیده اند، پس خداوند آنچه بخواهد می کند و آن روز معلوم است. (۲)

۲۴ - وفا به عهد الهی

دعا کردن برای فرج مولای ما حضرت صاحب الزمان علیه السلام وفا نمودن به عهد و پیمان الهی است که از اهل ایمان گرفته شده. و تردیدی نیست که وفای به عهد خداوند واجب است، خداوند - عزوجل - می فرماید: «وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا» (۳)؛ وفای به عهد کنید که از عهد پرسیده می شود.

در روایات متعددی عهد، به ولایت امامان تفسیر گردیده است، چنان که از امام صادق علیه السلام آمده که فرمودند: و ما ذمه و حرمت خدا هستیم و ما عهد الهی هستیم، پس هر که به پیمان ما وفا کند عهد الهی را وفا نموده، و هر کس آن را بشکند حرمت و عهد الهی را شکسته است. (۴)

ص: ۱۴۴

۱- سوره نور، آیه ۵۵.

۲- غیبت نعمانی: ۱۴۷.

۳- سوره اسراء، آیه ۳۴.

۴- کافی: ۲۲۱/۱.

وفای به عهد یاد شده با شش امر حاصل می گردد:

۱ - یقین قلبی به امامت و ولایت آنها و تسلیم به آنچه از آنها وارد شده است.

۲ - مودّت قلبی نسبت به آنان.

۳ - بغض دشمنانشان و کسانی که خلافت را غصب کردند.

۴ - اطاعت و پیروی از آنان در تمام اوامر و نواهی ایشان.

۵ - اظهار اعتقاد قلبی به آنان به وسیله زبان و اعضای بدن - به مقدار توانایی و استطاعت - .

۶ - یاری کردن آنها در هر حال به مقتضای آن.

و این عناوین شش گانه در دعا برای مولایمان صاحب الزمان علیه السلام و درخواست تعجیل فرج آن حضرت از خداوند تحقیق می یابد.

۲۵ - آثار نیکی به والدین برای دعا کننده

تمام آثار و فواید و نتایج دنیوی و اخروی که بر نیکی به والدین هست، برای دعا کننده به حضرت قائم علیه السلام خواهد بود.

زیرا امام علیه السلام پدر حقیقی تمام مردم است، پس هر که بر او ظلم کند عاق پدر حقیقی خویش گشته، و هر که به او نیکی نماید به تمام آنچه بر نیکی کردن به پدر ظاهری مترتب است رستگار می شود. و تردیدی نیست که والد حقیقی حقّش عظیم تر و مقامش بالاتر است.

از تفسیر امام عسکری علیه السلام روایت شده که فرمودند: و البتّه حقّ ما بر شما عظیم تر است از حقّ پدر و مادری که از آنها متولد شده اید، که ما - اگر اطاعتمان کنید - شما را از آتش به سوی خانه آرام و جاویدان نجات می دهیم... .

ص: ۱۴۵

امّا آثار و فواید نیکی به والدین از موضوع بحث ما در این کتاب خارج است، طالبین به کتاب های علمای بزرگ از قبیل کافی و بحار مراجعه کنند.

۲۶- رعایت و اداء امانت

امام علیه السلام امانت الهی است، چنان که در ضمن زیارت جامعه آمده: شما باید روشن ترین مسیر و... امانت حفاظت شده. (۱)

امام باقر علیه السلام فرمودند: ما یم آن امانتی که بر آسمان ها و زمین و کوه ها عرضه شد... (۲)

و رعایت امانت ها - به حکم عقل و آیات و روایات - واجب است. البته رعایت ها و حفاظت ها نسبت به انواع و اصناف گوناگون امانت ها مختلف می باشد. بنابراین هر امانتی به نحوه خاصّ خودش رعایت می گردد، و رعایت این امانت الهی به اظهار محبّت و جدّیت در نصرت و اطاعت است. و چون این عناوین با مداومت و جدّیت در دعا برای تعجیل فرج مولای ما صاحب الزمان علیه السلام تحقق می یابند، به طور حتم با این عمل رعایت این امانت انجام می گیرد.

۲۷- اشراق نور امام علیه السلام در دل دعا کننده

برای انسان به سبب اعمالی که از او صادر می شود، حالت ها و تغییرات مختلفی در دل او حاصل می گردد، و این را با وجدانمان درک می کنیم. هر قدر که عمل صالح نزد خداوند ارزنده تر و عظیم تر باشد، تأثیرش هم در روشنایی دل بیشتر و تمام تر است. لذا بعد از معرفت خداوند و معرفت پیغمبر صلی الله علیه و آله

ص: ۱۴۶

۱- بحار الانوار: ۱۲۹/۱۰۲.

۲- تفسیر فرات: ۱۴۷.

چیزی مهم تر از محبت و ولایت امیر المؤمنین و اولاد طاهرینش علیهم السلام نیست. به همین جهت امام باقر علیه السلام به ابو خالد کابلی فرمود: «ای ابو خالد! به خدا سوگند! که نور امام در دل های مؤمنین از آفتاب درخشنده در روز، روشن تر است و آنها (امامان) به خدا قسم! دل های مؤمنین را نورانی می کنند. خداوند - عز و جل - نورشان را از هر که بخواهد باز می دارد، پس دل های آن کسان تاریک می گردد. واللّٰه ای ابو خالد! هیچ بنده ای ما را دوست ندارد و به ما تویی نجوید مگر آنکه خداوند دلش را پاک سازد، و خداوند دل هیچ بنده ای را پاک نمی نماید تا اینکه تسلیم ما شود و با ما سازگاری کند، پس هرگاه چنین شد که با ما سازگاری نمود، خداوند او را از سختی حساب نکه دارد و از هراس بزرگ روز قیامت ایمنی بخشد» (۱).

و چون دعا برای حضرت ولی عصر - ارواحنا له الفداء - تویی آن حضرت است بنابراین موجب پاکی دل و مایه زیاد شدن اشراق نور امام علیه السلام در دل دعا کننده خواهد شد. ان شاء الله تعالی.

۲۸ - مایه طول عمر

اهتمام و مداومت در دعا برای حضرت قائم علیه السلام و تعجیل فرج و ظهور شریفش، مایه طول عمر، و نیز سایر آثار و فواید صله رحم است، زیرا به طور عام در فضیلت صله رحم و احسان به نزدیکان رسیده که مایه طول عمر است، به ضمیمه آنچه در روایات آمده که صله نزدیکان پیغمبر و امیر المؤمنین - علیهم السلام - از صله خویشاوندان نسبی بهتر است. پس هرگاه صله رحم و محترم شمردن پیوندهای نسبی موجب طول عمر باشد، احسان به نزدیکان پیغمبر صلی الله علیه و آله به طریق اولی این اثر را دارد، و در نزدیکان پیغمبر و

ص: ۱۴۷

امیر مؤمنان - علیهم السلام - کسی بهتر از مولای ما صاحب الزمان علیه السلام نیست. بنابراین آن حضرت از مهم ترین مصادیق این عنوان است.

و دعا از مصادیق صله و احسان است. به این بیان که: احسان و صله به دو امر حاصل می شود: یکی: منفعت رساندن به دیگری. دوم: دفع زیان از غیر، و این دو با دعا کردن حاصل می گردد، زیرا از منافع بزرگ و ارزشمند احترام است، و بدون تردید دعا کردن نوعی احترام است، همچنین قبلاً گذشت که دعا برای تعجیل ظهور حضرت صاحب الزمان علیه السلام با شروطی که مقرر شده، سبب جلو افتادن آن است و با آن، همه گونه خیر و برکت آشکار می گردد و همه ضررها از بین می رود. و نیز از جمله آثار دعا مسرت و خرسندی کسی است که برایش دعا می شود، و سرور آن حضرت خود منفعتی عظیم است.

۲۹ - تعاون در نیکی ها و تقوی

دعا کردن برای تعجیل فرج حضرت قائم علیه السلام کمک و تعاون بر نیکی و تقوی است که خداوند متعال به آن امر فرموده است: «تَعَاوُنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى» (۱)؛ در نیکی و تقوی یکدیگر را یاری کنید.

۳۰ - یاری خداوند متعال

دعا از اقسام نصرت و یاری به زبان است، امام رضا علیه السلام به دلیل فرمود: «مَرْحَبًا بِنَاصِرِنَا بِيَدِهِ وَلِسَانِهِ» (۲)؛ آفرین به یاری کننده ما به دست و زبانش».

و نیز از حضرت ابی عبد الله الحسین علیه السلام آمده که در شب عاشورا فرمود: «جَدَّمْ بِهِ مَنْ خَبَرَ دَادَ» که فرزندم حسین علیه السلام در تف کربلا غریب، تنها و تشنه کشته

ص: ۱۴۸

۱- سوره مائده، آیه ۲.

۲- بحار الانوار: ۲۵۷/۴۵.

می شود، پس هر که او را یاری کند مرا یاری کرده و فرزندش قائم علیه السلام را نیز یاری نموده است، و هر کس با زبان ما را یاری کند روز قیامت در حزب ما خواهد بود».

بنابراین دعا برای آن حضرت علیه السلام نوعی نصرت و یاری ایشان است که همان نصرت خداوند است، که موجب نصرت و یاری خداوند برای دعا کننده، و پیروزی او بر دشمنانش می باشد، زیرا خدای تعالی فرموده: «وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ» (۱)؛ و به تحقیق هر که خدا را یاری کند، خدای متعال او را کمک خواهد کرد.

۳۱ - هدایت به نور قرآن مجید

قبلاً بیان داشتیم که اهتمام در دعا برای مولایمان حضرت صاحب الزمان - عَجَلُ اللَّهِ فرجه الشریف - از اموری است که مایه کمال ایمان است، و شکی نیست که هر قدر ایمان کامل تر و تمام تر باشد، استفاده شخص از قرآن و بهره وری اش از آثار آن بیشتر و بهتر است، زیرا خدای - عزوجل - می فرماید: «ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ» (۲)؛ آن کتاب که هیچ تردیدی در آن نیست، روشنگر راه تقوی پیشگان است. بنابراین هدایت شدن کامل به قرآن مترتب بر دعا بر آن حضرت علیه السلام می باشد.

۳۲ - شناخته شدن نزد اصحاب اعراف

امام صادق علیه السلام در تفسیر آیه: «وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِيمَاهُمْ» (۳)؛ و بر اعراف رجالی هستند که هریک را به چهره هایشان می شناسند. فرمود: «اعراف بلندی ای است بین بهشت و جهنم، و رجال امامان علیهم السلام می باشند...» (۴).

ص: ۱۴۹

۱- سوره حج، آیه ۴۰.

۲- سوره بقره، آیه ۲.

۳- سوره اعراف، آیه ۴۶.

۴- تفسیر قمی: ۲۳۱/۱.

و نیز ابن الکوا دربارہ آیه «وَعَلَى الْأَعْرَافِ...» از امیر المؤمنین علیہ السلام پرسید. آن حضرت فرمود: «خدا بر تو رحم آرد ای ابن الکوا! ما روز قیامت بین بهشت و جهنم می ایستیم، پس هر که ما را [در دنیا] یاری کرده از چهره اش می شناسیم و او را وارد بهشت می کنیم و هر که ما را دشمن داشته از چهره اش می شناسیم و به جهنم روانه می سازیم».(۱)

گفتیم دعا برای مولایمان صاحب الزمان علیہ السلام از اقسام یاری آن حضرت به زبان است، و طبق این روایت وسیله رستگاری به شفاعت و شناخته شدن نزد اصحاب اعراف است.

۳۳ - ایمنی از عقوبت های اخروی

امام صادق علیہ السلام فرمود: «خوشا به حال شیعیان قائم ما که در زمان غیبتش منتظر ظهورش باشند و در زمان ظهور، فرمان بردار و مطیع او، آنان هستند اولیای خدا که نه ترسی بر ایشان هست و نه محزون می شوند».(۲) و پوشیده نیست که دعا کردن برای تعجیل فرج نشانه انتظار است.

و امام باقر علیہ السلام دربارہ آیه: «الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ»(۳)؛ آنان که ایمان آورده و کارهای نیک انجام دادند. فرمود: «یعنی آنان که ایمان آوردند به خدا و به رسول او و امامان اولی الامر علیہم السلام و ایشان را اطاعت کردند که آن، ایمان و عمل صالح است...».(۴)

و شکی نیست که دعا کننده برای تعجیل ظهور حضرت صاحب الزمان علیہ السلام در هر دو عنوان داخل است.

ص: ۱۵۰

۱- مجمع البیان: ۴۲۳/۲.

۲- کمال الدین: ۳۵۷/۲.

۳- سوره بقره، آیه ۸۲.

۴- مرآه الانوار: ۲۰۸.

۳۴ - بشارت و مدارا هنگام مرگ

امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس به مؤمنی سروری رساند، خداوند - عَزَّوَجَلَّ - از آن سرور مخلوقی می آفریند که به هنگام مرگ دیدارش کند و به او گوید: مژده باد تو را ای دوست خدا به کرامت و رضوان او! و همچنان با او خواهد بود تا اینکه داخل قبرش شود، باز همان سخن را گوید و چون از قبرش برخیزد، باز آن سخن را تکرار نماید. سپس همواره با او بماند و در مواقع ترس او را مژده دهد و همان سخن را بگوید. مؤمن از او پرسد: تو کیستی خدایت رحمت کند؟! می گوید: من آن سرور و شادمانی هستم که بر فلانی وارد ساختی».(۱)

بدون تردید مولایمان صاحب الزمان و پدران گرامی اش علیهم السلام از این دعا خرسند و سرور می شوند، پس این ثواب به طور کامل بر آن مترتب است.

۳۵ - قرار گرفتن در درجه امیر المؤمنین علیه السلام

امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: «قائم ما را غیبتی است که مدتش طول می کشد، گویی شیعه را می بینم که در دوران غیبت او بسان گوسفندی که دنبال چراگاه می گردد، دنبال چراگاهند، اما آن را نمی یابند. توجه کنید که هریک از آنان بر دین خود ثابت بماند و دلش بر اثر طول غیبت امامش قساوت نگیرد، روز قیامت با من در درجه ام خواهد بود».(۲) و دعا برای آن حضرت علیه السلام سبب ثابت ماندن ایمان در زمان غیبت است. که موجب می شود دعا کننده در درجه امیر المؤمنین علیه السلام باشد.

۳۶ - محبوب ترین خلائق نزد خداوند

از امام صادق علیه السلام نقل شده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «خلائق عیال

ص: ۱۵۱

۱- کافی: ۱۹۱/۲.

۲- کمال الدین: ۳۰۳/۱.

خداوند هستند، پس محبوب ترین افراد نزد خداوند آن است که به عیال خداوند نفع رسانند و خاندانی را مسرور نمایند» (۱).

بنابراین دعا کننده برای مولای ما صاحب الزمان علیه السلام و برای تعجیل فرج و ظهور آن حضرت محبوب ترین افراد نزد خدای تعالی است، زیرا که او به عموم مؤمنین نفع رسانیده، چون تمام اهل عالم به ظهور آن حضرت نفع می برند، پس دعا برای تعجیل آن، سودرسانی به اهل جهان است. اضافه بر اینکه شادمانی و سرور را بر ائمه اطهار و آل رسول علیهم السلام وارد ساخته است.

۳۷ - گرامی ترین خلائق نزد رسول خداصلی الله علیه وآله

از امام صادق علیه السلام نقل شده که رسول خداصلی الله علیه وآله فرمود: «خوشا به حال کسی که قائم اهل بیت را دریابد در حالی که پیش از قیامت به او اقتدا کرده باشد، دوست او را دوست بدارد و از دشمنش بیزاری جوید و ولایت امامان هدایت کننده پیش از او را داشته باشد. آنها رفقای من و اهل دوستی و موَدّت من و گرامی ترین افراد امتم بر من و گرامی ترین خلق خدا نزد من می باشند» (۲).

۳۸ - داخل شدن به بهشت به ضمانت رسول خداصلی الله علیه وآله

رسول خداصلی الله علیه وآله فرمود: «هرکس پنج چیز را برای من ضمانت شود، بهشت را برای او ضمانت کنم». گفته شد: یا رسول الله! آنها چیست؟ فرمود: «نصیحت برای خداوند - عزّوجلّ -، و نصیحت [و خیرخواهی] برای رسول او، و نصیحت برای کتاب خدا، و نصیحت برای دین خدا، و نصیحت برای جامعه مسلمین» (۳).

ص: ۱۵۲

۱- کافی: ۱۶۴/۲.

۲- بحار الانوار: ۱۲۹/۵۲.

۳- خصال صدوق: ۲۹۴/۱.

نصیحت، خیرخواهی است. و تردیدی نیست که تمام اقسام پنج گانه فوق با دعا کردن برای تعجیل فرج مولایمان صاحب الزمان علیه السلام حاصل می شود، زیرا با ظهور آن حضرت، غم و ناراحتی از اولیای خدا برطرف شده و رسول خداصلی الله علیه و آله مسرور گشته و احکام کتاب الهی آشکار می شود. و دین خدا بر جهان غالب، و فرج برای جامعه مسلمین حاصل خواهد گشت.

۳۹ - مشمول دعای رسول خداصلی الله علیه و آله

روایت شده که رسول اکرم صلی الله علیه و آله پس از یاد کردن ائمه اطهارعلیهم السلام، دست های خود را به دعا برداشت و گفت: «خدایا! دوست بدار هرکس خلفای مرا دوست بدارد و ولای امامان امتم را پس از من داشته باشد، و دشمن بدار هر آنکه با آنها دشمنی کند. و هر که آنها را یاری کند یاری اش کن و هرکس خواری شان را بخواهد خوارش گردان...» (۱).

و بدون شک دعا برای مولی صاحب الزمان علیه السلام، موالات و یاری آن حضرت و تمام امامان برحق است. [و چنین کسی مشمول دعای خیر رسول خداصلی الله علیه و آله می شود].

۴۰ - مشمول تأیید خداوند در عبادت

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «خداوند سبحان می فرماید: هرگاه بدانم اشتغال به من در بنده ام غالب است، شہوتش را در سؤال و مناجات خودم قرار می دهم، و هرگاه بنده ام چنین شد، پس اگر خواست اشتباه کند، بین او و اشتباه کردنش حایل شوم. حَقًّا که آنان اولیای من هستند، حَقًّا که آنان قهرمانان اند.» (۲).

ص: ۱۵۳

۱- احتجاج: ۹۸/۱.

۲- عده الداعی: ۲۳۵.

آیات و روایات دلالت دارند که دعا از مهم ترین اقسام عبادت ها می باشد و شکی نیست که ارزنده ترین و عظیم ترین انواع دعا آن است که برای کسی باشد که خداوند حَقّش را بر تمام خلائق واجب ساخته و به برکت وجود او فیض به همه موجودات رسیده است. و نیز بدون تردید مراد از اشتغال به خداوند، مشغول بودن به عبادت او است، و همان است که مداومت بر آن سبب می شود که خداوند انسان را در عبادت تأیید و مدد نماید و او را از اولیای خود قرار دهد.

نتیجه اینکه: مواظبت و مداومت در دعا برای مولایمان صاحب الزمان علیه السلام و درخواست فرج و ظهور آن حضرت از خداوند موجب حصول این فایده عظیم می گردد.

۴۱ - دفع عقوبت از اهل زمین

خداوند متعال به برکت دعا کنندگان برای مولایمان صاحب الزمان علیه السلام عذاب و عقوبت را از اهل زمین دفع می نماید.

امام صادق علیه السلام فرمود: «زمانی بر مردم خواهد آمد که امام آنها از نظرشان غایب می گردد، خوشا به حال پایداران بر امر ما در آن زمان. به درستی که کمترین ثوابی که برای آنان خواهد بود، آن است که آفریدگار - عزّوجلّ - ایشان را ندا خواهد کرد: بندگان من! به سرّ من ایمان آوردید و غیب مرا تصدیق کردید، پس مژده باد شما را به ثواب نیکو از سوی من، شما بید به حق بندگان و کنیزان من، از شما می پذیرم و شما را می بخشم و می آمرزم، و به خاطر شما باران بر بندگانم می بارم و بلا را از آنان دفع می نمایم، و اگر شما نبودید، هرآینه عذاب را بر ایشان فرو می فرستادم...» (۱).

ص: ۱۵۴

و مخفی نیست اهتمام و مداومت در دعا برای حضرت صاحب الزمان علیه السلام سبب پایدار ماندن بر سنت و شیوه امامان علیهم السلام است.

۴۲ - ثواب کمک و یاری مظلوم

امام صادق علیه السلام فرمود: «هرکس به فریاد برادر مؤمن ستمدیده خود برسد - به قدر توانش - و غم او را برطرف سازد و او را در برآورده شدن حاجتش یاری نماید، بدین کار نزد خداوند هفتاد و دو رحمت برای او خواهد بود، یکی از آنها را به زودی به او رساند که زندگی اش را سامان دهد و هفتاد و یک رحمت را برای احوال و صحنه های ترسناک قیامت ذخیره نماید» (۱).

بر کسی پوشیده نیست که امام عصر - ارواحنا له الفداء - مظلوم است، بنابراین دعا کننده برای آن حضرت و تعجیل فرج و ظهور آن حضرت، شامل این روایت می شود، چون دعا از اقسام اعانت و کمک می باشد.

۴۳ - آثار تواضع و تجلیل بزرگتر

تواضع آن است که شخص پیش خودش نسبت به غیر حقیر باشد. و تکبر آن است که شخص در پیش خود نسبت به دیگری بزرگ جلوه کند و دیگری را نسبت به خودش حقیر بداند. و این از جهل سرچشمه می گیرد که شخص، بدی های خودش و خوبی های دیگران را نشناسد یا از آنها غفلت ورزد.

اما آثار و فواید تواضع

۱ - تجلیل خدای تعالی

امام صادق علیه السلام فرمود: «از اقسام تجلیل خداوند - عزوجل - احترام مؤمن محاسن

ص: ۱۵۵

۱- بحار الانوار: ۲۱/۷۵.

سفید است، و هر کس مؤمنی را گرامی بدارد به کرامت خداوند آغاز کرده است، و هر آنکه مؤمن موسفیدی را سبک کند، خداوند کسی را به سوی او فرستد که پیش از مرگش او را سبک شمارد».(۱)

البته باید توجه داشت که چون شرافت و عظمت اسلام از هر شرفی بالا-تر و بزرگ تر است، آنان که سابقه بیشتری در آن دارند تعظیم و احترامشان نزد خدا شایسته تر است.

۲ - ایمنی از ترس روز قیامت

امام صادق علیه السلام می فرماید: رسول خداصلی الله علیه وآله فرمود: «هر کس امتیاز و برتری شخص بزرگی را به خاطر سَنَسْش بشناسد و او را احترام کند، خداوند وی را از ترس روز قیامت ایمن نماید».(۲)

۳ - تقرب به درگاه خداوند متعال

امام صادق علیه السلام فرمود: «از جمله چیزهایی که خداوند به داوود علیه السلام وحی فرمود، این بود که: ای داوود! همان طور که نزدیک ترین مردم نزد خداوند متواضعان هستند، دورترین مردم از خداوند متکبران می باشند».(۳)

۴ - رفعت و بزرگی در پیشگاه خداوند

امام صادق علیه السلام از رسول خداصلی الله علیه وآله نقل کرده که فرمود: «... تواضع به صاحبش رفعت و بلندی بیشتری دهد، پس تواضع کنید که خداوند شما را رفعت بخشد».(۴)

حال که آثار و فواید تواضع معلوم شد، بدان که تواضع برای امام علیه السلام بر دو گونه است: قلبی و بدنی. تواضع قلبی آن است که مؤمن معتقد باشد که

ص: ۱۵۶

۱- وسائل الشیعه: ۴۶۸/۸.

۲- وسائل الشیعه: ۴۶۷/۸.

۳- کافی: ۱۲۳/۲.

۴- کافی: ۱۲۱/۲.

امام علیه السلام از خودش و از تمام ماسوی الله بعد از حضرت خاتم النبیین صلی الله علیه و آله افضل و اشرف است، از فرشتگان و پیغمبران گرفته تا دیگران. و نیز باور داشته باشد که خدای - عزوجل - مخلوقی برتر از رسول خدا و خاندان طاهرینش - علیهم السلام - نیافریده، این اعتقاد ما است، که اخبار متواتره قطعی بر آن دلالت دارد. (۱)

و اما تواضع بدنی برای امام علیه السلام بر دو قسم است: واجب و مستحب.

تواضع واجب، آن است که ترک آن مایه هتک حرمت امام علیه السلام و استخفاف به ساحت مقدس آن حضرت است. مانند: ترک به پا ایستادن هنگام ذکر نام قائم علیه السلام در مجلس عمومی به قصد استخفاف و سبک شمردن - العیاذ بالله - با وجود به پا خاستن اهل مجلس (۲)، زیرا که سبک شمردن امام علیه السلام مستلزم سبک شمردن خدای - عزوجل - می باشد.

و اما تواضع مستحب مانند: به پا خاستن هنگام ذکر نام مقدسش و درود فرستادن بر او و نیز دعا کردن برای او، زیرا دعا برای تعجیل فرج و ظهور مولا صاحب الزمان علیه السلام توقیر و تعظیم و احترام آن حضرت در غیاب و حضور است.

۴۴ - ثواب خونخواهی امام حسین علیه السلام

از جمله اموری که با دعا کردن برای تعجیل فرج مولا - صاحب الزمان علیه السلام حاصل می شود: ثواب خونخواهی مولای مظلوم غریب شهیدمان حضرت

ص: ۱۵۷

۱- سید جزایری - رحمه الله - در انوار النعمانیه، ۱ / ۳۳ گفته است: اخباری که بر این معنی دلالت دارد جداً زیاد است و آنچه ما به دست آوردیم حدود هزار حدیث می شود.

۲- البته اصل قیام هنگام ذکر حضرت قائم علیه السلام مستحب است همانطوری که مؤلف محترم - رحمه الله - به آن اشاره می کنند، ولی اگر عدم قیام به خاطر استخفاف به حضرت حجت علیه السلام باشد یا موجب استخفاف شود حرام است. (ملخص)

سید الشهداء حسین بن علی علیهما السلام است، و خونخواهی آن حضرت وظیفه هر مؤمن است، زیرا آن حضرت پدر حقیقی آنان می باشد و این امری است که احدی جز خدا ثواب آن را نمی تواند شماره کند. زیرا عظمت شأن خون به مقدار عظمت صاحب آن است. پس همان طور که کسی جز خدا نمی تواند بر شئون حسینی احاطه یابد، همچنین کسی غیر او نمی تواند ثواب خونخواهی او را احصا نماید، زیرا حسین علیه السلام همان است که در زیارتش آمده: «الْإِسْلَامُ عَلَيْكَ يَا ثَارَ اللَّهِ وَابْنَ ثَارِهِ»؛ سلام بر تو ای آنکه خونخواه او خداوند است، و فرزند کسی که خونخواهش خدا است.

و اگر در دعا برای تعجیل فرج مولا صاحب الزمان علیه السلام جز این ثواب نبود، همین در فضیلت و شرافت آن کافی بود، و حال آنکه فضل و ثواب بی شماری در آن هست.

و امّا بیان اینکه با این دعا ثواب خونخواهی امام حسین علیه السلام حاصل می شود؛ خونخواهی مراتب متعدّد و درجات چهارگانه ای دارد:

اول: ولیّ خون قوّت و حکومت و استیلا داشته باشد، که به زیردستانش دستور می دهد قاتل را بکشند، و بدین ترتیب خون بهای مظلوم را می گیرد.

دوم: خودش قاتل آن مظلوم را بکشد.

سوم: کسی که خونخواه است ضعیف باشد و نتواند خونخواهی کند، مگر با تظلم و شکایت نزد سلطان و زمامدار مقتدری که حقّ او را از ظالمش بگیرد، و این نیز واضح است که نوعی خونخواهی محسوب می گردد.

چهارم: به خاطر ضعیف بودن نتواند خونخواهی کند، مگر با کمک گرفتن از دیگرانی که قدرتی دارند که با یاری یکدیگر این کار را انجام دهند. به عبارت دیگر: کمک در آمادگی وسایل خونخواهی، نوعی از خونخواهی می باشد.

ص: ۱۵۸

و چون ما در این زمان قدرت نداریم برای مولایمان حسین علیه السلام خونخواهی کنیم، جز به این دو قسم اخیر، لازم است - به حکم وظیفه ای که بر ما هست - به همین دو قسم مبادرت ورزیم. و این دو با دعا برای تعجیل فرج و ظهور مولا صاحب الزمان علیه السلام حاصل می گردد، که خدای قادر منتقم از هر سلطانی قدرتمندتر، و انتقام گیرنده از هر ظالم و ستمگر است. زیرا با اخبار متواتری دانسته ایم که خداوند قادر متعال مولای ما صاحب الامر علیه السلام را برای این خونخواهی ذخیره نموده است. پس بر ما لازم است که شب و روز به درگاه الهی تضرع و استغاثه کنیم که ظهور و فرج آن حضرت را تعجیل فرماید تا خونخواهی نماید و از جَباران کافر انتقام بگیرد، زیرا در زمان غیبت آن حضرت راه دیگری به جز این قسم از خونخواهی نداریم.

۴۵ - درخشندگی نور او در قیامت

بیان این مطلب به دو وجه تقریر می شود:

اول: مؤمن روز قیامت نورش درخشان می گردد.

و روایات بسیاری بر این امر دلالت دارد. از جمله امام صادق علیه السلام فرمود: «برای مردم به مقدار ایمانشان در قیامت نور تقسیم می گردد، و به منافق هم تقسیم می شود پس نور او بر ابهام پای چپش خواهد بود، نورش خاموش می شود و [به مؤمنین] می گوید: به جای خود باشید تا از نورتان بهره گیرم. گفته شود: باز گردید پشت سر و نوری درخواست کنید. یعنی از همانجا که نور تقسیم شده. پس وقتی برمی گردند بین آنان حجابی قرار داده می شود».(۱)

ص: ۱۵۹

و گفتیم که دعا برای حضرت ولی عصر علیه السلام موجب کمال ایمان می گردد، بنابراین موجب درخشندگی بیشتر نور مؤمن در قیامت خواهد شد.

دوم: امام صادق علیه السلام فرمود: «ای پسر یعفور! رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: شش خصلت در هر کس باشد، در پیشگاه خداوند و سمت راست او خواهد بود».

ابن ابی یعفور عرضه داشت: فدایت شوم آنها چیست؟ فرمود: ۱. مرد مسلمان دوست بدارد برای برادرش آنچه را که برای عزیزترین خاندانش دوست می دارد. ۲. و اکراه دارد برای برادرش آنچه را که برای عزیزترین خاندانش خوش ندارد. ۳. و در دوستی با او صمیمیت داشته باشد».

ابن ابی یعفور گریه کرد و گفت: چگونه با او صمیمیت کند؟ امام صادق علیه السلام فرمود: «هرگاه به آن مرتبه برسد، همه آنچه در دل دارد به او می گوید، پس اگر خوشحال باشد، او هم مسرور می گردد و هرگاه اندوهگین باشد، او نیز محزون می شود و اگر بتواند ناراحتی هایش را برطرف می سازد و گرنه برای او به درگاه خداوند دعا کند».

سپس امام صادق علیه السلام فرمود: «سه چیز از آن شما و سه چیز از آن ما است، و آن ۱. شناختن فضیلت ما. ۲. و گام برداشتن در پی ما ۳. و انتظار داشتن عاقبت ما می باشد. پس هر کس چنین باشد در پیشگاه خدای - عزوجل - خواهد بود، و کسانی که درجه شان پایین تر از ایشان است، از نور اینان پرتو گیرند».(۱)

از این حدیث معلوم می شود که دعا کننده برای تعجیل فرج حضرت صاحب الزمان علیه السلام، مصداق این سه عنوان است، زیرا دعا در حق آن حضرت نشانه معرفت او و پدران گرامی اش می باشد، و علامت پیروی از آنها در این امر ارزنده و دلیل انتظار عاقبت امر ایشان و انتظار دولت ایشان است.

ص: ۱۶۰

۴۶ - شفاعت او درباره هفتاد هزار تن از گناه کاران

امام صادق علیه السلام از امیر مؤمنان علیه السلام نقل می کند که فرمود: «بهشت را هشت در است، از یک در پیغمبران و صدیقین داخل می شوند، و از در دیگر شهدا و صالحین و از پنج در شیعیان و دوستان ما داخل می شوند، پیوسته بر صراط خواهم ایستاد. دعا می کنم و می گویم: پروردگارا! شیعیان و دوستان و یاران مرا و کسانی که در دنیا از من پیروی کردند، به سلامت بدار. پس از باطن عرش ندا می رسد: دعایت را مستجاب کردم و درباره شیعیانت شفاعت دادم. پس هر مرد از شیعیانم و کسانی که از من پیروی کرده اند و مرا یاری نموده و با آنها که با من سر جنگ داشته اند، به عمل یا قول جنگ کرده است در حق هفتاد هزار تن از همسایگان و نزدیکانش شفاعت می کند. و از در دیگر سایر مسلمانان - کسانی که شهادت لا إله إلا الله را می گفته اند و در دلشان ذره ای بغض ما اهل بیت نبوده - داخل می شوند» (۱).

مخفی نیست دعا کردن در حق مولا - صاحب الزمان علیه السلام و خواستن فرج آن حضرت، از اقسام نصرت و یاری امیر مؤمنان علیه السلام به زبان است. زیرا یاری حضرت حجت علیه السلام یاری پدر بزرگوارش می باشد، و چون صاحب الزمان علیه السلام انتقام گیرنده از دشمنان و ستمگران نسبت به امیر المؤمنین علیه السلام است، پس هر آنچه در گرفتن این انتقام مؤثر باشد، در اقسام نصرت آن حضرت داخل است، که از آن جمله دعا است.

۴۷ - بی حساب داخل بهشت شدن

امام صادق علیه السلام در آخر وصایای خود به عبد الله بن جندب فرمود: «... پس

ص: ۱۶۱

۱- بحار الانوار: ۱۲۱/۸.

باقی نمی ماند احدی از کسانی که مؤمنی از دوستان ما را با یک کلمه کمک کرده باشد، مگر اینکه خداوند او را بدون حساب داخل بهشت گرداند» (۱).

به توضیح اینکه مکرر گفته ایم: دعا از جمله اقسام یاری کردن به زبان است، بنابراین دعا برای تعجیل فرج مولای ما صاحب الزمان علیه السلام در کامل ترین افراد این عنوان داخل می باشد.

۴۸- در امان بودن از تشنگی قیامت

چون از کسانی خواهد بود که رسول خدا صلی الله علیه وآله آنان را سیراب می نماید، چنان که در حدیث پرچم هایی که روز قیامت بر آن حضرت وارد می شود، چنین آمده که رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمود: «سپس پرچمی بر من وارد می شود که (افراد آن) رخسارشان از نور برق می زند، به آنها می گویم: شما کیستید؟ می گویند: ما اهل کلمه توحید و تقوی از امت محمد مصطفی صلی الله علیه وآله هستیم، و ماییم بازماندگان اهل حق، کتاب پروردگارمان را برگرفتیم و حلال آن را حلال و حرامش را تحریم نمودیم، و ذریه پیغمبرمان صلی الله علیه وآله را دوست داشتیم، و آنان را با همه وسایلی که برای خودمان به کار می بردیم یاری کردیم، و در خدمت آنان با دشمنانشان جنگ نمودیم. پس به آنها خواهیم گفت: بشارت باد شما را که من پیامبر شما محمد صلی الله علیه وآله هستم و به تحقیق که در دنیا همین طور بودید که گفتید. سپس از حوض خودم به آنان آب می دهم. آن گاه سیراب می روند و به یکدیگر اظهار سرور و بشارت می کنند، بعد از آن داخل بهشت می شوند و تا ابد در آن جاودان خواهند ماند».

می گویم: وجه دلالت اینکه گفتیم دعا از اقسام نصرت و یاری است، و نیز این حدیث بر مکرمات دیگری - که خلود در بهشت است - نیز دلالت دارد.

ص: ۱۶۲

۴۹ - خراش صورت ابلیس

امام صادق علیه السلام به اسحاق بن عمار فرمود: «ای اسحاق! تا می توانی به دوستانم نیکی کن که هیچ مؤمنی به مؤمن دیگر احسان یا کمک نکند، مگر اینکه صورت ابلیس را خراشیده و به دلش زخم زده است».(۱)

دعا برای تعجیل فرج مولا صاحب الزمان علیه السلام کمک و احسان است، و آن حضرت اصل ایمان و رئیس اهل دین است، پس این فایده بر اعانت و احسان به آن حضرت به نحو اکمل حاصل می گردد.

۵۰ - تحفه و هدیه ویژه در قیامت

امام صادق علیه السلام فرمود: «همانا مؤمن به برادرش تحفه می دهد». عرض کردم: تحفه چیست؟ فرمود: «از قبیل جای نشستن و متکا و غذا و پوشاک و سلام، پس بهشت برای پاداش او گردن می کشد، و خدای - عزوجل - به بهشت وحی فرماید: من خوراک تو را بر اهل دنیا حرام کردم مگر بر پیغمبر و وصی پیغمبر. و چون روز قیامت شود، خداوند به بهشت وحی فرماید که دوستانم را در برابر تحفه هایشان پاداش ده».

و دعا برای تعجیل فرج و ظهور مولا صاحب الزمان علیه السلام هم از مصادیق تحفه است. چنان که پوشیده نیست.

۵۱ - خدمتگزاران بهشتی

رسول خداصلی الله علیه وآله فرمود: «هر بنده ای در امت من به برادرش در راه خدا مهربانی و لطفی انجام دهد، خداوند از خدمت گزاران بهشتی به خدمتش خواهد گمارد».(۲)

ص: ۱۶۳

۱- کافی: ۲/۲۰۷.

۲- کافی: ۲/۲۰۶.

۵۲ - سایه گسترده خداوند

از امام صادق علیه السلام نقل شده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «هر کس برادر مسلمانش را با کلمه ای گرامی بدارد که به وسیله آن کلمه به او لطف کند و غصّه اش را برطرف سازد، پیوسته در سایه گسترده خداوند خواهد بود و تا وقتی که در آن حال باشد، رحمت بر او فرود می آید».(۱)

بنابراین دعا کننده برای فرج مولا صاحب الزمان علیه السلام زیر سایه گسترده خداوند قرار می گیرد و مادامی که به دعاگویی آن حضرت مشغول باشد، رحمت بر او نازل می گردد.

۵۳ - ثواب خیرخواهی مؤمن

امام صادق علیه السلام فرمود: «بر مؤمن واجب است که در حضور و غیاب، خیرخواه مؤمن باشد».(۲)

و نیز رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «عظیم ترین مردم از لحاظ منزلت نزد خداوند در روز قیامت کسی است که برای نصیحت و خیرخواهی آفریدگان در زمین بیشتر تلاش نماید».(۳)

پُر واضح است که درخواست تعجیل فرج و ظهور برای مولا- صاحب الزمان علیه السلام اخلاص و خیرخواهی برای بهترین مؤمنین و نیز برای همه است.

۵۴ - حضور فرشتگان

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «اگر به بوستان های بهشت گذرتان افتاد، در آنها به

ص: ۱۶۴

۱- کافی: ۲/۲۰۶.

۲- کافی: ۲/۲۰۸.

۳- کافی: ۲/۲۰۸.

گردش و تنعم بپردازید». عرض کردند: یا رسول الله! بوستان های بهشت چیست؟ فرمود: «حلقه های ذکر، خداوند را کاروان هایی از فرشتگان است که در پی حلقه های ذکر می گردند. پس وقتی به آنها برسند پیرامونشان را می گیرند».(۱)

و امام صادق علیه السلام فرمود: «سه نفر به بالا از مؤمنین جمع نشوند، مگر اینکه به مثل آنها از فرشتگان حاضر گردند. پس اگر دعای خیر کنند، آمین گویند، و اگر از شرّی به خدا پناه ببرند، فرشتگان از خداوند می خواهند که آن شرّ را از آنان دور نماید و اگر حاجتی بخواهند، به درگاه الهی شفاعت کنند و قضای آن را تقاضا نمایند...».(۲)

بنابراین مجلسی که در آن برای حضرت قائم علیه السلام دعا شود، جایگاهی برای حضور فرشتگان گردد، و فرشتگان اهل آن مجالس را در دعا یاری می دهند.

۵۵ - مباحث خداوند متعال

امام صادق علیه السلام به داود بن سرحان فرمود: «ای داود! سلام مرا به دوستان و پیروانم برسان. و اینکه می گویم: خداوند رحمت کند بنده ای را که با دیگری جمع بشود پس امر ما را مذاکره نمایند که سومی آنان فرشته ای خواهد بود که برای آن دو طلب مغفرت کند، و هیچ گاه دو نفری بر یاد ما جمع نشوند مگر اینکه خدای تعالی به جهت [اجتماع] آنان به فرشتگانش مباحثات می نماید. پس هرگاه اجتماع کردید به یادآوری و گفت و شنود امر ما بپردازید، که در جمع شدن و مذاکره شما احیای امر ما است و بهترین مردم بعد از ما کسی است که امر ما را مذاکره کند و به یاد ما دعوت نماید».(۳)

ص: ۱۶۵

۱- بحار الانوار: ۲۰۵/۱.

۲- کافی: ۱۸۷/۲.

۳- بحار الانوار: ۲۰۰/۱.

۵۶ - اطاعت اولی الامر

امام صادق علیه السلام در مورد آیه: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ» (۱) فرمود: «خصوص ما منظور هستیم» (۲).

و امام باقر علیه السلام درباره این آیه فرمود: «[اولی الامر] امامان از فرزندان علی و فاطمه - علیهم السلام - تا روز قیامت» (۳). بنابراین عمل به روایاتی که از امامان علیهم السلام در امر به دعا برای حضرت صاحب الزمان علیه السلام رسیده، اطاعت از اولی الامر است. و اطاعت اولی الامر بهترین چیزی است که بندگان به سوی خدا بدان تقرب می جویند.

امام صادق علیه السلام فرمود: «بهترین چیزی که بندگان به وسیله آن به خداوند تقرب جویند، اطاعت خداوند و اطاعت فرستاده او و اطاعت اولی الامر است» (۴).

۵۷ - خرسندی خداوند متعال و رسول او

امام باقر علیه السلام فرمود: رسول خداصلی الله علیه وآله فرمود: «هر کس مؤمنی را مسرور سازد، همانا مرا مسرور کرده، و هر کس مرا مسرور کند، همانا خدا را مسرور نموده است» (۵).

بنابراین، این دعا از موجبات سرور و رضای الهی و رسول او است، زیرا که وقتی مؤمن در حق امام خود دعا کند امام خویش را مسرور نموده است، و خرسندی امام علیه السلام مایه سرور خدا و رسول اوست.

۵۸ - محبوب ترین اعمال

این دعا بهترین اعمال به سوی خدای تعالی است، زیرا موجب خوشحالی

ص: ۱۶۶

۱- سوره نساء، آیه ۵۹.

۲- تفسیر برهان: ۳۸۴/۱.

۳- تفسیر برهان: ۳۸۳/۱.

۴- کافی: ۱۸۷/۱.

۵- کافی: ۱۸۸/۱.

امام و پیشوای مؤمنین و افضل آنان می باشد. از رسول خداصلی الله علیه وآله روایت شده که فرمود: «همانا محبوب ترین کارها نزد خداوند - عزوجل - خوشی رساندن به مؤمنین می باشد».(۱)

۵۹ - حکومت در بهشت

امام باقر علیه السلام فرمود: «از جمله چیزهایی که خداوند - عزوجل - با بنده اش موسی علیه السلام مناجات کرد این بود که فرمود: همانا بندگانی برای من هستند که بهشت خود را بر آنها مباح نمایم و در آن ایشان را حکومت دهم.

موسی گفت: پروردگارا! اینها کیانند که بهشت را بر آنها مباح نمایی و در آن حکومتشان دهی؟ فرمود: هرکس به مؤمنی خوشحالی برساند...».(۲)

۶۰ - به آسانی به حساب او رسیدگی می شود

امام صادق علیه السلام ضمن حدیثی طولانی فرمود: «هنگامی که خداوند مؤمن را از قبرش برانگیزد، صورتی با او خارج شود که پیشاپیش وی راه رود، که هرگاه مؤمن یکی از احوال قیامت را بنگرد، آن مثال به او گوید: هراسان و غمگین مباش، مژده باد تو را به خوشی و کرامت خداوند متعال، تا اینکه در پیشگاه خدا بایستد، پس به آسانی او را محاسبه نماید و به سوی بهشتش فرمان دهد، در حالی که آن صورت پیش روی اوست. مؤمن به آن گوید: خدا رحمت کند! چه خوب کسی بودی که از قبر همراهم درآمدی و همواره مرا به شادمانی و کرامت الهی مژده دادی تا آن را دیدم. پس از آن گوید: تو کیستی؟ می گوید: من همان شادمانی و سروری هستم که در دنیا بر برادر مؤمنت وارد کردی. خدای تعالی مرا از آن سرور آفرید تا تو را مژده دهم».(۳)

ص: ۱۶۷

۱- کافی: ۱/۱۸۹.

۲- کافی: ۱/۱۸۸.

۳- کافی: ۱/۱۹۰.

بدون تردید مولای ما صاحب الزمان و پدران بزرگوارش - علیهم السلام - بر اثر دعای مؤمن برای تعجیل ظهور و فرج مولا صاحب الزمان علیه السلام خوشحال و مسرور می شوند. بنابراین به نحو تامی تمام آثاری که بر خرسند کردن مؤمنین مترتب است بر این دعای شریف مترتب می گردد.

۶۱- دعا در عصر غیبت بهتر از زمان ظهور امام علیه السلام است

امام صادق علیه السلام فرمود: «به خدا قسم! صدقه در سرّ از صدقه آشکارا بهتر است. همین طور به خدا قسم! عبادت شما در پنهانی با امام پنهانتان در زمان دولت باطل و با ترس از دشمنان و یا صلح با او بهتر است از کسی که خدا را در زمان ظهور حق با امام برحق ظاهر در دولت حق عبادت نماید. و عبادت توأم با ترس از دولت باطل همچون عبادت و امنیت در دولت حق نیست». (۱) شایان ذکر اینکه دعا از بهترین و مهم ترین عبادت ها است، (۲) به خصوص دعا در حق صاحب الزمان علیه السلام.

۶۲- دعای فرشتگان در حق او

امام باقر علیه السلام فرمود: «نزدیک ترین دعایی که زود به اجابت برسد دعای برادر دینی برای برادر خویش در غیاب او است، اینکه با دعا برای برادرش آغاز کند، پس فرشته ای که موکل بر او است بگوید: آمین و برای تو دو چندان آن باشد». (۳)

ص: ۱۶۸

۱- کافی: ۳۳۳/۱.

۲- کلینی در اصول کافی: ۴۶۶/۲، باب فضیلت دعا و تأکید بر آن، به سند صحیحی از زراره از امام باقر علیه السلام آورده که فرمودند: خدای - عز و جلّ - می فرماید: «إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ»؛ همانا آنان که از پرستش من سر برافرازند، زود است که با سرافکندگی داخل جهنم شوند. فرمودند: [منظور از پرستش] دعاست و بهترین عبادت دعا است. عرض کردم: کلمه اوّاه در فرموده خداوند: «إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ»، معنایش چیست؟ فرمودند: اوّاه یعنی بسیار دعا کننده. (مؤلف)

۳- کافی: ۵۰۷/۲.

و نیز حضرت سید الساجدین علیه السلام فرمود: «همانا فرشتگان اگر بشنوند که مؤمن برای برادر مؤمنش در غیاب او دعا می کند یا به خوبی یادش می نماید، گویند: خوب برادری هستی برای برادرت، برایش به نیکی دعا می کنی در حالی که از تو غایب است، و از او به خوبی یاد می آوری، خدای - عزوجل - دو برابر آنچه برایش خواستی به تو عنایت فرماید، و دوچندان که او را به نیکی یاد کردی بر تو ثنا گوید...» (۱).

۶۳ - دعای حضرت سجّاد علیه السلام برای دعا کنندگان

امام سجّاد علیه السلام در دعای روز عرفه پس از دعا کردن درباره مولایمان صاحب الزمان علیه السلام چنین دعا کرده است: «بارالها! درود و صلوات فرست بر دوستان، آنان که مقامشان را اعتراف دارند و از روش ایشان تبعیت نمایند، و از آثارشان پیروی کنند، و به آنان دست یابند، و به ولایتشان تمسّک جویند، و به امامتشان اقتدا کنند، و تسلیم امرشان باشند، و در اطاعتشان کوشش نمایند، و منتظر روزگار حکومتشان باشند، و دیده ها به سوی ایشان بدوزند، صلوات های مبارک پاکیزه نمو کنند در هر صبح و شام، بر آنان و ارواح ایشان سلام فرست، و امرشان را بر تقوی جمع گردان، و وضعشان را به سامان برسان، و توبه ایشان را بپذیر که تویی توبه پذیر و مهربان، و بهترین آمرزندگان، و ما را در دارالسلام (سرای سلامت بهشت) با آنان قرار ده، به رحمت خودت ای مهربان ترین مهربانان».

و البته هرگاه مؤمن برای تعجیل فرج مولایش دعا کند، از مصادیق یاد شدگان در این دعا می شود، و این دعا درباره اش به اجابت می رسد.

۶۴ - تمسک به ثقلین

از امیر المؤمنین علی علیه السلام درباره معنی فرموده رسول خدا صلی الله علیه و آله: «إِنِّي مُخَلَّفٌ

ص: ۱۶۹

فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ كِتَابَ اللَّهِ وَعِزَّتِي؛ من در میان شما ثقلین - دوشی و نفیس - را ترک می گویم، کتاب خدا و عترتم را. سؤال شد: عترت پیامبر کیانند؟ امیر مؤمنان علیه السلام فرمود: «من و حسن و حسین و امامان نه گانه از فرزندان حسین، نهمین مهدی و قائم ایشان است. از کتاب خداوند جدا نشوند و آن نیز از ایشان جدا نشود تا اینکه بر کنار حوض (کوثر) بر رسول خداصلی الله علیه و آله باز گردند».

تمسک به عترت با متابعت از ایشان حاصل می گردد، و چون دعا کردن برای تعجیل ظهور حضرت صاحب الزمان - عجل الله فرجه الشریف - متابعت با زبان از ایشان است و از اعتقاد به آنان و ثابت بودن بر آن سرچشمه می گیرد، بنابراین دعا کننده از مصادیق متمسک به ثقلین است.

۶۵ - جنگ زدن به ریسمان الهی

از امام صادق علیه السلام روایت آمده که فرمود: «ماییم ریسمان خداوند، که خدای تعالی فرموده: «وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا» (۱). (۲).

۶۶ - کمال ایمان

نظر به اینکه دعا برای تعجیل فرج حضرت ولی عصر - ارواحنا له الفداء - اظهر محبت زبانی نسبت به امیر مؤمنان علیه السلام است، مایه کمال ایمان می باشد. در روایات متعددی آمده است: هر کس آن حضرت را به زبان دوست بدارد، یک سوم ایمان در او کامل می گردد. (۳)

و نیز امام رضا علیه السلام از جد بزرگوارش علی علیه السلام نقل کرده که فرمود: «برادرم رسول خداصلی الله علیه و آله به من فرمود: هر کس دوست دارد خدای - عزوجل - را در حالی

ص: ۱۷۰

۱- سوره آل عمران، آیه ۱۰۳.

۲- غایه المرام: ۲۴۲.

۳- البرهان: ۵۲۱/۴ - ۵۲۲.

ملاقات کند که به او روی نموده و از او اعراض نکرده باشد، باید ولایت علی را دارا شود،... (تا جایی که فرمود:) و هر کس دوست می دارد خدای - عزوجل - را در حالی ملاقات کند که ایمانش کامل و اسلامش نیکو باشد، ولای حجت صاحب الزمان منتظر را پیشه کند...» (۱). مراد از تولی هر یک از امامان علیهم السلام - که در این حدیث آمده - اظهار محبت نسبت به ایشان می باشد، و تردیدی نیست که دعا از مصادیق بارز اظهار محبت است.

۶۷ - ثواب عبادت کنندگان

رسول اکرم صلی الله علیه و آله به امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود: «همانا مثل تو همچون «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» است، هر کس آن را یک بار بخواند، مانند آن است که یک سوم قرآن را خوانده باشد، و هر کس آن را دو بار بخواند مثل این است که دو سوم قرآن را خوانده باشد، و هر کس آن را سه بار بخواند، مانند کسی است که تمام قرآن را خوانده باشد. تو نیز چنین هستی که هر کس در دل دوستت بدارد، یک سوم ثواب بندگان را خواهد داشت، و هر کس به دل و زبانش دوستت بدارد، دو سوم ثواب بندگان را خواهد داشت، و هر کس به دل و زبان و دستش دوستت بدارد، ثواب تمام بندگان را خواهد داشت».

بنابر این حدیث، هر کس به خاطر محبت نسبت به امیرمؤمنان علیه السلام، برای مولایمان صاحب الزمان علیه السلام درخواست یاری و فرج کند و دست هایش را به سوی آسمان بردارد و از خداوند این حاجت بزرگ را تقاضا نماید، از مصادیق دوست داران امیرالمؤمنین علیه السلام است و دوستی آن حضرت را با دست و زبان ابراز می دارد.

ص: ۱۷۱

۶۸ - ثواب شهادت در رکاب رسول خدا صلی الله علیه وآله و زیر پرچم قائم علیه السلام

امام باقر علیه السلام فرمود: «آنکه از شما این امر را شناخته و منتظر آن باشد و خوبی را در آن ببیند، مانند کسی است که به خدا قسم در رکاب قائم آل محمد - علیهم السلام - با شمشیر خود جهاد کرده باشد». سپس فرمود: «بلکه والله مثل کسی است که در خدمت رسول خدا صلی الله علیه وآله با شمشیرش جهاد کرده باشد». و بار سوم فرمود: «بلکه به خدا قسم همچون کسی است که در خیمه رسول خدا صلی الله علیه وآله شهید شده باشد».

۶۹ - ثواب گرامی داشت و ادای حق عالم

امیر المؤمنین علیه السلام در بیان حق عالم فرمود: «باید در حضور و غیاب، احترام او حفظ شود و حق او شناخته گردد، که عالم از روزه داری که شب ها را به عبادت به سر برد و در راه خدا جهاد کند أجرش بیشتر است». بنابراین چون دعا کردن حفظ حرمت آن حضرت است در حضور و غیاب، بر مؤمن لازم است که به آن اهتمام ورزد.

۷۰ - محشور شدن در زمره امامان علیهم السلام

حضرت سید الشهداء علیه السلام در شب عاشورا فرمود: «به تحقیق که جدم خبر داد که فرزندم حسین علیه السلام در طف کربلا غریب، تنها و تشنه کشته خواهد شد، پس هر کس او را یاری کند، مرا یاری کرده و فرزندش قائم علیه السلام را یاری نموده و هر کس به زبانش ما را یاری کند روز قیامت در حزب ما خواهد بود».

۷۱ - بالا رفتن درجات در بهشت

پیغمبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمود: «اگر می خواهید محمد و علی - علیهما السلام - نزد خداوند منزلت های شما را والا سازند، پس شیعیان محمد و علی - علیهما السلام - را دوست بدارید

ص: ۱۷۲

و در برآوردن حوائج مؤمنین جدّیت نمایید...» [تا آنجا که فرمود: هر کدام که محبتش نسبت به شیعه بیشتر و در ادای حقوق برادران مؤمن پیش قدم تر بوده، درجاتش در بهشت بالاتر خواهد بود، تا آنجا که در بین آنان کسی باشد که از دیگری به مقدار پانصد سال راه در کاخ ها و بهشت های بالاتری قرار گیرد. (۱)]

و مخفی نیست که دعا برای امام زمان علیه السلام ادای قسمتی از حقوق زیاد آن حضرت است.

۷۲- ایمنی از سختی حساب قیامت

زیرا این دعا صله رحم آل محمد علیهم السلام می باشد، و خدای تعالی فرموده: «وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ» (۲)؛ و آنان که به پیوندی که خداوند به آن امر فرموده می پیوندند و از عذاب پروردگارشان و سختی حساب می ترسند.

عمر بن مریم گوید: از امام صادق علیه السلام درباره آیه «وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ» سؤال کردم. فرمود: «از جمله آن، صله رحم است و نهایت تأویل آن این که با ما پیوند داشته باشی».

۷۳- رستگاری به عالی ترین درجات شهدا

حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام فرمود: «از برترین درجه داران شهدا در روز قیامت، کسی است که خدا و رسول او را در غیاب یاری نموده و از خدا و رسولش دفاع کرده باشد».

ص: ۱۷۳

۱- تفسیر امام عسکری، ۱۵۵؛ چاپ جدید، ۴۰۱

۲- سوره رعد، آیه ۲۱.

۷۴ - رستگاری به شفاعت صدیقه کبری علیها السلام

پیغمبر صلی الله علیه و آله ضمن حدیثی طولانی فرمود: «... جبرئیل می گوید: ای فاطمه! حاجات خود را بخواه، پس می گویی: خدایا! شیعیانم. خدای تعالی خواهد فرمود: آنان را آمرزیدم. پس می گویی پروردگارا! شیعیان فرزندانم. خداوند فرماید: البته آنان را آمرزیدم. پس خواهی گفت: پروردگارا! پیروان شیعیانم. آنگاه خداوند خواهد فرمود: برو! هر کس به تو پناه جسته، با تو در بهشت باشد. در آن هنگام است که خلائق آرزو کنند کاش که فاطمی می بودند».

بدون تردید دعا درباره صاحب الزمان علیه السلام از واضح ترین اقسام پناه جستن به سیده زنان است، اضافه بر اینکه از نشانه های تشیع و محبت می باشد.

۷۵ - ثواب احسان به مولا صاحب الزمان علیه السلام

این مطلب به چند وجه قابل بیان است:

اول: دعا، تعظیم و گرامی داشت افراد و از اقسام احسان و نیکی است.

دوم: دعا کردن در تعبیل فرج و ظهور، تأثیر و مدخلیت دارد، لذا اهتمام ورزیدن به تمام آنچه در این امر عظیم مؤثر است، احسان به مولای خائف و غائب از نظرمان می باشد.

سوم: این دعا، اطاعت از امر آن حضرت است، و فرمان برداری نسبت به مولا، به هر گونه که باشد، احسان به او است. بلکه دعا برای آن حضرت احسان به خاتم انبیا و امامان معصوم و تمام پیغمبران و رسولان - علیهم السلام - و همه مؤمنان است. و نظر به اینکه دعا در پیش افتادن فرج و ظهور مؤثر است، بنابراین در روا شدن حاجت ایشان نیز مدخلیت دارد. زیرا تمام حوایج ایشان در گرو استجاب این دعا است. بنابراین تمام ثواب ها و نتایجی که در روایات

ص: ۱۷۴

برای برآوردن حاجت مؤمن ذکر شده، بر دعا برای تعجیل فرج مولا حضرت صاحب الزمان علیه السلام به نحو اتم و اکمل مترتب می باشد. به همین مناسبت اموری که در روایات برای برآوردن حاجت مؤمن ذکر شده در ذیل می آوریم:

الف) ثواب حج و عمره و اعتکاف و روزه دو ماه

امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس که در برآوردن حاجت برادر مسلمان خود گام بردارد و در آن جدّیت کند، و خداوند برآورده شدن آن حاجت را به دست او قرار دهد، خدای - عزوجل - برایش ثواب یک حج و یک عمره و اعتکاف دو ماه در مسجد الحرام و روزه آنها را می نویسد، و اگر در آن تلاش کند ولی خداوند برآورده شدن آن حاجت را بر دست او قرار ندهد، خدای - عزوجل - ثواب یک حج و یک عمره برای او خواهد نوشت».(۱)

ب) قبول شدن شفاعت و روا شدن هزار حاجت او در قیامت

امام صادق علیه السلام به مفضل فرمود: «ای مفضل! بشنو چه می گویم و بدان حق است و آن را انجام ده و برادران بزرگوارت را از آن خبر کن».

عرض کردم: فدایت شوم برادران بزرگوارم کیانند؟ فرمود: «آنان که در رواساختن حوایج برادران خود راغب هستند». سپس فرمود: «و هر کس برای برادر مؤمن خود حاجتی روا سازد، خداوند برای او روز قیامت صد هزار حاجت برآورده سازد، از جمله اولین آنها بهشت است و اینکه خویشاوندان و آشنایان و برادرانش را - به شرط اینکه ناصبی نباشند - داخل بهشت گرداند...».(۲)

ج) ثواب ده طواف خانه کعبه

امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس هفت شوط خانه کعبه را طواف کند، خداوند

ص: ۱۷۵

۱- کافی، ۲ / ۱۹۸.

۲- کافی، ۲ / ۱۹۳.

برایش شش هزار حسنه می نویسد و شش هزار سیئه از او محو می سازد».

سپس فرمود: «برآوردن حاجت مؤمن بهتر است از طوافی و طواف دیگر، تا ده طواف برشمرد».(۱)

(د) ثواب آزاد کردن بردگان

امام صادق علیه السلام فرمود: «برای من گام برداشتن در راه حاجت برادر مسلمانم خوش تر است که هزار برده آزاد کنم و هزار اسب زین و لجام کرده فرستم».(۲)

(ه) حمایت هفتاد و پنج هزار فرشته

امام باقر علیه السلام فرمود: «هرکس در راه روا ساختن حاجت برادر مسلمانش قدم بردارد، خداوند او را با هفتاد و پنج هزار فرشته سایه می دهد، و هیچ گامی بر نمی دارد مگر اینکه به خاطر آن حسنه ای برایش نوشته شود و گناهی از او دور گردد و درجه ای بالا رود، پس هرگاه از انجام حاجت او فراغت یافت، خدای - عزوجل - برای او به خاطر آن، پاداش یک حج و یک عمره می نویسد».(۳)

(و) ثواب هزار سال خدمت پروردگار

از امیر المؤمنین علیه السلام نقل شده که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «هر که در جهت روا ساختن حاجت برادر مؤمن خویش که رضای خدای - عزوجل - در آن باشد و برای او مصلحتی در آن هست، تلاش کند، مثل آن است که خدای - عزوجل - را هزار سال خدمت کرده که یک چشم برهم زدن در معصیت او نیفتاده باشد».(۴)

(ز) ثواب نه هزار سال نماز و روزه

میمون بن مهران گوید: در محضر مولایم حضرت حسن بن علی علیهما السلام بودم

ص: ۱۷۶

۱- کافی، ۲ / ۱۹۴.

۲- کافی، ۲، ۱۹۷.

۳- کافی، ۲ / ۱۹۷.

۴- کمال الدین، ۲ / ۵۴۱.

که مردی آمد و عرضه داشت: ای پسر رسول خدا صلی الله علیه و آله! فلانی از من پولی طلب کار است و می خواهد مرا زندان کند. فرمود: «به خدا سوگند! مالی ندارم که از سوی تو بپردازم».

عرضه داشت: پس با او سخن بگو. فرمود: «من که با او دوستی و انسی ندارم، لیکن از پدرم شنیدم از جدم رسول خدا صلی الله علیه و آله حدیث گفت که آن جناب فرمود: هر کس در روا ساختن حاجت برادر مؤمن خود سعی کند، چنان است که نه هزار سال خداوند را عبادت کرده، روزها روزه دار و شب ها به نماز اشتغال داشته باشد» [\(۱\)](#).

ص: ۱۷۷

۱- بحار الانوار، ۷۴ / ۳۱۵.

در این بخش مواردی که دعا برای حضرت صاحب الزمان علیه السلام و درخواست ظهور آن جناب از درگاه خداوند، در آن وقت سفارش و تأکید بیشتری شده، و از آیات و روایات و دلیل عقل، شواهدی بر آنها هست، بیان می شود:

۱ - بعد از هر نماز واجب

امام صادق علیه السلام فرمود: «از جمله حقوق ما بر شیعیان این است که بعد از فریضه، دست بر چانه بگیرند و سه مرتبه بگویند: «یا رَبِّ مُحَمَّدٍ! عَجِّلْ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ، یا رَبِّ مُحَمَّدٍ! احْفَظْ غَیْبَهُ مُحَمَّدٍ، یا رَبِّ مُحَمَّدٍ! انْتَقِمْ لِابْنِهِ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ» (۱)؛ ای پروردگار محمد! فرج آل محمد علیهم السلام را زودتر گردان. ای پروردگار محمد! [دینت را در] پنهانی محمد صلی الله علیه و آله حفظ کن. ای پروردگار محمد! برای دختر محمد - علیها السلام - انتقام بگیر.

جمیل بن درّاج گوید: مردی به امام صادق علیه السلام عرض کرد: ای آقای من! ستم بالا رفته و خویشانم مرده اند، و من می ترسم که مرگ مرا دریابد در حالی که کسی را نداشته باشم، تا با او انس بگیرم و به او مراجعه نمایم.

ص: ۱۷۸

۱- جمال الصالحین، تعقیبات مشترکه - خطی -.

امام علیه السلام فرمود: «از برادران ایمانی تو کسی هست که از قرابت نسب یا سبب به تو نزدیک تر است، و انس تو به او از انس به خویشانت بیشتر است، با این حال بر تو باد دعا، و اینکه پس از هر نماز بگویی: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ. اللَّهُمَّ إِنَّ الصَّادِقَ الْأَمِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّكَ قُلْتَ: مَا تَرَدَّدْتُ فِي شَيْءٍ أَنَا فَاعِلُهُ كَتَرَدَّدِي فِي قَبْضِ رُوحِ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ يَكْرَهُ الْمَوْتَ وَأَكْرَهُ مَسَ آتِهِ. اللَّهُمَّ فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ لِأَوَّلِي آتِكَ الْفَرَجَ وَالنَّصِيرَ وَالْعَافِيَةَ وَلَا تَسْؤُنِي فِي نَفْسِي وَلَا فِي أَحَدٍ مِنْ أَجْتِي» و اگر خواهی یک یک بستگانت را نام ببر، و یا به طور پراکنده یا همه را یک جا یاد کن». آن مرد می گوید: به خدا قسم! آن قدر عمر کردم تا اینکه از زندگی خسته شدم.

ابومحمد هارون بن موسی گوید: محمد بن الحسن بن شمون بصری این دعا را می خواند و صد و بیست و هشت سال با فراخی عمر کرد. تا از زندگی ملول شد و این دعا را ترک کرد، سپس از دنیا رفت، خدایش رحمت کند. (۱)

تذکر: سر مطلب [تاکید بر دعا بعد از نماز] در این است که حقیقت عبادت و اصل آن و شرط قبولی اش معرفت امام علیه السلام و دوستی او است، پس لازم است که مؤمن بعد از هر نماز، حقیقت ایمان خود و راستی ولایش را نسبت به مولایش ابراز دارد، و با دعا برای او و تقاضای تعجیل فرجش از درگاه خدای عز و جلّ ارادتش را اظهار نماید، تا نمازش با سبب قبولی مقترن گردد.

۲ - بعد از نماز ظهر

از اوقاتی که دعا برای تعجیل فرج مولا صاحب الزمان - عَجَّلَ اللَّهُ فَرَجَهُ الشَّرِيف - تأکید بیشتری دارد، بعد از نماز ظهر است. امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس بعد

ص: ۱۷۹

از نماز صبح و ظهر بگوید: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ»، نمی میرد تا اینکه قائم علیه السلام را دیدار کند» (۱).

و نیز از عباد بن محمد روایت شده که گفت: بر امام صادق علیه السلام در مدینه وارد شدم، هنگامی که از نماز واجب ظهر فراغت یافت، در حالی که دست هایش را به سمت آسمان بلند کرده بود، می گفت: «أَيُّ سَامِعٍ كُلِّ صَوْتٍ، أَيُّ جَامِعٍ كُلِّ قَوْتٍ، أَيُّ بَارِي كُلِّ نَفْسٍ بَعِيدَ الْمَوْتِ، أَيُّ بَاعِثٍ، أَيُّ وَارِثٍ، أَيُّ سَيِّدِ السَّيَادَاتِ، أَيُّ إِلَهٍ إِلَّا إِلَهِهِ، أَيُّ جَبَّارِ الْجَبَابِرَةِ، أَيُّ مَالِكٍ (مَلِكٍ) الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، أَيُّ رَبِّ الْأَرْبَابِ، أَيُّ مَلِكِ الْمُلُوكِ، أَيُّ بَطَّاشٍ، أَيُّ ذَا الْبَطْشِ الشَّدِيدِ، أَيُّ فَعَالٍ لِمَا يُرِيدُ، أَيُّ مُحْصِي عِيدَدِ الْأَنْفَاسِ وَنَقْلِ الْأَقْدَامِ، أَيُّ مَنْ السَّرُّ عِنْدَهُ عَلَانِيَةً، أَيُّ مُبْدِيٍّ، أَيُّ مُعِيدٍ! أَسْأَلُكَ بِحَقِّكَ عَلَى خَيْرَتِكَ مِنْ خَلْقِكَ، وَبِحَقِّهِمُ الَّذِي أَوْجَبْتَ لَهُمْ عَلَى نَفْسِكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ وَأَنْ تَمَنَّيَ عَلَى السَّاعَةِ بِفَكَارِكَ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ وَأَنْجِزْ لَوْلِيكَ وَابْنِ نَبِيِّكَ الدَّاعِيَ إِلَيْكَ بِأَمْرِكَ وَأَمِيرَتِكَ فِي خَلْقِكَ وَعَيْنِكَ فِي عِبَادِكَ وَحُجَّتِكَ عَلَى خَلْقِكَ عَلَيْهِ صَلَواتُكَ وَبَرَكَاتُكَ وَعِيدُهُ، اللَّهُمَّ أَيْدُهُ بِنَصِيرِكَ وَأَنْصِرْ عَبْدَكَ وَقَوِّ أَصْحَابَهُ وَصَبِّرْهُمْ وَافْتَحْ لَهُمْ مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا وَعَجِّلْ فَرَجَهُ وَأَمْكِنْهُ مِنْ أَعْدَائِكَ وَأَعْدَاءِ رَسُولِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ» (۲)؛

راوی گفت: فدایت شوم! آیا چنین نیست که برای خودت دعا کردی؟ فرمود: «برای نور آل محمد علیهم السلام و سابق ایشان و انتقام گیرنده از دشمنانشان به امر خداوند، دعا کردم». عرضه داشتیم: خداوند مرا فدایت سازد، چه هنگام خروجش خواهد شد؟ فرمود: «هرگاه کسی که خلق و امر به دست او است (خدا) بخواهد».

ص: ۱۸۰

۱- بحار الانوار، ۸۶ / ۷۷.

۲- بحار الانوار، ۸۶ / ۶۲: فلاح السائل، ۱۷۰.

سومین وقتی که دعا برای تعجیل فرج حضرت صاحب الامر - عجل الله فرجه الشریف - تأکید شده بعد از نماز عصر است.

یحیی بن الفضل نوفلی گوید: بر حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام وارد شدم، هنگامی که نماز عصر را پایان داده بود، آن گاه دست هایش را به سوی آسمان بلند کرد و شنیدم که می گفت: «أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ، وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ إِلَيْكَ زِيَادَةُ الْأَشْيَاءِ وَنُقْصَانُهَا، وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَ الْخَلْقَ بِغَيْرِ مَعُونَةٍ مِنْ غَيْرِكَ وَلَا حَاجَةٍ إِلَيْهِمْ، وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ مِنْكَ الْمَشِيئَةُ وَإِلَيْكَ الْيَدُ، وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ قَبْلَ الْقَبْلِ وَخَالِقَ الْقَبْلِ، وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ بَعِيدَ الْبُعِيدِ وَخَالِقَ الْبُعِيدِ، وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ تَمْحُو مَا تَشَاءُ وَتُثَبِّتُ وَعِنْدَكَ أُمُّ الْكِتَابِ، وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ غَايَةُ كُلِّ شَيْءٍ وَوَارِثُهُ، وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ لَا يَغْزُبُ عَنْكَ الدَّقِيقُ وَلَا الْجَلِيلُ، وَأَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ لَا تَخْفَى عَلَيْكَ اللُّغَاتُ وَلَا تَتَشَابَهُ عَلَيْكَ الْأَصْوَاتُ، كُلَّ يَوْمٍ أَنْتَ فِي شَأْنٍ لَا يَشْغَلُكَ شَأْنٌ عَنْ شَأْنٍ، عَالِمُ الْغَيْبِ وَأَخْفَى، دَيَّانُ الدِّينِ، مُدَبِّرُ الْأُمُورِ، بَاعِثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ، مُحْيِي الْعِظَامِ وَهِيَ رَمِيمٌ. أَسْأَلُكَ بِاسْمِكَ الْمَكْنُونِ الْمَخْزُونِ الْحَيِّ الْقَيُّومِ الَّذِي لَا يُخَيَّبُ مَنْ سَأَلَكَ بِهِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَأَنْ تُعَجِّلَ فَرَجَ الْمُتَّقِمِ لَكَ مِنْ أَعْدَائِكَ وَأَنْجِزْ لَهُ مَا وَعَدْتَهُ، يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ»؛

راوی می گوید: عرض کردم: دعا برای چه کسی بود؟ فرمود: «او مهدی آل محمد علیهم السلام است». سپس فرمود: «پدرم قربان آن فربه شکم، پیوسته ابرو، باریک ساق که شانه هایش پهن است، گندمگونی که با وجود آن از اثر شب زنده داری به زردی نیز آمیخته است، پدرم فدای کسی که شب خود را با رکوع و سجود به شمارش ستارگان می گذرانند، پدرم قربان کسی که در راه خدا ملامت هیچ

ملامت کننده ای بر او اثر نمی کند، چراغ تاریکی، پدرم فدای کسی باد که قائم به امر خداوند است».(۱)

۴ - بعد از نماز صبح

یکی دیگر از مواقعی که دعا برای تعجیل فرج تأکید بیشتری دارد، پس از نماز صبح است. در تعقیب نماز صبح آمده : پس از نماز صبح پیش از آنکه حرفی بزند صدبار بگوید: «یا رَبِّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَ آلِ مُحَمَّدٍ وَأَعِثْ رَقِیَّتِی مِنَ النَّارِ»؛ پروردگارا! بر محمد و آل او درود فرست و گشایش کار آل محمد را زودتر برسان و گردنم را از آتش [دوزخ] رهایی بخش.

۵ - در قنوت نمازها

سید اجل علی بن طاووس قدس سره در کتاب «مہج الدعوات» قنوت تعدادی از ائمه علیهم السلام را در مورد دعا برای تعجیل فرج حضرت ولی عصر - ارواحنا له الفداء - آورده است. که ما به ذکر قنوت حضرت حجت علیه السلام اکتفا می نمایم:

مولای عزیزمان حضرت حجت علیه السلام در قنوت فرمود: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَأَكْرِمِ أَوْلَیَ آئِكَ بِإِنْجَازِ وَعْدِكَ وَبَلِّغُهُمْ دَرْكَ مَا يَأْمُلُونَهُ مِنْ نَصْرِكَ، وَاكْشِفْ عَنْهُمْ يَأْسَ مَنْ نَصَبَ الْخِلَافَ عَلَیْكَ وَتَمَرَّدَ بِمَنْعِكَ عَلَی رُكُوبِ مُخَالَفَتِكَ وَاسْتِعَانَ بِرَفْدِكَ عَلَی فُلِّ حَيْدِكَ وَقَصَّ دَلِكَيْدِكَ بِأَيْدِيكَ وَوَسَّعَتْهُ جِلْمًا لَتَأْخُذَهُ عَلَی جَهْرِهِ أَوْ تَسْتَأْصِلَهُ عَلَی غَرِّهِ، فَإِنَّكَ اللَّهُمَّ قُلْتَ وَقَوْلُكَ الْحَقُّ: حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَا أَتَاهَا أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فْجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَنْ لَمْ تَغْنِ بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ، وَقُلْتَ: فَلَمَّا آسَفُونَا

ص: ۱۸۲

اَتَّقَمْنَا مِنْهُمْ وَإِنَّ الْغَايَةَ عِنْدَنَا قَدْ تَنَاهَتْ وَإِنَّا لَغَضَبِكْ غَاظِبُونَ، وَإِنَّا عَلَى نَصْرِ الْحَقِّ مُتَغَاظِبُونَ، وَإِلَى وُرُودِ أَمْرِكَ مُشْتَاقُونَ، وَلِإِنْجَازِ وَعْدِكَ مُرْتَقِبُونَ، وَلِحُلُولِ وَعِيدِكَ بِأَعْدَائِكَ مُتَوَقِّعُونَ. اَللَّهُمَّ فَأُذِّنْ بِذَلِكَ وَافْتَحْ طُرُقَاتِهِ وَسَهِّلْ خُرُوجَهُ وَوَطِّئْ مَسَالِكَهُ وَاشْرَعْ شَرَايِعَهُ وَأَيِّدْ جُنُودَهُ وَأَعْوَانَهُ وَبَادِرْ بِأَسْكَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ، وَابْسُطْ سَيْفَ نِقْمَتِكَ عَلَى أَعْدَائِكَ الْمُعَاذِمِينَ، وَخُذْ بِالثَّارِ إِنَّكَ جَوَادٌ مَكَّارٌ؛ خدایا! بر محمد و آل محمد درود فرست و اولیائت را با منجز نمودن وعده ات گرامی بدار، و آنها را به آنچه از یاری ات امید دارند برسان، و زیان کسانی را که برخلاف تو برخیزند از ایشان دور گردان، و اذیت کسی را که بر ممنوعیت ارتکاب مخالفت سرکشی نموده و با کمک عنایات و نعمت های تو در صدد از هم گسستن حدّ تو برآمده و با همان نعمت های تو قصد نیرنگ با تو کرده از آنها بازدار، که تو او را با بردباری فرا گرفته ای تا او را آشکارا برگیری، یا در حالی که مغرور شده باشد از ریشه برآوری، که البته ای پروردگار! تو فرموده ای و فرموده ات حقّ است: «تا اینکه وقتی زمین سبزی و زینت به خود گرفت و اهل آن پنداشتند که بر آن توان دارند، امر ما در شب یا روز آن را فرا رسید، پس آن را درو کردیم انگار که دیروزش هیچ سبزه ای نداشته، این چنین آیات را برای قومی که اندیشه کنند تفصیل می دهیم» و نیز فرموده ای: «پس چون ما را به خشم آوردند، از آنها انتقام گرفتیم» و به راستی که آخرین فرصت نزد ما به سر آمده و ما برای خشم تو غضبناک هستیم، و ما بر یاری حق هم داستانیم و به آمدن فرمانت مشتاقیم و برای تحقّق یافتن وعده ات در انتظاریم و حلول عذابت را بر دشمنانت متوقعیم. بار الها! پس در آن امر ما را اذن بده و راه هایش را بگشای و نحوه بیرون شدنش را آسان کن و زمینه های پیمودنش را فراهم ساز و راه های آیین هایش را بگشای و سپاهیان و یاورانش را تأیید فرمای و عذابت را به ستمگران زودتر برسان و شمشیر نقمت را بر دشمنان معاندت بگستران و خونخواهی کن که تو بخشنده بسیار مکرکننده ای.

ششمین هنگامی که دعا برای تعجیل فرج تأکید بیشتری دارد، حالت سجده برای خدای متعال است، زیرا نزدیک ترین حالات به خدای قاضی الحاجات است، پس شایسته است که بنده در حال سجده مهم ترین حاجت ها را بخواهد و به آن اهتمام ورزد، به خصوص در سجده شکر به جهت توجه داشتن و ملتفت بودن به اینکه هر چه خداوند به ما نعمت بخشیده به برکت مولایمان صاحب الزمان علیه السلام است.

در کتاب «تحفه الابرار» در خصوص سجده شکر آمده: «اللَّهُمَّ إِلَيْكَ تَوَجَّهْتُ وَبِكَ اعْتَصَمْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، اللَّهُمَّ أَنْتَ ثِقَتِي وَرَجَائِي فَأَكْفِنِي مَا أَهَمَّنِي وَمَا لَمْ يُهَيِّئْهُ لِي وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي، عَزَّ جَارُكَ وَحَلَّ ثَنُ آؤُكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ، صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ...»؛ پروردگارا! به سوی تو روی آوردم و به تو پیوستم و بر تو تکیه و اعتماد کردم. پروردگارا! تو پناه و امید منی، پس کفایت کن آنچه مرا اندوهگین ساخته و آنچه اندوهگین نساخته و آنچه تو بهتر از من، آن را می دانی. پناهنده به تو عزت یافت و ثنای تو والا است و هیچ خدایی جز تو نیست، بر محمد و آل محمد علیهم السلام درود فرست و گشایش امر آنها را زودتر برسان....

در توقیع رسیده از ناحیه مقدسه آن حضرت است که: «وَأَكْثَرُوا الدُّعَاءَ بِتَعْجِيلِ الْفَرَجِ»؛ و برای زودتر رسیدن فرج بسیار دعا کنید.

باید توجه داشت که هر روز به دوازده قسمت تقسیم می شود و هر قسمت را یک ساعت نامیده اند که هر ساعت آن منسوب به یکی از امامان برحق علیهم السلام

است، و به جهت توسل و عرض حاجت به آن امامی که ساعت منسوب به او است دعای مخصوصی دارد، این دعاها در کتاب هایی که برای بیان اعمال شب و روز تألیف شده آمده، که ساعت آخر به امام عصر و پیشوای غایب از نظر - عَجَّلَ اللَّهُ فَرَجَهُ الشَّریف - اختصاص دارد و این دعا را برای آن ساعت ذکر کرده اند: «يَا مَنْ تَوَحَّدَ بِنَفْسِهِ عَنْ خَلْقِهِ...»^(۱)؛ ای آنکه به خود از خلقتش یگانه است!

۹- روز پنج شنبه

سید ابن طاووس در کتاب «جمال الأسبوع» آورده: ... و از وظایف روز پنج شنبه اینکه مستحب است انسان بر پیغمبر صلی الله علیه و آله هزار بار صلوات بفرستد، و مستحب است که بگوید: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ»؛ خدایا بر محمد و آل محمد درود فرست و گشایش امر حکومتشان را زودتر برسان.

وی افزوده: و در روایت دیگری است که صد بار می گویی که فضیلت بسیار دارد: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ وَأَهْلِكَ عِدُوَّهُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ»؛ بار خدایا! بر محمد و آل محمد درود فرست و فرج آنها را زودتر برسان و دشمنانشان را از جن و انس از اولین و آخرین هلاک گردان.^(۲)

۱۰- شب جمعه

از جمله اعمال شب جمعه آن است که صد بار گفته شود: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ وَأَهْلِكَ عِدُوَّهُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ».^(۳)

ص: ۱۸۵

۱- این دعا در حاشیه کتاب مفاتیح الجنان ذیل «دعای ساعت دوازدهم» آورده شده است. و در بحار الانوار، ۸۶ / ۳۴۰ نیز

آمده است. (ملخص)

۲- جمال الأسبوع، ۱۷۹.

۳- بحار الانوار، ۸۹ / ۲۸۹.

در تمام ساعت های آن به طور عموم و به خصوص پس از نماز صبح و هنگام ظهر و هنگام رفتن به مسجد و بعد از نماز عصر و در قنوت نماز ظهر آن روز و در قنوت نماز جمعه و در خطبه نماز جمعه و در آخرین ساعت روز جمعه، گواه بر آنچه گفتیم آن است که دعا برای آن حضرت در آن اوقات مخصوص، از امامان معصوم علیهم السلام وارد شده است.

تکمیل: بدان که روز جمعه از چند جهت به مولایمان حضرت حجت علیه السلام اختصاص و انتساب دارد، که مقتضی اهتمام ورزیدن بیشتر در این روز به دعا کردن برای آن بزرگوار است.

اول: واقع شدن ولادت باسعادت آن حضرت در این روز.

دوم: در این روز مقام مقدس امامت به او منتقل گردیده.

سوم: ظهور و آشکار شدن آن جناب در این روز واقع خواهد شد.

چهارم: در این روز بر دشمنانش پیروز می گردد.

پنجم: روزی است که خداوند آن حضرت را، به لقب قائم اختصاص داد.

۱۲ - روز نوروز

روز نوروز هم از جمله اوقاتی است که در آن، دعا برای آن حضرت علیه السلام و درخواست ظهور و فرجش از درگاه خداوند تأکید گردیده است، که در بحار(۱) و زاد المعاد(۲) مذکور می باشد.

ص: ۱۸۶

۱- بحار الانوار، ۵۲ / ۳۰۸.

۲- زاد المعاد، ۵۲۳.

شاهد بر آن، دعای امام چهارمین حضرت سید الساجدین علیه السلام، و نیز دعای مولایمان امام صادق علیه السلام است. (۱)

۱۴ - روز عید فطر و عید قربان

شاهد بر آن، دعایی است که هنگام مهیا شدن برای رفتن به نماز عید فطر یا قربان روایت شده است (۲). و نیز استحباب خواندن دعای ندبه در آن روز، بر این مطلب دلالت دارد.

از امام صادق علیه السلام وارد شده است: «هیچ روز عید فطر و اضحی (قربان) نیست مگر اینکه اندوهی برای امامان علیهم السلام تجدید می گردد، چون که حق خود را در دست غصب کنندگان می بینند». (۳)

۱۵ - روز غدیر

شاهد بر تأکید دعا در روز غدیر، ورود آن به طور خاص در دعایی است که در کتاب های اقبال و زاد المعاد (۴) یاد شده، اول آن دعا چنین است: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ وَعَلِيِّ وَلِيِّكَ وَالشَّانِ وَالْقَدْرِ الَّذِي خَصَّصْتَ لَهُمَا بِهِ دُونَ خَلْقِكَ؛ خدایا! به حق محمد پیامبرت و علی ولایت و شأن و منزلتی که از بین خلایق به آنها اختصاص داده ای از تو می خواهم...»

و در آخر آمده: «اللَّهُمَّ فَرِّجْ عَنْ أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ نَبِيِّكَ وَاکْشِفْ عَنْهُمْ وَبِهِم عَنِ الْمُؤْمِنِينَ الْكُرْبَاتِ. اللَّهُمَّ اَمْلَأْ الْأَرْضَ بِهِمْ عَدْلًا كَمَا مَلَأْتَ ظُلُمًا وَجَوْرًا وَأَنْجِزْ لَهُمْ

ص: ۱۸۷

۱- اقبال الاعمال، ۳۵۰.

۲- اقبال الاعمال، ۲۸۳.

۳- مضمون این روایت در فروع کافی آمده.

۴- اقبال الاعمال، ۴۹۲/۱؛ زاد المعاد: ۳۴۲.

مَا وَعِدْتَهُمْ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ؛ خدایا! بر خاندان محمد پیامبرت فَرَج و گشایش ده و از آنها و نیز از مؤمنین به سبب آنها محنت ها و غم ها را برطرف ساز، خداوندا! زمین را به وجود آنها پر از عدل کن چنان که از ظلم و جور پر شده است، و آنچه به ایشان وعده فرموده ای تحقق بخش، به درستی که تو خُلف وعده نمی کنی.

۱۶ - روز دحو الارض (گسترده شدن زمین)

روز بیست و پنجم ماه ذی القعدة است، و دلیل بر اهتمام به دعا برای مولایمان صاحب الزمان علیه السلام در این روز دعایی است که در کتاب های «اقبال» و «زاد المعاد»^(۱) نقل شده است.

۱۷ - شب و روز نیمه شعبان

زیرا میلاد مسعود حضرت صاحب الزمان علیه السلام است، پس شایسته است اهل ایمان در آن شب به دعاگویی برای آن جناب اشتغال ورزند، و در روایات هم آمده که در این شب دعاها مستجاب می شود. اضافه بر اینکه دعا کردن در شب و روز نیمه شعبان اقتدا کردن به آن حضرت و تأسی جستن به او است، که هنگامی که از مادر متولد شد، سر به سجده نهاد و برای این امر دعا کرد: «اللَّهُمَّ أَنْجِزْ لِي وَعْدِي وَأَتِمِّمْ لِي أَمْرِي وَبَثِّ وَطْأَتِي وَامْلَأِ الْأَرْضَ بِي عَدْلًا وَقِسْطًا؛ خداوندا! وعده ام را تحقق بخش و امرم (قیامم) را تمام گردان و گامم را استوار ساز و زمین را به (ظهور) من پر از عدل و داد کن.

۱۸ - تمام ماه رمضان

شاهد بر آن، دعاهایی است که از ائمه معصومین علیهم السلام در ماه مبارک رمضان

ص: ۱۸۸

۱- اقبال الاعمال: ۳۱۲؛ زاد المعاد: ۲۳۶.

وارد شده است که بر متأمل مخفی نیست. از جمله دعایی که در کتاب «اقبال» و «زاد المعاد» از امام چهارم سید العابدین علیه السلام روایت شده که اولش چنین است: «اللَّهُمَّ هَذَا شَهْرُ رَمَضَانَ...» و در آن آمده: «أَسْأَلُكَ أَنْ تَنْصِرَ خَلِيفَةَ مُحَمَّدٍ وَوَصِيَّ مُحَمَّدٍ وَالْأَقِيمَ بِالْقِسْطِ مِنْ أَوْصِيَاءِ مُحَمَّدٍ صِلَواتُكَ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ أَعْظِفْ عَلَيْهِمْ نَصِيرَكَ...»؛ خدایا! این ماه رمضان است... از تو می خواهم که جانشین محمد و وصی محمد و قیام کننده به عدالت از اوصیاء محمد - که درودهایت بر او و ایشان باد - را یاری نمایی، یاری ات را بر آنان معطوف بدار.

و نیز از امامان علیهم السلام آمده که فرمودند: «این دعا را شب بیست و سوم ماه رمضان در حال سجده و برخاستن و نشستن و در هر حال تکرار می کنی، و نیز هر قدر که می توانی و هر گاه که به یادت آمد در دوران زندگی ات، پس از حمد خدای تبارک و تعالی و درود بر پیغمبر صلی الله علیه و آله بگو: «اللَّهُمَّ كُنْ لَوْلِيِّكَ فَلَانِ بْنِ فَلَانٍ فِي هَذِهِ السَّاعَةِ وَفِي كُلِّ سَاعَةٍ وَلِيًّا وَحَافِظًا وَنَاصِرًا وَدَلِيلًا وَقَائِدًا وَعَيْنًا حَتَّى تُسْكِنَهُ أَرْضَكَ طَوْعًا وَتُمَتِّعَهُ فِيهَا طَوِيلًا»^(۱)؛ خداوندا! برای ولی خودت فلان فرزند فلان^(۲) در این ساعت و هر ساعت سرپرست و نگهدار و یاور و راهنما و پیشوا و مددکار باش، تا اینکه او را در زمین خویش (فرمانروای) مطاع گردانی و در آن دوران بهره مند سازی.

۱۹ - پس از گریستن از ترس خدای تعالی

منصور بن یونس بزرگ گوید: از امام صادق علیه السلام پرسیدم درباره کسی که در نماز واجب، خودش را به گریستن بزند تا اینکه گریه کند [چه صورت دارد؟]

ص: ۱۸۹

۱- الکافی، ۴ / ۱۶۲.

۲- در هر زمانی شیعیان نام امام عصر و نام پدرش را می گفتند و در زمان ما باید گفت: حجت بن الحسن - علیه و علی آبائه السلام - . (مترجم)

فرمود: «به خدا سوگند! روشنی چشم است»، و فرمود: «اگر چنین حالی دست داد، مرا در آن حال یاد کن».

پوشیده نیست که این امر، به خاطر آن است که امام زمان او بود و بر وی حق داشت، پس برای هر مؤمنی شایسته است که این را نسبت به امام زمان خودش عمل کند، تا با دل و زبان، حق آن امام علیه السلام را ادا کرده باشد.

۲۰ - چهل روز مداومت به دعا برای فرج

امام صادق علیه السلام می فرمود: «چون اذیت و رنج بر بنی اسرائیل به طول انجامید، چهل روز به درگاه خداوند ناله و گریه کردند، پس خداوند به موسی و هارون وحی فرمود که آنها را از دست فرعون خلاص کند، که صد و هفتاد سال آزار را از آنها کاست». سپس فرمود: «همچنین شما هم اگر انجام دهید البته خداوند بر ما گشایش خواهد داد، ولی اگر این گونه نباشید، این امر تا آخرین حدّ خود به طول خواهد انجامید».

مکان هایی که دعا در آنها بیشتر تأکید شده

اشاره

همان طور که دعا برای تعجیل فرج مولایمان حضرت حجت علیه السلام در زمان های مخصوصی تأکید شده، در جاهای معینی نیز مؤکّد است، یا از جهت تأسیّی جستن و اقتدا کردن به آن حضرت علیه السلام و یا به خاطر روایت شدن آن از امامان بزرگوار. از جمله:

۱ - مسجد الحرام

عبد الله حمیری گوید: از محمد بن عثمان عمّری رحمه الله پرسیدم: آیا صاحب این امر را دیده ای؟ گفت: آری. و آخرین باری که او را دیدم کنار بیت الله

ص: ۱۹۰

الحرام بود، در حالی که می گفت: «اللَّهُمَّ أَنْجِزْ لِي مَا وَعَدْتَنِي»؛ خداوندا! وعده ای را که به من داده ای، تحقق بخش.

اضافه بر اینکه گمان مستجاب شدن دعا در آن مکان قوی است.

۲ - عرفات

از امام صادق علیه السلام روایت شده که در آنجا دعایی خوانده شود، این دعا در کتاب «زاد المعاد» مذکور است.

۳ - سرداب

یعنی سرداب غیبت در شهر سامرا، و شاهد بر اهتمام به دعا در آن محل مقدّس، ادعیه و زیاراتی است که در کتب وارد شده.

۴ - حرم حضرت سید الشهداء علیه السلام

از جمله جاهایی که دعا برای تعجیل فرج در آنها مؤکّد است، حرم مطهر مولای شهید مظلوممان حضرت ابی عبد الله الحسین علیه السلام است. از امام صادق علیه السلام درباره زیارت آن حضرت علیه السلام آمده که فرمود: «پس از درود فرستادن بر حسین علیه السلام، بر همه امامان علیهم السلام درود می فرستی، همچنان که بر حسن و حسین علیهما السلام درود فرستادی، و می گویی: خداوندا! به واسطه آنها کلمات خویش را تمام گردان و وعده ات را به ایشان تحقق بخش...» (۱).

و در جای دیگر، از همان زیارت فرموده: «... سپس گونه ات را بر آن بگذار و بگو: «اللَّهُمَّ رَبَّ الْحُسَيْنَيْنِ اشفِ صَدْرَ الْحُسَيْنَيْنِ. اللَّهُمَّ رَبَّ الْحُسَيْنَيْنِ اطلبْ بدمِ الْحُسَيْنَيْنِ...» (۲)؛ خداوندا! ای پروردگار حسین! سینه حسین را شفا بده. خداوندا! ای

ص: ۱۹۱

۱- کامل الزیارات، ۴۰۵.

۲- کامل الزیارات، ۴۱۴.

پروردگار حسین! برای حسین خونخواهی کن.

۵ - حرم مولایمان حضرت رضاعلیه السلام

در «کامل الزیارات» (۱) روایت گردیده که پس از درود فرستادن بر یکایک امامان علیهم السلام آمده: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى حُجَّتِكَ وَوَلِيِّكَ وَالْآقَتِمِ فِي خَلْقِكَ صَلِّ لِمَوْءِنِ بَاقِيَةِ تَعَجُّلُ بِهَا فَرَجُهُ وَتَنْصُرُهُ بِهَا...»؛ خداوندا! بر حجت و ولی و قائم در خلقت درود فرست، درودی روزافزون و پایدار که به آن فرجش را زودتر کنی و به آن پیروزش گردانی.

۶ - حرم عسکریین علیهما السلام

در زیارتی که در همان کتاب (۲) برای ایشان روایت آمده: «اللَّهُمَّ عَجِّلْ فَرَجَ وَلِيِّكَ وَابْنِ وَلِيِّكَ، وَاجْعَلْ فَرَجَنَا مَعَ فَرَجِهِمْ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ»؛ پروردگارا! فرج و گشایش [امر حکومت] ولی ات و فرزند ولی ات را زودتر برسان و گشایش وضع ما را با فرج ایشان قرار ده، ای مهربان ترین مهربانان.

۷ - جاهای منسوب به آن حضرت علیه السلام

اماکن شریف و مقدّسی که آن جناب در آنها توقف کرده و به آنجا قدم نهاده مانند حرم ائمه، مسجد کوفه، مسجد سهله، مسجد صعصعه، مسجد جمکران و غیر آنها. چون شیوه اهل مودّت و عادت صاحبان محبت است که هرگاه جای درنگ و محلّ توقّف محبوب خویش را بنگرند، به یاد خوبی های او افتند و از فراقش متألم شوند، و درباره اش دعا کنند، بلکه به محلّ توقّف و منزلگاه او مأنوس گردند.

ص: ۱۹۲

۱- کامل الزیارات، ۵۱۷.

۲- کامل الزیارات، ۵۲۱.

این بخش از کتاب مشتمل بر سه مقصد است:

در یادآوری مطالبی که سزاوار است پیش از شروع به مقصود توجه داده شوند:

اول: دست یابی به تمام فواید، ثواب ها و نتایجی که در بخش پنجم یاد شده، متوقف بر مداومت و بسیار دعا کردن برای تعجیل فرج مولایمان می باشد. زیرا قسمتی از فواید یاد شده، مترتب بر امتثال و اطاعت فرمان مطاع آن حضرت در توقیع شریف گذشته است که: «وَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ بِتَعْجِيلِ الْفَرَجِ...».

دوم: شایسته و مؤکد است که دعا کننده خودش را از آنچه مانع از قبولی عبادت است پاک نماید، و نفس خویش را از خوی ناپسند و رفتار زشت و کارهای ناروا تهذیب کند، و از محبت دنیای پست و تکبر و حسد و غیبت و سخن چینی و مانند آنها بپرهیزد، زیرا دعا بهترین عبادت های شرعی است، به ویژه دعا برای تعجیل فرج مولایمان حضرت حجت - عجل الله فرجه الشریف - و خواستن ظهور و عافیت برای آن جناب. و می بایست نیت شخص در دعا از تمام آلائش های نفسانی و هواهای شیطانی خالص باشد، زیرا خلوص نیت از مهم ترین اموری است که رعایتش بر انسان واجب است.

ص: ۱۹۳

سوم: کمال ثواب ها و مکارم یاد شده، بستگی به تحصیل تقوی دارد، به جهت فرموده خدای تعالی: «إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مَنِ الْمُتَّقِينَ»^(۱)؛ خداوند فقط از تقوایندگان می پذیرد. و همان گونه که تقوی درجات و مراتب مختلفی دارد، پذیرش و قبولی نیز درجاتی دارد.

چهارم: دعا به آنچه از امام معصوم علیه السلام روایت گردیده، بهتر و سزاوارتر است. و شرافت سخن به شرافت گوینده آن بستگی دارد، و از همین روی گفته اند: سخن بزرگان، بزرگ سخنان است.

پنجم: مستحب است در دعا برای تعجیل فرج حضرت خاتم الأوصیا امام زمان علیه السلام صدا بلند گردد، به ویژه در مجالسی که برای دعا فراهم شده باشد؛ زیرا نوعی از تعظیم شعائر خداوند است: «وَمَنْ يُعْظِمُ شَعْرَ آيَةِ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ»^(۲)؛ و هر آن کس که شعائر خداوند را تعظیم کند، همانا آن از تقوای دل ها است. و به جهت فرموده امام علیه السلام در دعای ندبه: «إِلَى مَتَى أَحَارُ فَيْكَ يَا مَوْلَايَ وَإِلَى مَتَى»؛ تا کی برای تو ای سرورم با صدای بلند [دعا کنم و] استغاثه و زاری نمایم.

ششم: مستحب است که دعا کردن در حال اجتماع باشد. امام صادق علیه السلام فرمود: «هیچ گروه چهل نفری نیستند که با هم جمع شوند، پس به درگاه خدای - عزوجل - درباره امری دعا کنند، مگر اینکه دعایشان مستجاب می گردد، و اگر چهل تن نباشند، پس چهار نفر خداوند - عزوجل - را ده بار بخوانند دعایشان مستجاب می شود، و اگر چهار نفر هم نباشند، پس هرگاه یک شخص چهل بار خداوند را بخواند، خدای عزیز جبار دعایش را به اجابت می رساند»^(۳).

ص: ۱۹۴

۱- سوره مائده، آیه ۲۷.

۲- سوره حج، آیه ۳۲.

۳- اصول کافی، ۴۸۷/۲.

هفتم: مستحب است که ثواب دعا برای آن حضرت علیه السلام را به مردگان هدیه کند. چون از امام صادق علیه السلام نقل شده که فرمود: «هر کس از مؤمنین عملی را از [طرف] مرده ای انجام دهد، خداوند دو برابر اجر آن را به او می دهد و مرده هم به آن عمل متنعم می گردد».(۱)

مقصد دوم

در چگونگی دعا برای تعجیل فرج و ظهور آن حضرت علیه السلام

اول: اینکه به صراحت از خدای تعالی این امر را مسألت نماید و به زبان فارسی یا عربی یا هر زبان دیگری تقاضایش را باز گوید، مثل اینکه چنین دعا کند: «اللَّهُمَّ عَجِّلْ فَرَجَ مَوْلَانَا صَاحِبِ الزَّمانِ عَلَيْهِ السَّلام»؛ بار خدایا! فرج مولای ما صاحب الزمان علیه السلام را زودتر برسان. یا بگوید: «عَجِّلَ اللَّهُ تَعَالَى فَرَجَهُ وَظُهُورَهُ»؛ خدای تعالی فرج و ظهور آن حضرت را تعجیل فرماید. یا اینکه درخواست نماید که موانع ظهور آن حضرت علیه السلام رفع و برطرف گردد. و شبیه آن.

دوم: اینکه بر دعای کسی که چنین دعایی کند آمین بگوید، چون واژه «آمین: مستجاب کن» نیز دعا است، و دعا کننده و آمین گو، به طوری که در خبر آمده، هر دو در دعا شریکند.

مقصد سوم

در ذکر بعضی از دعاهای روایت شده از امامان علیهم السلام

لازم به ذکر است دعاهایی که ذکر می شود، مؤلف محترم در کتاب خود ذکر نموده است، ولی ما به جهت اختصار به ذکر آدرس اکتفا می کنیم.

۱ - دعای صلوات: در کتاب الغیبه، از حضرت صاحب الامر علیه السلام روایت شده و حکایتی طولانی دارد که به منظور رعایت اختصار آن را ترک کردیم.(۲)

ص: ۱۹۵

۱- وسائل الشیعه، ۳۶۹/۵.

۲- الغیبه، چاپ مکتبه نینوی الحدیثه، ۱۶۸ - ۱۷۰.

۲ - دعای امام رضا علیه السلام: از جمله دعا‌هایی که در این باب روایت شده دعایی است که سید بن طاووس رحمه الله روایت کرده، که اول آن دعا چنین است: «اللَّهُمَّ اذْفَعْ عَنِّي وَلِيِّكَ وَخَلِيفَتَكَ عَلَى خَلْقِكَ...» (۱)؛ خداوند! دور گردان هرگونه بلا را از ساحت ولی و خلیفه و حجت بر مخلوقات... .

۳ - دعای عصر غیبت: شیخ صدوق رحمه الله این دعا را در کتاب خود آورده که اول دعا این است: «اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي نَفْسَكَ...» (۲)؛ بار الها! خودت را به من بشناسان... .

۴ - دعای قنوت: و از جمله دعا‌های رسیده در طلب فرج مولایمان حضرت مهدی علیه السلام دعای قنوت است که از مولایمان امام حسن عسکری علیه السلام روایت شده، که با این عبارات شروع می شود: «الْحَمْدُ لِلَّهِ شُكْرًا لِنِعْمِ آتِهِ...» (۳)؛ حمد مخصوص خداوند است به جهت شکر نعمت هایش... .

۵ - دعای ندبه: از جمله دعا‌های ارزنده ای که در این باب روایت شده دعای ندبه است، که در کتاب «زاد المعاد» (۴) از امام صادق علیه السلام روایت گردیده و خواندن آن در چهار عید - جمعه و فطر و قربان و غدیر - تأکید شده است. (۵)

۶ - دعای دیگر: و از دعا‌های روایت شده، دعایی است که سید بن طاووس رحمه الله ضمن حدیثی که غیبت حضرت مهدی علیه السلام ذکر گردیده، چنین آورده: به امام علیه السلام عرضه داشتم: شیعیان تو چه کار کنند؟ فرمود: «بر شما باد دعا کردن و انتظار فرج کشیدن...» تا آنجا که راوی گوید: عرضه داشتم: چه دعایی بکنیم؟ فرمود: «می گویی: اللَّهُمَّ أَنْتَ عَرَّفْتَنِي نَفْسَكَ وَعَرَّفْتَنِي رَسُولَكَ وَعَرَّفْتَنِي مَلَائِكَتَكَ وَعَرَّفْتَنِي نَبِيَّكَ وَعَرَّفْتَنِي وُلاَهَ أَمْرِكَ. اللَّهُمَّ لَا آخِذٌ إِلَّا مَا أَعْطَيْتَ

ص: ۱۹۶

۱- جمال الاسبوع، ۵۰۷ - ۵۱۱.

۲- کمال الدین، ۵۱۲/۲ - ۵۱۵؛

۳- مصباح المتعبد ص ۱۳۷ - ۱۴۴ .

۴- زادالمعاد، ۴۹۱ - ۵۰۴.

۵- این دعا در مفاتیح الجنان شیخ عباس قمی رحمه الله نیز آمده. (ملخص)

وَلَا أَوْقَى إِلَّا مَا وَقَيْتَ. اللَّهُمَّ لَا تُغَيِّبْنِي عَنْ مَنَازِلِ أَوْلَى آتِكَ وَلَا تُرْغِ قَلْبِي بَعِيدَ إِذْ هِدَيْتَنِي. اللَّهُمَّ اهْدِنِي لَوْلَايِهِ مِنْ افْتَرَضْتَ طَاعَتَهُ؛ بار خدایا! تو خودت را به من شناساندی و فرستاده ات را به من معرفی فرمودی و فرشتگانت را به من شناساندی و پیغمبرت را به من شناساندی و والیان امرت را به من شناساندی. بار خدایا! من نمی پذیرم جز آنچه تو فرمایی و نپرهیزم جز از آنچه تو پرهیز داده ای. بار خدایا! از منازل دوستانت مرا دور مدار و دلم را پس از آنکه هدایتم کرده ای منحرف مگردان. خداوند! به ولایت کسی که اطاعتش را بر من واجب ساخته ای، هدایتم فرمای.

و از دعا‌های مهمی که برای روا شدن حاجت روایت شده که مشتمل بر دعا برای تعجیل فرج آخرین امامان می باشد و توسل به آن حضرت، برای دفع هر نوع گرفتاری است، دعایی است که حضرت صاحب الزمان علیه السلام به ابوالحسن محمد بن احمد رحمه الله، هنگامی که به مقابر قریش فرار کرده و از ترس کشته شدن به آن جا پناهنده شده بود، تعلیم فرمود، پس به برکت این دعا از کشته شدن نجات یافت. ابوالحسن گوید: آن حضرت علیه السلام به من آموخت که بگویم: «اللَّهُمَّ عَظُمَ الْبَلَاءُ وَبَرِحَ الْخَفَ آءُ وَانْقَطَعَ الرَّجَ آءُ وَانْكَشَفَ الْغَطَاءُ وَضَاقَتِ الْأَرْضُ وَمُنِعَتِ السَّمَ آءُ، وَإِلَيْكَ يَا رَبَّ الْمُشْتَكَى وَعَلَيْكَ الْمُعْوَلُ فِي الشَّدَّةِ وَالرَّخِ آءُ. اللَّهُمَّ فَصِّلْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ أَوْلَى الْأَمْرِ الَّذِينَ فَرَضْتَ عَلَيْنَا طَاعَتَهُمْ فَعَرَّفْتَنَا بِذَلِكَ مَنْزِلَتَهُمْ فَفَرَّجْنَا عَنْهُمْ بِحَقِّهِمْ فَرْجًا عَاجِلًا كَلِمَةِ الْبَصِيرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ، يَا مُحَمَّدُ يَا عَلِيُّ اكْفِيَانِي فَإِنَّكُمَا كَافِيَايَ وَأَنْصُرَانِي فَإِنَّكُمَا نَاصِرَايَ، يَا مَوْلَايَ يَا صَاحِبَ الزَّمَانِ الْغَوْثُ الْغَوْثُ الْغَوْثُ أَذْرِ كُنِّي أَذْرِ كُنِّي أَذْرِ كُنِّي».

ص: ۱۹۷

۱ - تحصیل شناخت صفات و آداب و ویژگی های آن جناب

به دلیل عقلی و نقلی شناخت صفات و آداب امام علیه السلام لازم می باشد.

اما به دلیل عقل: چون آن حضرت علیه السلام امامی است که اطاعتش فرض و واجب می باشد، و هر کس که اطاعتش واجب است باید صفاتش را شناخت، تا با شخص دیگری که مقام او را به دروغ و ستم مدعی گردد اشتباه نشود، بنابراین شناخت و دانستن صفات مولایمان حضرت حجت علیه السلام واجب است.

و امّا به دلیل نقل: حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام فرمود: «هر کس در چهار چیز شک کند، به تمام آنچه خدای - تبارک و تعالی - نازل فرموده کفر ورزیده است... یکی از آنها شناختن امام در هر زمان از جهت شخص و صفات او می باشد».

و نیز امام صادق علیه السلام فرمود: «امام خود را بشناس که اگر او را شناختی بر تو زیان نرساند که این امر پیش بیفتد یا تأخیر یابد».(۱)

توجه: در آغاز این کتاب، بخشی را در مورد وجوب شناخت آن حضرت قرار دادیم، و در آنجا، منظور بیان وجوب شناخت شخص آن حضرت بود که

ص: ۱۹۸

باید نام و نسب شریفش را بشناسیم، و اینکه اعمال جز با معرفت امام علیه السلام تمام نمی گردد، و در اینجا مقصود، اثبات وجوب شناخت صفات و آداب آن جناب فی الجمله می باشد.

۲ - رعایت ادب نسبت به یاد او

یعنی مؤمن، آن حضرت علیه السلام را با القاب شریف مبارکش یاد کند، مانند: حجت، قائم، مهدی، صاحب الامر، صاحب الزمان و غیر اینها، و تصریح به نام شریف اصلی آن حضرت که اسم رسول خدا صلی الله علیه و آله «م ح م د» است، نکند. و علمای ما - رحمهم الله - در حکم نام بردن مولایمان حضرت مهدی علیه السلام به نام اصلی، اختلاف کرده اند، بعضی از آنها به طور کلی - جز در حال تقیه - آن را جایز شمرده اند، برخی به طور مطلق آن را ممنوع دانسته اند، بعضی به طور مطلق آن را حرام شمرده اند مگر در دعاهای رسیده از معصومین علیهم السلام، و برخی آن را جایز ولی مکروه دانسته اند.

بدون تردید شایسته تر و محتاطانه تر آن است که آن حضرت علیه السلام با القاب شریفش یاد گردد و اسم معهود ذکر نشود، تا از شبهه مخالفت با دستور شرع خلاص شویم و نیز این خود، نوعی احترام و تعظیم امام است، بلکه این روش در سخنان امامان و پیروان ایشان متداول بوده است. (۱)

۳ - محبت او به طور خاص

در وجوب محبت تمام ائمه معصومین علیهم السلام تردیدی نیست، و اینکه دوستی

ص: ۱۹۹

۱- البته در مورد حکم شرعی بردن اسم آن حضرت علیه السلام باید از مراجع تقلید سؤال شود و هر کس طبق فتوای مرجع تقلید خود عمل کند. (ملخص)

ایشان بخشی از ایمان و شرط قبولی اعمال است. و در این باره اخبار متواتری وجود دارد، ولی در اهتمام به محبت مولایمان حضرت حجت علیه السلام خصوصیتی هست که سبب شده به طور خصوص به آن امر گردد و این از دو جهت است؛

اول: عقل

توضیح اینکه: فطرت و سرشت انسان بر محبت کسی که به او نیکی کند و یا واسطه احسان به او باشد، ساخته شده است، از همین رو در حدیث از تفسیر امام علیه السلام آمده که: «خدای تعالی به موسی وحی فرمود که مرا نزد خلقم محبوب کن و خلقم را نزد من محبوب گردان. موسی گفت: ای پروردگار! چگونه این کار را انجام دهم؟ فرمود: به آنان نعمت ها و بخشش های مرا یادآوری کن تا مرا دوست بدارند».

و رسول خداصلی الله علیه وآله فرمود: «خداوند را به جهت آنچه از نعمت های خویش به شما می دهد دوست بدارید و مرا به جهت دوستی خدای - عزوجل - دوست بدارید و اهل بیت را به خاطر دوستی من دوست بدارید».

از آنچه در بخش های این کتاب آوردیم، پاره ای از احسان مولایمان حضرت حجت علیه السلام نسبت به ما و حقوقش بر ما دانسته شد و اینکه تمام آنچه از نعمت های فراوان و عناوین بی پایان خداوند ما را فرا گرفته به برکت مولایمان و به واسطه او است، پس عقل حکم می کند که او را دوست بداریم، بلکه فطرت ما بر محبت او سرشته شده است.

دوم: نقل

از رسول خداصلی الله علیه وآله روایت شده که فرمود: «خداوند تعالی در شب معراج به من وحی فرمود: ای محمد! چه کسی را در زمین بر امتت جانشین کرده ای؟ - و حال آنکه

ص: ۲۰۰

او بهتر می دانست - گفتم: ای پروردگارا! برادرم را. فرمود: علی بن ابی طالب را؟ گفتم: آری پروردگارا! فرمود: ای محمد! من به زمین نظری افکندم، پس تو را از آن برگزیدم، پس من یاد نمی شوم تا اینکه تو با من یاد شوی، من محمود هستم و تو محمّد هستی. پس بار دیگر بر آن نظر افکندم و از آن علی بن ابی طالب را برگزیدم، پس او را جانشین تو قرار دادم، که تو سید پیغمبرانی و علی سید اوصیا و برای او اسمی از اسم هایم را قرار دادم که من اعلی هستم و او علی است.

ای محمد! اگر بنده ای از بندگانم آن قدر مرا پرستش نماید تا اینکه به هلاکت رسد، سپس در حالی که منکر ولایتان باشد مرا ملاقات کند، او را به جهنم خواهم برد، سپس فرمود: ای محمد! آیا می خواهی آنان را ببینی؟ گفتم: آری. فرمود: در پیش رویت بپاخیز. چون پیش رفتم، ناگاه دیدم علی بن ابی طالب را و حسن بن علی و حسین بن علی و علی بن الحسین و محمد بن علی و جعفر بن محمد و موسی بن جعفر و علی بن موسی و محمد بن علی و علی بن محمد و حسن بن علی و حجت قائم - : - که همچون ستاره درخشانی در میان آنها بود.

گفتم: ای پروردگارا! اینان کیستند؟ فرمود: اینان امامان هستند و این قائم است، حلالم را حلال و حرامم را حرام می نماید و از دشمنانم انتقام می گیرد. ای محمد! او را دوست بدار، که من او را و دوست دارنده او را دوست دارم».

مؤلف گوید: این حدیث دلالت دارد بر اینکه در محبت آن حضرت ویژگی ای هست که مقتضی امر مخصوص از سوی خداوند گردیده، با اینکه محبت همه امامان علیهم السلام واجب است و سرّ این مطلب چند چیز است، از جمله؛

۱. محبت و شناخت آن حضرت از محبت و معرفت امامان دیگر علیهم السلام جدا نمی گردد، ولی عکس آن چنین نیست (یعنی ممکن است کسی نسبت به

ص: ۲۰۱

امامان دیگر محبت و معرفت داشته باشد، ولی نسبت به آن حضرت معرفت و محبت نداشته باشد).

۲. چیره شدن دین و غالب گردیدن مسلمین بر کافرین به دست آن حضرت و با ظهور آن جناب به طور کامل انجام می گردد، و این چیزی است که موجب محبت آن حضرت به طور خاص می باشد.

۴ - محبوب نمودن او در میان مردم

امام صادق علیه السلام فرمود: «خداوند رحمت کند بنده ای که ما را نزد مردم محبوب نماید و ما را در معرض دشمنی و کینه توزی آنان قرار ندهد. همانا به خدا سوگند! اگر سخنان ما را برای مردم روایت می کردند، به سبب آنان عزیزتر می شدند».(۱)

و نیز از آن حضرت آمده که فرمود: «خداوند رحمت کند بنده ای را که مودت مردم را به سوی ما کشاند و به آنچه می شناسند، با آنان سخن بگوید و آنچه را منکرند، واگذارد».(۲)

۵ - انتظار فرج و ظهور آن حضرت علیه السلام

سخن در این باره در چند مبحث واقع می شود؛

مبحث اول: فضیلت انتظار و ثواب منتظر

روایات بسیاری بر فضیلت انتظار دلالت دارد، از جمله؛

۱. امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس از شما بر این امر در حال انتظار آن بمیرد، همچون کسی است که در خیمه قائم علیه السلام بوده باشد».(۳)

ص: ۲۰۲

۱- روضه الکافی، ۲۲۹ ح ۲۹۳.

۲- أمالی، ۶۱.

۳- کمال الدین، ۶۴۴/۲ باب ۵۵ ح ۱.

۲. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «خوشا به حال کسی که درک کند قائم اهل بیت مرا در حالی که هنگام غیبت و پیش از قیامت به او اقتدا کند و دوستانش را دوست بدارد و از دشمنانش بیزاری جوید، که او از همراهان و دوستان و گرامی ترین ائمتم در روز قیامت خواهد بود».(۱)

۳. امام صادق، از پدرانش - علیهم السلام - نقل می کند که فرمودند: «منتظر امر (حکومت) ما بسان آن است که در راه خدا در خون غلتیده باشد».(۲)

و در این باره همین بس که حضرت سید الساجدین علیه السلام در دعای عرفه بر منتظران درود فرستاده و برای آنان دعا کرده است.

مبحث دوم: در وجوب انتظار حضرت قائم علیه السلام بر همه افراد

اسماعیل جعفری گوید: مردی بر امام باقر علیه السلام وارد شد و صفحه ای در دست داشت، امام باقر علیه السلام به او فرمود: «این نوشته مناظره کننده ای است که پرسش دارد از دینی که عمل در آن مورد قبول است». عرض کرد: رحمت خداوند بر تو باد! همین را خواسته ام. امام باقر علیه السلام فرمود: «گواهی دادن به اینکه هیچ معبود حقی جز خداوند نیست و اینکه محمد بنده و رسول او است و اینکه اقرار کنی به آنچه از سوی خداوند آمده و ولایت ما خاندان و بیزاری از دشمنان و تسلیم به امر ما و پرهیزکاری و فروتنی و انتظار قائم ما، که ما را دولتی است که هر وقت خداوند بخواهد آن را خواهد آورد».(۳)

مبحث سوم: معنی انتظاری که در این اخبار به آن امر گردیده است

انتظار، حالتی است نفسانی که آمادگی برای آنچه انتظارش را می کشیم، از

ص: ۲۰۳

۱- کمال الدین: ۲۸۶/۱.

۲- کمال الدین، ۶۴۵/۲.

۳- اصول کافی، ۲۲/۲ ح ۱۳.

آن بر می آید و ضدّ آن یأس و ناامیدی است، پس هر قدر که انتظار شدیدتر باشد، آمادگی و مهیا شدن قوی تر خواهد بود، بنابراین مؤمنی که منتظر آمدن مولایش می باشد، هر قدر که انتظارش شدیدتر است، تلاشش در آمادگی برای آن به وسیله پرهیز از گناه و کوشش در راه تهذیب نفس و پاکیزه کردن درون از صفات نکوهیده و به دست آوردن خوی های پسندیده بیشتر می گردد، تا به فیض دیدار مولای خویش و مشاهده جمال انورش در زمان غیبتش رستگار شود، همچنان که برای عده بسیاری از نیکان اتفاق افتاده است. و لذا امامان معصوم علیهم السلام به پاکیزگی صفات و مقیّد بودن به انجام طاعات امر فرموده اند. چنان که امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس بخواهد از یاران قائم علیه السلام شود، باید منتظر باشد و باید در حال انتظار به پرهیزکاری و خوی های پسندیده عمل نماید، که هرگاه بمیرد و قائم به پس از مردنش بپاخیزد، پاداش او همچون کسی خواهد بود که دوران حکومت آن حضرت را درک کرده باشد...».

و بی تردید هر قدر انتظار شدیدتر باشد، صاحب آن، مقام و ثواب بیشتری نزد خدای - عزّوجلّ - خواهد داشت. خدای تعالی ما را از مخلصان منتظرین مولایمان صاحب الزمان - عجل الله فرجه الشریف - قرار دهد.

۶ - اظهار اشتیاق به دیدار آن بزرگوار

و این از نشانه های دوستان و موالیان آن جناب است. و در دعاها و روایت شده برای آن حضرت، این معنی آمده است. علاوه بر این امیر المؤمنین علیه السلام اشتیاق به دیدارش را داشت، چنان که در حدیث روایت شده از آن حضرت در وصف حضرت مهدی علیه السلام پس از آنکه قسمتی از صفات و نشانه های او را بیان فرمود و به بیعت کردن با او و اجابت نمودن دعوتش امر کرد، اظهار

ص: ۲۰۴

داشت: «بار خدایا! با تحقق بخشیدن بیعت او غم و اندوه را از میان بردار و پراکندگی اُمت را به سبب او جمع گردان». آن گاه اشاره به سینه خود کرد و با آه کشیدن، شدت اشتیاق خود را بازگو نمود. (۱)

۷- ذکر مناقب و فضایل آن حضرت علیه السلام

میسر گوید: امام باقر علیه السلام به من فرمود: «آیا با هم خلوت می کنید [و دور از چشم دشمنان می نشینید] و برای هم حدیث می گوئید و آنچه معتقد هستید، برای هم بازگو می نمایید؟» عرضه داشتم: آری. به خدا سوگند! ما با هم در خلوت می نشینیم و برای هم حدیث می گوئیم و آنچه معتقدیم برای هم بازگو می گوئیم. امام باقر علیه السلام فرمود: «به خدا سوگند! من دوست داشتم در بعضی از آنجاها با شما می بودم، به خدا سوگند! من بوی شما و جان های شما را دوست می دارم و البته شما بر دین خداوند و دین فرشتگان او هستید، پس با پرهیز از گناه و جدیت در امر دین [ما را] یاری کنید». (۲)

و از امام موسی کاظم علیه السلام آمده که فرمود: «هیچ چیز بر ابلیس و لشکریانش دشوارتر نیست از اینکه برادران ایمانی با یکدیگر دیدار کنند و همانا دو مؤمن با یکدیگر دیدار می نمایند که به یاد خدا باشند، آن گاه فضایل ما را یادآوری کنند، در این حال گوشت سالمی بر صورت ابلیس باقی نمی ماند، تا جایی که روح پلیدش به التماس می افتد از فرط آنکه درد می کشد». (۳)

۸- تشکیل مجالس فضایل و مناقب آن حضرت علیه السلام

امام صادق علیه السلام به فضیل فرمود: «آیا می نشینید و حدیث می گوئید؟» فضیل

ص: ۲۰۵

۱- بحار الانوار: ۱۱۵/۵۱.

۲- اصول کافی، ۱۸۷/۲ ح ۵.

۳- اصول کافی، ۱۸۸/۲ ح ۷.

عرضه داشت: آری. فدایت شوم! امام صادق علیه السلام فرمود: «همانا من آن مجالس را دوست می دارم، پس امر ما را احیا کنید. ای فضیل! خداوند رحمت کند کسی که امر ما را احیا نماید».(۱)

و از رسول اکرم صلی الله علیه و آله روایت شده که فرمود: «همانا خداوند کسی را که در مجلس اهل ذکر می نشیند، می آمرزد و او را از آنچه می ترسد، ایمن می دارد. پس فرشتگان گویند: [پروردگارا!] فلانی در میان آنان است و او تو را یاد نکرد، خداوند می فرماید: او را به خاطر همنشینی با آنان آمرزیدم، زیرا یاد کنندگان حق چنین هستند که همنشین ایشان از جهت آنها بدبخت نگردد».(۲)

۹- اندوهگین بودن مؤمن از فراق آن حضرت علیه السلام

اندوهگین و مهموم بودن از فراق آن حضرت علیه السلام از نشانه های دوستی و اشتیاق به آن حضرت است. در دیوان منسوب به سرور و سالارمان حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام در بیان دلایل و نشانه های دوستی راستین چنین آمده:

وَمِنْ الدَّلَائِلِ أَنْ يُرَى مِنْ شَوْقِهِ

مِثْلَ السَّقِيمِ وَفِي الْفُؤَادِ غَلَاظِلٌ

وَمِنْ الدَّلَائِلِ أَنْ يُرَى مِنْ أُنْسِهِ

مُسْتَوْحِشاً مِنْ كُلِّ مَا هُوَ شَاغِلٌ

وَمِنْ الدَّلَائِلِ ضِحْكُهُ بَيْنَ الْوَرَى

وَالْقَلْبُ مَحْزُونٌ كَقَلْبِ الثَّائِلِ

و از نشانه ها [ی دوستی ۲] این است که از شدت شوقش همچون بیماری دیده شود که دلش از شدت درد می جوشد. و از نشانه ها، این است که از فرط اُنس گرفتن با محبوب دیده شود که از هر چه او را از وی مشغول می دارد وحشت کند [و گریزان باشد]. و از نشانه ها، خندیدنش در میان مردم است، در حالی که دلش مالا مال از اندوه است همچون زن جوان از دست داده.

ص: ۲۰۶

۱- بحار الانوار، ۲۸۲/۴۴.

۲- عده الداعی، ۲۳۸.

امام صادق علیه السلام فرمود: «شخصِ مهموم به خاطر ما، که غم و اندوهش از جهت ظلمی باشد که بر ما رفته، نفس کشیدنش تسبیح گویی است و هم او به خاطر امر ما عبادت است».(۱)

۱۰ - سرودن و خواندن شعر در فضایل آن حضرت علیه السلام

امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس درباره ما یک بیت شعر بگوید، خداوند برای او خانه ای در بهشت خواهد ساخت».(۲)
و نیز فرمود: «هیچ کس درباره ما بیت شعری نگوید، مگر اینکه به روح القدس تأیید و یاری شده باشد».(۳)

و از حضرت رضاعلیه السلام روایت است که فرمود: «هر فرد مؤمنی که درباره ما شعری بسراید که ما را به آن مدح گوید، خداوند برای او در بهشت منزلگاهی خواهد ساخت که هفت برابر وسعت دنیا باشد، که هر فرشته مقرب و هر پیغمبر فرستاده شده ای او را در آن جا دیدار خواهد کرد».(۴)

۱۱ - قیام، هنگام یاد شدن نام یا القاب آن حضرت علیه السلام

روایت شده: روزی در مجلس امام صادق علیه السلام از صاحب الزمان علیه السلام یاد شد، پس امام صادق علیه السلام به منظور تعظیم و احترام اسم آن حضرت به پا ایستاد.(۵)

۱۲ - گریستن و گریانیدن و خود را به گریه کنندگان شبیه نمودن بر فراق آن حضرت علیه السلام

امام رضاعلیه السلام فرمود: «هر کس مصیبت ما را متذکر شود، پس به خاطر آنچه بر ما

ص: ۲۰۷

۱- اصول کافی، ۲/۲۲۶ باب کتمان ح ۱۶.

۲- وسائل الشیعه، ۴۶۷/۱۰.

۳- وسائل الشیعه، ۴۶۷/۱۰.

۴- وسائل الشیعه، ۴۶۷/۱۰ ذیل ح ۳.

۵- بحار الانوار، ۲۷۸/۴۴.

وارد شده است بگریید و بگریاند، روز قیامت با ما، در درجه مان خواهد بود و هر آنکه مصیبتمان برایش یادآوری شود، پس بگریید و بگریاند، روزی که چشم ها اشکبار خواهند بود دیدگانش گریان نشود».

و امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس ما را یاد کند یا نزد او یاد شویم، پس از چشمش همچون بال پشه ای اشک بیرون آید، خداوند گناهانش را می آمرزد هر چند که همچون کف دریا باشد».(۱)

۱۳ - درخواست معرفت امام عصر - ارواحنا له الفداء - از خداوند

امام صادق علیه السلام درباره فرموده خدای - عزوجل - : «وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا»؛ و هر کس که حکمت به او داده شود، خیر بسیار به او داده شده. فرمود: «[حکمت یعنی] طاعت خداوند و معرفت امام علیه السلام».(۲)

و از ابوبصیر نقل شده که امام باقر علیه السلام به من فرمود: «آیا امام خود را شناخته ای؟» عرضه داشتم: آری. به خدا سوگند! پیش از آنکه از کوفه بیرون بیایم. فرمود: «همین تو را کفایت می کند».(۳)

و از امام باقر علیه السلام آمده که فرمود: «بلندی و رکن و کلید امر و در اشیا و خشنودی خدای - تبارک و تعالی - بعد از معرفت او اطاعت امام است».(۴)

۱۴ - مداومت به خواندن دعای غریق

امام صادق علیه السلام فرمود: «پس از این، شبهه ای شما را خواهد رسید، که بدون نشانه دیده شدنی و امام هدایت کننده ای خواهید ماند و از آن نجات نمی یابد، مگر

ص: ۲۰۸

۱- بحار الانوار، ۲۷۸/۴۴ ح ۳.

۲- اصول کافی، ۱/۱۸۵.

۳- اصول کافی، ۱/۱۸۵.

۴- اصول کافی، ۱/۱۸۵.

کسی که دعای غریق را بخواند». راوی گوید: عرضه داشتم: دعای غریق چگونه است؟ فرمود: «چنین بگوید: یا اللَّهُ یا رَحْمَنُ یا رَحِيمُ یا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبَّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ؛ ای خداوند! ای رحمان! ای مهربان! ای دگرگون کننده دل ها! دل مرا بر دینت پایدار کن».

۱۵ - شناختن علامت های ظهور آن حضرت علیه السلام

شناختن علامت های ظهور آن حضرت علیه السلام به ویژه علایم حتمی که امامان بر حق علیهم السلام آنها را خبر داده اند، از وظایف مهم شیعیان است؛ زیرا اطاعت از دستورات آن حضرت علیه السلام بر ما واجب است، به دلیل فرموده خدای تعالی: «أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ مِنْكُمْ»^(۱)؛ اطاعت کنید خداوند را و اطاعت کنید فرستاده خداوند را و والیان امر را. بنابراین بر مؤمن واجب است علائم ظهور آن حضرت را بشناسد، تا هرگاه ظاهر شد او را اطاعت کند و حق را از باطل تشخیص دهد.

امام صادق علیه السلام فرمود: «علامت را بشناس، پس هرگاه آن را شناختی، پیش افتادن یا تأخیر کردن این امر تو را ضرر نرساند...»^(۲).

علامت های ظهور آن حضرت علیه السلام

در اینجا قسمتی از آنچه در کتاب الغیبه^(۳) روایت شده، می آوریم:

امام صادق علیه السلام فرمود: «ندا [صدای آسمانی] از نشانه های حتمی است و سفیانی از نشانه های حتمی است و یمانی از علائم حتمی است و کشته شدن نفس

ص: ۲۰۹

۱- سوره نساء، آیه ۵۹.

۲- اصول کافی، ۱/۳۷۲.

۳- الغیبه، نعمانی؛ باب علامات الظهور، ۱۳۳ به بعد.

زکيه از علائم حتمی است و کفِ دستی که از آسمان بیرون می آید، از علائم حتمی است». سپس فرمودند: «و امر ترسناکی که در ماه رمضان پیش می آید، شخص خوابیده را بیدار می کند و بیدار را می ترساند و دوشیزه را از پرده حجاب بیرون می اندازد».

و امام باقر علیه السلام فرمود: «سفیانی و قائم علیه السلام در یک سال خواهند بود».

و از امام باقر علیه السلام آمده که فرمود: «هرگاه آتشی از سوی مشرق همچون هُردی عظیم [بسیار زرد] مشاهده کردید، که سه یا هفت روز برمی آید منتظر فرج قائم آل محمد علیهم السلام باشید. ان شاء الله که خداوند توانا و حکیم است». سپس فرمود: «صیحه جز در ماه رمضان نخواهد بود...».

آن گاه فرمود: «ندا کننده ای از آسمان به نام حضرت قائم علیه السلام بانگ می زند، پس هر که در مشرق است و هر که در مغرب، آن را خواهد شنید، هیچ خوابیده ای نخواهد ماند، جز اینکه بیدار شود و هیچ ایستاده ای، مگر اینکه بنشیند و هیچ نشسته ای، مگر اینکه بپا خواهد ایستاد بر اثر ترس از آن صدا...».

و فرمود: «صدا در ماه رمضان، شب جمعه شب بیست و سوم خواهد بود، درباره آن تردید مکنید و بشنوید و اطاعت نمایید و در آخر روز صدای ابلیس لعین است که بانگ بر می آورد: توجه کنید که فلانی مظلوم کشته شد، تا مردم را به شک اندازد و آنها را فریب دهد. در آن روز، چه بسیار افراد به شک و حیرت خواهند افتاد که در آتش سقوط کنند، پس هرگاه صدا را در ماه رمضان شنیدید، در آن تردید مکنید که آن صدای جبرئیل است و نشانه اش آن است که او به نام حضرت قائم علیه السلام و نام پدرش ندا می کند، تا آن جا که دوشیزه پس پرده هم آن را می شنود و پدر و برادرش را تشویق می نماید که خروج کنند».

ص: ۲۱۰

و فرمود: «ناچار باید که این دو صدا پیش از خروج حضرت قائم علیه السلام انجام گردد، صدایی از آسمان که صدای جبرئیل است به نام صاحب این امر و نام پدرش، و صدای دوم که از زمین است صدای ابلیس لعین می باشد، به نام فلانی ندا می کند که مظلوم کشته شد، منظورش از این کار فتنه گری است. پس از صدای اول پیروی کنید و مبادا به صدای بعدی فریفته شوید».

بدر اسدی گوید: در خدمت ابوجعفر محمد بن علی باقر علیه السلام بودم، پس آن جناب دو نشانه ای که پیش از ظهور حضرت قائم علیه السلام خواهد بود و از هنگام فرود آمدن آدم به زمین هیچ گاه واقع نشده را بیان فرمود، اینکه خورشید در نیمه ماه رمضان و ماه در آخر آن خواهند گرفت.

۱۶ - تسلیم بودن و عجله نکردن

عبد الرحمن گوید: در محضر امام صادق علیه السلام بودم که مهزم بر آن حضرت وارد شد و عرضه داشت: فدایت شوم! خبر ده مرا از این امری که منتظرش هستیم، چه وقت خواهد بود؟ امام صادق علیه السلام فرمود: «ای مهزم! وقت گذاران دروغ گویند و عجله کنندگان هلاک گردند و تسلیم شدگان نجات یابند».(۱)

و نیز آن حضرت علیه السلام فرمود: «همانا دین خداوند با عقل های ناقص و آرای باطل و معیارهای فاسد درک نمی شود و جز با تسلیم به دست نمی آید، پس هر کس به ما تسلیم گردد، [از هلاکت دین] سالم ماند و هر آنکه به ما اقتدا نماید، هدایت یابد و هر کس به قیاس و رأی خود عمل کند، هلاک می گردد و هر کس از آنچه ما می گوییم یا حکم می کنیم در سینه خود تنگی احساس کند، به آن [خدایی] که سبع مثانی و قرآن عظیم را نازل فرموده کافر شده است، در حالی که خود متوجه نیست».(۲)

ص: ۲۱۱

۱- اصول کافی، ۱/۳۶۸ و ۳۶۹.

۲- کمال الدین، ۲/۳۲۴.

۱۷ - صدقه دادن به نیابت از آن حضرت علیه السلام

علی بن ابی حمزه گوید: به حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام عرضه داشتم: از سوی زندگان و مردگان از خویشاوندان و دوستانم حج به جای آورم و نماز بگزارم و صدقه بدهم؟ فرمود: «آری، از سوی او صدقه بده و نماز بگزار و به سبب صله و پیوندت نسبت به او پاداش دیگری برایت خواهد بود».(۱)

باید توجه داشت که اگر شخصی به سبب صله یکی از برادران مؤمن خود و صدقه دادن از سوی او استحقاق ثواب یابد، پس چرا آن کس که از سوی صاحب الامر علیه السلام صدقه بدهد، مستحق ثواب و پاداش بزرگ تری نباشد؟ آری استحقاق آن را دارد و به برترین ثواب صدقه دهندگان نایل می شود.

۱۸ - حج رفتن به نیابت از آن حضرت یا فرستادن نایب که از طرف آن جناب حج کند

این کار بین شیعیان در روزگار قدیم متداول و مرسوم بوده. امام صادق علیه السلام فرمود: «برای کسی که از سوی شخص دیگری حج به جای می آورد، اجر و ثواب ده حج هست، و او و پدر و مادر و پسر و دختر و برادر و خواهر و عمه و عمو و دایی و خاله اش آمرزیده می شوند، خدای تعالی رحمتش وسیع و او کریم است».(۲)

البته نیابت در حج از سوی مولایمان صاحب الزمان علیه السلام قدرش بالاتر و ثوابش برتر است؛ زیرا آن حضرت مقامش از همه اهل ایمان بالاتر و شأن و اجرش از تمامی آنان برتر است، به خصوص با ملاحظه روایاتی که تصریح دارند بر اینکه رعایت خویشاوندان رسول اکرم صلی الله علیه و آله مهم تر و برتر و عظیم تر

ص: ۲۱۲

۱- وسائل الشیعه، ۵ / ۳۶۷.

۲- من لایحضره الفقیه، ۲ / ۲۲۲، ۲۲۳، ح ۹.

است. و این چنین است طواف بیت الله الحرام به نیابت از امام علیه السلام و نایب ساختن دیگری تا از طرف آن حضرت طواف نماید.

۱۹ - زیارت مشاهد رسول خدا و ائمه معصومین علیهم السلام به نیابت از آن حضرت علیه السلام

این عمل از اقسام صله امام است و خواهد آمد که از مهم ترین کارهای بندگان می باشد. در بحار حکایت شده که امام هادی علیه السلام زیارت کننده ای را از سوی خود به مشهد حضرت ابی عبد الله علیه السلام فرستاد، پس فرمود: «برای خداوند جاهایی است که دوست می دارد در آنها دعا شود که اجابت فرماید، و البته حائر امام حسین علیه السلام از آن جاها است.» (۱) حال که استحباب نیابت کردن از آن حضرت علیه السلام در زیارت حائر امام حسین علیه السلام معلوم شد، پس بدون تردید بین آن حَرَم و مشاهد دیگر امامان علیهم السلام تفاوتی نخواهد بود.

۲۰ - سعی در خدمت کردن به آن حضرت علیه السلام

به مقتضای روایات بیان گردید که زندگی ما بلکه همه موجودات به برکت آن حضرت علیه السلام است، بنابراین باید تا جایی که می توانیم خدمت گزار آن حضرت باشیم تا کمی از حق آن حضرت را بجا آورده باشیم. علاوه بر این روایاتی دلالت دارند بر اینکه فرشتگان خدمت گزاران امامان علیهم السلام هستند و دستوراتشان را انجام می دهند، و در محضر ایشان جز با اجازه شان نمی نشینند. بنابراین خدمت به آن حضرت تأسی به فرشتگانی است که مأمورند خدمتگزار حضرتش باشند.

ص: ۲۱۳

امام صادق علیه السلام در بیان شرافت آن حضرت علیه السلام فرمود: «اگر دوران او را دریابم تمام مدت زندگانی ام در خدمت او خواهم بود».

از این سخن معلوم می شود که اهتمام به خدمت کردن حضرت قائم علیه السلام برترین طاعات و بالاترین وسایل تقرّب به خداوند است. چون امام صادق علیه السلام که عمر شریفش را جز در انواع طاعت و عبادت خداوند سپری ننمود، و شب و روز خویش را در این راه گذرانید، بیان می کند که اگر قائم علیه السلام را درک می کرد عمر خود را در خدمت کردن به او صرف می نمود.

بنابراین معلوم می شود که پیروان امام قائم علیه السلام بهترین پیروان هستند، و برترین افراد هر زمان می باشند. همچنان که ائمه حضرت خاتم النبیین صلی الله علیه وآله افضل ائمه ها می باشند، و شواهد بسیاری در روایات براین مطلب می باشد:

از پیغمبر اکرم صلی الله علیه وآله آمده که ضمن حدیثی طولانی در سفارش به امیر المؤمنین علیه السلام فرمودند: ای علی! و بدان که شگفت آورترین مردم در ایمان و مهم ترین ایشان از لحاظ یقین مردمانی در آخرالزمان هستند که پیغمبر را ندیده اند [و حجّت از آنان محجوب گردیده] و دلیل روشن از میانشان رفته است، [در عین حال] به سیاهی بر روی سفیدی [که از آثار گذشتگان بر جای مانده] ایمان آورده اند. (۱)

حضرت سید الساجدین علیه السلام به ابو خالد کابلی فرمود: «ای ابو خالد! به درستی که اهل زمان غیبت او که معتقد به امامتش و منتظر ظهورش باشند برتر از اهل هر زمانند، زیرا خداوند - تعالی ذکره - به آنان از عقل ها و فهم ها و معرفت آن قدر عطا فرموده که غیبت نزد ایشان همچون مشاهده گردیده، و آنان را در آن زمان در منزلت

ص: ۲۱۴

و مرتبه مجاهدان شمشیر زده در پیش روی رسول خداصلی الله علیه و آله قرار داده است، آنان به حق مخلصانند و شیعیان راستین ما، دعوت کنندگان به دین خداوند مخفیانه و آشکارا می باشند»^(۱).

از امام صادق علیه السلام نقل شده است که رسول خداصلی الله علیه و آله فرمود: «به زودی قومی پس از شما خواهند آمد که یک مرد از آنان پاداش پنجاه تن از شما را خواهد داشت». گفتند: یا رسول الله ما در غزوات بدر و احد و حنین با تو بودیم و قرآن درباره ما نازل گشت. آن حضرت صلی الله علیه و آله فرمود: «همانا اگر آنچه بر آنان وارد می شود بر شما وارد گردد، همچون آنان صبر نخواهید کرد»^(۲).

ای برادران من! اکنون که قسمتی از فضیلت و برتری اتباع و سعی کنندگان در خدمت مولایمان صاحب الزمان علیه السلام را دانستید، پس بر شما باد که در اطاعت و خدمت آن جناب سعی و کوشش کنید، و آن نعمت بزرگ و موهبت سترگ را سپاسگزاری نمایید، و با جدّیت و تلاشتان به آن دوام بخشید، و یاد آن حضرت را با طولانی شدن مدّت آن فراموش نکنید. خداوند تعالی به فضل و کرمش ما را از چنین کسانی قرار دهد.

۲۱ - اهتمام ورزیدن به یاری آن جناب علیه السلام

هر کس آن حضرت را یاری نماید، در حقیقت خدای - عزّوجلّ - را یاری نموده، و خدای تعالی فرموده است: «وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ»^(۳)؛ و به تحقیق که خداوند یاری می کند کسی که او را یاری نماید، همانا خداوند در منتهای قدرت و توانایی است.

ص: ۲۱۵

۱- کمال الدین، ۱ / ۳۲۰.

۲- غیبت، شیخ طوسی / ۲۷۵.

۳- سوره حج، آیه ۴۰.

البته منظور از یاری نمودن آن حضرت علیه السلام، اقدام کردن و همکاری نمودن در هر کاری است که شخص بداند مورد نظر و خواست آن بزرگوار است، و لذا چگونگی یاری کردن برحسب زمان ها و احوال و مکان ها متفاوت می شود. گاهی یاری کردن به وسیله تقیه انجام می شود، و گاهی با دعوت به اوست، و گاهی با جهاد کردن در رکاب او، و گاهی هم به دعا کردن برای تعجیل فرج و ظهورش، و گاهی با ذکر فضایل و صفات و دلایل و معجزات و نشانه های آن جناب علیه السلام.

۲۲- تصمیم قلبی بر یاری آن جناب در زمان حضور و ظهور

مولای متقیان امیر المؤمنین علی علیه السلام می فرماید: «در آنچه خداوند آن را زود برایتان نیاورده شتابزدگی مکنید، که هر یک از شما هرگاه حق پروردگار و حق رسول خداصلی الله علیه وآله و خاندان او را شناخته باشد چنانچه بر رختخواب خود بمیرد، شهید مرده است، و پاداش او با خدا است، و شایستگی ثواب عمل صالحی را که در نیتش بوده خواهد یافت، و این نیت به جای شمشیر کشیدن او خواهد بود، و به درستی که هر چیزی را مدت و زمان معینی هست».(۱)

و از عبد الحمید واسطی روایت شده که به امام باقر علیه السلام عرضه داشتم: ... اگر پیش از آن که قائم علیه السلام را درک کنم، بمیرم چه؟ فرمود: «به درستی که هر کس از شما نظرش این باشد که هرگاه قائم آل محمدعلیهم السلام را دریابد، او را یاری خواهد کرد، مانند کسی است که در حضور او با شمشیر خود جهاد کرده باشد، و شهادت در رکاب آن حضرت دو شهادت است».(۲)

ص: ۲۱۶

۱- نهج البلاغه، صبحی، خطبه ۲۳۲ ص ۲۸۲.

۲- روضه کافی

۲۳- تجدید بیعت با حضرت بعد از فرایض همه روزه و هر جمعه

بیعت و مبايعت به معنی هم عهدی و عقد بستن با یکدیگر به کار می رود. (۱) بنابراین بیعت با امام علیه السلام یعنی تصمیم قلبی محکم و ثابت بر اطاعت امر ایشان و یاری کردن او با نثار جان و مال، چنان که در آیه شریفه فرمود: «إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ» (۲)؛ خداوند از مؤمنین جان ها و اموالشان را خریداری فرمود تا در مقابل بهشت را به آنها عطا کند....

بیعت به این معنی بر همه افراد از مرد و زن، برده و آزاد واجب است، بلکه ایمان جز به آن تحقق نمی یابد، چون اصل ایمان همان التزام به اطاعت فرمان پیغمبر و امام و تسلیم بودن به ایشان و یاری نمودن آنان با جان و مال می باشد و مستحب است بیعت یاد شده هر روز تجدید گردد. لذا سید اجل ابن طاووس دعایی را ذکر کرده که هر روز بعد از نماز صبح خوانده شود که با این عبارات شروع می شود: «اللَّهُمَّ بَلِّغْ مَوْلَايَ صَاحِبَ الزَّمانِ...؛ بار خدایا بر مولایم صاحب الزمان علیه السلام درودها و سلام ها فرست». (۳) که در حقیقت نوعی تجدید بیعت با امام زمان علیه السلام است.

مرحوم مجلسی گوید: در بعضی از کتب قدیمه دیده ام که بعد از این دعا، دست راست خود را بر دست چپ بزنند مثل دست زدن به بیعت. (۴)

و از جمله دعاها رسیده که مشتمل بر تجدید بیعت برای حضرت صاحب الامر علیه السلام است، دعای عهد می باشد که از امام صادق علیه السلام روایت شده،

ص: ۲۱۷

۱- مجمع البحرین، ۲ / ۳۴۵، ماده (بیع).

۲- سوره توبه، آیه ۱۱۱.

۳- این دعا را شیخ عباس قمی در مفاتیح الجنان بعد از دعای ندبه ذکر کرده که به خاطر اختصار به آوردن ابتدای این دعای شریف اکتفا کردیم. (ملخص)

۴- بحار الانوار، ۱۰۲ / ۱۱۰ باب ۷.

و فرموده: «هر کس چهل روز این دعا را بخواند، از یاوران حضرت قائم علیه السلام خواهد بود و اگر پیش از ظهور آن حضرت بمیرد، خدای تعالی او را زنده خواهد کرد تا در رکاب آن جناب جهاد نماید و به شماره هر کلمه از آن هزار حسنه برایش نوشته می شود و هزار کار بد از او محو می گردد، که ابتدای آن دعا چنین است: «اللَّهُمَّ رَبَّ النُّورِ الْعَظِيمِ، وَرَبَّ الْكُرْسِيِّ الرَّفِيعِ...؛ خدایا! ای پروردگار نور با عظمت، و ای پروردگار کرسی با رفعت...» (۱).

۲۴ - صله آن حضرت علیه السلام به وسیله مال

صله به این است که مؤمن بخشی از دارایی خود را برای امام زمانش هدیه کند، یعنی در مصارف و مخارجی که می داند آن حضرت علیه السلام به آنها رضایت دارد و محبوب اوست مصرف کند، و هر سال به این عمل مداومت نماید، و در این عمل شریف، غنی و فقیر و حقیق و شریف یکسانند، جز اینکه هر کس به مقدار استطاعت خود وظیفه دارد. ظاهراً این عمل از مستحبات مؤکده ای است، چون در سخنان امامان علیهم السلام به عنوان «فریضه» از آن تعبیر آمده است.

از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمود: «هیچ چیز نزد خداوند محبوب تر از اختصاص دادن درهم به امام علیه السلام نیست، و همانا خداوند درهم را برای او (پرداخت کننده) در بهشت همچون کوه احد قرار دهد». سپس امام صادق علیه السلام فرمود: «خداوند در کتابش فرموده است: «مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً» (۲)؛ چه کسی به خداوند وامی نیکو می دهد تا خداوند [عوض] وام را چندین برابر، بسیار سازد. امام فرمود: «به خدا سوگند! که این در

ص: ۲۱۸

۱- این دعا را نیز شیخ عباس قمی در مفاتیح الجنان ذکر کرده است. (ملخص)

۲- سوره بقره، آیه ۲۴۵.

خصوص صله امام است» (۱) و از آن حضرت در حدیث دیگری آمده که فرمود: «همانا خداوند آنچه را که مردم در اختیار دارند، از جهت نیاز به آن قرض نخواسته است و هر حقی که خداوند دارد برای ولیّ اوست» (۲).

و نیز از آن حضرت علیه السلام روایت شده که فرمود: «یک درهم که امام به وسیله آن صله شود از یک ملون درهم که در مورد دیگری در راه خدا صرف گردد بهتر است». و در باب فضایل حج روایت آمده: «یک درهم خرج کردن در راه حج از یک ملون درهم در غیر آن بهتر است، و یک درهم که به امام برسد مانند خرج کردن یک ملون درهم در حج است» (۳).

شایسته است در اینجا دو نکته را تذکر دهیم:

نکته اول: اینکه صله امام علیه السلام در مثل این زمان از صله امام در زمان ظهور دولت حقّه و تسلط یافتن آن جناب بهتر است. عمار اسباط گوید: به امام صادق علیه السلام عرضه داشتم: کدام یک بهتر است، عبادت پنهانی با امام پنهان شده شما در دولت باطل یا عبادت در دوران ظهور حق و دولت آن با امام آشکار از شما؟ فرمود: «ای عمار! به خدا که صدقه در سرّ از صدقه آشکارا بهتر است، همین طور به خدا قسم! عبادت شما در پنهانی با امام پنهانتان در زمان دولت باطل و با ترس از دشمنان و یا در حال متارکه [مخالفان] با او بهتر است از کسی که خدای - عزّوجلّ - را در زمان ظهور حق با امام برحق ظاهر در دولت حق عبادت نماید، و عبادت توأم با ترس در دولت باطل همچون عبادت و امنیت در دولت حق نیست».

نکته دوم: صله شیعیان و دوستان صالح امامان علیهم السلام بمنزله صله امام است.

ص: ۲۱۹

۱- اصول کافی، ۱ / ۵۳۷.

۲- اصول کافی، ۱ / ۵۳۷.

۳- فروع کافی، ۴ / ۲۶۰، ح ۳۱.

امام کاظم علیه السلام فرمود: «هرکس نتواند ما را زیارت کند، پس صالحین از دوستان ما را دیدار نماید، ثواب زیارت ما برایش نوشته می شود، و هرکس نتواند ما را صله نماید، صالحین از دوستان ما را صله کند، ثواب صله ما برای او نوشته می شود».(۱)

۲۵- خیر خواهی برای آن حضرت علیه السلام

از امام باقر علیه السلام نقل شده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «خدای - عزوجل - به هیچ دوست خود که جانش را به اطاعت و خیرخواهی امامش به زحمت انداخته نظر بیفکند مگر اینکه او در رفیق اعلی [دسته پیغمبران و صدیقین و شهدا و صالحین که در بهشت قرینه هم باشند] با ما باشد».(۲)

و از امام صادق علیه السلام آمده که رسول خدا صلی الله علیه و آله در مسجد خلف برای مردم سخنرانی کرد و فرمود: «خداوند خرم بدارد بنده ای را که سخن مرا بشنود و آن را در دل جای دهد و حفظ نماید و به کسی که آن را نشنیده برساند... سه چیز است که دل هیچ فرد مسلمانی در آنها خیانت نکند: اخلاص عمل برای خدا، و نصیحت و خیراندیش برای امامان و پیشوایان مسلمین، و ملازمت جماعت آنها».(۳)

۲۶- زیارت کردن آن حضرت علیه السلام

به وسیله توجه نمودن به آن جناب و سلام کردن بر او در هر مکان و زمان به طور عموم، و در بعضی از مکان ها و زمان ها به طور خاص.

۲۷- درود فرستادن بر آن حضرت علیه السلام

درود و صلوات از اقسام دعا کردن است و صلوات از ناحیه ما درخواست

ص: ۲۲۰

۱- کامل الزیارات، ۳۱۹، باب ۱۰۵.

۲- اصول کافی، ۱ / ۴۰۴.

۳- اصول کافی ۱ / ۴۰۳.

رحمت از خداوند - عزّوجلّ - است، و با رحمت او امور دنیا و آخرت سامان می گیرد. بنابراین هرگاه ما بر امام زمانمان علیه السلام درود فرستیم، به اینکه بگوییم: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مَوْلَانَا وَسَيِّدِنَا صَاحِبِ الزَّمَانِ» یا با امثال این عبارت صلوات بفرستیم، این کار طلب رحمت برای آن حضرت است در تمام اموری که در دنیا و آخرت متعلق به اوست. پس در این خواسته از خداوند - عزّاسمه - حفظ آن جناب و حفظ یاران و دوستانش از هرگونه گزند، و زدودن هرگونه هم و غم از قلب مقدّسش و دل دوستانش و تعجیل فرَج و ظهورش و... را می خواهیم.

۲۸ - هدیه کردن ثواب نماز به آن جناب علیه السلام

از امامان علیهم السلام نقل شده که فرمودند: «هر کس ثواب نماز خود را برای رسول خدا و امیر المؤمنین و اوصیای بعد از آن حضرت - علیهم السلام - هدیه کند، خداوند ثواب نمازش را آن قدر افزایش می دهد که از شمارش آن نفس قطع می گردد و پیش از آنکه روحش از بدنش برآید به او گفته می شود: ای فلان! هدیه تو به ما رسید، پس امروز روز پاداش و تلافی کردن [نیکی های] تو است، دلت خوش و چشمت روشن باد به آنچه خداوند برایت مهیا فرموده، و گوارایت باد آنچه را به آن رسیدی».

راوی گوید: [به امام علیه السلام] عرض کردم: چگونه نمازش را هدیه نماید و چه بگوید؟ فرمود: «نیت می کند ثواب نمازش را برای رسول خداصلی الله علیه وآله...» (۱).

۲۹ - اهدای قرائت قرآن به آن حضرت علیه السلام

علی بن المغیره گوید: به امام کاظم علیه السلام عرض کردم: هرگاه روز فطر شود، برای رسول خداصلی الله علیه وآله یک ختم قرآن، و برای علی علیه السلام ختمی دیگر، و برای

ص: ۲۲۱

فاطمه علیها السلام ختمی دیگر، سپس برای ائمه علیهم السلام تا به شما رسد، قرار می دهم، که از آن هنگام که در این حال بوده ام یک ختم قرآن برای شما قرار داده ام. به سبب این کار چه پاداشی برایم هست؟ امام کاظم علیه السلام فرمود: «پاداش تو آن است که روز قیامت با آنان باشی». عرض کردم: الله اکبر! چنین پاداشی برای من است؟ سه مرتبه فرمود: «آری» (۱).

۳۰ - توسل و طلب شفاعت و عرض حاجت بر آن حضرت علیه السلام

امام رضا علیه السلام فرمود: «هرگاه سختی و گرفتاری بر شما وارد شود، به وسیله ما از خداوند کمک بخواهید، و این است [معنی] فرموده خدای - عزوجل - : «وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى فَادْعُوهُ بِهَا» (۲)؛ و برای خداوند نیک ترین نام ها است، او را با آنها بخوانید.

و از سلمان فارسی آمده که شنیدم رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «همانا خداوند می فرماید: ای بندگان من! آیا چنین نیست که هر کس حاجت های بزرگی از شما بخواهد آنها را برای او برآورده نمی سازید مگر اینکه به وسیله محبوب ترین افراد نزد شما واسطه بیاورد که آن حاجت را به گرامیداشت شفاعت کننده برای ایشان بر می آورید، توجه کنید و بدانید که گرامی ترین و برترین مخلوق نزد من محمد صلی الله علیه و آله و برادر او علی علیه السلام است و بعد از او امامانی که وسائل به سوی خداوند هستند، همانا هر کس حاجتی برایش اهمیت دارد که نفع آن را خواستار است یا حادثه بزرگی بر آن پدیدار شود که می خواهد ضرر آن از او دفع گردد، باید که مرا به [وسیله] محمد و خاندان معصوم او دعا کند، به بهترین گونه ای که عزیزترین کسانش را نزد او شفیع می برید آن را بر می آورد، آن حاجت را برای او خواهم برآورد».

ص: ۲۲۲

۱- سوره اعراف، یه ۱۸۰.

۲- بحار الانوار، ۹۴ / ۲۲.

و این کار از مهم ترین طاعات و واجب ترین عبادات است. امام هادی علیه السلام فرمود: «اگر نبودند کسانی از علما که بعد از غیبت قائم - عجل الله فرجه الشریف - به او دعوت کنند و بر او دلالت نمایند، از دین او با دلایل خداوند دفاع کنند، و بندگان ضعیف خداوند را از دام های ابلیس و سرکشان او رها سازند، و از شبکه های ناصبیان خلاص نمایند، [اگر اینان نبودند] هیچ کس نمی ماند مگر اینکه از دین خدا برمی گشت، ولی اینان هستند که زمام دل های شیعیان ضعیف را به دست می گیرند، همچنان که ناخدای کشتی سگان آن را در دست دارد، آنان برترین کسان نزد خدای - عزوجل - می باشند.

و در این مقام همین بس که امام حسن عسکری علیه السلام در تفسیر فرموده خدای تعالی: «وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ» (۱)؛ و یاد آرید هنگامی که از بنی اسرائیل پیمان گرفتیم که جز خدای را نپرستید و به پدر و مادر و خویشاوندان و یتیمان احسان و نیکی کنید. فرمود: «و اما فرموده خدای - عزوجل - : (و یتیمان) همانا رسول خداصلی الله علیه و آله فرمود: خداوند نیکی به یتیمان را تأکید فرموده چون از پدرهایشان جدا شده اند، پس هر آنکه آنان را حفظ و نگهداری کند خداوند او را مصون خواهد ساخت... و هر کس از روی مهر دست خود را بر سر یتیمی بکشد، خداوند برای او در بهشت به هر مویی که از زیر دستش گذشته، کاخی قرار دهد که از دنیا و هر چه در آن است بزرگ تر باشد».

و امام علیه السلام فرمود: «و سخت تر از این یتیمی، حال آن یتیم است که از امامش جدا گردد، نتواند به حضور او برسد و نداند حکم او در آنچه از شرایع و احکام

ص: ۲۲۳

دینش دچار می گردد چیست؟ توجه کنید! هر آنکه از شیعیان ما علوم ما را بداند، و کسی که نسبت به شریعت ما جاهل، و از دیدن ما محروم مانده را هدایت نماید، یتیمی بر دامن نشانیده است، آگاه باشید هر کس او را هدایت و ارشاد کند و شریعت ما را به او بیاموزد، در رفیق اعلیٰ [منزلگاه مخصوص بهشت] با ما خواهد بود، این را پدرم از پدرانیش از رسول خداصلی الله علیه و آله برایم حدیث گفت».

حضرت علی علیه السلام فرمود: «یک زن به حضور صدّیقه کبری فاطمه زهراعلیها السلام شرفیاب شد، و به آن حضرت عرضه داشت: من مادر ناتوانی دارم که در امر نمازش مسایلی بر او مشتبّه گردیده، مرا به خدمت شما فرستاده تا آنها را از شما بپرسم. پس حضرت فاطمه علیها السلام از سؤال اوّلش پاسخ فرمود. سؤال دیگر مطرح کرد و آن حضرت جواب داد. سپس سومین بار سؤال کرد و پاسخ شنید تا ده سؤال مطرح نمود و جواب گرفت. آن گاه از کثرت سؤال خجالت کشید و عرضه داشت: ای دخت رسول خداصلی الله علیه و آله دیگر زحمتان ندهم.

حضرت فاطمه علیها السلام فرمود: «بگو و آنچه می خواهی سؤال کن، آیا اگر کسی یک روز اجیر شود که بار سنگینی را به بام ببرد و کرایه اش صد هزار دینار باشد، آیا بر او سنگینی می کند؟» دختر گفت: هرگز. حضرت زهراعلیها السلام فرمود: «من برای هر مسأله [که جواب می دهم] بیش از مقدار مرواریدی که زمین تا عرش را پُر کند اجرت دارم، پس سزاوار است که بر من سنگینی نکند، شنیدم پدرم فرمود: همانا علمای شیعیان ما محشور می شوند پس بر آنها از خلعت های کرامت به قدر بسیاری علومشان و کوشششان در راه ارشاد بندگان خدا عنایت می شود، تا آنجا که بر یکی از ایشان یک میلیون حُلّه از نور پوشانیده می شود».

سپس فرمود: «ای کنیزِ خداوند به درستی که یک تار از آن خلعت ها از آنچه

آفتاب بر آن می تابد (دنیا) یک میلیون بار بهتر و برتر است، زیرا این [امور دنیا] به کم شدن و ناراحتی آمیخته است».

و حضرت موسی بن جعفر علیهما السلام فرمود: «یک فقیه که یتیمی از یتیمان ما که از ما و دیدن ما جدا شده اند را نجات دهد، به اینکه آنچه را به آن نیاز دارد، به او بیاموزد، از هزار عابد بر ابلیس مؤثرتر است، زیرا عابد فقط همّ خودش را دارد، و آن عالم اضافه بر خودش همّ بندگان خدا را نیز دارد که از چنگال ابلیس و سرکشان او برهاند، لذا او نزد خداوند از یک میلیون عابد بهتر است».

۳۲ - رعایت حقوق آن حضرت علیه السلام و مواظبت بر ادای آنها

حق امام علیه السلام پس از خدا و رسول از همه حقوق بر تمامی اهل عالم مهم تر است، نظر به مراتبی که خدای تعالی به او اختصاص داده، و او را از سایر خلائق برگزیده است، و او واسطه رسیدن هر گونه فیض به آفریدگان می باشد.

از امامان علیهم السلام روایت آمده: «هر حقّی که برای خدای تعالی هست از آن ما می باشد» (۱) و نیز حاصل روایتی چنین است که: قدر و منزلت مؤمن نزد امام علیه السلام به حسب منزلت امام نزد او است.

۳۳ - عالم باید علمش را آشکار سازد

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «هرگاه بدعت ها در امت من ظاهر شد، پس باید عالم دانش خود را آشکار نماید، و هر کس این کار را نکند لعنت خدا بر او باد» (۲).

۳۴ - تهذیب نفس

پاکسازی درون از صفات پلید، و زیور دادن آن به وسیله اخلاق پسندیده، و

ص: ۲۲۵

۱- الکافی، ۱ / ۵۳۷.

۲- اصول کافی، ۱ / ۵۴.

این امر در هر زمان واجب است، ولی یاد کردن آن به طور خاص در وظایف زمان غیبت حضرت ولی عصر - ارواحنا فداه - از این جهت است که درک فضیلت صحبت او و قرار گرفتن در عداد اصحاب آن جناب بستگی به آن دارد.

امام صادق علیه السلام فرمود: «هرکس دوست می دارد از اصحاب قائم علیه السلام باشد باید که منتظر باشد و در این حال به پرهیزکاری و اخلاق نیکو رفتار نماید، پس چنانچه بمیرد و پس از مردنش قائم علیه السلام بپاخیزد، پاداش او همچون پاداش کسی خواهد بود که آن حضرت را درک کرده است، پس کوشش کنید و در انتظار بمانید، گوارا باد شما را ای گروه مشمول رحمت خداوند!» (۱).

۳۵ - پیوسته به یاد آن حضرت بودن و به آدابش عمل کردن

تردیدی نیست که امام علیه السلام ناظر و شاهد بر ماست، و بر حالات و حرکات و سکانات ما اطلاع دارد، و روایات متواتر از اهل بیت علیهم السلام براین مطلب دلالت دارد. حال اگر این را دانستی و یقین داشتی که تو در پیش چشم و جلو رویش قرار داری، حتماً آن جناب را در جلو چشمت قرار می دهی، و با دیده دل به او نظر می نمایی که در این صورت همتت در جهت رعایت آداب آن جناب، و مراسم ادب و انجام وظایفی که نسبت به آن حضرت داری به حسب مراتب معرفت مصروف خواهد شد، هر چند که با چشم سر آن بزرگوار را نبینی.

امیر مؤمنان علی علیه السلام فرمود: «... اگر شخص او [امام علیه السلام] از مردم در حال صلح و متارکه با مخالفین غایب ماند، به درستی که علم و آداب او در دل های مؤمنین ثبت است که آنان به آنها عمل می کنند» (۲).

ص: ۲۲۶

۱- غیبت نعمانی، ۱۰۶.

۲- کمال الدین، ۱ / ۳۰۲، باب ۲۶، ذیل ۱۱.

۳۶ - مقدم داشتن خواسته آن حضرت بر خواسته خود

منصور بزرگ گوید: به امام صادق علیه السلام عرضه داشتم: ای سرور من، چه بسیار یاد سلمان فارسی را از شما می شنوم؟ فرمود: «مگو سلمان فارسی، بلکه بگو: سلمان محمدی، آیا می دانی چرا بسیار از او یاد می کنم؟» عرض کردم: نه. فرمود: «برای سه صفت: مقدم داشتن خواسته امیر مؤمنان علیه السلام بر خواسته خودش. دوست داشتن فقرا و برگزیدن آنها بر اهل ثروت و مکت. و دوست داشتن علم و علما، همانا سلمان بنده صالح درستکار مسلمانی بود و از مشرکین نبوده است».(۱)

۳۷ - احترام کردن نزدیکان و منسوبین به آن حضرت علیه السلام

خواه قرابت و خویشاوندی و وابستگی آنان جسمانی باشد و خواه روحانی، مانند: سادات علوی، و علمای دینی و برادران ایمانی؛ زیرا احترام و تجلیل ایشان در حقیقت احترام و توقیر آن جناب علیه السلام است.

۳۸ - بزرگداشت اماکنی که به قدوم آن حضرت علیه السلام زینت یافته اند

مانند: مسجد سهله، و مسجد اعظم کوفه، و سرداب مبارک در شهر سامره، و مسجد جمکران و غیر اینها از مواضعی که بعضی از ضیاحا، آن حضرت را در آنجاها دیده اند، یا در روایات آمده که آن جناب در آنجا توقف دارد، مانند: مسجد الحرام، و تعظیم و احترام سایر چیزهایی که به او اختصاص دارد و منتسب می باشد، مانند: نام ها و القاب و کلمات و توقیعات آن حضرت علیه السلام و کتاب هایی که احوالات آن بزرگوار و آنچه متعلق به اوست یا در آنها یاد گردیده، و مانند اینها.... چون این کارها از مصادیق تعظیم شعائر است و

ص: ۲۲۷

خداوند - عزوجل - فرموده: «وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ» (۱)؛ و هر کس شعائر خداوند را بزرگ و محترم دارد، پس به درستی که این از [صفات] دل های باتقوا است.

از امیر المؤمنین علی علیه السلام نقل شده که فرمود: «نَحْنُ الشَّعَائِرُ وَالْأَصْحَابُ» (۲)؛ ما ایم شعائر و اصحاب».

البته تعظیم این مواقف و مشاهد گونه های مختلفی دارد. مانند نماز تحیت و ذکر و دعا، و یا زینت کردن و بوسیدن و پای برهنه در آنها داخل شدن و امثال اینها

۳۹ - وقت ظهور را تعیین نکردن و تکذیب وقت گذاران

مفضل بن عمر گوید: از سرورم امام صادق علیه السلام پرسیدم: آیا ظهور مهدی منتظر وقت معینی دارد که مردم آن را بدانند؟ فرمود: «حاشا که خداوند برای آن وقتی تعیین کرده باشد یا شیعیان ما برای آن وقتی معین کنند».

و ابوبصیر گوید: به امام صادق علیه السلام عرضه داشتم: فدایت گردم، خروج قائم علیه السلام کی خواهد بود؟ فرمود: «ای ابومحمد! ما خاندانی هستیم که وقت نمی گذاریم، و همانا حضرت محمد صلی الله علیه و آله فرمود: وقت گذاران دروغ گویند».

و نیز آن حضرت علیه السلام فرمود: «خداوند جز این نخواهد کرد که خلاف وقتی را که وقت گذاران تعیین کنند ظاهر سازد» (۳).

از این روایات معلوم می شود که علم به وقت ظهور مولایمان صاحب الامر علیه السلام از اسرار خداوند است و حکمت الهی بر این است که وقت ظهور

ص: ۲۲۸

۱- سوره حج، آیه ۳۲.

۲- مرآه الانوار، ۱۹۸.

۳- غیبت نعمانی، ۱۵۵.

صاحب الامر علیه السلام را پیش از فرا رسیدن آن از بند گانش مخفی بدارد، به خاطر اموری که بر ما پوشیده است، ولی آنچه از کلمات ائمه علیهم السلام در مورد عدم تعیین وقت ظهور استفاده می شود، چند وجه است:

وجه اول: بندگان نمی توانند آن را تحمل کنند و بر کتمان صبر نمایند. بیان مطلب اینکه: مؤمنین طبقات مختلفی دارند: بعضی از آنان به خاطر ضعف ایمان از تحمل اسرار ناتوان هستند، چنین کسی نمی تواند بر آن اسرار مطلع شود، بلکه هرگاه بعضی از اسرار برایش یاد شود، به سبب ضعف ایمان شک ها و شبهه هایی به دلش راه می یابد.

وجه دوم: حکمت الهی مقتضی آن است که مؤمنین در همه زمان ها منتظر ظهور مولایمان صاحب الزمان علیه السلام باشند، پس اگر وقت ظهور آن حضرت را بدانند، پیش از رسیدن وقت معین از ظهورش مأیوس می شوند، و این مصالح متعددی را از بین می برد.

وجه سوم: بررسی و امتحان مردم می باشد، همین حکمت مقتضی مخفی داشتن علم به وقت ظهور حضرت حجت علیه السلام از ایشان است، و گرنه بررسی و امتحان نسبت به بسیاری از افراد که به ایمان داشتن تظاهر می کنند ناتمام می بود، تا اینکه شتاب زدگان از دیگران جدا شوند.

وجه چهارم: این کار (< مخفی داشتن وقت ظهور) تفصّل کامل و عنایت خاص نسبت به مؤمنانی است که در زمان غیبت صاحب الزمان علیه السلام هستند.

توضیح اینکه: ظاهر از روایات آن است که وقت ظهور فرج از امور بدائیّه است که ممکن است به سبب بعضی از مصالح و حکمت ها، و به سبب تحقّق یافتن یا نیافتن بعضی از شرایط که بر مردم مخفی است، زودتر یا دیرتر شود،

ص: ۲۲۹

پس اگر امامان علیهم السلام وقتی را به مردم خبر می دادند، سپس آن وقت به خاطر بعضی از اسباب و حکمت ها تأخیر می افتاد، بسیاری از مردم به تردید می افتادند، چون به نظرشان می آمد که آن برخلاف وعده خداوند - تعالی شأنه - می باشد یا شک ها و شبهه ها به دل هایشان راه می یافت.

فضیل بن یسار گوید: به امام باقر علیه السلام عرضه داشتم: آیا برای این امر وقتی هست؟ فرمود: «وقت گذاران دروغ گویند، دروغ گویند، دروغ گویند، همانا موسی علیه السلام وقتی به دعوت پروردگارش رفت، قوم خود را سی روز وعده داد، و چون خداوند ده روز بر آن سی روز افزود، قوم او گفتند: وعده ای که موسی داده بود، بر خلاف شد، و کردند آنچه کردند» (۱).

۴۰ - تکذیب مدعیان نیابت خاصه در زمان غیبت کبری

شیعه امامیه متفقند که با فوت شیخ جلیل علی بن محمد سمري قدس سره و کالت منقطع شده و نیابت خاصه ختم گردیده است، شیخ سمري چهارمین تن از ثواب چهارگانه است که در زمان غیبت صغری مرجع شیعیان بوده اند، و پس از درگذشت سمري تا زمان ظهور حضرت حجت - عجل الله فرجه الشریف - نایب خاصی از آن حضرت در میان شیعیانش نخواهد بود، و مرجع شیعیان در زمان غیبت کبری آن جناب علمای عامل هستند که حافظ احکام الهی می باشند، و هر کس نیابت خاصه را ادعا کند دروغگو و مردود است، بلکه این مطلب از ضروریات مذهب امامیه است که به آن شناخته می شوند، و هیچ یک از علمای ما در این باره مخالفت ننموده است.

ص: ۲۳۰

حسن بن احمد مکتب می گوید: در سالی که شیخ علی بن محمد سمري رحمه الله وفات یافت من در بغداد بودم، چند روز پیش از فوت او نزدش حضور یافتم، پس او برای مردم توقیعی بیرون آورد که صورت آن چنین بود: «بسم الله الرحمن الرحيم. ای علی بن محمد سمري! خداوند پاداش برادرانت را در [فقدان] تو بزرگ فرماید، که تو از این تاریخ تا شش روز دیگر خواهی مُرد، پس امر خود را فراهم ساز، و به کسی وصیت مکن که پس از فوت تو جانشینت شود که همانا غیبت دوم واقع شد، و ظهوری نخواهد بود مگر به اذن خداوند - عزوجل -، و آن بعد از طولانی شدن مدت و قساوت دل ها و پر شدن زمین از جور و ستم خواهد بود، و در شیعیان من کسی - یا کسانی - خواهد آمد که مدعی شود مرا مشاهده می کند، آگاه باشید هر کس پیش از خروج سفیانی و صیحه آسمانی ادعای مشاهده کرد دروغگوی تهمت زننده است، ولا حول ولا قوة إلا بالله العلی العظيم».

[مکتب] گوید: پس ما از روی این توقیع نسخه برداشتیم و از نزد او بیرون رفتیم، و چون روز ششم بار دیگر بر او وارد شدیم، در حال احتضار بود، به او گفته شد: وصی تو بعد از تو کیست؟ فرمود: خداوند را امری است که خود آن را به آخر خواهد رساند، و پس از گفتن این جملات درگذشت، که این آخرین سخنی بود که از وی شنیده شد، رحمت و رضوان الهی بر او باد. (۱)

۴۱ - درخواست دیدار آن حضرت با عافیت و ایمان

در دعای عهدی که از امام صادق علیه السلام روایت گردیده، چنین می خوانیم: «اللَّهُمَّ ارِنِي الطَّلْعَةَ الرَّشِيدَةَ وَالْغُرَّةَ الْحَمِيدَةَ؛ بار خدایا! آن طلعت رشید و آن چهره نازنین را به من بنمای...». (۲)

ص: ۲۳۱

۱- کمال الدین، ۵۱۶/۲، ذیل ح ۴۴.

۲- بحار الانوار، ۱۱۱/۱۰۲.

و در دعای عَمَری که از حضرت صاحب الامر علیه السلام روایت شده، چنین آمده: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْئَلُكَ أَنْ تُرِيَنِي وَلِيَّ أَمْرِكَ ظَاهِرًا نَافِذَ الْأَمْرِ (۱)؛ بار خدایا! از تو مسئلت دارم که ولی امرت را به من بنمایی در حالی که فرمانش نافذ باشد...».

و در دعای ندبه است: «و [ای خدا] سرور این بنده کوچکت را به وی بنمایان».

امام صادق علیه السلام فرمود: «هرگاه کسی از شما تمنای [دیدن] قائم علیه السلام را داشت پس آرزویش چنین باشد که در عافیت آن جناب را ببیند، زیرا خداوند حضرت محمد صلی الله علیه و آله را رحمت فرستاد و آمدن قائم علیه السلام نعمت خواهد بود». (۲)

و در بعضی از اخبار است که آن حضرت علیه السلام در میان مردم آمد و شد می کند، پس او را می بینند ولی نمی شناسند. و برای من و بعضی از اخبار، بعضی از اسرار اتفاق افتاده است.

از سدید آمده که گفت: شنیدم امام صادق علیه السلام فرمود: «همانا در صاحب این امر سستی از یوسف هست». راوی گوید: عرضه داشتم: گویی ما را از غیبت یا حیرتی خبر می دهید؟ فرمود: «چه انکار می کنند این خلق ملعون خوک صفت از این امر؟ همانا برادران یوسف افراد عاقل و چیز فهم بودند بر یوسف وارد شدند و با او سخن گفتند و با او معامله کردند و رفت و آمد نمودند و او برادر آنان بود با وجود این تا خودش را به آنان معرفی نکرد او را نشناختند و وقتی گفت من یوسف هستم، او را شناختند. بنابراین امت سرگردان چه انکار می کنند که خدای - عزوجل - در وقتی از اوقات بخواهد حجت خودش را بر آنان مخفی بدارد، یوسف پادشاهی مصر را داشت و فاصله بین او و پدرش هیجده روز راه بود، اگر خداوند می خواست با حجت خویش همان کند که با یوسف کرد، و اینکه صاحب مظلوم شما که حقش

ص: ۲۳۲

۱- بحار الانوار، ۹۰/۱۰۲.

۲- روضه الکافی، ۲۳۳، ح ۳۰۶.

انکار شده صاحب این امر در میان آنها آمد و شد کند، و در بازارهایشان راه برود، و بر فرش هایشان پا بگذارد، ولی او را شناسند؟ تا هنگامی که خداوند او را اذن دهد که خودش را معرفی کند، چنان که به یوسف اجازه داد، وقتی برادرانش گفتند: تو یوسفی؟ گفت: من همان یوسفم»^(۱).

تذکر: بین فرموده امام علیه السلام در توقیع شریف به اینکه: «در شیعیان من کسی یا کسانی خواهد آمد که مدعی شود مرا مشاهده می کند، آگاه باشید هرکس پیش از خروج سفیانی و صیحه آسمانی ادّعی مشاهده کرد، دروغگوی تهمت زننده است» و بین داستان هایی که دلالت دارد بعضی افراد خدمت حضرتش رسیده اند، منافاتی نیست؛ چون منظور امام از ادّعی مشاهده، گونه مخصوص آن است که برای سفرای چهارگانه آن حضرت علیه السلام در زمان غیبت صغری صورت گرفته بود، نه مطلق مشاهده. مانند فرموده خدای - عزوجل - : «قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ»^(۲)؛ بگو [ای پیغمبر] ما ایمان آورده ایم به خدا و شریعت و کتابی که بر ما نازل شده، و آنچه بر ابراهیم و اسماعیل و اسحاق و یعقوب و اسباط نازل گردیده است. در این آیه اسباط لفظ عامی است و مقصود از آن خاص است؛ زیرا بر همه اسباط (< نوادگان یعقوب) کتاب و وحی و حکم نازل نگشت، بلکه فقط بر بعضی از آنها نازل شد.

۴۲ - اقتدا و تأسی جستن به اخلاق و اعمال آن حضرت علیه السلام

حقیقت مأموم بودن و شیعه بودن در پیروی کردن از آن جناب و الگو قرار دادن او در اخلاق و اعمال است.

ص: ۲۳۳

۱- غیبت، نعمانی، ۸۴.

۲- سوره آل عمران، آیه ۸۴.

از حضرت زین العابدین علیه السلام آمده که فرمود: «آگاه باشید که مبعوض ترین مردم نزد خداوند کسی است که به سنت و مذهب امامی بوده باشد و به اعمالش اقتدا نکند».(۱)

۴۳ - حفظ زبان از غیر یاد خداوند و مانند آن

و این کار هر چند در هر زمان خوب و پسندیده است، ولی چون انسان در زمان غیبت حضرت صاحب الزمان علیه السلام بیشتر در معرض خطر و زیان و فتنه و امتحان است، اهتمامش به این امر مؤکدتر و مهم تر از سایر زمان هاست.

امام باقر علیه السلام فرمود: «زمانی بر مردم فرا می رسد که امام آنها از نظرشان غایب می شود، خوشا به حال آن کسانی که در آن زمان بر امر ما ثابت بمانند...» جابر گوید: عرضه داشتم: ای زاده رسول خدا صلی الله علیه و آله! بهترین کاری که مؤمن در آن زمان انجام دهد، چیست؟ فرمود: «حفظ زبان و خانه نشینی».(۲)

۴۴ - نماز آن حضرت علیه السلام

نماز حجت قائم - عجل الله فرجه الشریف - دو رکعت است، در هر رکعت سوره حمد را تا «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ» می خوانی، سپس صد بار می گویی: «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ» آن گاه بقیه سوره حمد را می خوانی، و بعد از آن سوره اخلاص «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» را یک بار می خوانی و پس از نماز می گویی: «اللَّهُمَّ عَظَمَ الْبَلَاءُ وَبَرَحَ الْخَفَاءُ...» بار الها! فتنه و بلا بزرگ شد و مخفی بودن (امام علیه السلام یا راه چاره) سخت گردید...».(۳)

ص: ۲۳۴

۱- روضه الکافی، ۲۳۴، ح ۳۱۲.

۲- کمال الدین، ۱ / ۳۳۰.

۳- این دعا در اصل کتاب و نیز در مفاتیح الجنان آمده است. (ملخص)

۴۵ - گریستن در مصیبت حضرت ابی عبد الله الحسین علیه السلام

زیرا این کار از اموری است که به وسیله آن حق امام علیه السلام ادا می گردد، و بدون تردید ادای حق آن حضرت از عظیم ترین و مهم ترین وسایل تقرب یافتن به اوست. امام صادق علیه السلام فرمود: «... و هیچ دیده و هیچ اشکی نزد خداوند محبوب تر از چشمی نیست که بر او بگرید و اشک بریزد، و هیچ گریه کننده ای بر او نگیرد، مگر اینکه فاطمه علیها السلام را صله کرده و حق ما را ادا نموده است، و هر بنده ای [روز قیامت] با دیدگان گریان محشور می شود، مگر گریه کنندگان بر جدّم حسین علیه السلام که [هر آنکه بر او گریسته] در حالی محشور می گردد که دیده اش روشن است و مژده به او می رسد و شادمانی بر چهره اش نمودار است، و خلائق در بیم و هراس هستند در حالی که اینان [گریه کنندگان بر امام حسین علیه السلام] ایمن باشند، و خلائق [در هنگامه عرصات محشر] عرضه می شوند، ولی اینان زیر عرش و در سایه عرش با حسین علیه السلام هم سخن خواهند بود». (۱)

۴۶ - زیارت قبر مولایمان امام حسین علیه السلام

زیرا این کار صله حضرت صاحب الزمان علیه السلام و نیکی نسبت به آن جناب و سایر امامان علیهم السلام می باشد. امام صادق علیه السلام فرمود: «هر کس قبر ابی عبد الله علیه السلام را زیارت کند، همانا رسول خدا صلی الله علیه و آله را صله نموده و پیوند ما را گرمی داشته، و غیبتش حرام، و گوشتش بر آتش [دوزخ] حرام می شود...». (۲)

۴۷ - بسیار لعنت کردن بر بنی امیه در آشکار و پنهان

در مجالس و منابر در صورتی که ترس و تقیه در کار نباشد، چون این کار از

ص: ۲۳۵

۱- کامل الزیارات، ۸۱، باب ۲۶.

۲- کامل الزیارات، ۱۲۷، باب ۴۶.

اموری است که مایه تقرب به مولایمان علیه السلام می باشد. امیر المؤمنین علی علیه السلام فرمود: «همانا شنیدم رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمود: ای علی! بنی امیه تو را لعنت خواهند کرد، و فرشته ای به شمار هر لعنت آنان، هزار لعنت برایشان بر می گرداند، پس هرگاه قائم علیه السلام بپاخیزد، چهل سال آنها را لعنت خواهد کرد...» (۱).

و امام باقر علیه السلام فرمود: «هرگاه نماز واجبی را به پایان بردی، جز با لعنت کردن بنی امیه از جای خود حرکت مکن» (۲).

۴۸ - مهیا کردن سلاح در انتظار ظهور آن جناب

امام صادق علیه السلام فرمود: «لِيُعَدَّنَ أَحَدُكُمْ لِخُرُوجِ الْأَقِيمِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَلَوْ سَهْمًا فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى إِذَا عَلِمَ ذَلِكَ مِنْ نَبِيٍّ رَجُوتُ لَأَنْ يُنْصَبَ فِي عُمُرِهِ (۳)؛ هر یک از شما برای خروج حضرت قائم علیه السلام [سلاحی] مهیا کند هرچند یک تیر باشد، که خدای تعالی هرگاه بداند که شخصی چنین نیتی دارد، امیدوارم عمرش را طولانی کند».

ص: ۲۳۶

۱- خصال، ۲ / ۵۷۹، باب السبعین، ح ۱.

۲- تهذیب، ۲ / ۱۰۹، ح ۱۷۹.

۳- غیبت نعمانی، ۱۷۳.

۱ قرآن کریم / چهار رنگ - گلاسه رحلی خط نیریزی / الهی قمشه ای

۲ قرآن کریم / چهار رنگ - رحلی خط نیریزی / الهی قمشه ای

۳ قرآن کریم / وزیری خط نیریزی / الهی قمشه ای

۴ قرآن کریم / وزیری (با ترجمه) خط عثمان طه / الهی قمشه ای

۵ قرآن کریم / وزیری (بدون ترجمه) خط عثمان طه

۶ کلیات مفاتیح الجنان / وزیری خط افشاری / الهی قمشه ای

۷ کلیات مفاتیح الجنان / جیبی خط افشاری / الهی قمشه ای

۸ کلیات مفاتیح الجنان / نیم جیبی خط افشاری / الهی قمشه ای

۹ منتخب مفاتیح الجنان / جیبی خط افشاری / الهی قمشه ای

۱۰ منتخب مفاتیح الجنان / نیم جیبی خط افشاری / الهی قمشه ای

۱۱ ارتباط با خدا واحد تحقیقات

۱۲ آئینه اسرار حسین کریمی قمی

۱۳ آخرین خورشید پیدا واحد تحقیقات

۱۴ آقا شیخ مرتضای زاهد محمد حسن سیف الهی

۱۵ آیین انتظار (مختصر مکیال المکارم) واحد پژوهش

۱۶ از زلال ولایت واحد تحقیقات

۱۷ امامت، غیبت، ظهور واحد پژوهش

۱۸ امامت و غیبت از دیدگاه علم کلام علم الهدی / واحد تحقیقات

۱۹ امام رضا علیه السلام در رزمگاه ادیان سهراب علوی

۲۰ انتظار بهار و باران واحد تحقیقات

۲۱ انتظار و انسان معاصر عزیز الله حیدری

۲۲ اهمیت اذان و اقامه محمد محمدی اشتیاردی

۲۳ با اولین امام در آخرین پیام حسین ایرانی

۲۴ بامداد بشریت محمد جواد مروّجی طبسی

۲۵ پرچمدار نینوا محمد محمدی اشتیاردی

۲۶ پرچم هدایت محمد رضا اکبری

۲۷ تاریخ پیامبر اسلام صلی الله علیه وآله وسلم / دو جلد شیخ عباس صفایی حائری

ص: ۲۳۷

- ۲۸ تاریخ امیر المؤمنین علیه السلام / دو جلد شیخ عباس صفایی حائری
- ۲۹ تاریخ سید الشهداء علیه السلام شیخ عباس صفایی حائری
- ۳۰ تاریخچه مسجد مقدس جمکران / فارسی واحد تحقیقات
- ۳۱ تاریخچه مسجد مقدس جمکران / عربی واحد تحقیقات
- ۳۲ تاریخچه مسجد مقدس جمکران / انگلیسی واحد تحقیقات
- ۳۳ تاریخچه مسجد مقدس جمکران / اردو واحد تحقیقات
- ۳۴ تجلیگاه صاحب الزمان علیه السلام سید جعفر میرعظیمی
- ۳۵ جلوه های پنهانی امام عصر علیه السلام حسین علی پور
- ۳۶ چهارده گفتار ارتباط معنوی با حضرت مهدی علیه السلام حسین گنجی
- ۳۷ چهل حدیث / امام مهدی در کلام امام علی علیهما السلام سید صادق سیدنژاد
- ۳۸ حضرت مهدی علیه السلام فروغ تابان ولایت محمد محمدی اشتهاردی
- ۳۹ حکمت های جاوید محمد حسین فهیم نیا
- ۴۰ ختم سوره های یس و واقعه واحد پژوهش
- ۴۱ خزائن الاشعار (مجموعه اشعار) عباس حسینی جوهری
- ۴۲ خورشید غایب (مختصر نجم الثاقب) رضا استادی
- ۴۳ خوشه های طلایی (مجموعه اشعار) محمد علی مجاهدی (پروانه)
- ۴۴ دار السلام شیخ محمود عراقی میثمی
- ۴۵ داستانهای از امام زمان علیه السلام حسن ارشاد
- ۴۶ داغ شقایق (مجموعه اشعار) علی مهدوی
- ۴۷ در جستجوی نور صافی، سبحانی، کورانی

۴۸ در کربلا چه گذشت؟ (ترجمه نفس المهموم) شیخ عباس قمی / کمره ای

۴۹ دلشده در حسرت دیدار دوست زهرا قزلقاشی

۵۰ رسول ترک محمدحسن سیف الهی

۵۱ روزنه هایی از عالم غیب سید محسن خرازی

۵۲ زیارت ناحیه مقدسه واحد تحقیقات

۵۳ سحاب رحمت عباس اسماعیلی یزدی

۵۴ سرود سرخ انار الهه بهشتی

۵۵ سقا خود تشنه دیدار طه‌ورا حیدری

ص: ۲۳۸

۵۶ سیمای مهدی موعود علیه السلام در آئینه شعر فارسی محمد علی مجاهدی (پروانه)

۵۷ سیمای امام مهدی علیه السلام در شعر عربی دکتر عبد اللهی

۵۸ ظهور حضرت مهدی علیه السلام سید اسد الله هاشمی شهیدی

۵۹ عریضه نویسی سید صادق سیدنژاد

۶۰ عطر سیب حامد حبّتی

۶۱ عقد الدرر فی أخبار المنتظر علیه السلام / عربی المقدس الشافعی

۶۲ علی علیه السلام مروارید ولایت واحد تحقیقات

۶۳ علی علیه السلام و پایان تاریخ سید مجید فلسفیان

۶۴ فدک ذوالفقار فاطمه علیها السلام سید محمد واحدی

۶۵ فرهنگ اخلاق عباس اسماعیلی یزدی

۶۶ فرهنگ تربیت عباس اسماعیلی یزدی

۶۷ فوز اکبر محمد باقر فقیه ایمانی

۶۸ کرامات المهدی علیه السلام واحد تحقیقات

۶۹ کرامت های حضرت مهدی علیه السلام واحد تحقیقات

۷۰ کمال الدین و تمام النعمه (دو جلد) شیخ صدوق رحمه الله / منصور پهلوان

۷۱ کهکشان راه نیلی (مجموعه اشعار) حسن بیاتانی

۷۲ گردی از رهگذر دوست (مجموعه اشعار) علی اصغر یونسیان (ملتجی)

۷۳ گفتمان مهدویت آیت الله صافی گلپایگانی

۷۴ گنجینه نور و برکت، ختم صلوات مرحوم حسینی اردکانی

۷۵ مشکاه الانوار علامه مجلسی رحمه الله

۷۶ مفرد مذکر غائب علی مؤذنی

۷۷ مکیال المکارم (دو جلد) موسوی اصفهانی / حائری قزوینی

۷۸ منازل الآخرة، زندگی پس از مرگ شیخ عباس قمی رحمه الله

۷۹ منشور نینوا مجید حیدری فر

۸۰ مهدی علیه السلام تجسم امید و نجات عزیز الله حیدری

۸۱ مهدی منتظر علیه السلام در اندیشه اسلامی العمیدی / محبوب القلوب

۸۲ مهدی موعود علیه السلام، ترجمه جلد ۱۳ بحار - دو جلد علامه مجلسی رحمه الله / ارومیه ای

۸۳ مهر بیکران محمد حسن شاه آبادی

ص: ۲۳۹

۸۴ میثاق منتظران (شرح زیارت آل یس) سید مهدی حائری قزوینی

۸۵ ناپیدا ولی با ما / فارسی واحد تحقیقات

۸۶ ناپیدا ولی با ما / انگلیسی واحد تحقیقات

۸۷ ناپیدا ولی با ما / بنگالا واحد پژوهش

۸۸ ناپیدا ولی با ما / ترکی استانبولی واحد پژوهش

۸۹ نجم الثاقب میرزا حسین نوری رحمه الله

۹۰ نشانه های ظهور او محمد خادمی شیرازی

۹۱ نشانه های یار و چکامه انتظار مهدی علیزاده

۹۲ نهج البلاغه / وزیری سید رضی رحمه الله / محمد دشتی

۹۳ نهج البلاغه / جیبی سید رضی رحمه الله / محمد دشتی

۹۴ و آن که دیرتر آمد الهه بهشتی

۹۵ وظایف منتظران واحد تحقیقات

۹۶ ویژگی های حضرت زینب علیها السلام سید نور الدین جزائری

۹۷ هدیه احمدیه / جیبی میرزا احمد آشتیانی رحمه الله

۹۸ هدیه احمدیه / نیم جیبی میرزا احمد آشتیانی رحمه الله

۹۹ یاد مهدی علیه السلام محمد خادمی شیرازی

۱۰۰ یار غائب از نظر (مجموعه اشعار) محمد حجّتی

۱۰۱ ینابیع الحکمه / عربی - پنج جلد عباس اسماعیلی یزدی

جهت تهیه و خرید کتابهای فوق، می توانید با نشانی:

قم - صندوق پستی ۶۱۷، انتشارات مسجد مقدس جمکران

مکاتبه و یا با شماره تلفن های ۷۲۵۳۷۰۰ ، ۷۲۵۳۳۴۰ - ۰۲۵۱ تماس حاصل فرمایید.

ص: ۲۴۰

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفاً ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱. JAVA

۲. ANDROID

۳. EPUB

۴. CHM

۵. PDF

۶. HTML

۷. CHM

۸. GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱. ANDROID

۲. IOS

۳. WINDOWS PHONE

۴. WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتاهای خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی
خاتمیه اصفهان

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی
www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹